४२८ २१७८१५

मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधनें

खंड १३ व १४

* * *

(रायरीकर व खासगीवाले यांचें दप्तर)

१५६९

संपादक

विश्वनाथ काशीनाथ राजवाडे

मुद्रक व प्रकाशक

अच्युत चिंतामण भट

यशवंत छापखाना, कसबा पेठ, पुणें शहर.

जानेवारी १९१८

REFBK-0001561

किंमत २ रुपये

REFBK-0001561

विषयप्रवेश.

पुढील श्री. रायरीकर यांचे संग्रहांतील पत्रें रा. रा. **विश्वनाथ काशिनाथ राजवाडे** यांस श्रीमंतांच्या कृपेनें सांपडलीं. या रायरीकरांच्या घराण्याचा मान पेशवाईतील उत्तरार्धांत पुष्कळच मोठा होता. इ. स. १७६०–१७७४ (शके १६८२–१६९६) पर्यंत पेशव्यांच्या दरबारांत जे काय पुण्यास कारभार झाले, त्यांत चिंतो विठ्ठल रायरीकरांचें अंग नव्हतें, असें झालेंच नाहीं. या तात्या रायरीकरांवर दादासाहेबांची अखंड कृपा असे व तेही दादासाहेबांच्या पक्षाला एकनिष्ठ असत.

असो; यापेक्षां आणखी पुष्कळ पत्रसंग्रह श्री. रायरीकरांकडे असावा. रायरीकर संग्रहांतील आज मी जो पत्रव्यवहार छापीत आहें, तो फक्त श्री. थोरले माधवरावसाहेब यांच्या आमदानींतील आहे. त्यांतही प्रथमतः शिंदे प्रकरण घेतलें आहे. अर्थातच सर्व पत्रांचा अनुक्रम कालमर्यादेनें ठेवितां आला नाहीं व येणें शक्य नाहीं. शिंदेप्रकरणांत कालानुक्रम राहील; पण एकंदर सर्व पत्रें कालक्रमानें न छापितां मिळालेलीं पत्रें प्रकरणवार लावून प्रत्येक प्रकरणांत मात्र कालानुक्रम ठेवावा, असें मीं ठरविलें आहे. प्रत्येक पत्राला पत्रांक, सालासह महिन्याची मित्ती व सनासह महिन्याची तारीख देणार आहें व प्रत्येक प्रकरणाच्या प्रारंभीं तथा प्रकरणाचा गोषवारा व इतर अवश्य माहिती देणार आहें, वगैरे गोष्टी प्रसिद्ध झालेल्या जाहीर विनंतीपत्रांत नमूद केल्याच आहेत.

आतां शिंदे प्रकरणाचा विचार मला मिळालेल्या रायरीकरांचें पत्रान्वयें करावयाचा. सर्व मराठी इतिहासाच्या भक्तांस विदितच आहे कीं, पानिपतच्या घोर व घातकी संग्रामांत इतर सरदारी घराण्याबरोबर शिंद्याच्या घराण्याचा भयंकर नाश झाला दत्ताजी व जनकोजीच्या मागें शिंदे घराण्याची फारच हलाखी झाली. राणोजी शिंद्याचा नातु केदारजी व त्याचा रक्षापुत्र महादजी (पुढें जगत्प्रसिद्ध झालेले पाटिलबावा) हे कायते म्हणण्यासारखे पुरुष अवशिष्ट होते. पानिपतानंतर सर्व महाराष्ट्राची सत्ता आमच्या शूर पण भोळ्या दादासाहेबांच्या हातांत आली. त्या वेळचे लोक यांस ' सांब ' म्हणत असत. चमत्कार हा आहे कीं, यास उपासनाही शंकराची असे! अथवा ' यो यच्छ्रद्धः स एव सः ' या न्यायानें हें ठीकच होतें. दादासाहेब जितके शूर होते, तितकेंच जर बुद्धीचे खंबीर व लेखणीचे धड असते, आनंदीबाई, बापू, रायरीकर, राजेबहाद्दर, मल्हारराव होळकर, इत्यादि मंडळी सांगतील तेंच खरें व नानासाहेबांच्या पक्षाची राष्ट्राभिमानी मंडळी सांगतात तें खोटें, असा जर यांनीं आपला पूर्वग्रह करून घेतला नसता, हे जर भोळे नसते, तर मराठी राज्यास सकुटूंब सपरिवार यांनीं जो कायमचासा अपाय केला, तो त्यांच्या हातून झाला नसता. असो; यांचा भोळेपणा, यांचा तापट स्वभाव

यांची महत्वाकांक्षा, यांची बाहेरख्याली व यांच्या शूरत्वामुळें यांस ओघानें प्राप्त झालेली यांची मान्यता, हींच महाराष्ट्राच्या मुळावर येऊन त्यांनीं पेशवाईचा विध्वंस केला, ही गोष्ट मात्र खरी आहे.

या दादासाहेबांच्या आग्रहावरून प्रथम दोनतीन वर्षेपर्यंत शिंदे घराण्याच्या सरदारीचा निकाल झाला नाहीं. दादासाहेबांच्या मनांतून ही सरदारी मानाजी काकडे या नांवाच्या एका शिंद्यांच्या लांबचे पण शूर नातेवाईकास द्यावी, असें होतें. यामुळें शा. शके १६८४–८५ पर्यंत (इ. स. १७६२।६३ पर्यंत) ह्या सरदारीचें घोंगडें तसेंच भिजत पडलें होतें. पुढें केदारजी व महादजी या उभयतांनीं जेव्हां चिंतोविठ्ठल ऊर्फ तात्या रायरीकराकडे संधान बांधिलें, एका किंवा अन्यरूपानें तात्यांच्या घरीं २५००० रु. पोहोंचविले, शिंदेसंस्थानची कुल फडनीशी दिली, दादासाहेबांपुढें खासगत खर्चासाठीं १ लाख रुपये ओतले, तेव्हां केदारजीस सरदारी मिळण्याचा संभव दिसूं लागला. पण 'अंतस्थ' देणें हा शिंद्यांचा मुख्य वशिला नव्हता. ते उभयतां–पण विशेषतः महादजी–पराक्रमी सरदार! त्यांच्याकडे रजपुतान्यांतील मामलतींचा कारभार विल्हे लावण्याचें काम आलें होतें तें त्यांनीं सफाईनें पार पाडिले. इ. स. १७६३ च्या मेच्या सुमारास जानोजी भोसल्याच्या मुलखावर स्वारी करण्याचा त्यांस हुकुम झाला होता. कारण भोसले या वेळीं निझामाच्या कच्छपी होते. महादजी खालीं उतरणार तों भोसले सावध होऊन पुनः मराठ्यांच्या कक्षेंत अंतःप्रविष्ट झाले. असो; शिंदे उज्जनी, नर्मदातीर वगैरे करून थेट गंगातीरीं आले व तेथें श्रीमंतांच्या व त्यांच्या गांठी पडल्या. याच वेळीं जनकोजी शिंद्याचा तोतया पुढें येऊन त्याचेंच कांहीं वेळ खुळ माजलें. शेवटीं तो 'थोरात' हें ठरलें! पुढें श्री. नारोशंकर राजे बहादर यांनीं महाप्रयत्न करून शिंद्यांची सरदारी उभी केली व आपण त्यांची दिवाणगिरी पत्करून नजराणा, दरबारखर्च इत्यादिकांची व्यवस्था लावण्यास आरंभ केला. राजेबहादर यांनीं शिंद्यांसाठीं आपल्या जामीनकीवर कर्ज काढून शिंद्यांची ६४ च्या ज्यान्युआरीमध्यें उत्तर हिंदुस्थानांत रवानगी केली आणि आपण माधवरावसाहेबांच्या कर्नाटकच्या स्वारींत सामील झाले.

हिंदुस्थानांत जातांना शिंद्यांच्या बरोबर महादेव गोविंद काकडे या नांवाचे दादासाहेबांच्या व रायरीकरांच्या प्रीतींतले एक श्रीमान गृहस्थ व मोरोविठ्ठल रायरीकर–तात्यांचे बंधु–पेशव्यांनीं दिले होते. सरासरी वर्षसव्वावर्षपर्यंत शिंदे व काकडे–रायरीकरांची जोडी. यांनीं कसाबसा कारभार करून उदेपूर वगैरे मामलतींचा निकाल काढिला. पण उभयतांची चित्तशुद्धि नव्हती. १७६५ च्या मे अखेरास तर ही चुरस विकोपास गेली व माहदाजी गोविंद निराळे झाले. काकड्यास [illegible]ांची दिवाणगिरी हवी होती. ही गोष्ट नारोशंकरास (नानांस) कशी सहन होणार!

त्यांनीं शिंद्यांस सूचक पत्रें लिहिलीं. तेव्हां नारोशंकरांच्या ह्या सूचनेनुसार राघोराम, राघोमल्हार व बाजी नरसिंह (शिंद्यांचे हितचिंतक) यांनीं काकड्यास धरण्याच्या हेतूनें त्यांच्यावर हल्ला केला तों काकडे युद्धांत मारिले गेले ! त्यांचा एक मुलगाही जखमी झाला. मोरोपंतांसही शिंद्यांच्या बाईनें हाकून दिलें !

याच सुमारास पेशवे व दादासाहेब कर्नाटकची स्वारी आटपून परत आले. चुलता-पुतण्यांत वांटणीच्या गोष्टीचा ऊहापोह झाला. पण रावसाहेबांच्या युक्तिशुद्ध बोलण्यापुढें भोळ्या राघोबाचें कांहीं चाललें नाहीं. पुनः ते उभयतां एकमतानें वागूं लागले. दादासाहेबांनीं हिंदुस्थानांत जाऊन पातशाहीचा बंदोबस्त करण्याचें व पानिपतच्या पूर्वी उत्तर हिंदुस्थानांत मराठ्यांचा जितका अमली मुलुख होता तितका पुनः सोडविण्याचें कबूल केलें. उभयतां श्रीमंतांनीं भोसल्यास वठणीला आणिले आणि मग १७६६ च्या ज्यान्युआरींत दादासाहेब भोसल्यांची चार पांच हजार फौज घेऊन व विठ्ठल शिवदेव, गायकवाड इत्यादि सरदार घेऊन रायरीकरांसह उत्तरेस गेले.

पण दादासाहेबांचा शिंद्यांवर मनस्वी राग होता. कारण काकड्याच्या मरणास शिंदे कारण झाले होते. यावेळीं शिंद्यांनीं व त्यांच्या कारभाऱ्यांनीं नारोशंकरास जीं पत्रें लिहिलीं आहेत, तीं किती लीनतेचीं व आर्जवाचीं आहेत, हें आतांच प्रसिद्ध झालेल्या या खंडांतील पत्रांवरून स्पष्ट दिसेल. या वेळीं सर्व ऐवजाच्या निशेसाठीं शिंद्यांनीं सर्व दक्षिणेंतील महालही नारोशंकरास लाऊन दिले होते ! असो; चिंतोपंत तात्यांचे बंधु मोरोविठ्ठल यांस शिंद्यांनीं रिक्तहस्त परत पाठविले होते, म्हणून रायरीकरांचाही राग शिंद्यावर होताच. पण नारोशंकरांनीं मध्यें पडून व सहालक्षापर्यंत सरकारांत नजराणा, रायरीकरास फडणिशी, इत्यादि कबूल करून दादासाहेबांस पल्ल्यावर आणिले.

हा वेळपर्यंत शिंदे कांहीं स्वस्थ बसले नव्हते. त्यांनीं कोटेकरांची मामलत करून व मारवडची मामलत रगडून टाकून मल्हारराव सुभेदारांचा उपराळा करण्यासाठीं दिल्लीकडे प्रयाण केलें होतें. इतकें व्हावयास १७६५ चा आगस्ट उजाडला. इकडे गणोजी कदम या नांवाच्या मनुष्यानें महादजीचें नांव सांगून रावसाहेब पेशव्यांपाशीं वाटतील ते करार-मदार कबूल केले होते. अर्थातच हे करार शिंद्यांस पसंत नव्हते व नारोशंकरांनींही आपलें औदासिन्य सोडून व गणोजीस फजीत करून ते करार मोठ्या कष्टानें नाहींसे केले. शेवटीं शिंद्यांची सरदारी कायम झाली, व शिंद्यांनीं नारोपंतनाना राजेबहादरांस हिंदुस्थानांत १७६५ च्या अखेर बोलाविलें, व ते दादासाहेबांबरोबर गेलेही.

राघोबादादासाहेब हिंदुस्थानात पाऊल टेवून काम करावयास आरंभ करणार तों मल्हारराव सुभेदार वैशाख शु॥ ११ (ता. २० मे १७६६) स दिवंगत झाले

मल्हारराव म्हणजे कर्तापुरुष. अव्वल पासून मराठ्यांचा उत्कर्ष पाहिलेला व उत्कर्षास स्वतःच्या मर्दुमकीनें साहाय्य केलेला पुरुष मल्हारराव काका! गनिमी लढाई खेळावी अशी त्यानेंच. त्याला पातशाही सकट सर्व हिंदुस्थान चळचळा कांपत असें. तो मेला ह्मणजे मराठाबादशाहीचा उजवा हात गेला! राघोबादादांची हिम्मतच खचली. तथापि त्यांनीं उद्दिष्ट कामास हात घालून प्रथम गोहदेस वेढा दिला. इकडे शिंदेही उदेपूरच्या वगैरे मामलती आटपून गोहदेस आक्टोबरच्या सुमारास आले. तेव्हां रायरीकरांनी आपली फडणिशी पुनः कायम करून घेतली. इकडे जनकोजीचा तोतया आपल्या आश्रितांस सनदा देतच होता व त्यायोगें शिंद्याच्या मुलुखांत थोडीफार दंडेलगिरी होतच होती.

तथापि महादजीची व थोरल्या श्रीमंताची गांठ पडली तेव्हां सरदारकीचा मुख्य मान आपल्यास मिळावा असा त्यानें वूट काढला. या खलबतांत नारोशंकरची दिवाणगिरी निघाली, त्याची झांशी शिंद्यांस मिळाली व देशी परत गेल्यावर केदारजींस वजा करून महादजींस सरदारींचीं वस्त्रें द्यावयाचीं असें गुप्तपणें ठरलें. रायरीकरांची फडणिशी सनद शिंद्यांची व हुजूरची होऊन त्यांचा शिंद्यांकडील कर्जाचा फडशा झाला व रायरीकरांस शिंदखेड, येदलाबाद येथील दरकाच्या असाम्या करार झाल्या. तर्क आहे कीं अबापुरंदऱ्यांनीं या वेळीं शिंद्यांचे तर्फेनें मदत केली असावी. पुढें दादासाहेबांनीं कसावसा गोहदचा कारभार आटपून आपली आक्रमशक्ति नाहींशी झाली, असें दाखविलें; व नंतर इंदुरास येऊन त्या प्रसिद्ध साध्वी अहिल्याबाईच्या हातानें आपली नाचक्की करून घेतली! याप्रमाणें माधरावसाहेब कर्नाटकांतून यश मिळवून परत येतात तों दादासाहेब आपली अपेशी मूर्ति घेऊन परत आले.

स्वस्थानीं आल्यावर त्यांनीं पेशवाईच्या वांटणीचा प्रश्न काढला. पण रावसाहेब पेशवे या वेळीं फौजबंद असून त्यांच्या शहाणपणाची व शूरत्वाची कीर्ति सर्वत्र पसरली होती. त्यांची दूरदृष्टी, आटोकाट शहाणपण, त्यांची आवर-शक्ति इत्यादि गोष्टी व त्यांची कदर हीं अशीं कांहीं विलक्षण होतीं कीं, रावसाहेबांची छाप 'तेथें कांहीं चाड नाहीं वयाची' ह्या न्यायानें सर्वत्र बसली. रावसाहेबांचें ठासून बोलणें व करारी स्वभाव पाहिल्याबरोबर दादासाहेब शरमले. व 'आपलें २५ लक्ष रुपये कर्ज वारलें ह्मणजे आपण स्नानसंध्या करून राहूं' असें त्यांनीं आपल्या क्षणैकभंगुरवृत्तीनें रावसाहेबांस वचन दिलें. ही गोष्ट १७६७ च्या मे-जून मध्यें झाली.

इकडे महादजी शिंद्यांनीं दादासाहेबांच्या पाठीमागें 'आपलें सरदारीचें काम पुरें करून द्या' असा लकडा लावला. रावसाहेबांनींही रायरीकरांच्या फडणीशीचे हिशोब तपासले. याच समयीं तुकोजी होळकर दक्षिणेस आले होते.

त्यांच्या बरोबर गंगाधर यशवंत ऊर्फ गंगोबातात्या चंद्रचूड आले. त्यांचें व अहल्याबाईचें पटेना म्हणून त्यांनीं तेथील दिवाणगिरी सोडून शिंद्यांच्या राज्याची दिवाणगिरी करावी असा हेतु धरिला व महादजींस न कळवितां (त्यांच्या परोक्ष) रावसाहेबांजवळून महादजीच्या सरदारीची व्यवस्था लावण्याचा उपक्रम सुरू केला. गंगोबा तात्यांनीं राज्याच्या व स्वतःच्या फायद्यासाठीं ज्या शर्ति महादजींच्या तर्फें कबूल करण्याचा घाट घातला, त्या महादजींसारख्या अभिवृद्धीच्छु पुरुषास कशा पसंत पडणार ? त्यांनीं रायरीकरांस ' आपलें वचन पूर्ण करा ' व पंत प्रधानांस व बापूंस ' आपली फार गरीबी आहे ' अशा पत्रांची झोड उठविली व ' रायरीकर मात्र आपल्या तर्फेनें बोलतील इतरांस बोलण्याचा अखत्यार नाहीं ' असें रावसाहेबांस स्पष्ट कळविलें. रायरीकरांस खुष करण्यासाठीं त्यांनीं स्वदेशच्या सर्व शिंद्याकडील महालांचे सरसुभे नेमून त्यांनीं पाठविलेल्या सदाशिव केशव या नांवाच्या गृहस्थाच्या नांवें सनदा करून दिल्या. पेशव्यांनीं ही गंगोबातात्यांस शिंद्यांची मुतालकी देऊन दिवाणगिरी बाजी नरसिंह यांस दिली. पण गंगोबांचें प्रस्थ महादजीस नको होतें. १७६७ च्या अक्टोबरमध्यें हा कारभार झाला. पुढें महादजी स्वतः १७६८ च्या ज्यूनच्या सुमारास दक्षिणेंत आले व त्यांनीं आपल्या मनाप्रमाणें सर्व कारभार उरकून घेतला.

नंतर हिंदुस्थानचे स्वारींत त्यांनीं होळकरासह रामचंद्र गणेश व विसाजी कृष्ण बिनीवाले यांच्या हाताखालीं राहून रोहिले व पठाण यांचा खासा समाचार घेतला, पातशाहीची व्यवस्था लाविली आणि सुजाउद्दवला व इंग्रज यांच्याशीं दोन हात व्हावयाचा खासा प्रसंग ते आणणार तों सर्व महाराष्ट्राच्या दुर्दैवानें थोरले माधवरावसाहेब मरण पावले आणि नानासाहेब पेशव्यांचे व रावसाहेबांचे विचार मनच्या मनींच राहून गेले. तसेंच, येथें माझें शिंदे प्रकरणाचा विषयप्रवेशही संपला.

क्र १५६९३

महाराष्ट्र-इतिहास-साधनं

पुस्तक पहिलें.

पत्रांक १.

१७६३ ता. २० जान्युआरी.   श्री   माघ शुद्ध ६ शके १६८४

रा. [1]चिंतोपंत फडणीस गोसावी यांसीः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य   स्ने।। केदारजी[2] शिंदे व महादजी शिंदे दंडवत विनंति उपरी येथील कुशल ता।। छ ५[3] माहे रजब मुक्काम मिरज कृष्णातीर येथें राजश्री अंताजी माहादेव यांनीं तुह्मांपासून रुपये २५०००[4] पंचवीस हजार घेतले आणि खर्च केले असत तरी हा ऐवज सत्वरच पोहचता करून देऊं. बहुत काय लिहिणें हे विनंति

हस्ताक्षर अंताजी माहादेव द।। म।। कु।। (?)

पत्रांक २.

१७६३ ता. २४ जान्युआरी   श्री   माघ शुद्ध १० शके १६८४

राजश्री चिमाजी नारायण कमावीसदार पा। येदलाबाद गोसावी यांसीः—

अखंडित लक्ष्मी अलंकृतराजमान्य   स्ने।। जनकोजी[5] सिंदे दंडवत सु।। सलास सितैन मया व अलफ राजश्री रामचंद्र[6] हरी यांस प।।[7]-मजकूर येथील मजमूची[8] असामी करार करून पाठविले असेत तरी यांचे हातें प।।-म।।रचें

---

१ हेच प्रसिद्ध चिंतो विठ्ठल रायरीकर होत. यांच्याकडे कांहीं दिवस दादासाहेब पेशव्यांनीं फडणिशी सांगितली होती. २ शिंदेसरंजाम कोणाला द्यावयाचा याचा अजून निकाल झाला नव्हता. ३ या वेळीं मिरजेस पेशव्यांनीं वेढा दिला होता. अर्थातच शिंदे या वेळीं पटवर्धनाविरुद्ध लढत होते. ४ माझा अजमास आहे कीं हे रुपये रायरीकरांस अंतस्थ दिले असावे. ५ जनकोजी पानिपतावरच सरकार कामास आले. सरदारी कोणास द्यावयाची हें अद्यापि ठरलें नव्हतें ह्मणून सही शिक्के जनकोजीच्या नांवचे होते. ६ रामचंद्र हरी हा रायरीकरांच्या वशिल्याचा गृहस्थ. ७ परगणे. ८ हिशेबावरील मुख्य.

मजमूचें कामकाज घेत जाणें. यांसी वेतन सालिना रुपये ५०० पांचसे रुपये करार केले असेत पा।-मजकूरच्या ऐवजीं पावते करून स्वामिसेवा घेणें.

जाणिजे छ ९ रजब बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

० ✓
श्री ज्योति स्वरूपचरणि तत्पर
जयाजीसुत जनकोजी सिंदे
निरंतर

मोर्तब सुद

पत्रांक ३.

श्री

राजश्रियाविराजीत राजमान्य राजश्री रामचंद्रपंत[1] स्वामी गोसावी यांसिः–

पो चिंतो विठल सां। नमस्कार प। येदलाबाद येथील कमाविसदारास मुजमूविसीं सिंद्याचें ताकीदपत्र घेऊन पाठविलें आहे. कमावीसदाराचें नांव लिहिलें नाहीं. तुह्मी नांव ठिकाणीं लावून कागदांत भरून पत्र कमावीसदारास देणें. अमल चालेल. चिंता नाहीं. आपलेकडील वर्तमान वरचेवरी लिहीत जाणें. बहुत काय लिहिणें ? हे[2] विनंति.

पत्रांक ४.

१७६३ ता. १३ फेब्रुआरी श्री फाल्गुन शुद्ध १ शके १६८४

श्रीमंत महाराज[3] राजश्री दादासाहेब महाराजांचे सेवेसीः--

आज्ञाधारक केदारजी सिंदे व महादजी सिंदे दंडवत विज्ञापना ऐसीजे आह्मीं साहेब–भेट रुपये १०•००० येक लक्ष करार करून गेलों ते राजश्री अंताजी माहादेव यांचे मार्फतीन पाठऊन देऊं. यासी अंतर पडणार नाहीं. (स)दरहू येवज दो महिन्यानीं खासगी खर्चास पाठऊन देतों. छ २९ माहे रजब मुा

१ रामचंद्र हरी दिम्मत रायरीकर. २ पत्रावर तारीख नाहीं किंवा मिती नाहीं. पण हें पत्र शके १६८४ अथवा १७६२।६३ मधील असावें. ३ हे रावोबादादा. केदारजी व महादजी या दादासाहेबांस महाराज ह्मणतात हें नीटच. कारण सरदारी अद्यापि ठरली नव्हती. या वेळीं दादासाहेब सर्वाध्यक्ष होते. शिवाय ते 'भोळे शंकर' असत. तेव्हां त्यांस 'महाराज' होणें कांहीं अशक्य नव्हतें ! हाच कालमहिमा होय ! पत्रांतील १ लक्ष रुपयाची भेट 'महाराज' प्रसन्न होण्याप्रीत्यर्थच आहे, कारण जमाखर्च 'खासगी'कडे व्हावयाचा आहे.

चिकोडी कृष्णातीर शके १६८४ चित्रभानुनाम संवत्छरे फाल्गुन शुद्ध १ प्रतिपदा बहुत काय लिहिणें हे विज्ञापना. हस्त–अक्षर अंताजी माहादेव.

पत्रांक ५.

१७६४ ता. १४ जान्युआरी श्री. पौष शुद्ध ११ शके १६८५

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री नारो[1] विठ्ठल गोसावी यांसिः--

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार सुा अर्बा सितैन मया व अलफ तुह्मास[2] राजश्री केदारजी सिंदे व माहादजी सिंदे यांजकडील हुजूरची फडणिसी रामाजी अनंत याजकडे होती ते व पथकाची फडणिसी चिंतो कृष्ण याजकडे होती ते दूर करून साल–मजकुरापासून तुम्हास सांगोन पेशजीचे फडणिसाप्रमाणें सरंजाम वगैरे नेमणूक करार केली असे, तर इमानें इतबारें वर्तोन दोन्ही फडणिशांची सेवा एकनिष्ठेनें करून नेमणूक घेत जाणें व माहालाकडील फडणीस पहिले असतील त्यांत उपयोगी असतील ते करार करून घेणें. गैर–उपयोगी असतील ते दूर करून तुम्हीं आपले तर्फेनें माहालोमाहालीं कारकून ठेऊन त्यांचे हातें फडणिसीचें कामकाज घेत जाणें. *जाणिजे छ १० रजबु बहुत काय लिहिणें.

लेखन सिमा

बार

---

१ मोरो विठ्ठल तर नव्हे? २ रायरीकरांस शिंद्यांची फडणीसी मिळाली. मोरोपंत हे चिंतो विठ्ठलचे बंधु होत. संस्थानचाच फडणीस महालोमहालाचे फडणीस आपल्या तर्फेच नेमी; तेव्हां रामाजी अनंत दाभोळकर बदलून मोरो विठ्ठल फडणीस झाले, याचा असा अर्थ कीं शिंदेसंस्थानांत जितके ह्मणून महालोमहालीं दाभोळकर तर्फेचे फडणीस असतील ते जाऊन आतां रायरीकर तर्फेचीं माणसें यावयाचीं. पुनः दुसरी अशी गोष्ट लक्ष्यांत ठेवावयाची कीं ह्या मुख्य फडणीसांच्या नेमणुका पेशव्यांकडून होत.

* खाशांचें हस्ताक्षर.

पत्रांक ६.

१७६४ ता. १० मार्च   श्री.   फाल्गुन[1] शुद्ध ७ शके १६८५

राजश्री जगंनाथ गणेश दिा कृष्णराव गोविंद कमाविसदार पाा येदलाबाद गोसावी यांसिः—

• अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य श्रो माधवराव सिंदे दंडवत सुा अर्बा सितैन मया व अलफ. राजश्री रामचंद्र हरी निा चिंतो विठल यांची मजमू पाा मजकूरीं आहे. त्यास मजमूचे काजकाम मशार-निलेचे हातें सुरळीत घेत नाहीं म्हणोन मशार-निले यांनीं हुजूर लेहून पा. त्यावरून हें पत्र तुम्हांस सादर केलें असे तर सुदामत-प्रमाणें मशार-निलेचे हातें मजमूचें काज-काम यथास्थित घेणें. जाणिजे छ ६ माहे रमजान बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

(श्री ज्योतिस्वरूपचरणि तत्पर जयाजीसुत जनकोजी सिंदे निरंतर)

(मोर्तब सुद)

पत्रांक ७.

१७६४ ता. २८ मे   श्री.   वैशाख वद्य १३ शके १६८६

राजश्री रामचंद्र हरी गोसावी यांसिः—

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो माधवराव शिंदे दंडवत सुा अर्बा सितैन मया व अलफ. तुम्हीं पत्र पाठविलें तें पावलें. लेखनार्थ अवगत जाहला. 'खासा स्वारी या प्रांतास आल्यावरील माहलचें वर्तमान साहेबांस पुढें येऊन निवेदन करूं' म्हणोन लिहिलें ऐसियासि एक मजलीच्या मुकामास तुम्हीं

---

१ १६८५ फाल्गून अखेरही सरदारीचा निकाल होणें होता.

भेटीस येणें. वर्तमान मनास आणिलें जाईल जाणिजे छ २६ जिलकाद बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

मोर्तब सुद

श्री ज्योति स्वरूपचरणि तत्पर
जयाजीसुत जनकोजी सिंदे
निरंतर

पत्रांक ८.

१७६४ ता. १८ आक्टोबर- श्रीपांडुरंग. १६८६ अश्विनवद्य ८

मा। अनाम देशमुख व देशपांडे पा। एदलाबाद यांसी मानाजी[1] सिंदे खमस सितैन मया व अलफ. पा। मजकूरची मनमू पेशजीपासून राजश्री रामचंद्र हरी यांजकडे चालत असतां हालीं तुह्मीं कमाविसदारासीं मिळोन घसघस करितां ह्मणोन हुजूर विदित जाहलें. तरी ही गोष्ट उपयोगीं पडणार नाहीं मशार-निलेसी रुजू राहनें. पेशजी-प्रमाणें यांच्या इतल्यानें काम-काज करीत जाणें. जाणिजे छ २२ रबिलाखर मोर्तबसुद

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजि
सिंदे निरंतर.

मोर्तब सुद

बार

पत्रांक ९.

१६८७ चैत्र शुद्ध ८

[इ]. १७६५ ता. २९ मार्च श्री.

पा। छ ९ सवाल सोमवार

वडिलांचे[2] सेवेसी कृतानेक सीर सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल ता ७ सवाल मंदवार मुकाम असीउमरी वर्तमान यथास्थित असे. विशेष

---

[1] अस्सल मजजवळ नाहीं. तेव्हां मानाजी आहे किंवा महादजी आहे. ...ास मार्ग नाहीं. [2] हें पत्र राजेबहादर यांनीं लिहिलें आहे.

श्रीमंताचें आज्ञापत्र व आपलीं पत्रें येण्याविषईं आलीं, त्याजवरून जनस्थानीहून[1] कुच करून येथपर्यंत आलों. पुढें दरमजल येत असों. प्रस्तुत वर्तमान ऐकिलियांत आलें कीं आह्मी फौजसुद्धां आलीकडे आलों. पुंरदरीहून आंबेकर ग्रहस्तास निरोप देणार. ते नाशकास जाणार. सत्य मिथ्या नकळे. आपल्यास वातमी असेल. आम्ही सरकारच्या आज्ञेनुरूप आलों. दरबारांत[2] हा प्रकार. ते गोष्ट ठीक नाहीं. यास्तव आपण तेथें पुर्तेपणीं वळकटी करून हा प्रसंग होऊं न द्यावा. आम्हाकडून कोणे-विषईं दुसरा अर्थ नाहीं. सरकार चाकरीस सांगतील त्याप्रमाणें हाजीर असों. फौजेचा जमाव भारी जाला आहे. देण्यास ऐवज पाहिजे. येथील अर्थ आहे तों आपल्या ध्यानांत आहे. याचा प्रकार ध्यानांत असावा. यानंतर उभयतांसी बोलणें लावावें कीं पूर्व(व?)तप्रों आमचा बंदोबस्त करून (द्यावा ?) सर्व गोष्टींस हजर आहों. उभयतांकडील साधनेस त्यांचे मर्जीप्रों आसतील, त्या द्वारें बोलणें लावावें. आह्मी सरकारचे, आपले, आज्ञेप्रां येत असो. कृष्णाजी गोपाळ याजला दोन मजली आलीकडे आम्हांकडे पाठवावें. तेथील सर्व आर्थ समजतील. पूर्वीं पत्रें पो आहेत. त्यास त्यांत मजकूर लिहीला त्यास त्याचा सला लेहून पाठवावा. त्या आजवर (?) वर्तणूक घटेल. येण्याचा विलंब नाहीं. वरकड वर्तमान रो कृष्णाजी गोपाळ यांनीं सांगितलें असेल. उत्तर सत्वर पाठवावें. बहुत काय लिहीणें ? लोभ करावा हे विनंती.

पत्रांक १०.

इ० स० १७६५ ता० २० मे **श्रीराम.** १६८७ ज्येष्ठ शुद्ध १

श्रीमंत राजश्री नाना[3] स्वामीचे सेवेसीः—

सेवक राघो[4] मल्हार व बाजी नरसींव्ह कृतानेक सां नमस्कार विनंति. उपरी येथील कुशल ता। छ २९ जिलकाद मु॥ उजेन जाणोन स्वामींनीं स्व-कुशल लिहीत आसलें पाहिजे. विशेष. स्वामींकडेस दोन तीन वेळां विनंतिपत्रें लि। होतीं त्यास एक हि उत्तर आलें नाहीं त्यास कृपा करून सदैव पत्रीं लेखन करीत जावें. यानंतर आह्मांकडील सांप्रत्य सरदारीचा मजकूर तर बंदोबस्त आहे. राजश्री माहादजी[5] गोविंद याचें आमचें चित्त शुद्ध नाहीं. सर्व भरवसा स्वामीचा

---

१ नाशीक. २ गणोजी कदम या नांवाच्या गृहस्थानें महादजी शिंदे (पाटील बाबा) यांच्या नांवावर वाटेलतशा थापा मारून नारोशंकर राजेबहाद्दर यांचा नक्षा कमी करण्याची खटपट चालविली होती. त्यास अनुलक्षून हें पत्र व त्यांतील उल्लेख आहेत ? ३ राजेबहाद्दर. ४ हे या वेळीं शिंद्यांजवळ प्रमुखत्वानें वागत असत. ५ हा काकडे (?)चा गृहस्थ रायरीकरांच्या व दादासाहेबांच्या वशिल्याचा होता. याचें व चित्त शुद्ध नव्हतें.

आहे. दरबारचा बंदोबस्ताचा गुंता स्वामीकडेस आहे. त्यांस तेथील बंदोबस्त तीन चार निदान पांचपर्यंत[1] करार ठराऊन निमेच्या ऐवजाच्या हुंड्या कराव्या आणि निमे सा महिनियाचा वायेदा ठरावून कामाकाजाचा गुंता उरकून घ्यावा. दिवसगतीवर न पडों द्यावें. स्वामीच्या वचेनावर इतका प्रकार जाहला हें येश स्वामीचें. दुसरा अर्थ नाहीं. ऐवजाची (चा?) चितांत कांहीं कल्पविकल्प येईल, तर न येऊं द्यावा. वस्त्रें[2] आणि हुंड्या निमेच्या बरोबर कराव्या. फडशा केला जाईल. सारांश हेच विनंति कीं तेथ दरबारीं स्वामींनीं निशा करून सर्व गुंता वस्त्रें आदिकरून उरकून घ्यावा. गोविसी चिंता तिळतुल्य न करावी. आम्हीं सर्वप्रकारें सेवक दरबारचे आहोंत. दुसरा अर्थ नाहीं. वरकड कचा प्रकार राजश्री रावजींनीं लिा आहे. त्यावरोन कळों येईल. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञप्ति.

पत्रांक ११.

इ. स. १७६५ ता. १४ जून **श्रीहेरंब.** १६८७ ज्येष्ठ वद्य ११

राजश्री नानास्वामींचे सेवेसीः—

[3]उभयेताचे सां नमस्कार विनंती उपरी आपण पत्र पाठविलें तें पावोन लिा मार समजला. ऐसियासी अवघ्या मनसब्यांत मुख्य आबरू च आहे. तिची न्यूनता जाल्यानें मग फल काय? अस्तु. आपण लौकर यावें. प्रथम येथें मनसब्याचा डौल झाला तो समक्ष च आपणांस समजला आहे. तेच मर्जी हा कालवर असे. [4]गकार नामक आले. त्यांनीं फार नरमपणें भाषण केलें. परंतु तात्पर्य श्रीमंताचें ध्यानांत आहे. त्यास सांप्रत इतकें च ठरलें कीं, [5]उभयतांच्या भेटी व्हाव्या. जें बोलणें चालणें असेल तें परस्परें समक्ष च व्हावें. त्यांत कांहीं गोष्ट ठरोन रहस्य जालें तरी उत्तम नाहींतरी त्यांनीं[6] भीमा उतरून दक्षणतीरीं जावें. [7]यांनीं अनंदवल्लीस अथवा आसपास असावें. उपरांत परस्परें चित्तास येईल तें करावें. ऐसें जालें आहे. गकार फिरोन गेले. इकडीलही चिंतो अनंत पाठविले आहेत. [8]त्यांनीं येणें तरी पांचा सा स्वारा. नसीं यावें अधिक न यावें. ऐसें स्पष्ट जालें असे. ते येतील. यांची त्यांची समक्षता होईल. परंतु त्यांशीं यांनीं काय बोलावें हा इत्यर्थ अगोदर जाला पाहिजे. तरी आपल्या व्यतिरिक्त हें ठरत नाहीं. यास्तव अविलंबें यावें. राजश्री [9]बापू

---

१ पांच लाख. २ सरदारीचीं, शिक्षास. ३ हें पत्र चिंतो विठ्ठल यांनीं राजेबहादरास लिहिलें. उभयतां यांतील दुसरें कोण हें समजण्यास मार्ग नाहीं. ४ गोविंद शिवराम खासगांवाले. ५ दादासाहेब व रावसाहेब यांच्या. ६ रावसाहेबांनीं. ७ दादासाहेबांनीं. ८ रावसाहेबांनीं. ९ सखाराम बापु बोकील. यांस कारभाराचीं वस्त्रें होणार होतीं.

विंचुराहून रविवारीं त्रयोदसीस च दर्शनास येणार. तेच वेळेस वस्त्रेंहि होतील. आपले भेटीअंतीं आजपावेतों जालें वृत्त सविस्तर निवेदन होईल. स्वकीय कार्याचा मार लिा त्यास जो करार आपल्यास ठरोन त्याविसीं यादीहि जाली आहे. त्यांत कोणेविसीं गुंता नसे. त्या यादी पाठवाव्या तेणेंप्रों निर्गम होईल. सनदापत्र हातास येऊन कराराची यादी हि पाहिजे तरी ते हि आपल्यापासींच राहील. चिंता नाहीं. भेटीअंतीं सविस्तर कळेल. लौकर यावें. बहुत काय लिहिणें ? कृपेची वृद्धी करावी. पहिल्या यादी कराराच्या आहेत त्या पाहून सनदा द्यावयाची आज्ञा आहे. या हि पाठवून द्याव्या. आपण हि लौकर यावें. बापूचें वस्त्रासमई आपण असावें. उत्तम आहे. रविवारीं दोन प्रहरा भेटीचा मुहूर्त त्याचा आहे. वस्त्राचा हि तो च. याजकरतां आपण लौकर यावें. हे विनंती.

पत्रांक १२.

इ. स. १७६५ ता. १७ जून श्रीसांब. १६८७ ज्येष्ठ वद्य १४

राजश्री चिंतो विठ्ठल यांसिः—

उपरी[1]. राजश्री नारोशंकर राजे बहादर याचे आर्जीवर दसकत[2] करून दिल्हें. तुह्मी चांदवडपावेतों जाऊन घेऊन येणें. दिरंग न लावणें. उद्यां चांदवडास जावें. परवां बुधवारीं घेऊन येणें. दिरंगाचा समय नव्हे. रा सोमवार दीड प्रहर रात्र.

पत्रांक १३.

इ० स० १७६५ ता० १७ जून श्री. ज्येष्ठ वद्य १४

राजश्री कृष्णाजी गोपाल स्वामी गोसावी यांसिः—

सेवक चिंतो विठल नमस्कार विनंति. उपरी. आम्ही काल रवीवारीं दोन प्रहरा निघोन थेरगांवास आलों. आज प्रातःकाळीं स्नानसंध्या उरकून चांदवडास तुह्मी लिहिल्याप्रों संध्याकाळीं दाखल होतों. राजश्री नानास[3] विनंति करून मंगळवारीं नानाचा मुहूर्त आहे, त्या मुहूर्तें निघोन लौकर चांदवडास आले पाहिजे. मंगळवारचा मुकाम चांदवडास करूं नये. पांच सात कोस आलीकडे यावयाची सला देणें. याउपरीं गुंता राहिला नाहीं. पागा लौकर बोलाऊन तयारी करावी. आम्ही चांदवडीं वाट पहातों. हें च पत्र नानास दाखवणें. बहुत काय लिहिणें ? रा सोमवार प्रहर दिवस सकाळचा हे विनंती.

---

१ ही दादासाहेबांची चिठ्ठी, राजेबहादरांस लवकर घेऊन येण्याविषयीं श्रीमंतांची रायरीकरांस आज्ञा आहे. रावसाहेबांशीं कसें चालावयाचें हें या चौकडींत ठरणार होतें. २ सही. ३ राजेहाबद्दर.

पत्रांक १४.

इ. स. १७६५ ता. १८ जून **श्रीशंकर.** १६८७ ज्येष्ठ वद्य ३०

सेवेसी चिंतो विठल सां नमस्कार विनंति. येथील वर्तमान सविस्तर राजश्री कृष्णाजी गोपाळ व गोविंद माहादेव आपल्यास सांगतील. श्रीमंतांनी[1] अकृत्रिम कृपेचे भाव व खातरजमेचीं अक्षरें मारनिलेजवळ सांगितलीं आहेत. मजला पुढें यावयाची आज्ञा केली आहे. ऐश्यास आपण स्वार होऊन पुढें यावें. पिंपळगांव-पारेयंत मी इकडून येतों. याउपरीं कोण्हे गोष्टीविसीं लढा राहिला नाहीं. किल्याची चिठी आह्मांजवळ श्रीमंतांनीं दिल्ही आहे. सर्व प्रकारें निखालस होऊन यावयाचें करावें. बहुत काय लिहिणें ? हे विनंति. रा मंगळवार तिसरा प्रहर.

हें पत्र शिंद्यांच्या दरबारांत प्रमुखत्वानें वागणाऱ्या राघोराम इत्यादि कारभाऱ्यांनीं नारोशंकरांस लिहिलें आहे. यांत महादेव गोविंद काकडे यानें आततायीपणा करून कसा स्वघात करून घेतला, याचें वर्णन आहे. हें वर्णन त्याचा नाश करणाऱ्या कारभाऱ्यांनीं केलें आहे, तेंव्हां यावर जपूनच विश्वास ठेविला पाहिजे. मात्र शिंद्यांच्या दरबारांत व पेशव्यांच्या दरबारांत शिंद्यांच्या सरदारीबद्दल कोण उलाढाली चालल्या होत्या, घावडाव कसे चालत होते, यांचें बरेंच स्पष्ट चित्र या पत्रांत रेखाटलें आहे.

पत्रांक १५.

श्री. १६८७ आषाढ

इ० स० १७६५. जून.

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसी पोष्य राघो राम व राघो मल्हार व वाजी नरसिंह कृतानेक सां नमस्कार विनंती येथील कुशळ तागाईत छ माहे जिल्हेज मुकाम नजीक मुकुंदबारी येथें स्वामींचें कृपावलोकनेंकरून क्षेमरूप जाणून स्वकीय कुशलोत्तर पत्रीं आनंदवीत असावें. बहुत दिवस जाले. आपलेकडून पत्र येऊन परामृष[2] होत नाहीं, तेणेंकडोन चिंतातुर आहोंत. तरी आपुल्याकडील साकल्य अर्थलेखन करून आज्ञापत्र प्रेरणा करीत असावें. यानंतर इकडील वर्तमान तरी श्रीमंत मातुश्री[3] बाई व राजश्री माहादजीबावाचें सख्य जालीयाचें वर्तमान आपणास कळलेंच असेल, आणि शेवेसी तो शिबाजी विठल पाठविलेत त्यांणीही निवेदन केलेंच असेल. अलिकडे वर्तमान तरी माहादाजी गोविंद याजला मुजमू देऊन ठेवावें हा इत्यर्थ केला होता. त्यास त्याचा अति आग्रह कीं दिवाणगिरी

---

१ दादासाहेबांनीं. २ परामर्श. ३ जनकोजींची बायको ?

श्रीमंत स्वामींनीं आम्हांस दिल्ही असतां येथें मुजमू करून रहावें हा प्रकार उत्तम नाहीं, देशास जावें, म्हणोन याजपासोन निरोप घ्यावा आणि हे कोटयाकडे आणिक दोन चार मजली गेलियावर अवंतिकेस येऊन धामधूम करावी, सावकारा मारावा, ऐसा चित्तांत भाव आणून आड घातली कीं दिवाणगिरी स्थापलियाखेरीज आमचें राहणें होत नाहीं. तेव्हां प्रसंगास सेवकाखेरीज सख्त ज्वाबसाल कोणी ही न करीत तेव्हां ज्वाबसाल करावासा जाला त्या ज्वाबसालामुळें अगोदर आम्हावर च परम श्रमी होते तें कोठवर ल्याहावें ? त्याजवर निरोप घेऊन × × × × होते उज्जनींत रा अच्युतराव व आह्मी हि होतो. त्यास सावेरांचे आसपास उज्जन वगैरे परगणियाचे गांव लुटूं लागले. खंडण्या हि घेतल्या. ऐसी धामधूम केली. त्याजवरोन रावजींनीं व आह्मी पत्रें त्याजकडे पाठविलीं कीं हें कर्म आपणायोग्य नाहीं. येकदों गांवचें पारिपत्य केलें तें उत्तम केलें. परंतु याउपर हे गोष्ट कामाची नाहीं. ऐसीं पांच सात वेळां पत्रें पाठविलीं परंतु एकंदर न ऐकत. आणि कासिदास मारून वाटे लावीत. तेथें पत्राचें उत्तर येणें कळत च आहे. ऐसा विचार जाहलियावर उज्जनींत हजार बाराशें लोक होते. त्यास रावजींनीं आम्ही विचार केला कीं याजला दबाव देऊन इंदूरापावेतों पोहोचावून यावें म्हणून फौज तयार करोन गेलों. कोसावर उभे राहून दबाव दाखविला, परंतु न ऐकत. नजीक गेलों तेव्हां कांहीं पळून गेले. कांहीं उभे राहिले, आणि गोळागोळी करूं लागले. तेव्हां आम्हांकडील लोकांनीं चाल केली, तेव्हां झाडोन पळोन गेले. पेंढारी लुटारे होते त्यांनीं राहोव्या वगैरे होत्या त्या लुटून नेल्या. तशांत लुटारे-यांनीं कोणीकडे माहादजीपंतास धरिलें हें न कळे. जखमा लागून सात आठ रोजा मृत्यु पावले. होणारास विलाज नाहीं. अगोदर आमचे नांवें श्रमी होते च. त्यांत हा प्रकार जाला ! त्यामुळें सर्वत्र दरबारीं आमचें च नांव वदु करून दुर्निमित्य आम्हांवरी ठेवतील. आम्ही तों एकनिष्ठ सेवक आहों हें स्वामीही जाणत आहेत. सारांश दिवाणगिरीमुळें हा प्रकार जाला. येविसीं पूर्वी हि पत्र आपणाकडे पाठविलें आहे, कीं साकल्य कचें वर्तमान आपणांस कळावें. ते पत्रें पावतील न पावतील याज-करितां हालीं हि सेवेसी लेखन केलें असे. रोज गुदस्त राजश्री विष्णुपंतबावांचीं पत्रें आलीं तेथ मजकूर कीं 'श्रीमंत नानांनीं व आम्हीं उलेख करून श्रीमंत स्वामीस देहावरी आणिलें आहे. परंतु तूर्त द्रव्य साहा लक्षपर्यंत यावें लागतें. आणि फडणि-सीचा प्रकार हि द्रव्यद्वारा केला पाहिजे.' ऐसें विस्तारें लेखन केलें त्यास आपण स्वताच प्रसंगीं असलिया आम्हांस सेवक लोकांस काळजी किमर्थ असावी ? परंतु त्यांचें लिहिल्यांत आलें कीं 'तुम्हाकडील पत्र आलियावर नाना व आम्ही हा उद्योग करूं' त्यास पुर्ता पक्का विचार श्रीमंत स्वामीकडील करून घ्यावा आणि सरदारांचीं वस्त्रें वरकड बंदोबस्त करून घेऊन साहा लक्ष पारेयंत करार करून साऊकारी निशा द्यावी. आणि आम्हांवरी चिठ्या कराव्या. फडणिसीचा हि

प्रकार द्रव्यद्वारें होईल तेथवर करावा. आणि बंदोबस्त करून घ्यावा. यांत कमी-जास्त थोडें बहुत असलें तरी आपण करावें. हा सावधगिरीचा अधिकारहि आपणांस आहे. केवळ आम्ही त्याहावें ऐसाहि प्रकार नाहीं. दुसरें रा विष्णुपंत आबांनीं व शिवाजी विठ्ठल यांणी लिहिलें होतें कीं, 'देशांचे महाल आहेत, ते नानाकडे सोपून द्यावें,' त्याजवरून देशीं माहाल आहेत त्याचीं पत्रें पाठविलीं आहेत. ते सेवेसी शिवाजी विठ्ठल प्रविष्ट करितील. त्यास देशीं कमावीसदार जुने आहेत त्यांणीं मागील बाकी झाडून व साल मजकूराच्या रसदा दिल्या तरी घेऊन तेच कमावीसदार ठेवून आपुलें कार्य करावें. तो प्रकार न जाला तरी नवे कमावीसदार ठेऊन रुो घ्यावे आणि सरकारची सरबरा करावी. बाकी राहील त्याच्या चिठ्या आह्मांवरी कराव्या. आम्ही येथें तर्तूद करून देऊं. मात्र दरबारचा बंदोबस्त उभय पक्षींहि चांगला करून घ्यावा. येविशीं श्रीमंत राजश्री माहादजीबावाचेंहि पत्र आपणांस आहेच. येथ सर्व प्रकार स्वामीचा आहे. दुसरा अर्थ किमपिहि नाहीं. हें जाणून या सरदारीची किफायत हरयेक-विशीं करावी, हें आपणांस विहित असे. वारंवार लेखन करावें ऐसें नाहीं. कितेक प्रकार राजश्री शिवाजी विठ्ठल हे विनंती करतील ते मान्य करून कर्तव्य तें करावें. सारांश उभयतां* श्रीमंतांची कृपा संपादून घेऊन सरदारीचीं वस्त्रें घ्यावीं. यांत आपला नक्ष आहे. कदाचित देशचे माहालांत ऐवजाची सरबरा न जाली तरी क्षेप-निक्षेप तुह्मी साउकारी निशा देऊन आम्हांवरी हुंड्या कराव्या. ऐवजाची सरबरा येथें करून देऊं. कोणेहि गोष्टीचा चित्तांत याउपर दुसरा अर्थ न आणतां हें कार्य करावें. वरकड इकडील सरदारीचा प्रकार येथास्थीत जाला असे. अगो-धर हजार फौज होतीच आणिक दाहाबारापर्यंत फौज मागाहून आली. शिवाय पागा वगैरे मिळोन वीस हजार फोज बरोबरी आहे. त्यास नालबंदी व समजा-विशीहि करोन कोटियानजीक आलों आहों. कोटेकराकडील[१] हि मातबर माणूस आले आहेत. येथील मामलत जालियावर होळकराकडे जावें लागतें. तिकडीलहि पत्रें आलीं कीं फिरंगियांची व यांची लढाई जाली-होळकर माघारीं कालपीस येऊन दाखल जालें. त्याजकडेहि त्वरेनें जावें लागतें. तिकडीलहि राजकारण भारी आहे, तेहि आपले कृपेकडोन साधून नक्ष आपलाच होईल. चिंता नाहीं. आपण अभिमान न सोडावा यांत उत्तम असे. स्वामींनीं‡ लिहिल्याप्रमाणें पारपत्य केलें, याउपरीं दरबारचा बंदोबस्त जो करणें तो करून घ्यावा. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना[२].

---

१ शिंदे या वेळीं कोट्याची मामलत विल्हेस लावीत होते. मल्हारराव यांस याच वेळीं इंग्रजासमोरून पाठीमागें सरकावें लागलें. २ या पत्रांत महादजी गोविंद ह्या पेशव्याच्या सरदाराचा मृत्यु कसा ओढवला हा सविस्तर वृत्तांत शिंद्यांची तरफदारी करणाऱ्या गृहस्थांनीं लिहिला आहे. सरदारीकरितां शिंदे या वेळीं पेशव्यांची, दरबारांतलि मुत्सद्यांची व नारोशंकर राजेबहादर यांची कशीं आर्जवें करीत होते, तें या व इतर प्रत्रांवरून स्पष्ट दिसतें. * दादासाहेब व माधवरावसाहेब. ‡ हें महादजी गोविंदास झालेलें तर नव्हे ?

पत्रांक १६.

इ. स. १७६५ ता. ३ जुलई. श्री. १६८७ आषाढ वद्य १

राजश्री नारोपंत नाना (राजेबहादर) गोसावी यांसिः–

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी शिंदे दंडवत. विनंति उपरि येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशललेखन करीत असावे. विशेष तुम्हीं छ. १९ जिल्हेचे पत्र पुणियाचे मुक्कामीहून पाठविलें ते छ १० मोहरमीं नजीक मुकुंदबारी येथील मुक्कामीं पावोन लिहिला मजकूर सविस्तर कळला. 'दरबारचा बंदोबस्त घेऊन तुम्हांस वस्त्रें सत्वरींच पाठवितों चिंता न करावी' म्हणोन लिहिलें. उत्तम आहे. तुम्हीं प्रसंगीं असतां आम्हांस कोणेविशीं फिकीर आहे असें नाहीं. पूर्वी राजश्री विष्णु माहादेव[1] याचीं पत्रें आलीं. तेथें लि॥ होतें कीं 'सहा लक्ष पर्यंत नाना आम्हीं मिळोन बोलोन पल्यावरी आणिलें आहे' म्हणोन, ऐसियासि त्या पत्राचीं उत्तरें व त्याबमोजिब आपणांसहि पत्रें लिहून पा॥ आहेत. त्यावरून सविस्तर कळेल. माहादजी[2] गोविंद याचें वर्तमान तेथें कळल्यावरी काय मजकूर, श्रीमंताची मर्जीचा प्रकार कसा आहे, हें सविस्तर ल्याहावें. आपण दरबारचा बंदोबस्त करून सनदा व वस्त्रें पाठवावीं. श्रीमंतांपाशीं जो करारमदार तुम्हीं कराल त्याप्रमाणें ऐवज आम्ही देऊं. दरबारचा निखालस जाबसाल होऊन सनदावस्त्रें आलीं म्हणजे पुढें कामाकाजास जावयासी कोणेविशीं चिंता पडणार नाहीं. याकरितां लि॥ असे रा. छ १४ मोहरम *बहुत काय लिहिणें ? लोभ असो दीजे हे विनंति.

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजि
सिंदे निरंतर.

मोर्तब सुद

पत्रांक १७

श्री

राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नो सखूबाई शिंदे दंडवत विनंति उपरि येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लेखन करीत जावें. विशेष. दरबारच्या

* येथून हस्ताक्षर महादजीचें. १ गद्रे. २ हाच हिंदुस्थानांत मारला गेला.

बंदोबस्ताविशीं चिरंजीव राजश्री माहादजी शिंदे व राजश्री अच्युतराव व बाजी नरसिंह यांनीं आपणांस लिहिलें आहे तरी तेथील बंदोबस्त करावा. येविशीं अनमान न करावा. देशच्या माहलचे बंदोबस्ताविशीं तुम्हांस लिा आहे त्यास

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजी
सिंदे निरंतर

श्रीगादं येथील तालुका बळवंतराव गोपाळ यांजकडे आहे. तो तेथील खर्चाचे बेगमीस ठेविला आहे तरी बळवंतराव गोपाळ खेरीज करून रसदेचा ऐवज सरकारचे भरण्यास घेणें. तुम्हीं तेथें आहां तुमच भरंवसियावरी बेफिकीर असो. तुह्मी श्रीमंतासी जो करारमदार कराल त्याप्रमाणें क्षेपनिक्षेप ऐवज × × ×

रा छ २९ जिल्हेज. *बहुत काय लिहिणें ? हे विनंति.

मोर्तब सुद

पत्रांक १८.

इ० स० १७६५ श्री. १६८७ फाल्गुन

पुरवणी राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यांसिः—

सो माहादजी सिंदे दंडवत विनंती उपरी येथील कुषल जाणोन स्वकीय लेखन करीत जावें. विशेष-राजश्री विष्णु माहादेव यांणीं लिा होतें ‘कीं साहा लक्षपर्यंत बोलोन करारांत आणिलें आहे सिवाय दरबार खर्च पडेल’ म्हणोन लिहिलें ऐसीयासि येविसीं मारानिलेस लिहिलें आहे. तरी तुह्मीं व विष्णु माहादेव मिळोन करारमदार करून सनदावस्त्रें घ्यावीं. दुसरे पत्राचा उजूर न धरावा. क्षेपनिक्षेप विष्णुपंताकडून साहुकरी निशा करून देवावी आणि आम्हांवरी साहुकारी चिठ्या कराव्या. त्याप्रों ऐवज पावता करूं. कोणेविशीं अनमान न करितां प्रसंग संपादून सनदावस्त्रें घेऊन पाठवावीं. माहाल देसीं आहेत तेथील कमावीसदारांस पत्रें पाठविलीं आहेत त्याकडील ही ऐवज घ्यावा. केवळ त्या ऐवजाचे भरवसियावरी न जावें. मागेंपुढें तोंहि ऐवज येईल. परंतु प्रसंगास न चुकावें. आपण

---

* येथपासून हस्ताक्षर सखूबाईचें. ह्या सखुबाई जयाप्पाचें कुटुंब होत.

जो ऐवज सरकारांत देतील तो आम्ही देऊं. चिंतो विठल यांसी विष्णु माहादेव याचे विद्यमानें दाहापर्यंत बोलली होतों. हाली तुमचे विष्णुपंताचे विचारें येईल तें करावें. * अथपर पर तुह्मीं दुसरे पत्राचा उजूर न धरनें. निशा करून सनदावस्त्रें घेनें. आपल्याविरहीत पहलबी[1] दुसरा प्रकार नवता व आतांहि दुसरा अर्थ नाहीं. तर कार्य करनें. बहुत काय लिा हे विनंती.

लेखन सिमा

पत्रांक १९.

इ. स. १७६५ ता. २० जून श्री. १६८७ आषाढ शुद्ध २

श्रीमंत राजश्री नाना[2] स्वामीचे शेवेसीः—

पोष्य राघो राम व राघो मल्हार व बाजी नरसिंह कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति. येथील कुशल तागाईत छ १ माहे मोहरम मुक्काम नजीक मुकुंदबारी येथें यथास्थित जाणोन स्वकीय कुशलोत्तर-लेखन-आज्ञा करीत असावें. यानंतर इकडील वर्तमान तरी रोज गुदस्तचीं पत्रें आहेत त्याजवरोन साकल्य अर्थ ध्यानास येईल. सरतेशेवटीं राजश्री अच्युतरावजींहीं लेखन केलें आहेच. सारांश विनंति वारंवार हेंच पत्रीं माहादजी[3] गोविंद याचें पारपत्यें व्हावयास कारण मुख्य दिवाणगिरीचे आटीमुळें हें त्याजला व्यसन[4] प्राप्त जालें. स्वामीचीही[5] आज्ञा होती त्याचप्रमाणें घडोन आलें. स्वामी म्हणतील कीं आम्हीं प्राणपावेतों आज्ञा केली नव्हती. त्यास आह्मींही प्रयत्न करोन मारावें हाही प्रकार नाहीं. याचा परिहार पूर्वपत्रीं साकल्य लेखन केलें आहे. अस्तु होणार कांहीं चुकत नाहीं. सारांश स्वामींनीं या गोष्टीचा साभिमान धरोन आपला पक्ष हे पुरतें समजोन, सरदारीचा बंदोबस्त करून घ्यावा. यांत आपलाही नक्ष आहे. राजश्री विष्णुपंत आबांनीं पत्रें लेखन केलीं होतीं. तेथ मजकूर कीं; 'राजश्री नानानीं आह्मीं मिळोन हा उल्लेख केला. त्यास सहालक्षपर्यंत पाहिजेत.' त्यांनीं[6] निल्य (?) देशांचे कमाविसदारांस ताकीद पत्रें दिल्हीं आहेत त्याजपासून ऐवज घेऊन बाकी देणें राहील त्याची निशा आपण करोन आह्मावरी चिठ्या कराव्या. येथें आम्ही सरबरा

---

* येथून हस्ताक्षर व भाषा महादजीची.

१ पहिल्यांदाही. अजून सरदारी ठरली नव्हती. २ पत्रांक ११ पहा. ३ पत्रांक ११ पहा. ४ संकट. ५ यावरून राजेबहादरांसही हा मनुष्य नकोसा झाला होता. ६ शिंद्यांनीं.

करून देऊं. फडणिसीचा[1] प्रकार तरी द्रव्येकरून जेथवर येईल तेथवर करावे. येविशीं पूर्वपत्रीं सविस्तर लेखन केलें असें. कळेल तो प्रकार करून उभयतां[2] श्रीमंतांचीं कृपा संपादून घेणें हें धनीपणाचें कृत्य आपल्या कडेसच आहे. आम्हीं चाकरी मात्र आपण सांगतील ते करावी. सविस्तर वर्तमान पूर्व पत्रावरून कळो येईल. सेवेशी श्रुत होय. हे विज्ञापना.

पत्रांक २०.

इ० स० १७६५ ता. २ जुलै श्री. १६८७ आषाढ शुद्ध १५

पुरवणी श्रीमंत राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसीः—

विज्ञापना. विशेष. 'दाहा[3] लक्ष रुो आम्ही देतों या सरदारीचा बंदोबस्त करून द्यावा. त्या दस्तऐवजावरी श्रीमंताची मर्जी लोभावर[4] आहे. पैका घेतल्यावांचून बंदोबस्त करून देऊं नये' म्हणोन लिहिलें. ऐशास पेशजी येथील बंदोबस्ताविसीं स्वामीस वारंवार + + + आज्ञा आली (?) कीं 'जें लिहिणें तें श्रीमंत राजश्री दादासाहेब याजकडे लिहित जाणें. त्यांची कृपा जाहालियावर सर्व बंदोबस्त होईल. पेस्तर उभयतां श्रीमंत येकत्र जालियावर बंदोबस्त करून घेऊं.' याप्रमाणें आपलीं पत्रें आलीं त्यावरोन पत्रें लिहित गेलों. त्यास ते समयीं आपला नक्ष राहून शत्रूचा पराभव व्हावा. या पर्यायें दस्ताऐवज[5] (जी?) न सांपडतां लिहिलीं असतील. परंतु ते समयीं श्रीमंताचे मर्जीस न आलें. ज्या समयीं होणार त्या समयीं जाहालें. दस्ताऐवजीं हीं पत्रें म्हणावीं तर फारसी आमचीं नसतील. ते समयीं गणोजी कदम सिरोपस्थ[6] होता. त्याणें कोणाचेंही चालों दिल्हें नाहीं. *झासीचेंहि कामास त्याणेंच अपाय केला. त्याणें आह्मांस न कळतां हे दस्तऐवज लिहिले असतील. तो फारच बखेडखोर होता. त्यामुळें आम्हीं व बाजी नरसिंह व राघोबा पागे. ऐसे एकत्र होऊन त्यास उखळून काढिला. यामुळें घरचें खूळ तुटोन हा प्रकार घडला. स्वामींचे चरणासी एकनिष्ट होतों त्याप्रमाणेंच स्वामींचे कृपेनें येश[7] आलें. ईश्वरें हें यश आपल्यास दित्हें आहे. त्याचा शेवट स्वामींनींच येश घेऊन केला. त्या रीतीनें या सरदारीचा बंदोबस्त क + + + मर्जी लोभावर आहे त्यास थोडक्यासाठीं मर्जी खट्टी होत असेल तर न तोडावी. आपणांस कळेल त्या रीतीनें चार पांच यावर अधिक उणें करार-मदार करून ज्या गोष्टीनें माहादजी-बावाचा या सरदारींत

---

१ फडणांस कोण? भानु किंवा रायरीकर? बुहुधा रायरीकर असावे. २ रावसाहेब दादासाहेबांची. ३ या सरदारीबद्दल पूर्वी १० लक्षाचा नजराणा शिंद्यांनीं कबूल केला होता, असें दिसतें. ४ दहा लक्ष मिळावे हा दादासाहेबांचा हेतु. ५ या सरदारीस बाधक होईल, असें कांहीं न लिहितां. ६ कर्तेपणानें वागणारा? ७ यश कोणतें? घरांतील भांडण तुटणें हें. * झाशी नारोशंकरकडून काढिली होती.

कुरूप (?) राहीं व आपले दिवाणगिरीचें स्वरूप राहे, या रीतीचा निर्वेधपणें बंदोबस्त करून घेतला पाहिजे. आपले आज्ञेसिवाय दुसरा अर्थ येथील नाहीं. येथील कोट्याचा दारमदार जाहालियावर उदेपुरास जाऊं. दोही संस्थानच्या खंडण्या (?) तूर्त थोडा बहुत ऐवजहि पाठवितां सरकारांत मदार[1] होईल. त्याप्रों कांहीं तूर्त व कांहीं मुदत करावी. मोरो[2] विठल यास माघारें लाविलें म्हणोन चिंतोपंतास विषाद येईल. त्यास मातुश्रीचा[3] आग्रह पाहिला. प्रथम मातुश्रीची मर्जी न रक्षिली. तेव्हां इतकी आग लागली. तिणें मकारनामासारिख्यास ऐसे खेळ करून बाईच्या विचारांत तो न राहिला तेव्हां सेवटीं ऐसी जरब दिली, मग आमचा विचार किती ? सध्यांच मोरोपंतास ठेवावें तर खुळ तुटलें ते मागतीं उभें राहातें, यामुळें तूर्त मातोश्रीच्या रंगांत मिळोन तिच्या मनोदयाप्रों मोरोपंतास जाऊं दिलें. परंतु मारनिलेसी जातेसमयीं आम्हीं त्या × × × × × × गोष्टी कित्येक बोलिलों आहों ते सविस्तर आपणांस सांगतील. त्यावरून कळेल. सारांष, चिंतोपंतांनीं आपलेविसीं निखालस असावें. राजश्री महादजी बावा व आमचें स्वरूप राहे आणि उभयतांचें नांवें खातरजमेचीं पत्रें येऊन या सरदारीचा बंदोबस्त होय ऐशा रीतीनें त्यानीं निखालसपण करावें. येविसीं स्वामी त्यासी बोलून करारमदार करितील त्याप्रमाणें आम्ही वर्तणूक करूं. परंतु त्याचेंच[4] मात्र निखालसपण जाहालें पाहिजे. गुदस्तां आज्ञांजवळ वचन प्रमाण येक देत[5]. माहादाजी गोविंदास वचन येक देत. ऐसे करून आपले[6] दिवाणगिरीस व या सरदारीस त्याणीं अपाय केला. तेव्हां वचनाचीहि शाश्वतता कैसी वाटेल ? यास्तव याचा पुर्ता बंदोबस्त करून घ्यावा. मग त्यासी बोलणें तें बोलावें. कळलें पाहिजे. झासी वोडसेवालियानें घेतली आहे त्यास श्रीमंत या प्रांतांत येणार असिले तर सहजांतच आपलें येणें होईल. नाहींतर आपण फौजसुद्धां यावयाचें करावें. सिंदे होळकर एकत्र होऊन बुंदेलखंडांत छावणी होईल. आपण आलियावर, दोन्ही तिन्ही फौजा एकत्र जाहालियावर, झासीचाहि फारसा × × × कडे गेली हें उत्तमच आहे. त्या × × × × से मारिले ह्मणजे सहज किल्लाहि सुटेल. त्यास आपण आलियावर आपले प्रतापें सहजांत कार्य होईल. ऐसा प्रकार आहे. स्वामीस कळावें. वरकड सविस्तर राजश्री विष्णुपंत व धोंडोबा नाईक सांगतील त्यावरून कळेल. देसचे कमाविसदारास ताकीदपत्रें येथून पाठविलीं आहेत. जो आज्ञेप्रों पैका देईल त्याजला ठववले जाईल. दुसरा करावा (?) तों कोटियाची मामलत जालियावर दोन लाखाची तजवीज करून हुंडिया पाठवून देतों कळों दिजे हे विज्ञापना[7].

---

१ लक्ष. २ हे चिंतो विठ्ठल रायरीकराचे बंधु. ३ सखुबाई. इच्या आग्रहावरून मोरो विठ्ठलास शिंदेशाहींतून बाहेर पडावें लागलें. ४ चिंतो विठ्ठलाचें. ५ चिंतो विठ्ठल. ६ नारो शंकरचे. ७ राघो रामचें हें पत्र.

पत्रांक २१.

इ. स. १७६५ ता. १३ जुलै **श्री.** १६८७ आषाढ वद्य ११.

राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यासिः—

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी सिंदे दंडवत क्र. विनंती उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लेखन करीत गेलें पाहिजे. विशेष. इकडील वर्तमान पूर्वी दोन चार पत्रीं आपणांस लिहिले आहे त्यावरून कळलेंच असेल. सांप्रत मुकुंदबारीनर्जीक कोटें येथें मुकाम आहे. कोटेकराकडील वकील येऊन भेटले. आठा चौ रोजांत येथील मामलतीचा फडशा करून पुढेंहि हिंदुस्थान प्रांतें जाणार. आपण प्रसंगीं आहेत. दरबारचा बंदोवस्त करून सनदा वस्त्रें पाठवावीं. राजश्री विष्णु महादेव यांणीं लिहिलें होतें कीं, ' साहा लक्षपर्यंत नाना आम्हीं बोलोन करारांत आणिलें आहे म्हणोन ' ऐसियासी येथील वोढीचा[1] प्रकार आहे हें आपणास ठाऊक-च आहे. तशांत श्रीमंताची मर्जी रक्षून जें आपलें व विष्णुपंताचे विचारें येईल त्याप्रमाणें मान्य करून देऊन सनदावस्त्रें घेऊन विष्णुपंतास आम्हाकडे पाठवावें. जो ऐवज आपण तेथें देतील तो आम्हीं देऊं. वरकड कितेक घराऊ व + + + + वर्तमान राजश्री अच्युतराव[2] यांणीं लिहिलें आहे, त्यावरून सविस्तर कळेल. सारांश तेथील बंदोबस्त आपले हातें करून घ्यावा, येथील बहु-नाइकीचा[3] प्रकार आहे. दुईमुळें भलताच खुळ करावयासी उभा राहतो! ऐसियासी आपण दरबारचा बंदोबस्त पक्काकरून घ्यावा. सारांश आमच्या सरदारीचे स्वरूप व तुमचे दिवाणगिरीचे[4] स्वरूप राखोन येथास्थित चाले तें करावें. वरकड कितेक राजश्री मोरो कृष्ण पाठविले आहेत हें सांगतां सविस्तर कळेल. छ २४ मोहरम * बहुत काय लिहिणें? लोभ असो दीजे हे विनंति.

(श्री ज्योति स्वरूपचरणि तत्पर
जयाजीसुत जनकोजी सिंदे
निरंतर)

---

* हस्ताक्षर महादजी शिंदे यांचें.

१ पैशाची! सगळ्या पेशवाईंत कधीं पैशाची ओढ संपली नाहीं. पेशव्यासुद्धां सर्व सरदार व सरंजामदार सदा ओढग्रस्त! २ हे कोण? मागच्या एका पत्रांत यांचें नांव आलें आहे. ३ पाटील बावांस ही बहुनायकी या वेळीं चांगलीच भोवली. केदारजी महादजी व सखुबाई हे तीन पक्ष होते. ४ राजेबहद्दरांस दिवाणगिरी द्यावयाची, असा करार होता.

पत्रांक २२.

इ० स० १७६५. ता. १७ आगष्ट श्री. १६८७ भाद्रपद शु० १

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसीः—

पोष्य राघोराम व राघोमल्हार व बाजी नरसिंह कृतानेक सां नमस्कार. विनंती येथील कुशल ताा भाद्रपद शुद्ध १ मुक्काम लष्कर नजीक मुकुंदवारी जाणून स्वकीय निजानंदलेखन आज्ञा केली पो. विशेष. बहुत दिवस जाहले. परंतु पत्र पाठवून सांभाळ न जाला; तर ऐसी ममता निष्ठुरता सहसा न पों सदोदित प्रेषित पत्रीं मोद(दा?)वार्त्ता केली पो. इकडील वर्तमान तरः कोट्याची मामलत जाली. मारवाडचीहि मामलत चुकली. आतां दरकूच राजश्री मल्हारजी-बावाकडे जात आहों. त्यास प्रस्तुत पुण्याचीं पत्रें राजश्री शिवाजी विठ्ठल यांचीं आलीं. त्यांत मजकूर कीं "राजश्री माहादाजी गोविंद याचें वर्तमान श्रवण करून श्रीमंत राजश्री दादासाहेब अद्यापवर क्रोधायमानच आहेत. ऐसें संधींत राजश्री गणोजी कदम व राजश्री अंताजी नाईक व नाना पालेकर ऐसें त्रिवर्ग राजश्री मोरोपंताचे[१] सूत्रें करून राजश्री चिंतोपंत[२] साह्यभूत करून श्रीमंत राजश्री माहादाजीबावाचे सरदारांचे राजकारण सिद्धीस नेऊं म्हणतात. नजराण्याची ही भानगड त्याचेंच अनुमतें करून बोलत आहेत. आणि तेथें श्रीमंतापाशीं करार करीत आहेत कीं 'राजश्री माहादाजी बावास आणून भेटवितों'* म्हणून सिद्धांतयुक्त जाबसाल करीत आहेत[३]" म्हणोन अनेक प्रकारें तपशीलवार पंत-माारनिलेनीं लेखन केलें आहे. त्यांसीं नानासाहेब! आपण प्रसंगीं असतां व राजश्री विष्णुपंत बाबा असतां, गकारनामकानें[४] दरबारी पेष[५] होऊन स्वामीचे हातचें राजकारण असतां त्यानें यशाचें अधिकारी होवें हें उत्तम कीं काय? आम्ही व आमचे येजमान आपले म्हणवीत असतां गकार-पूर्वकानें मधींच लबाडी येथील पत्र नसतां करावी आणि आपण सिद्धीस जाऊ द्यावी हें उत्तम नाहीं. गंकारनामक तेथें म्हणत आहे कीं 'राजश्री पाटीलबावा आमच्या अंत्रांत[६] आहे मी त्यासी आणवून भेटवितो' ऐसें म्हणत आहे, तर स्वामी-दरबारीं[७] त्याजकडून राजश्री पाटीलबावा आणावयाचा वायेदा करून निश्चयें हाच करावा कीं 'जर वायेद्यास आणून भेटविले तर तूं बोलतोस तें सर्व प्रमाण नाहींतर लबाड आहेस' ऐसा अपवाद आणून[८] माझी दरबारीं पुरकस[९] होये तो अर्थ योजिला पो. राजश्री पाटीलबावांनीं तर पांच सात वेळां श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीस व राजश्री बापूस व राजश्री कृष्ण[१०] रावजीस वगैरे सर्वत्रांस साफ लेहून पाठविलें स्वदुस्तरें करून कीं 'आम्हीं कांहीं गणोजीस जाबसालास पाठविलें नाहीं. मधींच

---

१ मोरो विठ्ठल. २ चितो अनंत. ३ हें शिवाजी विठ्ठलानें लिहिलें. ४ गणोजी कदम. ५ पुढें. ६ कट, पक्ष. ७ गणोजी कडून कीं गंगोबातात्यांकडून? ८ गणोजीस खोटा करून. ९ पुरस्कार. १० काळे बारामतीकर.

* हे वरील त्रिवर्गाचें बोलणें.

लबाडी आपला जीव वाचववायासी फितूर करीत आहे. तर गणोजीस उत्तम प्रकारें शिक्ष्या करून काढून देणें ऐसें निक्षूनतेनें पत्रीं विस्तारयुक्त लि॥ आहे.' यास अंतर सहसा नाहीं. आपणांस त्यापत्राबरोबर हा मजकूर लिहिलाच असे. येथील आमच्या येजमानाचा कायावाचें-करून गणोजीकडे किंचित्‌ही अंश नाहीं, ऐसें असोन तेथें लबाडीनें जाबसाल करितो आणि आपण प्रसंगीं असतां, त्यांसी हरएक जाबसालीं पेचून[१] माकूल करीत नाहींत हें अपूर्व आहे! आह्मी तर आपले दिवाणगिरीकरितां इतका बखेडा करून खूळ दूर केलें. ऐसें असतां आपण चित्त या कामांत घालीत नाहींत आणि जैसें गणोजी बोलतो तैसेंच उगेंच श्रवण करितां, हें काय मर्जीस आपलें आहे हें न कळे. सरकारच्या नजराण्याकारितां वगैरे दूर-अंदेशा ध्यानास आणीत असलात तर आपण व राजश्री विष्णुपंत-बावा जो दरबारीं सरदारीच्या बंदोबस्ताकारितां नजराणा व दरबार-खर्च वगैरे जो कबूल कराल तो आम्हांस कबूल असे. यासी अनेथा सहसा न जाणावी. जे समयीं आपण तेथील निश्चांत (निश्चयांत) डौल आणून लिहितील तेच समयीं पत्रदर्शनीं पांच लक्ष रुपये रोकडी स्वामीपाशीं पोंहचावितों. मुख्य आपल्या पत्राची मात्र प्रतीक्षा आहे. नाना! शर्त हेंच कीं गणोजीनें उपमर्द करून राजकारण ओढून न्यावें आणि आपल्या हातचा अर्थ त्यानें साधावा! मग काय? रुपयासी अगे मागें न पाहतां जैसा जैसा डौल दिसेल तैसा तैसा साधून आपल्याच हातें सरदारीचा बंदोबस्त होय तो अर्थ साधिला पो. परंतु हा समय रक्षिल्यानें बहुत उपयोगीं आहे. मुख्य दाय दुसरियास येश घेऊं न द्यावें. आपण तपोनिधी आहेत. आपल्या तेज्यापुढें शूद्राचें सामर्थ्य किती? चित्तावर धरल्यास हल(कें?)च असे. आम्ही तर आपल्या भरंवसियावर हरएक प्रकारें निश्चित आहों. श्रीमंत राजश्री रावसाहेबांपाशीं व राजश्री बापूंपाशीं भीड खर्चून आपल्या हातें सरदारीचा बंदोबस्त करून घेतला पो. वरकड वर्तमान श्रीमंत राजश्री पाटीलबावाच्या पत्रावरून निवेदन होईल. कितेक अर्थ राजश्री शिवाजी विठ्ठलाच्या पत्रावरून श्रवणगोचर होतील. वरचेवर पत्रीं स्वानंदविलें पो. असेंहि करितां तेथील मर्जी पूर्णत्वेंकरून ऐसीच असली कीं विना पाटील-बावा भेटल्यावांचून बंदोबस्त होत नाहीं ऐसेंच निःकपटेंकरूनच असलें तर श्रीमंत राजश्री पाटिलसाहेबांस पंचवीस हजार फौजेनसीं आपले आज्ञेनुरूप घेऊन येऊं. परंतु गकारनामकाचे हातें तेथील अनुसंधान तुटे ते कीजे. येथील आमचे फौजेचें वर्तमान तर देशीं सर्वत्राचे घरोघर आह्मा पाशील लोकांच्या चवक्या पाठविल्या आणि 'छंद (फंद?) करितात, कबिले धरितात' ह्मणोन येथें वर्तमानेंहि आलीं आहेत. परंतु सर्वत्रांनीं सर्व आशा सोडून श्रीमंत राजश्री माहादजी-बावांच्या जीवांचे सोबती जाले आहेत. एकदिल सर्व आहे. भावार्थ कीं श्रीमंत राजश्री

१ फजीत करून पुरा नाहींसा कां करित नाहीं?

पेशव्यांचे पायांशीं एकनिष्ठेनें राहून, वडिलांवडिलीं सेवाचाकरी करून, स्वामींचे सेवेवर देहहि समर्पण केले, ऐशीच धारणा धरून आहेत. सेवेशी श्रुत होय. या लोकीं कीर्ति मेळवावी. मागेंहि मेळविली आतांहि त्याप्रमाणें करावी. या उपरि मर्जी गकारनामकावर असली तर सेवक लोकांस तैसी आज्ञा करावी. दिशी (देशीं ?) तों जागा नाहीं. मग जिकडे ईश्वर जागा राहावयास देईल तिकडे जाऊं. मग स्वामीच्या मरजीस येईल तें करावें. आम्ही तों स्वामींचे म्हणवितों. परंतु स्वामीच्या मरजीं न आलें! बरें होणार तें सुखैनैव हो. या उपरि स्वामींनीं अंतःकरणापासून जें असेल तें सेवकास आज्ञा करावी. हें निदान जाणोन सेवेशीं विनंतिपत्रें लिहिलीं आहेत. बहुत काय लिहिणें ? कृपा लोभ असो दीजे हे[१] विज्ञप्ति.

पत्रांक २३.

इ० स० १७६५ ता० ३० आगष्ट. **श्री.** १६८७ भाद्रपद शुद्ध १५

राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने॥ माहादजी शिंदे दंडवत. विनंति उपरि. येथील कुशल ता॥ छ १२ रावल मुकाम नजीक बकाणे पा॥ हांडोती जाणोन स्वकीय कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे. विशेष. सांप्रत आपणाकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं. तरी सविस्तर लेखन करावें. यानंतर दरबारचे बंदोबस्ताविशीं पेशजी पांच सात पत्रें तुम्हांस पाठविलीं. त्यांस तुम्हीं एक दोन पत्रें पा. तेथें लि॥ कीं 'आम्हीं सर्व बंदोबस्त करून घेतों. आपण कोणेविशीं चिंता न करावी' म्हणोन ऐसियासि आम्हीं तों आपल्या लक्षावरी बेफिकीर आहों. तुम्हांखेरीज दुसऱ्यासी बोलणेयाचा प्रकार किमपि नाहीं. असें असोन अद्यापि आपणाकडून कांहींच बंदोबस्ताचा प्रकार दिसोन येत नाहीं, अथवा पत्रहि येऊन वर्तमान कळत नाहीं. यावरून

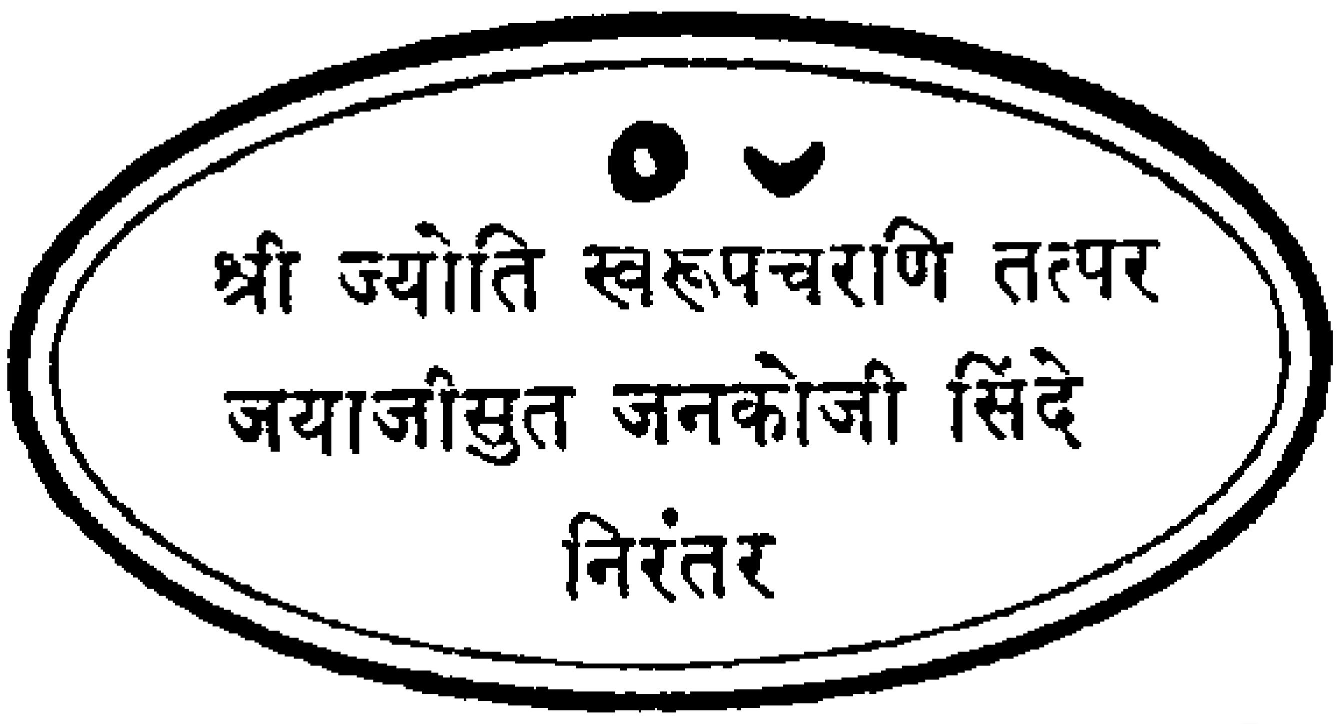

अपूर्व आहे. या उपरि तरी बंदोबस्ताचा विचार काय केला हें सविस्तर ल्याहावें. आपण जे करतील ते आम्हांस मान्य असे. आपले मनोदयानरूप बंदोबस्त होऊन चार रुपयेचे वरी जाबसाल ठरला तरी आपण मान्य करून लेहून पाठवावें. तूर्त पांच लक्ष पावेतों हुंड्या आपणाकडे पाठवून देऊं. भरंवसा आपला असे. गणोजी कदम तेथें कितेकप्रकारें घालमेल करीत आहेत. तुम्हांसहि भलतेंच समजावितील. तर आपण त्याचे

---

१ या पत्रावरून शिंद्यांची आतुरता, कदमांचे पेच इत्यादि कळतात. सैन्यांतील लोक फितुर झाले त्यांनीं बंड केलें, किंवा शत्रुकडे उठून गेलें, तर स्वदेशांतील म्हणजे महाराष्ट्रांतील त्यांच्या मुलांमाणसांस पेशवेसरकार चौकीपाहऱ्यांत ठेवीत व त्यांची वतनें जप्त करीत त्या पद्धतीचाही या पत्रांत उल्लेख आहे.

मनास न आणावें. जें करणें तें आपले विचारें करावें. ते आम्हांस मान्य असे. वरकड कितेक राजश्री बाजी नरसिंह यांचे पत्रावरून कळेल. बहुत काय लिा ? हे विनंति.

मोर्तब सुद

पत्रांक २४.

१७६५ ता० ६ सप्तंबर. श्रीशंकरवरद. १६८७ भाद्रपद वद्य ७

श्रीमत् राजश्री नाना स्वामींचे शेवेसीः-

पो चिंतो विठ्ठल व चिंतो अनंत सा। नमस्कार विनंती. येथील कुशल ता। छ १९ रबिलोवल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे. विशेष-आपणांस श्रीमंतांनीं[1] इमान दिल्हें व पत्र आपले पर्वत-विषईं[2] (?) सरकारांत होतें तें माघारें दिल्हें. त्यास आपणासी बोलणें तें श्रीमंत बोलले आहेत. त्याप्रो श्रीमंतांनीं इमानपुरसर कृपा आपल्यावरी-करावी याविषई आम्हींहि आपल्यास वचन द्यावें, त्यास आपण श्रीमंतांचें सेवेत पूर्वीपासून एकनिष्ट आहेत, त्यास श्रीमंतांनीं जें कृपा करून इमान दिल्हें, व वचन दिल्हें आहे त्याप्रों आम्हीं श्रीमंतास विनंती करून वचन चालवावें. येविसीं आम्हापासून अंतर होणार नाहीं. आपण दुसरा प्रकार व कोणीकडीलहि संदेह चित्तांत न आणावा आणि यावयाचें करावें. बहुत काय लिहिणें ? लोभ करावा हे विनंती.[3]

पत्रांक २५.

इ. स. १७६५ ता १८ सप्तंबर श्री. १६८७ आश्विन शुद्ध ३

राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्ने॥ माहादजी शिंदे दंडवत विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे. विशेष. आजपावेतों रा. गणोजी कदम व गोविंदराव महादेव व मोरो विठ्ठल यांचे मार्येत ××× मिळोन दरबारीं खूळ केलें. श्रीमंतासी अनेक भास भासवून तुम्हांकडे श्रीमंताची मर्जी पूर्ण होती त्यांत अंतर पाडलें. यावरून तुम्ही रा. अंताजी विश्वनाथ,

१ दादासाहेबांनीं. २ ह्यांशींच्या किल्ल्याविषयीं ? ३ हें दादासाहेबांचे विश्वासनिधि रायरीकर यांनीं नारोशंकरांस आश्वासनपत्र दिलें आहे. रावसाहेबांविरुद्ध दादासाहेबांचें खूळ असून त्याची उभारणी करण्यासाठीं ही गुप्त तयारी व आश्वासनपत्रें होत !

राजश्री विष्णु महादेव याजवळ, ठेऊन नाशकास गेला. मार्गे श्रीमंतांनीं नवें मुद्दे घातलें कीं, '(१) दोन लक्षाचा सरंजाम सरंजामांतून द्यावा, व (२) सरदारास एकटे भेटीस आणावें,' ऐसीयासि त्याजकडे एकही निश्चय जाह्ला नव्हता. जाबसाल मात्र उभयपक्षीं श्रीमंत करीत असतां तुम्हांकडे याज शिवाय नवा मुद्दा आणिक घातला कीं 'सरंजाम शिंयांनीं तुम्हांस[1] दिल्हा तो देखील सरकारांत द्यावा. व तीन लक्ष त्याजहून शिवाय माहादाजी गोविंद मृत्य पावले यामुळें द्यावे' म्हणोन. ऐसियासि प्रस्तुत गणोजी कदम (व) गोविंदराव याकडून जाबसाल होईनासा पाहून विष्णु माहादेव याचें मायेंत शिरोन–श्रीमंताचे आज्ञेनरूप विष्णुपंत व अंताजीपंताकडून कबूल करवितात, म्हणोन वर्तमान ऐकिलें. त्यास त्या लबाडाच्या म्हटल्यानें सरंजाम कोण देतो? पूर्वीपासून तुमच्या सल्याप्रमाणें पैकामात्र द्यावा. बनला तर माघे सरंजाम श्रीमंतांनीं घेतला तो हस्तगत करावा. तेव्हां पुढें सरंजाम कसा देवतों? आपण विचाराचे मार्गें पाहावें. गणोजी कदम यासी सहसा आपण या जाबसालांत न घ्यावें. दरबारीं याचें पारपत्य यथास्तित होय तें करावें. दुसरें जें कोणी ऐसीं कर्मे दरबारीं करूं न पावें तें करावें आणि सरंजामाचा जाबसाल कबूल न करावा. दरबारचा रंग पाहून पैका मात्र कबूल कराल तो आह्मास मान्य असें. **गणोजी कदम या खेरीज** जो जाबसाल तुह्मी कराल तो आम्हास मान्य होईल. पत्राचें उत्तर सत्वर पाठवावें. रा. छ २ रबिलाखर *बहुत काय लिा लोभ असो दिजे हे विनंती. (पौ) छ २७ माहे रबिलाखर सन सीत सितैन मुा नाशिक.

० ⌣
श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजि
सिंदे निरंतर.

मोर्तब सुद

पत्रांक २६.

इ. स. १७६५ ता. २३ नोव्हेंबर. **श्री.** १६८७ मार्गशीर्ष शुद्ध ११

पुरवणी राजश्री नारोपंत[2] गोसावी यासि:—

विनंती उपरी. 'सरकारांत ऐवज द्यावयाचा करार जाह्ला,' त्याची तजवीज

---

* येथून हस्ताक्षर महादजीचें.

१ राजेबहाद्दरास. २ नारोशंकरास शिंद्यांचें पुरवणीपत्र. सरदारी ठरत आली. आतां ही नजराणा देण्याघेण्याची तयारी.

करून उजनीस ऐवज जमा करावा' म्हणोन लिहिलें ऐसियासी येथील वोढीचा प्रकार तुम्हास दखलच आहे. परंतु तुह्मी मान्य केलें तें आम्हींहि कबूल केलें. तुमच्या लिहिल्यावरून तूर्त हसीयापैकीं कांहीं ऐवजाची तर्तूद येथून करून पाठवून देतों. संशय न धरावा. फडनिसी वगैरे कितेक मजकूर लिहिला आहे त्याचा बंदोबस्त करून घ्यावा. ऐवज पाठवून देऊं. रा छ ९ जमादिलाखर हे विनंती.

मोर्तब सुद

पत्रांक २७.

इ० स० १७६६ फेब्रुवारी, मार्च श्री. १६८७ फाल्गुन

पुरवणी[१] राजश्री नारोपंत नाना गोसावी यांसि—

दंडवत विनंती उपरी. तुह्मी ऐवजाची काळजी न करावी. सर्व संशय दूर करून कोठें न गुंतता मजल दर मजल सत्वर येऊन पोहोचावें. भेटीनंतर सर्व खुलासे परस्परें कळोन सर्व गोष्टी मनोदयानरूप होऊन येतील. आपलें आमचें पूर्वी वचन-प्रमाण जालें त्या अन्वयावर व येथून वरचेवरी आपणास लिहीत गेलों त्यावरून आपण चार रुा कबूल करून सरदारीचा बंदोबस्त केला, ऐसें असतां हाली (हल्लीं) तुम्हासीं दुसरा प्रकार करूं हें आपल्यातरी चित्तांत येते कीं काय? असो. अतःपर काडीमात्र द्वइतार्थ न धरितां जलद येणें व्हावें. वरकड येथील कितेक अर्थ राजश्री विश्वासरावजीस सांगितले आहेत. त्यांचे लिहिल्यावरून कळेल. आमचें* व आपलें पूर्वी वचन आहे तेंच जानावें. द्वयतार्थ किमपीही न मानावा. आमचे पक्षास किमपीही अंतर होणार नाहीं. हाच निचय जानावा. आनि सत्वर यावें. भेटीअंतीं-सर्व उत्तम तेंच होईल. बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

मोर्तब सुद.

---

* येथून हस्ताक्षर व भाषा महादजीची.

१ सरदारी ठरली.

पत्रांक २८.

इ० स० १७६६ ता. २४ आगष्ट   श्री.   श्रावण वद्य ५ शके १६८८

राजश्री केदारजी शिंदे गोसावी यांसिः—

सकलगुणालंकरणअखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो रघुनाथ[१] बाजीराव आशीर्वाद. उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहित जाणें. विशेष. राजश्री मोरो[२] विठ्ठल यासी तुह्मांकडील मुलकी व फौजदारी कुलडौलाची फडणिशी पेशजी प्रमाणें करार केली असे. तर याचे हातून कुलडौलाचे फडणिशीचें कामकाज घेत जाणें. जाणिजे छ १७ रबिलाखर सु॥ सबा सितैन मया व अलफ *बहुत काय लिहिणें? हे आशिर्वाद.

लेखनावधि

श्रीं ज ला न स्य मु
द्रे य म प रा जि ता या जी
रा य त नू ज स्य र घु
ना थ स्य रा ज तां

बार

पत्रांक २९.

१७६६ ता. १७ आक्टोबर   श्री.   १६८८ आश्विन शुद्ध १४

असल बा॥ नकल

वेदशास्त्र-संपन्न राजश्री मोर-जोशी बीन विठ्ठल जोशी राईरकर गोत्र अत्री, सूत्र आश्व-लायन, वास्तव्य मौजे उरवडें ता॥ मुठे-खोरें, गोसावी यांसि स्नो सखुबाई[३] शिंदी दंडवत सु॥ सबासितैन मया व अलफ. तुम्हीं को श्रीगोंदे येथील मुकामीं येऊन विदित केलें कीं 'आपण कुटुंब वत्छल, स्नानसंध्यादिक शट्कर्मे आचरोन राज्यास अभीष्ट चिंतन करीत आहों. तरी कृपाळू होऊन योगक्षेम चालविला पाहिजे' म्हणोन त्याजवरून मनास आणितां तुम्हीं थोर ब्राह्मण, सत्पात्र, स्नानसंध्यादिक शट्कर्मे आचरोन राज्यास अभीष्ट चिंतन करितां, हे जाणोन (व) तुमचे चालविल्यास श्रेयस्कर जाणोन तुम्हांवरी कृपाळू होऊन नूतन इनामी गांव पैकीं

---

* येथून हस्ताक्षर रघुनाथ बाजीराव यांचें खुद्द.

१ दादासाहेब हिंदुस्थांत. गोहदची स्वारी घाटत आहे. २ ताल्या रायरीकरांचे बंधु. यांचें व जनकोजी शिंद्याच्या आईचें बनलें नाहीं, म्हणून यांस शिंद्यांनीं गतवर्षीं दक्षिणेंत परत लाविलें होतें. ३ जनकोजी शिंद्याची आई.

१ मौजे भुसावळ ता। साकेगांव प्रो एदलाबाद प्रां खानदेश येथील तनखा टक्के ४२०० पैकीं खेरीज मोकासा करून, दरोबस्त अमल रुपये

१ मौजे चोपडगांव पो शेवगांव सरकार अमदानगर एथील तनखा १९८६ रुपये खेरीज मोकासा, बाबती, सरदेशमुख करून, दरोबस्त बाकी जाहागिरीचा अमल मोगलाई.

शिक्का

२

एा दोन गावचा अम्मल जलतरु-काष्ट-पाशाण-निधीनिक्षेप आम्ही (अमल?) करून हाली-पट्टी व पेस्तरपट्टी सुद्धां इनाम[१] करार करून दिल्हा असे. तरी तुम्ही व तुमचे पुत्र-पौत्रादी वंशपरंपरेनें गावचा अम्मल अनुभवून सुखरूप राहाणें. जाणिजे छ १२ माहे जमादिलावल हे विनंति मोर्तब असे

बार

पत्रांक ३०.

इ० स० १७६६ ता. १७ नोव्हेंबर श्री. कार्तिक वद्य १ शके १६८८

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजी
सिंदे निरंतर

राजश्री त्रिंवकराव चिंतामण व माधवराव व सदाशिव कमाविसदार पा खाचरोद वगैरे माहाल गोसावी यांसिः—·

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने॥ जनकोजी[२] शिंदे (?) दंडवत सु॥ सबा सितैन मया व अलफ. पो रतलाम येथील मजमू सालमकुजरापासून राजश्री बापूजी गोपाळ यांस सांगून तैनात सालिना रु॥

५००	जातीस रु॥
१२५	अपतागिरा व मसालची (मशालजी) मिळोन सालिना रु॥
६२५	

---

१ रायरीकरांच्या कामगिरीप्रीत्यर्थ हें इनाम. २ हा तोतया तर नव्हे ?

एकूण सवा साशे रुपये तैनात सालिना शागीर्दपेशा व जातीस मिळोन करार केली असे तरी तुह्मी परगणेमजकुरचे मजमूचे काम मशारनिलेच्या हातें घेऊन सदर्हूप्रमाणें वेतन सालिना पावीत जाणें. जाणिजे छ १४ माहे जमादिलाखर बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

मोर्तब सुद

बार

पत्रांक ३१.*

१७६७ ता. ९ जान्युआरी श्री. १६८८ पौष शुद्ध १०

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मी–अलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी शिंदे दंडवत-विनंति उपरि. येथील क्षेम ताा छ ८ साबान परी(यंत) वर्तमान यथास्तीत असे. येथील वर्तमान तर बाळाजीपंत लिा याजवरून कळेल. आमचें वर्तमान तर पूर्वी मांडव्याचे[1] मुकामीं जें जालें तें प्रतेयास आलेंच असें. विशेस लिावें ऐसें नाहीं. तुमचें आमचें बोलणें × × × तें करारच आहे. गुंता नसे. बहुत काय लिहिनें ? हे विनंति.

पत्रांक ३२.

इ. स. १७६७ ता. ५ जून श्री. १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नो केदारजी[2] सिंदे दंडवत विनंति उपरी एथील कुशल जाणून स्वकीय लिहित जाणें. विशेष तुम्हांकडे नालबंदी बाा ऐवज येणें रुपये २५००० पैकीं खाचरोदची वरात पावली नाहीं[3] (?) रुपये ५००० बाकी वीस हजार येणें त्या पो रुपये

* सर्व पत्र महादजी शिंद्याचे हातचें.

१ या वेळीं दादासाहेब उत्तर हिंदुस्थानांत होते. रायरीकर बरोबरच होते.
२ केदारजीच्या नांवानें सरदारी झाली. ३ वरात न पावण्याचें कारण हा परगणा तोतयानें त्रिंबकराव चिंतामणास दिला म्हणून कीं काय ?

४००० खा। घोडे तुम्हांकडून घेतले त्यांची किंमत
२००० राजश्री पाटिलबावाकडे
२००० राजश्री केदारजी सिंदे यांजकडे
———
४०००
८००० सिलेदार यांची सालगुदस्ता चाकरी केली गागरे व मावळे मिळोन आ। ५० चाकरीस होते त्यांस पांवलें नाहीं.
५००० नालबंदी
३००० रोजमरे खर्चास
———
८०००
४००० उसनवारी घेतले तुम्हांकडून
———
१६०००

श्री
श्री ज्योतिस्वरूपत्वराणि
तत्पर तुकोजीसुत केदारजी
सिंदे निरंतर

सोळा हजार बाकी रुपये ४००० च्यार हजार रुपये राहिले ते राजश्री विष्णु महादेव यांस रद्दकर्जी पाविले. तरी पावते करून कबज घेणें. रा छ ८ मोहरम हे मा

मोर्तब सुद

पत्रांक ३३.

इ. स. १७६७ ता. ६ जून श्री. १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ९

राजश्री चिंतोपंत–तात्या गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नो केदारजी सिंदे दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहित असलें पाहिजे. विशेष. राजश्री सदाशिव केशव यांची बोली करून नालबंदी सन सबा पैकीं पंच्यवीस हजार रुपये

दिल्हे होते त्यास सदरहू ऐवजाचा भरणा तुह्मीं आपले विद्यमानें करून दिल्हा ऐवज बि-तपशील रुा

४२०० खरीदी घोडे रास २ एकूण किंमत रुपये

२२०० पाटिलबावाकडे

२००० खाशाकडे

———

४२००

२५०० पागेच्या खर्चास ऐवज तसलमात

११४६ अवचितराव गणेश यांस वर्ख्रे दिलीं ते दिवशीं सडे स्वारीनिशी श्रीमंताकडे आलों सबब खर्चास रोख रुपये

१५००० सदाशिव केशव यांजकडील शिलेदार चाकरीस आले त्याज बावत रुपये

८००० नालबंदी

३००० रोजमरे

४००० रवानगी समजवीस

———

१५००० मिळोन रुपये

२१५४ खाजगीखर्चास खाशाकडे रोख रुपये

———

२५०००

ॐ
श्री जोतिस्वरूप
चरणि तत्पर
तुकोजीसुत
केदारजी सिंदे
निरंतर

एकूण पंच्यवीस हजार रुपये ऐवज तसलमात नालबंदी बाबत ऐवज येणे होता तो ऐवज सदरहू प्रों भरणाकरून दिल्हा त्याजप्रों ऐवज जमा असे. याज उपरी नालबंदीच्या ऐवजाचा गुंता नाहीं. रा छ ८ मोहरम सुहुरसन समान सितैन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें हें विनंति

मार्तब सुद

बार

१ अष्टमीस ४००० येणें काढिलें त्याचा नवमीस भरणा झाला! ह्या हिशेबांत

[पुढें चालू]

पत्रांक ३४.

इ० स० १७६७. ता. ९ जून श्री. १६८९ जेष्ठ शु० १२

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः— सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सु॥ समान सितैन मया व अलफ शिंद्याचे डौलाची फडणीसी देखील मुतालकीची, पेशजी सांगितली आहेच ते बक्षीस तुम्हांस दिल्ही असे. एक-निष्ठेनें सेवा करणें *जाणिजे छ ११ मोहरम बहुत काय लिहिणें.

लेखनावधि

पत्रांक ३५.

इ० स० १७६७ ता. ३ जुलई श्री. १६८९ आषाढ शुद्ध ७

राजश्री भिवजी सिवदेव कमाविसदार प्र॥ येदलाबाद गोसावी यांसिः—

घोड्यांबद्दल २०० अधिक ३३००. खासगतखर्च, २५०० तसलमात, एकूण ६००० ची बेरीज केली आहे. २५००० देणें होतें. त्यांत ४००० घोडे व १५००० चाकरांबद्दल व वरील ६००० मिळून २५००० जमविले आहेत. मला बळकट संशय आहे कीं रावसाहेबांच्या हिशेबी तपासणीसाठीं हा पोकळ जमाखर्च केला असावा. २५००० सरदारीप्रीत्यर्थ रायरीकरांस मिळाले असें दिसतें. तसलमात म्हणजे अमानत. ज्या रकमेचा कच्चा जमाखर्च कीर्दीवर लिहितां येत नाहीं, कारण कोणत्या खातीं खर्च होणार किंवा झाला असतो, हें ठाऊक नसते, त्या रकमा तसलमात खातीं असतात. नालबंदी ही स्वारांस मोहिमेच्या अगोदर देत. नालबंदी घेतली म्हणजे चाकरी करावयाचें ठरलें. स्वारीहून आल्यावर सर्व हिशेब होऊन देणें निघेल त्यापैकीं कांहीं रकम रोख व कांहीं कापड म्हणून देत, त्यास समजावीस म्हणतात. रोजमुरा हा शब्द प्रसिद्धच आहे.

१ दादासाहेब हिंदुस्थानांतच मार्चपर्यंत होते. पुढे माघारे फिरले.

* हस्ताक्षर खाशांचें

अखंडित-लक्ष्मीअलंकृत-राजमान्य स्ने॥ सखुबाई सिंदे दंडवत सु॥ समान सितैन मया व अलफ रामचंद्र हरी याची मुजमूची असामी परगणेमजकुरीं होती ते दूर करून हाली सनमजकुरा-पासोन शामराज हरी याजकडे सांगितली असे. यासी वेतन सालिना रुपये ५०० पांचसे नेमून दिल्हे आहेत. मशारनिलेच्या हातें मज-मूचें काम-काज घेऊन सदरहू पांचसे रुपये साल दरसाल परगणेमजकूरचे ऐवजीं पावते करणें परगणेमजकूरच्या ऐवजीं पावते करून स्वामी-सेवा घेणें. जाणिजे छ ६ सफर बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर जयाजीसुत जनकोजि
सिंदे निरंतर.

मोर्तब सुद.

बार

पत्रांक ३६.

ई. स. १७६७ ता. ६ जुलई. श्री. १६८९ आषाढ शुद्ध १०

छ मो अनाम देशमुख व देशपांडे पा सिदंखेड यांसिः—

केदारजी सिंदे सु॥ समान सीतैन मया व अलफ. पामजकूरचा अंमल पेशजीचे कमाविसदाराकडून दूर करून साल मजकुरापासून राजश्री … … याजकडे कमाविस सांगितली असे. तरी तुह्मीं मारनिलेसी रुजु होऊन अंमल सुरळीतपणें हरएकविसीं दिकत न करणें. जाणिजे छ ९ सफर मोर्तब सुद

श्री ज्योति स्वरूपचरणि तत्पर
तुकोजीसुत केदारजी शिंदे
निरंतर

मोर्तब सुद

बार

---

१ सखुबाई ही जनकोजीच्या नांवावर सनदा देतच होती. २ ही कमाविस रायरीकरांकडे आली असली पाहिजे. नांवाची जागा कोरी टाकिली आहे खरी, पण पत्र रायरीकरांच्या संग्रहांतील आहे म्हणून त्यांच्याचकडे कमावीस असावी.

पत्रांक ३७.

इ. स. १७६७ ता. ६ जुलई. श्री. १६८९ आषाढ शु० १०

राजश्री ———————————

———————————

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने॥ केदारजी सिंदे दंडवत सु॥ समान सितैन मया व अलफ प॥ शिंदखेड येथील अम्मल तुम्हां-कडून दूर करून साल-मजकूरा-पासून राजश्री ——————— याजकडे सांगितली असे तरी तुम्हीं दिलगिरी (दखलगिरी?) न करणें. मारनिले अम्मल करतील. प॥ मजकूरची ठाणीं असतील तीं यांचें स्वाधीन करून कबज घेणें. जाणिजे छ ९ सफर बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

मोर्तब सुद

श्री जोतिस्वरूपचरणि
तत्पर तुकोजीसुत केदारजी शिंदे
निरंतर

बार

पत्रांक ३८.

इ० स० १७६७ ता० ६ जुलई. श्री. १६८९ आषाढ शुद्ध १०

राजश्री ——————— कारदार

पा॥ सिंदखेड गोसावी यांसि

अखंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्ने॥ केदारजी सिंदे दंडवत सु॥ समान सितैन मया व अलफ पा॥ मजकूर एथील अम्मल पेशजीचे कमाविसदाराकडून दूर करून सालमजकुरापासून तुम्हांकडे मामलत सांगोन *रसद करार २२००० बावीस हजार करार केले असेत. तरी हाली अम्मल बसलियावरी भरणा करून कबज घेणें. या सों

श्री जोतिस्वरूपचरणि
तत्पर तुकोजीसुत केदारजि शिंदे
निरंतर

मामलत संबंध कलमें

रसदेचा ऐवज फिटे तोपर्यंत मामलत काढूं नये. कलम १	व्याज येकोत्रा सिरस्ते प्रों मजुरा पडेल १

---

१ ताकीद पत्र. पत्र ३६ पहा.

* रसद म्हणजे प्रांताची किंवा तालुक्याची जी जमा व्हावयाची, असें सरकारी 'अजमासा' वरून ठरलें असेल, ती वर्षारंभीं कर्ज म्हणून व्याजी रक्कम घेत व त्या रकमेस 'रसद' म्हणत. ही कर्जफेड वसुलांतून होई.

आर्फ फितूर मुलूख सिरस्ते प्रो मजुरा पडेल कलम १

सिबंदी मेहालमार पेशजी प्रो मजुरा पडेल कलम१

येणेप्रो चार कलमें करार केलें असे तरी इमानेंइतबारें मामलत करून कचा हिशेब समजावित जाणें. जाणिजे. छ ९ सफर बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

(मोर्तब सुद)

बार

पत्रांक ३९.

इ. स. १७६७ ता. ८ जुलई. **श्री.** आषाढ शुद्ध १२ शके १६८९

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यासिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्नो माहादजी सिंदे दंडवत. विनंति उपरी. एथील कुशल जाणून स्वकीय लिहित जाणें. विशेष. अलीकडे आपणाकडून पत्र एऊन वर्तमान कळत नाहीं त्यास सविस्तर अर्थ लिहित जाणे. श्रीमंत रावसाहेब देशास आले. त्यांची आपली भेट जाहाली असल्यास सविस्तर वर्तमान लिहून पाठवावें. येथील वर्तमान तपसीलवार कारभाराचें वगैरे राजश्री बाळाजीपंत यांनीं आपणास लिहिलें आहे त्याजवरून कळेल. सारांष जातेसमयीं आपण आह्मांस सांगितलें कीं वरीसभरपर्यंत स्वहितें किंवा अनहित मनास न आणावें त्याजप्रों आपले वचनाचें दृढतर धरून त्याअन्वय आहों. दुसरा मजकूर मातुश्रीबाईकडून पत्रें आलीं. त्यांत मजकूर कीं 'घरीं पंचवीस हजार रुपये खर्च काढून भाक्षिले. त्यास कर्जदार ऐवजाची निकड करितात याची तरतूद करून पाठवावें म्हणोन' त्यास आह्मापाशीं ऐवज आहे किंवा नाहीं आणि येथें तरतूद होती अथवा नाहीं, हा अर्थ सर्व आपणास ठावकाच आहे. याजकरितां हें आपणास लिहिलें आहे. तरी आपण पंचवीस हजार रुपये कर्ज मातुश्रीस देवावें. आह्मीं व्याजासुद्धां ऐवज सांगाल तेथें पावते करूं. मुख्य आपणास लिहिल्यावरून ऐवज पावेल हा भरंवसा जाणून लिहिलें आहे; तरी लिहिल्याप्रों कार्य करून उत्तर पाठवावें. वरकड सर्व गोष्टी आपण बोलले आहेत त्याजवरी कायम आहोंत कळावें. रा छ ११ सफर *मातुश्रीस राहाण्यास जागा पेडगांव द्यावें म्हणून करार होता. परंतु अद्यापीवर तें काम जालें कीं न जालें हें लिा नाहीं. तर कार्य करून द्यावें म्हनजे कोडथाहून तेथें राहतील. याजकरितां लिा आहे तर हें काम करून द्यावें. परस्थळीं बहुत दिवस राहावें हें विहित न (नै?). बहुत काय लिा हे विनंति.

---

१ दुष्काळ लढाई झाली तर. २ महालच्या संरक्षणास लागणारी शिबंदी. ३ नफा तोटा न बघतां कारभार करावा. ४ चिमाबाई मातुश्रीस रोजखर्चास देण्याला महादजी शिंद्यास २५००० कर्ज काढावें लागलें!

पत्रांक ३९ अ.

इ० स० १७६७ ता. १९ सप्तंबर **श्री.** शके १६८९ भाद्रपद वद्य १२

श्रीमंत् राजश्री चिंतोपंत तात्या स्वामीचे सेवेसीः-

विनंति सेवक विठ्ठल केशोराव बुरटे सांा नमस्कार विनंति उपर श्रीमंत मातुश्री चिमाबाई शिंदे यांस खासगत खर्चास श्रीमंत राजश्री माधवराव शिंदे[1] यांनीं आपणांकडून देविले रुपये पंचवीस हजार पैकीं तूर्त स्वामींनीं दिल्हे रुपये १०००० दहा हजार रोख आपण भरून पावलों. छ २४ माहे रबिलाखर मित्ती भाद्रपद वद्य १२ द्वावशी शनवार.

हा
ॐ

साक्ष्य
खंडाप्पा चिखले.

पत्रांक ४०

१७६७ ता. २४ जुलई **श्रीशंकर.** १६८९ आषाढ वद्य १४

यादी नि॥ चिंतो विठ्ठल सिंदे यांच्या फडणिसि संबंधें तुह्मां कडेस *तफावतीचीं कलमें लिहून आलीं होतीं त्यांची चौकशी करतां तुह्मांकडेस तफावत लागली नाहीं. सर्व प्रकारें खातर-जमा राखणें. येक-निष्ट शेवा करणें. येणेंप्रो करार.

छ २७ सफर सन समान सितैन आषाढ मास.

पत्रांक ४१.

इ. स. १७६७ ता. २४ जुलै **श्री.** आषाढ वद्य १४. शके १६८९

यादी शिंद्याकडील सरदारी पैकीं गाव वि॥ मोरो विठ्ठल सु॥ सबा सितैन मया व अलफ गांवचा आकार रुपये

अजमास लेहून दिल्हा
आहे हाली कारकून
बोलऊन आणून चव-
कशींनें जो वसूल होईल
तो आणून समजाऊं

४४६२ मौजे साकेगांव प॥ सेवगांव हा गांव सन खमसांत अखेरीस पालखीबद्दल दिल्हा. कारकीर्द[2] माहादाजी गोविंद जमाबंदी सीत

---

१ पत्रांक ३८ पहा. हें पुढच्या तारखेस लिहिलें आहे तरी संदर्भासाठीं येथेंच घातलें आहे. २ हाच रांवसाहेबांचा चौकस कारभार.

* तक्रार. हल्लीं याला audit म्हणतात.

ता॥ रुपये

२६६२ सनसीत जमाबंदी कच्चा रोखा रुपये ५९७९ पैकीं वजा मोकासा व बाबतीवर सरदेशमुखी व गावखर्च वगैरे मिळोन रुपये २३१७ बाकी ऐवज आला ३६६२ रुपये पो वजा अनुष्ठान श्रीसिध्धटेकाचे देवाकडे गणपतीस रुपये १०००० नेहमी बाकी

श्रीमंत रावसाहेबांक-
डून कर्जपट्टी पा। मारीं
जाहली सबब गुदस्तास
कमी आकार होईल.

१८०० सनसवा आजमासे हिशेब पक्का न आला सबब कुलखर्च समजाऊन बाकी निकाल ऐवज एईल अजमासे

४४६२

७६५८= गोहेदेच्या मुक्कामीं सखुबाई शिंदी यांस इनाम एदलाबाद करून दिल्ही ते समई गांव त्यांनीं दिल्हे. साल मजकुरीं रुपये

० मौजे चापडगांव पो शेवगांव येथें अंमल सालमजकुरीं बसला नाहीं कारण कीं अद्यापी सखूबाईच्या अंम-लास ठिकाण नाहीं सबब अंमल चालू नाहीं. नरहर लक्ष्मणराव कमाविसदार पा मा।र यानें खळखळ केली आहे सबब ऐवज न आला.

७६५८= मौजे भुसावळ पा। एदलाबाद साल-मजकूर पैकीं

जमाबंदी कच्चारोखा टके

*२६५८।६. पा। वजा टके

९११ माजी अंमलदार यांजकडे

३०९ मोकासा दर शेकडा टके १८॥ प्रो टके

सदरहू पैकीं बाकी
तावाकडे काय तो हि-
शेब आला नाहीं.

१२१० ५

---

* बेरीज वजाबाक्या बरोबर नाहींत. जमाखर्चाच्या दप्तरांत अशी चूक होणें संभव नाहीं.

बाकी टके १३३७॥ दर
रुपये १॥। प्रो एा रुपये

७६५८=

५२२७८=   देह सुमार ३

देह सुमार तीन एकूण जमा पांच हजार दोनशे सत्तावीस रुपये दोन आणे करार.

सदरहू ऐवज पैकीं गांवगन्ना बाकी ऐवज थोडा बहुत अस्सल चौकशी करून जो असेल तो समजावा. करार   छ २७ सफर सन समान सितैन आवाढ

पत्रांक ४२.

१७६७ ता. २८ जुलई   श्रीपांडुरंग   १६८९ श्रावण शुद्ध ३

राजश्रिया-विराजित-राजमान्य-राजश्री चिंतोपंत ताव्या स्वामीचे सेवेसी—

पो त्र्यंबकराव माहदेव व गोविंद माहादेव साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहावें. विशेष. आपणास राजश्री केदारजी सिंदे व रा। माहादजी सिंदे यांजवर वरात रुपये १९०४५ एकूण चाळीस हजार पंचेताळीस रुपये देविले तपसील

※ { ४१३६ नानाजी नाईक व जिवाजी नाईक येवलेकर बा।
※ { ७५७२॥ यादोराव रघुनाथ भागवत वगैरे ता।

५७९५ खुद्द मशारनिले
२०५ गोविंद बल्लाळ खांडेकर
५०० आबा दीक्षित
१०७२॥ व्याजा बा।

७५७२॥

७३३६॥ धोंडाजी जगंनाथ रेघे बा।

१९०४५.

सदरहू एकूणीस हजार पंचेताळीस रुपये यांची वरात दिल्हे आहे. रुपये आपणास न पावले तरी रुपये व्याजसुद्धां आह्मीं देऊं. मिती श्रावण शुद्ध ३ त्रितीया शके १६८९ सर्वजित् नाम संवत्सरे. बहुत काय लिहिणे हे विनंति.

---

१ हे मारला गेलेल्या काकड्याचे मुलगे कीं काय? ※ कंसांतील रक्कम पुढील पत्रांत उल्लेखिलेले काशीसुतद्वयांनीं वसूल करण्याचा पत्कर घेतला होता.

पत्रांक ४३.

इ० स० १७६७ ता. १२ आगष्ट. श्रीकृष्ण. श्रावण वद्य ३ शके १६८९

श्रीमंत राजश्री चिंतोपंत तात्या स्वामीचे सेवेसी

सेवक नानाजी कासी व जिवाजी कासी एवलेकर मुक्काम ज्यणस्तान (जनस्थान) नमस्कार विनंती उपरी. रा गोविंदराव माहादेव यांनीं वरात रा केदारजी सिंदे यांजवर दिली रुपये ११७०८॥ अकरा हजार सातशें साडेआठ. हेवरात वसूल करून खामख्हा स्वाधीन रुपये आले म्हणजे याची तिजाइ आम्ही स्वामीस देऊं बाकी ऐवज आम्हीं आपला घेऊं. हें लेहून दिल्हें सही हस्ताक्षर जिवाजी कासी शके १६८९ सर्वजित नाम संवत्छरे श्रावण वदि ३

पत्रांक ४४.

इ. स. १७६७ ता. ८ सप्तंबर श्री. भाद्रपद शुद्ध १५ शके १६८९

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी

यांसि————

अखंडित लक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी शिंदे दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लिहित असले पाहिजे. विशेष बहुत दिवस जाहले तुम्हांकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरी सविस्तर लिहून पाठवावें. जातेसमई आपलें आमचें बोलणें कितेक अर्थे–करून जाहलें त्याच लक्षावरी आम्हीं कायम असो. दरम्यान कितेक गोष्टी लौकिकांत येतात त्या आपणास कळोन संशय आपलें चित्तांत असेल; त्यास त्या गोष्टी झाडून मिथ्या. आपण आह्मांसी बोलले त्याप्रमाणें आपलाहि विचार कायम असावा. पुढें कर्तव्य अथवा न कर्तव्य जो विचार करणें तो आपल्या विचाराशिवाय होणार नाहीं, येविशींची खातरजमा असावी. वरकड देशीं कित्येक उभयतांत[२] विरुद्धभाव एकितो त्यास तुम्हीं तेथें असतां ऐशा गोष्टी नसाव्या. कारण कीं घरकलह कामाचा नाहीं. दौलतीस अपाय होतो. बरें आम्हीं येथील गुंता उरकून श्रीचे दर्शनाकरितां येतच असों. आल्यानंतर तुमची आमची भेट होऊन पुढील कर्तव्य तें केलें जाईल. वरकड कितेक राजश्री बाळाजीपंतांचें पत्रावरून कळेल. राा० छ १ रबिलाखर *बहुत काय लिा हे विनंती

पेाा छ १४ रबिलाखर भाद्रपद समान

---

१ ही तात्यांची वसुलाबद्दलची तिजाई! तात्यांचे पत्राशिवाय शिंदे कसचे लवकर कर्जाचा उलगडा करणार होते? २ रावसाहेब व दादासाहेब.

* येथून हस्ताक्षर खाशांचे.

पत्रांक ४५.

इ० स० १७६७ आक्टोबर श्री. आश्विन वद्य प्रारंभ शके १६८९

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसी

अखंडित–लक्ष्मी–अलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी शिंदे दंडवत. विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहित जावें. विशेष आपण पत्रें पाठविलीं तीं पावलीं व राजश्री बाळाजीपंत यांस वर्तमान लिहिलें तें त्यानीं निवेदन केलें. सारांश, आपण दोन पत्रें व एक श्रीमंतास व एक पत्र बापूंस आणविलें त्याजप्रमाणें पत्रें पाठविलीं आहेत. तीं पत्रें त्यांस प्रविष्ट करून जें बोलणें तें आपण बोलावें. मुख्य आमचें आपलें बोलणें जाहलें, त्यांत दुसरा अर्थ नाहीं. आपण लिहिल्याप्रों यावयाची तरतूद करून दक्षणेस प्रस्थान केलें आहे; परंतु लोकाच्या देण्याचा पेंच भारी, तीन वर्षाचें देणें, यांजकरितां गवगवा बहुत जाहाला आहे. येथील निर्गम करून लौकरच येतों. आपण तेथील अर्थ पक्का करून उत्तर लौकर पाठवावें. वरकड वर्तमान बाळाजीपंत लिहितील त्याजवरून कळेल. *तुमचें व आमचें बोलनें जालें होतें त्या बोलन्यांचा अर्थ व येथील अर्थ कितेक प्रकारचा अर्थ सर्व लिहिला, बाळाजीपंत याजला सांगितला. (स ?)विस्तर कळेल. मधी कितीक लिहितील व सांगतील तो चित्तांत न आनावा. आमचें व तुमचें बोलनें जें जालें तेंच आहे तेंच प्रमान आहे. तरतुदी (म्हीं ?) सरकारचा (सरदारीचा ?) बंदोबस्त करून घ्यावा दुसरा अर्थ नसे. ज्यानें आमची स्थिति राही तें करावें. बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंती[1].

पत्रांक ४६.

इ० स० १७६७ आक्टोबर ८. श्री. आश्विन वद्य १ शके १६८९

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्षुमी-अलंकृत-राजमान्य श्रे॥ माहादजी सिंदे दंडवत विनंति उपारे. पत्रें आपनाकडून बाळाजीपंत यास आलीं तें वर्तमान त्यांनीं सांगितलें त्यावरून कळलें. ‘रा गंगोबातात्यांनीं सर्व सरदारीचें निमित्य आपनाकडे आनून श्रीमंत रा रावसाहेबास समजाविलें. तो आर्थ त्याच्या ध्यानांत होता. परंतु आपल्या त्याच्या भेटीनंतर चित्तांतील किंतु दूर जाला. परंतु ते वरचेवर समजावितात. एनकरून संषय जात नाहीं. आह्माविसीं श्रीमंताचें व आपलें बोलनें होऊन

---

* येथपासून हस्ताक्षर माहादजी शिंद्यांचें. १ शिंद्यांस हुजूर बोलावलें होतें, त्या संबंधें हें पत्र आहे. सरदारीसंबंधें अद्यापि कांहीं गोष्टी ठरावयाच्या होत्या व महादजीस सरदारी मिळावयाची होती.

निच्चय आह्माकडी (ल) लक्षाचा जाहला. परंतु दुसरा आर्थ समजावितात याजमुळें अंतर पडतें. याजकारितां आत्मसंतोगानं, (?) दूरदेशीनं, वर्तनू (क) करून आप्रमानिकत न ये तें करावें' ह्मनून आपन बाळाजीपंताचे पत्रीं लि॥ त्याजवरून त्यांनीं सर्व आर्थ सांगितला. ऐसास आमचें बोलनें एकच आहे. दु(स)रा आर्थ नाहीं. जाते समई आपलें आमचें भाषन जालें त्याच निश्चयावर आह्मीं आहों. दरमियान कितेक गोष्टी निर्मान जाहल्या होत्या त्यांची दखल खातरजमा शापतपूर्वक बाळाजीपंत याजपासीं केली. त्यांनीं सविस्तर आर्थ आपनास लि॥ आहे. मुख्य आमचा निच्चय हाच कीं त्याजउपारे जें करनें तें आपल्या लक्षानें करावें. ऐसा मजकूर आहे. त्यांनीं दाहा लक्ष नजर द्यावी आनी दाहादस्त (,बंदोबस्त ?) कराव. त्या(स ?) सरदारींतील आर्थ ऐवज कसी आहे हे सर्व तुह्मास उमजलाच आहे. त्यांसी (हीं ?) मधें लोकाच्या देन्यापासून मुक्त होण्याचें संकड, तेथें दुसरा प्रकार कोठून? याजउपर एथील निर्गम करून स्वारीस जावयाचे तरतूद आहे. घडे तें खरें. कां कीं सेर आणाल्या (?) ऐवज घेऊन दिला; परंतु निकाल पडत नाहीं त्यामुळें मुल(ख)गिरी व देसची नजर देणें हें घडनें कठिन आहे. यांत पुढें म(ज)कूर कोनता करून सरदारी राखे तोच पडला आहे. पुढें काय तें लि॥ श्रीमंताच्या चित्तांतील संषय जाय तें करनें, याजकारितां पूर्वी लि॥ आहे. रा॥ बाळाजीपंत आमचे लक्षानंच वर्तनू(क) करितात. बहुत काय लि॥ हे विनंति

पत्रांक ४७.

स० १७६७ ता. १४ आक्टोबर. **श्री.** १६८९ अश्विन वद्य ७.

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान साहेबाचे सेवेशी

विनंती सेवक माहादजी शिंदे दंडवत विज्ञापना तागायत छ २० जमादिलावल पावेतों साहेबाचे कृपे-करून सेवकाचें वर्तमान यथास्थित असे. विशेष छ ५ जमादिलावलचें आज्ञापत्र सादर जाहलें त्या पत्रांत आज्ञा कीं 'तुह्मांकडील निष्ठेचा मजकूर राजश्री चिंतो विठ्ठल यांनीं निवेदन केला. त्याजवरून तुह्मीं खातरजमा राखून हुजूर येणें. सरदारीचा बंदोवस्त करून पुढें हिंदुस्तानांत उपयोग पडिला पाहिजे. याजकारितां जरूर पत्रदर्शनीं स्वार होऊन यावें येविशीं चिंतो विठ्ठल यांनीं लिहिलें. आहे' म्हणोन पत्रांत आज्ञा त्यांस हुजूरजी आज्ञा-पत्र आल्यानंतर यावयासी दिक्कत नाहीं. आह्मेप्रों दक्षणेस प्रस्थान केलें. एथील बंदोवस्त करून मजल

हें सर्व पत्र अथपासून इतिपर्यंत महादजी शिंदे यांच्या खुद्द हातचें आहे.

१ येथपर्यंत रायरीकरांच्या पत्राचा इत्यर्थ झाला. यापुढें महादजी शिंद्यांचें उत्तर. गंगोबातात्याचा कारभार महादजीस पसंत नव्हता.

दरमजल सेवेशीं एतच आहों. पुढें स्वावंद आज्ञा करतील त्याजप्रों वर्तणूक करूं. आह्मांविशीं राजश्री चिंतो विठ्ठल पेशजी साहेबाशीं बोलले आहेत व हालींही बोलतील. त्यास तें बोलणें आमचे आहे. दुसरा प्रकार नाहीं. वरकड कितेक बोलत असतील ते ध्यानांत न आणावें, मशारनिले बोलतील त्याजप्रों जो बंदोबस्त करणें तो करावा. आम्हींही मजल दरमजल येवून पोहचतच आहों. स्वावंदाची भेट होऊन दर्शनाचा लाभ घडेल तो सुदिन असे. उत्तरेस जावयाकरितां विजयादशमीस डेरे दिल्हे होते; परंतु आज्ञापत्र हुजूर यावयाशीं आलें, याजकरितां दक्षणेस डेरे दिल्हे. मजल दरमजल लौकरच *येतों. एथील प्रकार स्वामीचे लक्षा विरहित नाहीं. एथील प्रकार तो लोकांचें देणें बहुत व सेरसाल घेऊन परिना(म) लागत नाहीं. पांच चार लाख रुपये घेऊन निर्गम करून सेवेसी सत्वर येतों. दुसरे, स्वामीनीं आज्ञापत्रांत कितेक बंदोबस्त करावयाची आज्ञा केली तर सेवेशी येतों. सेवेशीं श्रुत होय हे विज्ञापना.

पत्रांक ४८.

१७६७ ता. २४ आक्टोबर श्री १६८९ कार्तिकशुद्ध २

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य स्नो माहादजी सिंदे दंडवत. विनंती उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लिहित जावें. श्रीमंत इकडे आले त्यासमागमें राजश्री आबाजीपंतहि आले. भेटी जाहल्या. पंत मशारनिलेनीं या प्रसंगीं बरीच मेहनत करून श्रीमंताची मर्जी ठिकाणीं आणिली. श्रीमंतासह आम्हीं कुच करून नर्मदातीरास आलों. पुढें येथील भाव कितेक राजश्री बापूस समजावें याअर्थें राजश्री निळो गोपाळ पाठविले आहेत, इकडील सर्व अर्थ सांगितल्यावरून कळेल. राजश्री आबाजीपंत यांनीं कितेक सांगितले तें लिहिलें. ज्या गोष्टीनें आमचें बोलणें श्रीमंताजवळ ठीक राहून बोलल्या गोष्टीप्रमाणें घडे तें तुम्हीं राजश्री बापूस सांगून करावें. इकडील संशय कोणेविसीं चित्तांत न आणावा. रवाना छ ७ जावल †बहुत काय लिहिणें? लोभ कीजे हे विनंती.

श्री
श्री जोतिस्वरूपचरणि
तत्पर राणोजीसुत माहादजि शिंदे
निरंतर

मार्तब सुद

*हस्ताक्षर खाशांचें. १ दादासाहेब. २ निळकंठ महादेव पुरंदरे. ३ सखारामबापू. † हस्ताक्षर महादजी शिंदे यांचें.

पत्रांक ४९.

१७६७ ता. २६ आक्टोबर. श्री. १६८९ कार्तिक शुद्ध ४

राजश्री नारो बल्लाळ व बाजी विश्वासराव कामदार महालानिहाय सरदेशमुखी गो यांसिः—

अखंडितलक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य स्ने॥ केदारजी शिंदे दंडवत सु॥ समान सितैन मया व अलफ. स्वदेशचा सरसुभा सालमजकुरापासोन राजश्री सदाशिव केशव यास सांगितला आहे. तरी तुह्मीं मारनिलेसी रुजू राहून मागील हिशेब मारनिलेस समजावून देऊन पुढें बंदोबस्त करून देतील त्याप्रों वर्तणूक करून सरकार चाकरी एकनिष्टपणें करणें. जाणिजे छ २ जमादिलाखर बहुत काय लिहिणें ? हे विनंति.

मोर्तब सुद

ॐ
श्री जोतिस्वरूपचरणि
तत्पर तुकोजीसुत केदारजी शिंदे
निरंतर

पत्रांक ५०.

स० १७६७ ता. २६ आक्टोबर श्री १६८९ कार्तिक शुद्ध ४

राजश्री नारो हरी कामदार पा। येदलाबाद गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राज्यमान्य स्नो केदारजी सिंदे दंडवत. सुा समान सितैन मया व अलफ. स्वदेशचे सरसुभ्याचें कामकाज राजेश्री सदाशिव केशव याजकडे सांगितले असे तरी तुम्हीं मारनिलेसी रुजू होऊन पाामजकूरचे बंदोबस्त करून देतील, त्याप्रों अंमल करणें. मागील हिशेब मारनिलेस समाजाऊन देऊन पुढें बंदोबस्त करून देतील त्याजप्रों वर्तणूक करून सरकारचाकरी एकनिष्टपणें करणें. जाणिजे. छ २ जमादिलाखर. बहुत लाय लिहीणें ? हे विनंति.

ॐ
श्री ज्योतिस्वरूपचरणीं
तत्पर तुकोजीसुत केदारजी
शिंदे निरंतर

मोर्तब सुद.

पत्रांक ५१.

१७६७ ता. २६ आक्टोबर   श्री.   १६८९ कार्तिक शुद्ध ४

राजश्री कादार पा। शिंदखेड गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्नो केदारजी शिंदे दंडवत. सुभा समास सितैन मया व अलफ. स्वदेशचे सरसुभ्याचे कामकाज राजश्री सदाशिव केशव यांजकडे सांगितले असे तरी तुह्मीं मानिलेसी रुजू होऊन पा।मजकूरचा बंदोबस्त मा।निले करून देतील त्याप्रों अमल करणें. मागील हिशेब मा।निलेस समजावून देऊन फडशा करून देतील मामलतेसंमधें, त्याजप्रों वर्तणूक करून चाकरी एकनिष्ठपणें करणें. जाणिजे. छ १ जाखर बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

श्री ज्योति स्वरूपचरणि तत्पर
तुकोजीसुत केदारजी शिंदे
निरंतर

मोर्तब सुद

बार

पत्रांक ५२.

स. १७६७ ता. २६ आक्टोबर   श्री.   १६८९ कार्तिक शुद्ध ४

राजश्री रामकृष्ण गोविंद कादार पा। पैठण वगैरे गोसावी यासिः—

अखंडित लक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्ने।। केदारजी शिंदे दंडवत. सु।। समानसीतैन मया व अलफ स्वदेशचे सरसुभ्याचें कामकाज राजश्री सदाशिव केशव यास सांगितलें असे. तरी तुह्मी मा।निलेसी रुजूं होऊन पा। मजकूरचा बंदोबस्त मा।निले करून देतील त्याप्रमाणें अंमल करणें. मागील हिशेब मा।निलेस समजाऊन देऊन फडशा करून पुढें बंदोबस्त मामलत संबंधें करून देतील, त्याजप्रों वर्तणूक करून सरकारचाकरी करणें. जाणिजे. छ २ जमादिलाखर बहुत काय लिहिणें? हे विनंति.

मोर्तब सुद

श्री ज्योतिस्वरूपचरणि
तत्पर तुकोजीसुत केदारजि
शिंदे निरंतर.

बार

पत्रांक ५३.

स० १६६७ ता॥ २६ आक्टोबर. श्री कार्तिक शुद्ध ४ शके १६८९

राजश्री बळवंतराव गोपाळ कामदार पा॥ श्रीगोंदे वगैरे गांव गो॥ यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्ने॥ केदारजी सिंदे दंडवत. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. स्वदेशचे सरसुभ्याचे कामकाज राजश्री सदाशिव केशव याजकडे सांगितलें असे तुम्ही मा॥रनिलेसी रुजू होऊन पा॥ मजकुरचा बंदोबस्त मा॥रनिले करून देतील त्याप्रों अंमल करणें. मागील हिशेब आहेत ते मा॥र-निलेस समजाऊन देऊन पुढें बंदोबस्त सरसुभे करून देतील त्याजप्रों वर्तणूक करून सरकारचाकरी करणें. जाणिजे. छ० २ जमादिलाखर. बहुत काय लिहीणें! हे विनंती

मोर्तब सुद

ॐ

श्री ज्योतिस्वरूपचरणीं

तत्पर तुकोजीसुत केदारजी

शिंदे निरंतर

पत्रांक ५४.

स० १७६७ ता. २६ आक्टोबर श्री. १६८९ कार्तिक शुद्ध ४

राजश्री नरहर लक्ष्मणराव का॥दार पा॥ सवगांव गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्ने॥ केदारजी सिंदे दंडवत. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. स्वदेशचे सरसुभ्याचें कामकाज राजश्री सदाशिव केशव याजकडे सांगितलें असे. तरी तुह्मी मा॥रनिलेसी रुजू होऊन पा॥ मजकूरचा बंदो-बस्त मा॥रनिले करून देतील त्याप्रो आमल करणें. मागील हिशेब मा॥रनिलेस समजाऊन देऊन पुढील बंदोबस्त सरसुभे करून देतील त्याजप्रों वर्तणूक करून

सरकारचाकरी एकनिष्ठपणें करणें. जाणिजे. छ २ जमादिलाखर. बहुत काय लिहिणें? हे विनंति.

मोर्तब सुद.

श्री ज्योतिस्वरूपचरणीं तत्पर तुकोजीसुत केदारजी शिंदे निरंतर

पत्रांक ५५.

स० १७६७ ता. ३१ आक्टोबर श्री. १६८९ कार्तिक शुद्ध ९

राजश्री सखारामपंत बापू गोसावी यांसि

सकल-गुणालंकरण-अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य स्ने॥ महादजी शिंदे दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकिय कुशल लिहित जावें. विशेष आह्मां-कडील बोलणें पेशजी जे गृहस्थ आपणासी बोलत होते त्या गोष्टी झाडून खोट्या आहेत. आमचें बोलणें तें राजश्री चिंतो विठ्ठल आपणासी व श्रीमंतासी बोलतील तें प्रमाण. त्या बोलण्यांत आह्मी आहों. जो बंदोबस्त करणार तो मशार-निलेच्या विद्यमानें करावा. *बहुत काय लिहिणें लोभाची वृद्धी करावी हे विनंति.

पत्रांक ५६.

स० १७६७ ता. ३१ आक्टोबर श्री. कार्तिक शुद्ध ९ शके १६८९

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान स्वामींचे सेवेसी

विनंति सेवक माहादजी सिंदे कृतानेक विज्ञापना ऐसीजे बहुत दिवस स्वामी कडून कृपा-पत्र येऊन परामृष होत नांहीं. त्यास कृपा करून आज्ञापत्रीं सेवकाचा परामृष करनार स्वामी समर्थ आहेत. राजश्री चिंतो विठ्ठल आम्हा-विसई कितेक विनंती करतील ती मान्य करून आज्ञा करनार स्वामी धणी आहेत. दुसरे कोणी कितेक अर्थ समजावितील ते चित्तांत न आनावे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना†

---

१ हे एकच मजकुराचे कागद आहेत, तथापि सदाशिव केशवास सरसुभा दिला, त्यांत किती तालुके होते तें व कोणाकोणास पत्रें लिहावीं लागत तें, कळावें म्हणून हीं पत्रें छापलीं आहेत. पण यांहीपेक्षां आणखी जास्त पत्रें लिहावीं लागत असत, त्याचा खुलासा योग्य प्रसंगीं करूं. * येथपासून हस्ताक्षर महादजी शिंद्याचें.

† हे संबंध पत्र महादजी शिंदे यांचे हातचें आहे.

पत्रांक ५७.

स० १७६७ ता० १ नोव्हेंबर   श्री   कार्तिक शुद्ध १० शके १६८९

राजश्री चिंतोपंत तात्या गोसावी यांसि

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्ने॥ माहादजी सिंदे दंडवत. विनंति उपरि. येथील कुशल जाणून स्वकिय कुशल लिहित जावें. विशेष. आपण पत्रें छ १८ जमादिलावलचीं पाठविलीं तीं पावलीं. पत्रीं बंदोबस्ताचा अर्थ कितेक लिहिला व राजश्री बाळाजीपंत यांस तुम्ही लिहिलेत त्यांनीं सविस्तर अर्थ सांगितला. पेशजी वाजीनरसी गंगोबाच्या विद्यमानें नजरेचा जाबसाल बोलत होते ते गोष्ट श्रीमंताच्या ध्यानांत आहे. त्यास आम्हीं मागील देण्यास सेर [?] सालचा ऐवज झाडून घेऊन पेस्तर साल मागतों तेथें नजर देऊन पुढें फौज ठेऊन बंदोबस्त करणें या गोष्टी जरूर आहेत. हा सर्व अर्थ खावंदास समजाऊन करणें तें करावें. आम्हीं येथील निर्गम करून खावंदाकडे तुमच्या लिहिल्यावरून एतच आहों. परंतु थोरले श्रीमंत आनंदवल्लीस आहेत. त्यास त्यांची भेट घेऊन पुण्यास यावें किंवा परभारें यावें या गोष्टी सला पोख्त, पेच नपडे, ते ल्याहावी. पेशजीचे गृहस्त बोलत होते तें खोटें. आपल्या बोलण्यांत आमचें बोलणें येसीं हस्ताक्षरें पत्रें श्रीमंतास व बापूस पेशजी एक दोन पाठवलींच आहेत व हालीं तुम्ही लिहिल्या-प्रमाणें दोन पत्रें पाठविलीं आहेत. वरकड वर्तमान बाळाजीपंत लिहितील त्याजवरून कळेल. †आम्हीं लिहिलेप्रमानें सत्वरच येतों. रा। छ ८ जमादिलाखर बहुत काय लिा हे विनंति.

पत्रांक ५८.

स० १७६७ ता. २ नोव्हेंबर   श्री.   कार्तिक शुद्ध ११ शके १६८९

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे शेवेसी विनंति सेवक माहादजी सिंदे दंडवत विज्ञापना. तागाईत छ ९ जमादिलाखर पावेतों साहेबाचे कृपेकरून सेवकाचें वर्तमान यथास्थित असें. विशेष. आम्हाकडील बोलणें पेशजी जे ग्रहस्त बोलत होते त्या गोष्टी झाडून खोटया. त्या जाबसालांत आम्ही नाहीं. हालीं राजश्री चिंतो विठ्ठल आपणापासीं आम्हांकडील लक्षाची विनंति करीत आहेत आणि पेशजीही केली आहे. तें बोलणें आमचें असें. त्याजप्रमाणें बंदोबस्त करणें तो मशारनिलेच्या विद्यमानें करावा. सारांश मशारनिलेच्या बोलण्यांत आम्ही असों. *येथील सर्व वर्तमान मशारनिले स्वामीस निवेदन करतील तें ध्यानास आनून बंदोबस्त करून देनार स्वामी समर्थ आहेत. जेनेकरून सरदारी उपयोगी स्वामीचे सेवेसी पडे ऐसे करनार धनी समर्थ आहेत. सेवेसीं श्रुत होय हे विज्ञापना.

† येथपासून हस्ताक्षर खाशांचें. * येथपासून हस्ताक्षर महादजी शिंद्याचें.

पत्रांक ५९.

ता ९ माहे दिसेंबर. १७६७ श्री मार्गशीर्ष वद्य ४, १६८९

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः—

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार. उपरि. येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहित जाणें. विशेष. शिंदे दिढा महिनियांत येतात ऐसें तुम्हीं खासा स्वारी अनंदवल्लीस असतां बोलत होतेस त्यास मुदत होऊन गेली. तर्‍ही त्यांचे येणें न जालें. ते उज्जनीसच आहेत. सरकारचें काम नासतें. यास्तव राजश्री नारो शंकर राजेबहादर यांची दिवाणगिरी शिंद्यांची होती ते मोघम राखून राजश्री बाजी नरसिंह यांस शिंद्यांची दिवाणगिरी करार करून देऊन शिंद्यांचे सरदारीचा बंदोबस्त करविला, हें वर्तमान तुम्हांस कळावें यास्तव लिहिलें असे. जाणिजे. छ १७ रजब सुा समान सितैन मया व अलफ.* बहुत काय लिहिणें? नारो शंकराचे तर्फेनें यांनीं कारभार करावा. याप्रमाणें ठरलें. फडनिशीविशीं ताकीद केली आहे. तेही चालवितील. छ० मार्र पौ छ ३ शाबान उर्फ पौष सन समान मुकाम जनस्थान संध्याकाळें.

लेखनसिमा

पत्रांक ६०.

स० १७६७ ता. १६ दिसेंबर श्री. मार्गशीर्ष वद्य ११ शके १६८९

श्रीमंत् राजश्री पंत प्रधान स्वामीचे सेवेसीः--

विनंति सेवक माहादजी सिंदे दंडवत विज्ञापना तागाईत छ २४ रजब पावेतों मुक्काम बराणपूर येथें स्वामीच्या कृपेंकरून वर्तमान यथास्थित असे विशेष. आम्हांस हुजूर येणेविशीं पांचसात पत्रें आलीं कीं, तुम्ही भेटीस येणें. तुमच्या लक्षानें सरदारीचा बंदोबस्त करून देऊन तुमची रवानगी हिंदुस्तानांत करावी लागती त्यास तुम्हीं

* येथून अक्षर खाशांचें.

१ या पत्रावरून चिंतो विठ्ठलाच्या मनाप्रमाणेंच सर्व कारभार झाला असें दिसत नाहीं. नारोशंकरचे तर्फेनें बाजी नरसिंह यांनीं दिवाणगिरी करावी, असें ठरलें. चिंतो विठ्ठलास हा कारभार अर्थातच आवडला नसेल. **महादजी शिंद्यांस तो आवडला** नाहीं हें पुढील पत्रावरून स्पष्ट होईल

लौकर येणें. त्यांजवरून येथील निर्गत कळेल तैशी कर्जवाम करून मजलदरमजल मुक्काम मजकुरास दाखल जाहालों, तों पुण्याहून बातमी आली त्यांत मजकूर कीं स्वामीनीं बाजीनरशी व राघोराम यांस उभें करून नजर दहा लक्ष रुपये करार केले. त्याजपैकीं पांच तुर्त द्यावे व पांच निशा द्यावी. याजप्रमाणें करार करून सरदारीचीं वस्त्रें आमचें नांवें दिल्हीं. आमचें पत्र दाहा रोजाच्या मित्तीचें स्वामीस समजाऊन त्यांनीं हा कारभार केला आणि खावंदानीं–ही कृपा करून सांगितला. त्यास आमचा उजूर काय? सारांष. खावंदानीं दौलत दुसरियाच्या जिम्मा केल्यासही आमचा गुंता नाहीं, परंतु आम्हीं खावंदाच्या आज्ञे प्रों येत असतां हा मजकूर न घडावा. *सेवेशी श्रुत होय हे विज्ञापना. सेवेशी त्रिवर्ग बराबर येत असो श्रुत व्हावे हे विज्ञापना.

पत्रांक ६१.

स० १७६८ ता. ६ एप्रील. श्री. चैत्र वद्य ४ शके १६९०.

राजश्री जयराम पांडुरंग कामदार माहालनिहाय प्रांत मावळ (?) गोसावी यासि

अखंडितलक्ष्मीअलंकृतराजमान्य स्ने॥ माहादजी शिंदे दंडवत. विनंति उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिणें. विशेषः पा॥ रतलाम येथील मजमूची असामी बापूजी गोपाळ नि॥ राजश्री चिंतो विठ्ठल यांस पेशजी दिल्ही आहे. त्यास सालमजकुरापासून करार-करून दिल्ही असे. तरी त्याचे हातें मजमूचें काम घेऊन वेतन सालिना पेशजीचे सनद-प्रमाणें महालमजकूरचे ऐवजीं साल-दरसाल पावीत जाणें. आतफगीऱ्या व मसालची-ची नेमणूक पूर्वी करून दिल्ही आहे त्याजप्रों चालवणें. छ १८ जिलकाद सु॥ समान सितैन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

श्री
जोतिस्वरूपचरणि
तत्पर राणोजीसुत माहादजी शिंदे
निरंतर

मोर्तब सुद

---

* येथून हस्ताक्षर महादजी शिंदे यांचें.

पत्रांक ६२.

इ. स. १७७२ ता. ६ फेब्रुवारी श्री. ११९३ माघ शुद्ध ३

राजश्री महादजी सिंदे गोसावी यांसिः—

सकलगुणालंकरण-अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्ने॥ माधवराव बल्लाळ प्रधान आशिर्वाद. उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लिहित जाणें. विशेष. राजश्री त्रिंबकराव माहादेव यांचें कर्ज तुम्हां-कडून येणें. त्यास मशारनिलेनीं कर्ज नानाजी-नाा येवलेकर व महिपतीराव जगंनाथ नासिककर यांचें देणें होते. त्या ऐवजीं यांणीं पंचवीस हजार रुपये तुम्हां-कडून देविले. तुह्मीं सदरहू ऐवजाची वरात चिमाजी नारायण व अंताजी राम कमाविसदार पाा नवलाई येथें लाउन दिल्ही. असें असतां राघोराम यांनीं कमावीसदाराच्या हिशेबीं वरात गैरादा करून ऐवज तुमच्या सरकारांत घेतला. ऐवज मशार-निलेचा पावला नाहीं ह्मणून यांणीं हुजूर विदित केलें. त्याजवरून हें पत्र तुम्हांस लिहिलें असें तरी गैरादा वरात जाहली असेल तर दुसरा ऐवज मशार-निलेस लाऊन देणें. ये विशींचा फिरोन बोभाट नये तें करणें *जाणिजे छ १ जिलकाद सुाा इसन्ने सबैन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें हे आशिर्वाद.

(शिक्का: श्री राजाराम नरपती हर्ष निधान माधवराव बल्लाळ मुख्य प्रधान)

(लेखनासिमा)

---

* येथून हस्ताक्षर खाशांचें

होळकर प्रकरण.

रायरीकरांच्या दप्तरांत होळकरसंबंधाचे कागदपत्र मुळींच नाहींत म्हटलें तरी चालेल. चिंतोपंत तात्या रायरीकरांस पागा नेमून दिल्याचा उल्लेख मात्र एक-दोन पत्रांत आहे. या प्रकरणांत दोन तीन हिशोबाचे कागद छापिले आहेत, हे इतिहास-भक्तांनीं अवश्य वाचावें. व्याजाचा हिशेब करण्याची पद्धति, जमाखर्च ठेवण्याची पद्धति इत्यादि गोष्टी मनन करण्यासारख्याच आहेत.

पत्रांक ६३.

१७६७ ता. २९ आक्टोबर श्री. कार्तिक शुद्ध ७ शके १६८९

राजश्री माहादोवा नामेढे गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य श्रे॥ तुकोजी होळकर दंडवत. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. तुह्मा पासून सरकारांत घेतले रुपये ४२५०० साडे बेताळीस हजार, हे सदरहू साडे बेचाळीस हजार रुपये उसने चैत्र-मासीं देऊं. जाणिजे. छ ५ जमासिलाखर. बहुत काय लिहिणें? मित्ती कार्तिक शुद्ध ७ सप्तमी शके १६८९ सर्वजित् नाम संवत्छरे. हे विनंति.

श्री
म्हाळसाकांतचरणि
तत्पर मल्हारजिसुत तुकोजी
होळकर

मोर्तब सुद

बार

---

१ हे कोण? शिवाय हे कर्जखत रायरीकरांच्या संग्रहीं कसें? कदाचित् हे माहादोवा रायरीकरांच्या संबंधाचे कोणी सावकार किंवा कमाविसदार असावे. या खतांत व्याजाचा उल्लेख नाहीं, तेव्हां हे रुपये खतांत झटल्याप्रमाणें 'उसने' च असावत.

पत्रांक ६४.

१७६७ ता ३ दिसेंबर **श्रीगजानन** १६८९ मार्गशीष शुद्ध १३

राजश्री विसाजी कृष्ण कामदार प्रा नंदुरबार व सुल-तानपूर गोसावी यांसिः—

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य स्ने॥ संताजी कदमेराऊ दंडवत. सुा सन समान सीतैन मया अलफ. तुह्माकडे सन *११७७च्या हत्प्यांपैकीं कार्तिक वद्य १३ त्रयोदशी रुपये ६२५ सवासासे विद्यमान रो हरबाजी पांडुरंग याचे मार-फातीनें रोख रुपये पावले. बहुत काय लिहिणें? रो छ ११ माहे रजब.

॥ श्री ॥
मार्तंडचरणिं दृढभाव संताजी
सुत कदम खंडेराव

मोर्तबसुद

पत्रांक ६५.

१७६७ ता. ९ दिसेंबर **श्री.** १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ४

राजश्री माधवराव बांडे वगैरे समस्त बांडे गोसावी यांसिः-

अखडितलक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य स्ने॥ चिंतामण हरी सुभेदार †आशि-र्वाद. उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लिहीत असावें. विशेष पा॥ नंदुर-बार येथील तुम्हाकडील मुकासा सरकारांत जप्त करून कमावीस *सुभां सांगितली.

---

*हा सन फसली आहे. फसली सन आंकड्यांत लिहितात.

१ ह्या परगण्यांची वहिवाट रायरीकरांकडे होती. तेव्हां ही सव्वासाहाशांची पावती ठीकच त्यांकडे आली. २ कदम हें कुळ अस्सल मराठ्यांपैकीं आहे. हे संताजी कदमराऊ इनामदार होते असें दिसतें. यांस काहीं जातसरंजाम किंवा फौजसरंजाम होळकरशाहींत असावा. ३ ही बांडे मंडळी नंदुरबार, तळोदे इकडे पुष्कळच आहेत. सुभेदार मल्हाररावांचा उदय होण्यास बांडे कांहींअंशीं कारण होते. बांड्यांच्या व गायकवाडांच्या गुजराथेंत बऱ्याच झटापटी झाल्या आहेत.

† हिंदु ब्राह्मणेतरांस ब्राह्मण लिहूं लागले म्हणजे आशीर्वाद पूर्वक लिहीत.

* सुभ्याकडून सर्व व्यवस्था व्हावी असें ठरविलें.

सुभाहून पामारचे मुकासियाची कमावीस राजश्री शंकराजी खंडेराव यास सांगितली असे. तरी सदरहू मुकासियाचा अंमल मारनिले करितील. तुम्ही दखलगिरी न करणें. रा छ १७ रजब सु॥ समान सितैन मया अलफ. बहुत काय लिहिणें?

श्री
श्री गणपती चरणी तत्पर
चिंतामण हरी
.: निरंतर :.

मोर्तब सुद

वार

पत्रांक ६६.

इ. स. १७६८ ता. २० फेब्रुवारी श्री. १६८९ फाल्गुन शुद्ध २

राजश्री व्यंकटराव काशी का दार पा सीरोज गोसावी यांसि:-

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्ने॥ तुकोजी होळकर. दंडवत. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. राजश्री चिंतो विठल याचे पागेची बोली करून त्याचे तैनात ऐवजी पा मजकूर पैकी गांवे तनखा रु॥ १५००० पंधरा हजाराचे पेस्तर सालापासून करार करून हें पत्र तुह्मांस सादर केलें आहे. तरी पा मजकूरचे पंधरा हाजाराचे गांव ईस्तावियानें लावणी होऊन उमेदीस पंधरा हजार आकार होतील ऐसे गांव एकास एक लगते पेस्तरसालापासून नेमून देणें. साल मजकुराचा फडच्या येथें जाला असे. जाणिजे. छ १ सवाल बहुत काय लिहिणें?

श्री
म्हाळसाकांत चरणी तत्पर
मल्हारजिसुत तुकोजी होळकर

मोर्तब सुद

वार

---

१ देखरेख ? पण येथें बंडाळी, दंगल किंवा दंडेली असा अर्थ दिसतो, नाहीं ? २ रायरीकर. ३ ज्यांचा वसूल रु. १५००० आहे असे गांव. ४ गांवची लावणी व्हावी यासाठी कोणी कर्तबगारी गृहस्थास प्रथम अगदीं थोडा जमीनधारा मग दरवर्षी हळूहळू वाढवून ७ किंवा १० वर्षांनीं भर आकार घेणें; असा करार करून जमिनी लागवडीस देणें, यास **इस्तावा** ह्मणतात. भर आकारास येणें म्हणजेच उमेदीस येणें होय. ५ पुढील सालापासून. ६ यंदाचा तनखा येथेंच दिला आहे.

१५६१

पत्रांक ६७

स० १७६८ ता. २० फेब्रुवारी श्री फाल्गुन शुद्ध ३ शुके १६[illegible]

राजश्री विठ्ठल हरी गोसावी यांसि

अखंडित–लक्ष्मी–अलंकृत–राजमान्य श्री तुकोजी होळकर. दंडवत. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. राजश्री माहादाजी[1] गोंविद नि॥ राजश्री चिंतो विठ्ठल यासी *नालबंदी ऐवजी रु॥ २६०० दोन हजार सहासे तुम्हाकडून देविले आहेत. तरी सदरहू तुम्हाकडील रसदे ऐवजीं सविससे रु॥ मशारनिलेस पावते करुन कबज[2] घेणें. छ १ सवाल बहुत काय लिहिणें ?

मोर्तब सुद

श्री
म्हाळसाकांतचरणी
तत्पर मल्हारजिसुत तुकोजी
होळकर

बार

पत्रांक ६८

स० १७६८ ता. ५ मार्च श्री. १६८९ फाल्गुन वद्य २

‡मो॥ अनाम चौधरी कानगो पा॥ शिरोंज यांस तुकोजी होळकर. सु॥ समान सितैन मया व अलफ. राजश्री[3] चिंतो विठ्ठल यांचे पागेची बोली सरकारांत करून त्यांचे तैनात येवजीं पा-मजकुर पो गांव तनखा रुपये १५००० पंधरा हजाराचे पेस्तर साला-पासोन करार करून देऊन हे सनद तुम्हांस सादर केली आहे. तरी पा-मजकुरचे पंधरा हजाराचें गांव इस्तावियानें लावणी

श्री
म्हाळसाकांत चरणी तत्पर
मल्हाराजि सुत तुकोजी होळकर.

---

१ शिंद्यांची दिवाणगिरी करण्यास कंबर बांधणारे माहदाजी गोविंद कीं काय ? २ पावती. ३ येथून पुढील मजकूर ६६ पत्रांकाप्रमाणेंच आहे. तेथील शेवटचें 'फडच्या' संबंधी वाक्य मात्र नाहीं. चौगुला किंवा सरदेशमुख हा गांवचा मुख्य. कांगो=कुळकर्णी हिशेबनीस ?

* स्वारांचा करार ठरवून आगाऊच जी रक्कम स्वारांस देत असत ती.

‡ मश्रूल अनाम (राजमान्य), हें पत्र 'आज्ञापत्र'. आहे.

होऊन उमेदीस पंधरा हजार रुपये आकार होतील ऐसे गांव एकास एक लगते पेस्तर साला पासून नेमून देणें. जाणिजे. छ १ सवाल.

मोर्तब सुद

बार.

पत्रांक ६९.

१७७१ ता. २४ जून श्री. १६९३ अधिक आषाढ शुद्ध १२

राजश्री विसाजी कृष्ण मुक्काम तारिवे (?) गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मी-अलंकृतराजमान्य स्नो हरकूबाई होळकर दंडवत. सु॥ इसन्ने सबैन मया व अलफ. हरीराम-भवानीदास याजकडे तुमचा ऐवज येणें, त्यांचा फडशा करावयासी प्रा(ण ?)नाथ भवानीदास सिरपुरास आले आहे(त ?). तरी तुम्ही त्यासी तगादा न करीतां सोहलतीनें ऐवज वसूल करोन घेणें. ऐवजाचें कांम, यास्तव लिहिलें असे. जाणिजे. रा छ १० रबिलावल बहुत काय लिहिणें ?

श्री दत्त चरनी तत्पर
हारकु बाई होळकर

पत्रांक ७०.

१७७१ ता ३ सप्तंबर श्री. १६९३ श्रावण वद्य ९

राजश्री विसाजी कृष्ण गोसावी यांसिः—

अखंडितलक्ष्मीअलंकृतराजमान्य स्नो हरकूबाई होळकर दंडवत. सुा इसन्ने सबैन मया व अलफ. तुम्हीं पत्र पाठविलें तें पावलें. हरी-रामभवानीदास याजकडील ऐवजाचा मजकूर लिहिला त्यास मशारनिले तुम्हांपासी शिरपुरास आले आहे (त) तुह्मीं (व) ते समजाऊन पुरशा (फडच्या ?) करोन घेणें. आह्मांस दर घडी वारंवार लिहितां, याचें कारण काय ? आम्हीं कांहीं जामिन नाहीं. जामिन—रोखाही तुह्मांस दिल्हा नाहीं. तुमचे माणसांस पुसावें. ताकीद करोन तुम्हांकडे पा॥ आहे. पुरशा (फडच्या ?) करोन घेणें जाणिजे. छ २३ जमादिलावल बहुत काय लिहिणें ?

१ ह्या कोण ? ह्यांचा संबंध चंद्रचूडांच्या पत्रांवरून स्पष्ट ठरेल.

पत्रांक ७१.

१७७१ ता. ९ सप्तंबर. **श्री.** १६९३ भाद्रपद शुद्ध १

हिशेबे कर्ज गुा राजश्री चिंतो विठ्ठल माा विसाजी कृष्ण तानवडी. ताा भाद्रपद शुद्ध १ शके १६९३ खरनाम संवछरे.

मुद्दल.	व्याज.	
१५५८॥	१११२	अश्विन शुद्ध १ शके ८९ अधिक येकसुद्धां माहे ४८, याचे कचे(च्चे?) ७४८०८ दर दीड रुपया प्रो.
१३९५	९४१॥	पौष शुद्ध १ शके १६८९ अधिक येक सुद्धां माहे ४५, कच्चे ६२७७५ दर सद्दे रुा १॥
२००	१३९॥।	कार्तिक शुद्ध १३ शके ८९ अधिक सुद्धां माहे ४६॥३, कच्चे ९३२० दर सद्दे रुा १॥ प्रो.
४०००	२५९२	माघ वद्य १० शके १६८९ अधिक सुद्धां माहे ४३॰६, कच्चे १७२८०० दर १॥ प्रो.
३८०	२५०॥।	माघ शुद्ध १ शके १६८९ अधिक सुद्धां माहे ४४, कच्चे १६७२० दर १॥ प्रो.
७५३३॥	५०४६	

वसूल.

मुद्दल	व्याज	
१००	६४	फाल्गुन शुद्ध १० शके ८९ अधिक सुद्धां माहे ४२॥६, कच्चे ४२७० दर १॥ प्रो.

---

१ मुद्दलाला महिन्यांनीं गुणून कच्चे काढतात व त्यावर दरसदे (दर शेंकडा) व्याज असेल तसा हिशेब करितात. प्रस्तुतच्या हिशेबांत दिढोत्र्याचें व्याज आहे.— वसूल आला त्याचेही कच्चे करून त्याचें व्याज कर्जाच्या व्याजांतून व वसूल मुद्दलांतून वजा करून बाकी काढतात.

२७०० १५७९॥ आषाढ शुद्ध १ शके १६९ अधिक सुद्धां माहे ३९, एकूण कचे १०५३०० दर १॥ प्रो.

२८०० १६४३॥

बाकी देणें.

ऐन मुद्दल. व्याज.

४७३३॥ ३४०२॥ पौ वजा सूट बारोत्रा

३११७॥ २८३॥ किा (१)

१॥ जाजती (वरची अळीं उडविण्यासाठीं?)

२८५

बाकी रुपये.

३११७॥

७८५१

सात हजार आठशें एकावन रुपयांचे खत लिहून दिल्हे असे.

७८५१.

पत्रांक ७२.

१७७१ ता. १५ आक्टोबर श्री. पौ १६९३ अश्विन शुद्ध ७

पौ छ ६ रजब अश्विन

चिरंजीव आन्यास आशीर्वाद. उपरि. चिरंजीव मुला उभयतांस दोन तिवटें व दोन दुपटे बराणपुरी, मुलांस उभयतांस देणें. विजयादशमीस लुगडीं मातोश्रीस व आऊबाई व सौ यमा व दुर्गास शिल्लक पैकीं देणें. त्याची किंमत अजमासें रु.

लुगडीं

१५ मातुश्री

१५ काकी

१० सौ. यमा

९ सौ. दुर्गा

१६ निा बाबूराव लुगडीं

सनगें तिवटें व शेलें.

१५ तुम्हीं घेणें सनगें २

१५ बाबूराव २

१२ रामजीपंत २

१० उपाध्या सदाशिव भट २

८ पुराणीक सनगें २

८ सदानंद २

१ येथें हिशेबांत व्याजाची $\frac{1}{12}$ सूट दिली आहे. सारांश,

ऐन मुद्दल बाकी = ४७३३॥

$\frac{1}{12}$ प्रमाणें २८३॥+१॥ = २८५ वजा करून व्याज } = ३११७॥

१४ रामाजी जनार्दन
लुगडीं
१० अंताजी पंत लुगडें १
सदरहु प्रों देणें.
७ बापूभाऊ पाध्याची स्त्री लुगडें १
—
९६

४ दादंभट १
१५ आपाजी महादेव सनगें २
—
८७

सदरहु प्रमाणें सनगें देणें. बहुत काय लिहिणें ? हे आशीर्वाद. छीट आंगरख्यास गज सुमारें ८ पाठवावें. आंगरखे करून देणें. आशीर्वाद.

पत्रांक ७३.

श्री गजानन प्रो.

स० १७७१ ता. १७ आक्टोबर १६९३ आश्विन शुद्ध ९

याादि हिशेब खासगी ताळेबंद विसाजी कृष्ण सन सबाइन ता। सन इहीदे इा माघ शुद्ध १ ता। पुषमास एकंदर माहे १२

पो जमाखर्च. रुो.

५०० जमा कर्ज महंत दुशालगीर गोसावी दर सदे १ ह्या प्रों रुो देणें, खत असे.

२०० जमा कर्ज महंत सिवपुरीगोसावी दर सदे १ ह्या प्रों मिती मार्गेश्वर वा। १०

२० जमा पुश अखेर पावेतों सेवक बाजान (?) अदमासें.

४० जमा परमानंद मोदी पुश अखेर अदमासें टक्के ७५ प्रों दर १०॥६

४० जमा महमद अली बोहोरी त्याचें देणें. पुश अखेर पावेतों इा (इस्तकबलि) पासून.

८००

---

१ ही विजयादशमीची देणगी रायरीकरांची खासगत असावी. तिवट म्हणजे पागोटे, दुपटा (दुपट्टा) म्हणजे शेला. मुलें, कुटुंबांतील स्त्रिया, कारकून, उपाध्ये, इत्यादि सर्वांस देणग्या देण्याची चाल मराठेशाहींत होती. आतां दसऱ्याच्या 'शिलंगणा'चें 'सोनें' मात्र अवशिष्ट राहिलें आहे! २ म्हणजे काय?

१४९। सरकारी सिल्लक पेशजीची तालेबंदास निघाली त्याचा तपसील.

९१। मौजे मोहिदे त्या गांवापैकीं तसलमात.

५५ दाणे दास्तान.

२६ ॥ सिल्लक रामाजी कृष्ण

९॥। महण पाटील मोहीदीकर

९१।

५० रोख रुपे ताळेबंद गुा सारंगधर सु.

१४९।

९४९।

७५ शामकुवर बाा कर्ज वसुलीं आले.

१६ तारजी माळी त्याजबाा वसूलीं आणून सरकार कर्ज रुो लिहिलें.

२९४ सरकारी ऐवज नावें दिला तो जमा.

१३२६॥

१९। अणुपराय दयाळदास बाा देणें बाकी ३६ दर १॥।६ प्रो

३२॥. बापू चवधरी आजपो हिसेब सुद्धां व्याजसुद्धां.

१३७८।.

पैकी खर्च

रुो.

९१।. मौजे माहिदे त्या गावाकडे कर्ज पेशजीचे त्याचे खत आहे तो गांव आपली पाटीलकी आणि सरकारी होळकर कमावीस बिला (रुपे [?]) घेतली. सबंद तेथें ठाणें होतें. जे समई गरदी श्रीमंत दादावर जाली त्यासमई अफरातफरी जाली–रुो गोविंद येशवंतानें केली–त्या समई जिन्नस व सीलक तेथें राहिली. रुजू गांवकरी.

५५ दाणे बाजरी सवा पांच खंडी.

२६ ॥ सिल्लक रामाजी कृष्ण रुा ५३

९॥। महण पाटील मौजे मार.

९१।.

५० श्रावणमासपासून ता। पुशमास पो खर्च नासीक व नंदुराबारास होते. तो खर्च एकंदर जाला. खासगत हिसेबीं दाखला रोखी पणास (५०) रुोचा सरकारी.

५२ रामचंद्र कासींनीं कर्ज दिल्हें होतें. त्याचा खर्च नासीकास गेलों त्या समई जाला. मधें नंदुरबारास होते तोहि खर्चपैकीं तेलास ऐवज लाऊन दिल्हा होता. सरकारी जमा केली तेव्हां खाजगत खर्च उगविले पाहिजे. सबंद खर्च कलम रुो ५२ नवे कर्ज गोसावीपैकीं.

२४॥ गवत गुदस्ता जेष्ठ श्रुद्ध १ सरलें त्या समई खरीद केलें सुमार १४०००• दर ३॥ प्रों ऐा रुा ४९॥ दर १॥।९ प्रो बट्टा. रुा २४॥ साडे चोवीस.

१५० गुदस्ता फाल्गुनमास परभारें सेंधेस गुा परमानंद मोदी यासीं मण (गंहु?) १०० दर २॥। प्रों २७५ याचे रूो दर १॥।६ बट्टा.

२७ तांदुळ आजपावेतों गुा रेवजी पाटील.

१६ कमोद मण ·॥· दर ३ प्रों रूो ३०

४॥ गुा परमानंद ८ मण ८१ सडीक

६॥ हालीं जो (?) १२९॥·

२७

३६ गहु गुा प्रयागजी मिठा पाटील कोटलीकर त्याजपासून सुा मण .॥. दर ३ प्रों पोटीं तपसील.

१६ गुा प्रयागजी यासी मण .॥. ३०

२० गुा परमानंद मोदी मण .।. २ दर ३५ सरासरी

३६

६॥ दाल तुरीची गुा परमानंद मोदी मण ८३ दर ४ च्यार १२९॥।

३० गुा परमानंद मोदी आजपो एकंदर किरकोळीं दाखल बाज (?) यादी आहेत.

२४ तेल गुा धणजी पाटील तेली सुा मण ·॥४ सरासरी दर तीन षा ९॥८ प्रा ४२·

४० कापड किरकोळी आजपों.

२५ सेवक बजाजाकडील.

१५ महमद अलीकडील.

---

४० सदरहू चाळीस रुा कापड देणें.

९ सरपण आजपो एकंदर किरकोळी.

२५९ सिबंदी एकंदर सुा माणसें.

३६ नारोबा दाहामाही. व दुसरा विरेश्वर बारामाही एा बारामाही

७ मशालजी सातमाही नंदुरबार.

२४ बहादुरखा १२ बारामाही.

२४ शेकजी माहे १२ पैकीं पांचमाही महेश्वरी परभारें. हालीं सातमाही पो वजा येकमाही बाकीचा करार गाडीवान.

२४ पुरमल दाजी माहे १२.

१४ येसु सवखो पासीं पोटास माहे ७ पोढगी पांचमाही महेसरी स(चं ?)तर खर्च पडून येथील पडतो.

१४ सोन यासी मुशारा सातमाही.

२४ गाडीवाण साहामाही.

१६ सारवान माहे ४ वैशाख अखेर.

३६ राघो पोरगा व शेक शेसु मुबदला. पो बारामाही दरमहा ३ प्रों.

४० कारकून हरी मुरार यांणी खर्च खोली माघ शुद्ध ता चईत्र वद्य ५ पो आणीले मनुष्य घोडी व आपण व किरकोळी आलाईदा हिशेब आहे. रुो.

१० परमानंद मोदीची उच्यापत.

११ सेवक बजाज उच्यापत कापड.

९ मुशारा तीन माही आबरु.

१० धारेस नासीकास जातांना रोख खर्च हमद.

४०

२५९

सदरहु सिबंदी नंदुराबारेस सातमाही. सिपाई महेश्वरीं सिबंदी ते खेरीज हिसेब दुसरा सरकारी तालेबंद तेथें दाखला.

५०॥। सालमजकुरी गवत घेतलें ४०००० दर हजारीं रुा १। प्रों एकंदर रुो.

१६ तावजी माळी त्याजकडे कर्ज २८ केले विकरी वजा होऊन बाकी येणें. खत नाहीं. रुजू असेत. निा सरकार. मिती पुश क्रा १ प्रो सुा दर १॥। प्रो.

७५ शामा व राजकुवर हास्ते दळू कर्ज येणें रुो १३१ दर १॥। प्रों खत आहे. दर सद्दे १॥ प्रों. दिडोत्रा प्रों. मिती कार्तीक शुा १ खत आहे.

१४१.

.।. बाकी सिलक

१४१।

२२ परमानंद मोदी त्याचें नांवें जमा रुा ४० पैकीं पावती जाली.
२२ बाकी देणें १८ रो ३६ आश्वीन शुद्ध ५

४० राहुटी खर्च.

२७ नागू गाडीवान ९ मुशारा.

१५ दाजी पुरमल माहे ९ रोज २७

२७ देवजी माघ शुद्ध १ ताा आश्वीन शुद्ध १ माहे ९

७७॥ त्रिंबका पोवार वैशाख वाा ५ ताा आश्वीन शुद्ध ५ माहे ५॥ दरमहा ३

२१ नारोबा ब्राह्मण माहे ७ श्रावण अखेर.

१० दामोदर ब्राह्मण जेष्ठ शुद्ध १० ताा आश्विन शुद्ध १० माहे ५ रुो १५ पैकीं पावले रोख.

२७ सोन्या सावंत महेश्वरीं क़ामगरी आहे. माहे ६ व घरीं किरकोळी माहे ३ सरासरीं दरमाहा रुो ३ सिपाई पोट.

११३ हरभरे साडेचवदा माप सोळोल यासी घेतले दर १४॥ बाा वो २११ रुो भाव निरख.

१६ बाजरी मण १० दर ३ प्रो वो ३०

४ दाल मण २ वो ७॥.

१६ तांदुळ कमोद १० दहामण दर ३ प्रों.

१६ तेल गुा धणजी तेली मण .।४

१२ बाहादुरखान तलब माहे ८ ऐवज रुो १६ पैकीं पावले.

१३॥ तूप आजपो माहे ९

२८ किरकोळी व धर्मादाय वगैरे.

१० धर्मादाय श्रावणमासी.

५ वितीपात

१३ किरकोळी खर्च दुध वगैरे.

२८

१३६६१.

१२ बाकी सिलक नासीक स्वारी आश्वीन शुद्ध १०

१३७८।

सदरहू तेरासें अठयाहत्तर च्यार आणे खर्च माघ शुद्ध १ ता आश्विन शुद्ध १० दशमी पावेतों मुा नंदुरबार एा माहे २२ बावीस महिने यांत तेरासें-आठयाहत्तर खर्च मुकाम मजकूर जाला असे. सुा इसने सबाईन सके १६९३ छ ८ माहे रजब.

पत्रांक ७४.

स० १७७१ सप्तंबर आक्टोंबर श्री भाद्रपद १६९३

हिशेब ईा शके १६९० फालगुण ता शके १६९३

रु०

१५०० फालगुण वा ७ हा हुंडयांचे रु० शके ९१

१००० वैशाख शुा ३ हा गोविंद हरी शके ९२

५०० वैशाख शुा ११ हुंडी एक नंदुरबारची शके ९२

१००० मिती तपसीलवार हा विष्णुपंत रु० शके ९२

१००० चैत्र शुा २

१००० वैशाख शुा १०

१००० ज्येष्ठ शुा १२

२००० आषाढ वा ३

---

१ ह्या हिशेबांत कांहीं राजकीय महत्व आहे असें समजून तो दिला नाहीं. पण येथें धान्याचे भाव, नोकराचाकरांचे पगार १७७०।७१ मध्यें कसे होते, हें समजण्या-साठीं हा हिशेब प्रसिद्ध केला आहे. शिवाय यांत जी आकार करण्याची पद्धति दिसत आहे, तींत शंकास्थानें पुष्कळच आहेत. बट्टा, वजनमापांचीं प्रमाणें यांचा मेळ कसा बसवावा, हें समजून घेणें व देणें बरेंच कष्टाचें दिसत आहे. तेव्हां या शंकास्थानांचाही विचार व्हावा म्हणून हा हिशेब प्रसिद्ध केला आहे.

३००० श्रावण शु॥ १

८०००

६००० ह्या विष्णुपंत बाबा.

४००० माघ वा॥ ९ शके ९२

२००० चैत्र शु॥ १ शके १६९३

६०००

५०० चैत्र शु॥ ९ ह्या केशोपंत भाऊ शके ९३

१००० आषाढ वा॥ ५ ह्या केशो ठाकूर ------- शके ९३

१५०० श्रावण शु॥ १० ---------- खिजमतगार. शके ९३.

१००० ह्या बाबुराव केशव.

५०० चांभारगोंदे.

१५००

१८५ पौष शु॥ १ वा॥ उंट शके १६९२

२११८५

सदरहू एकवीस हजार एकशे पंच्यांशी रुपयाचा मितीवार वहीस जमा केला असे.

पेशवे प्रकरण.

या प्रकरणांतील कांहीं पत्रें फारच महत्वाचीं आहेत. केंदूर गायकवाडांस दिलें ह्यांत राघोबादादांची धूर्तता दिसून येते. पर्वतीसंस्थानच्या खर्चाची व्यवस्था स्मरणीय आहे. चिंतो विठ्ठल रायरीकर हे फडनिशीचें काम बघत म्हणून त्यांच्या संग्रहांत ह्या पर्वतीच्या सनदा सांपडतात. पत्रांक ७९ मध्यें मल्हारराव होळकरांसंबंधें झालेलें रावसाहेब माधवराव यांचें मत स्पष्ट दिसत आहे. १७६४ च्या मे महिन्यांत दादासाहेबांनीं राज्याची उठाठेव करण्यास सुरवात केली. याचवेळीं मोरो नरहर नांवाच्या मनुष्यावर आरोप आणणें, (पहा पत्रांक ८१) पुरंदर किल्ला कोळयांनीं घेतला तो रावसाहेब पेशव्यांच्या फुसलावणीनें घेतला अशा कंड्या पिकविणें, ठाण्याची आदलाबदल करूं देत नाहीं म्हणून दादांनीं तट्ट फुगून बसणें इत्यादि आनंदीबाईच्या अघोर आगलावीपणाचे चाळे सुरू झाले. ८१–८३ पत्रांकवरून चिंतोपंतांची रावसाहेबांनीं कशी कान उघाडणी केली आहे व परोक्षतः दादासा-

हेबांस किती छान उपदेश केला आहे हें समजून येतें. पत्रांक ८५ मध्यें दादासाहेबांची भोळसर कुटिलता दृग्गोचर होते. पत्रांक ८७, ८८ व ८९ हीं रावसाहेबांची देशाभिमानी नम्रता कशी उज्वळ होती, याची साक्ष देतात. बाकीचीं पत्रें न्याय, नेमणुकासंबंधांचीं आहेत. मुख्य गोष्ट ही कीं, रावसाहेबांविरुद्ध आमच्या बाइलबुद्धि दादासाहेबांनीं नाहीं नाहीं तीं बालंटें आणिलीं आणि त्या बिचाऱ्या सात्विक व सत्वशील राजबिंड्याच्या पाठीमागें हरणकाळजीचा घातक ससेमिरा लाविला; ही महत्वाचीं गोष्ट रायरीकरांच्या पत्रांवरून सिद्ध होते. नारायणरावाचा साक्षात् खून करणाऱ्या आनंदीबाईनें माधवरावास परोक्षतः क्षयरोगी केलें असें कोणी विधान केलेंच तर तें सत्यापासून फारसें दूर असणार नाहीं.

पत्रांक ७५.

स० १७६३ दिसेंबर आरंभ श्री १६८५ कार्तिक अखेर

कें[१]दूर द[२]माजी गायकवाड याजकडे दरोबस्त द्यावें. त्याचे ऐवजीं मौजे मजकूरचा आकार अदमासें सात हजार व कित्ता[३] दरसाल रुपये दाहा हजार एकूण सतरा हजार रुपये-याचा सरंजाम श्रीमंताकडे रेवातीरीं द्यावा. विद्यमान खासा मशारानिले. हस्ताक्षर रामचंद्र यसवंत सन अर्बा सितैन कार्तिक अखेर.

पत्रांक ७६.

१७६३ ता। २९ दिसेंबर श्री १६८५ मार्गशिर्ष वद्य १०

राजश्री चिंतो* विठ्ठल गोसावी यांसिः—

उपरी. श्रीदेवदेवेश्वर वास्तव्य पर्वती येथील बेगमी ऐनजीनसाची व इमारतखर्च वगैरे जें कर्णें तें खाजगी[४] नि॥ जिवाजी गणेश यांणीं करून द्यावी. येविसी मारनिलेस अलाहिदा पत्र सादर आहे, त्याप्रों मानिले बेगमी करून देत जातील. नख्ती बेगमी खाजगीकडून नसावी, § हुजूरून करून द्यावी, ऐसा करार करून बाजी बाबूराव याजबरोबर यादी पाठविल्या आहेत. तरी तुम्हीं यादीप्रमाणें देवदेवेश्वरचा बेहेडा[६] नख्ती खर्चाचा करून देणें. ऐनजिनसाचा[५] वगैरे खर्च चालावयाविसी तुम्हीहि

१ हा गांव पुणेजिल्ह्यांत खेड तालुक्यांत आहे. २ हा करारनामा दमाजीराव गायकवाड व सरकार पेशवे यांमध्यें झाला आहे. ३ कित्ता म्हणून आणखी १० हजार रुपये कसले? ४ खासगीवाले. ५ ऐनखासगी व हुजूरखासगी हा भेद पेशव्यांच्या वेळीं होता. ६ जमाखर्चाची नेमणुक करून दिलेली यादी. § या सनदेवरून नक्त नेमणुक हुजूर खाजगीकडून व ऐनजिनसासी (धान्य, मसाला, इ. इ.) ऐनखासगींतून व्हावी, असें पर्वतीसंस्थानसंबंधें ठरलें होतेंसें दिसतें.

* यांकडे पेशवाईची फडणीशी होती.

गोविंद सिवराम यांसि ताकीद करून देवणें. जाणिजे. छ २३ जमादिलाखर सुा अर्बा सितैन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें[२]?

लेखनावधिः

पत्रांक ७७.

१७६३ ता. ३० दिसेंबर **श्री.** १६८५ मार्गशीर्ष वद्य ११

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः—

उपरि. येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहिणें. विशेष. श्री देवदेवेश्वर वास्तव्य पर्वती येथील खर्च पेशजीपासून राजश्री जिवाजी गणेश याजकडून पावत. होती (?) त्यास साल मजकुरीं ऐन जिनसी खर्च व इमारत खर्च व चौकीस प्यादे वगैरे लोक आहेत त्याचा खर्च पूर्ववत् प्रों मारनिलेनीं चालवावा या प्रों करार करून पत्र सादर केलें आहे. नख्ती नेमणूक देवाची वगैरे हुजूर खासगीकडून करून घ्यावयाविशीं तुह्मांस पत्र सादर केलें आहे. तुह्मी नख्ती नेमणूक करून देणें. नेमणूकेस रा। बाजी बाबूराव याचे तसलमातीस दोन हजार रुपयेपर्यंत ठेवावे लागतात. सबब कीं, नेमणूक करून खर्चाची दिल्ही-यांत कमी येईल; यास्तव मोघम दोन हजार रुपये तसलमातीस द्यावे. या ऐवजीं मारनिलेनीं कार्याकारण देवाच्या पूजेच्या साहित्यांत न्यून न पडे या तऱ्हेनें खर्च करावा. मारनिलेच्या तसलमातीस ऐवज दिल्हा म्हणोन बावगा खर्च मनमानेसा केल्यास कामास येणार नाहीं. याप्रों साफ ताकीद करावी. देवाचे पूजेस वगैरे खर्च नेमणूक प्रों यथास्थित करावा. कमी करूं नये. सारांश देवेश्वरचा खर्च यथास्थित चाले व कांहीं तोटा न पडे तें करणें. व हिशेब बाजीपंतांनीं सालिना आणून समजवावा. कमी ज्याजती आज्ञा होईल त्याप्रों बंदोबस्त करीत जावा. येणें प्रों बंदोबस्त करून घेणें. जाणिजे. छ २४ जमादिलाखर बहुत काय लिहिणें?

लेखनावधिः

१ खासगीवाले. २ पुढील पत्रावरून ह्या पत्राचा अर्थ व देवदेवेश्वरासंबंधें दादासाहेबांची दक्षता व्यक्त होतात.

पत्रांक ७८.

१७६४ ता. १५ जानेवारी श्री. १६८५ पौष शुद्ध १२

नकल.

राजश्रि-याविराजित-राजमान्य-राजश्री जिवाजी गणेश स्वामी गोसावी यांसिः—
पो माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार विनंति उपरि. येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहीत जाणें. विशेष. मौजे हिंगणे ता। कर्यात मावळ येथें रमण्याचा बाग सरकारचा आहे, तो राजश्री चिंतो विठ्ठल याजकडे तसलैमातीस दिल्हा होता तो हाली शाकभाजी, फुलें-संसाराचे सोईकारितां नेहमी मारानिलेकडे दिल्हा असे. तरी सदरहू बाग मारानिलेकडे देणें. जाणिजे. छ ११ रजब सु॥ अर्बा सितैन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें ? हे विनंति.

बार

पत्रांक ७९.

पाणीपतनंतर सर्व फांटाफूट झाली, त्यावेळीं दादासाहेबानीं आपल्या पक्षाकडच्या लोकांस वाटतील तशा जाहगिरी, इनामें दिली. पुढें राक्षसभुवनाची लढाई होऊन पुनः स्थिरस्थावर झाल्यावर रावसाहेब, बापु इत्यादिकांच्या आग्रहावरून सर्व जहागिरदार आपल्या जहागिरीची चौथाई देण्यास कबूल झाले. पण मल्हारराव सुभेदार कबूल नव्हते. तेव्हां त्यांस कायल करून त्यांचीं कबुली मिळवावी, एतदर्थ हें पत्र रावसाहेबांनीं दादासाहेबांचे हितचिंतक रायरीकर यांस लिहिलें आहे.

स० १७६४ ता. ९ एप्रील श्री. १६८६ चैत्र शुद्ध ८

पु॥ राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसि

उपरी. राजश्री मल्हारजी होळकर याणीं चौथाई सरंजाम सरकारांत द्यावा असा करार वचन तीर्थस्वरूपांजवळ केलें असतां 'आतां बैजापूर, रावेर मात्र देऊं' म्हणतात ही गोष्ट अपूर्व आहे. सर्वांनीं केल्या करारा प्रमाणें द्यावें आणि यांनीं कां न द्यावें? 'तुम्हीं करार केला आतां कां देत नाहीं? वचन तुम्हीं केलें तें कोठें

---

१ मोघम उपयोगासाठीं.

राहिलें? ' असें त्यांच्या आंगीं लाऊन बोलल्यास (काम ?) होईसें आहे. तर तुम्हीं तीर्थ-रूपांस विनंती करून त्यास कायेल करून चौथाई सरंजाम करारा-प्रों सरकारांत येई ती गोष्ट करणें. येविशीं तीर्थरूपास विनंती लिहिली आहे. तुम्हीं वरचेवर स्मरण देऊन कार्य करून घेणें. जाणिजे. छ १० सवाल सुहूर-सन अर्बा सितैन मया व अलफ. मल्हारबाचा प्रकार प्रत्ययास आलाच आहे परंतु जेथवर निकड होईल तितके करणें. छ मा॥*

लेखनसिमा

पो छ ५ जिलकाद वैशाख मुा त्र्यंबक

पत्रांक ८०.

इ० स० १७६४ मे | श्री | १६८६ वैशाख.

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसि—

सेवक माधराव बल्लाळ प्रधान. नमस्कार. उपरी. एथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिणें. विशेष. तुह्मां-कडून अलीकडे पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं. तरी प्रस्तुत तीर्थस्वरूप राजश्री दादासाहेबांची मर्जी कशी आहे? शरीर-प्रकृति कशी? अवषध कोणाचें घेतात? हें लिहिणें. मोंगला-कडून हिम्मतखान आले होते त्यांसी सलुखाचें बोलणें कसें जाहलें? हिम्मतखानाचा भाव कसा आहे? सलुख जाहला हा किती दिवस चालेल? हा प्रकार व त्याचा बोलण्याचा आशय कांहींच कळत नाहीं. जी दिल्ही जागीर ती घ्यावी आणि पुढें नीट चालावें हा आशय नबाबाचा व त्याचे कारभाऱ्याचा कसा आहे? हें लिहिणें. वरकड वर्तमान मल्हारबाकडील व शिंद्याकडील लिहून हमेशा पाा जाणें. वरकड वर्तमान बारिक मोठें हमेशा लिहिणें. इकडील वर्तमान तर सविस्तर तीर्थस्वरूपांचे पत्रीं पूर्वी लिहून पाठविलें आहे त्यावरून कळेल. प्रस्तुत हैदरनाईक मायन-हळीस गेला

---

१ फजीत करून? २ मल्हाराव सुभेदार ऐकणार नाहींतच? ३ हे भोळे महाराज या वेळीं आनंदवल्लीस होते. जवळ आबा पुरंदरे व चिंतो विठ्ठल होते. ४ या सलुखा-संबंधें ग्रांटडफच्या बखरींत एक अक्षरही नाहीं मला वाटतें, निझामास आपल्याकडे वळविण्याचा हा दौलतवुडव्या दादासाहेबांचा एक राज्यविघातक पेच असावा. ५ हैदरनाईक मायनहळ्ळीस वैशाखांत (मेमध्यें) गेला.

* हें सबंध पत्र माधवरावाच्या हातचें.

आहे तेथें एक दोन मु॥ होईलसें दिसतें. त्याचें मानस हेंच कीं 'चार दिवस घालवावे. ‡हे छावणीस रहात नाहींत. हें त्याचें मत आहे.' झाडी सोडून झुंजायास यावयाचा प्रकार दिसत नाहीं. रात्रीस छापा घालावा हे इच्छा धरीत आहे. दुसरा प्रकार तर किमपि दिसत नाहीं. नबाबाकडेहि पत्रें पाठवित आहे, कीं, 'तुह्मीं यावें.' हाही प्रकार करितच आहे. नबावही काडवूर संगमावर येणार आहे. पुढें पहावें. याचें त्याचें कसें आहे हें नकळे. याचें पारपत्याचा मजकूर तर प्रस्तुत तो झाडीत आहे. पर्जन्य बहूत, महरगता विशेष, असा प्रकार आहे. च्यार रुपये मिळवावे ते दिवस मागेंच गेले. प्रस्तुत एवजाचा प्रकार कोठेंहि दिसत नाहीं. असा प्रकार आहे. याचें पारपत्य जाहल्या खेरीज यावयाचें कसें ठीक पडतें? तोंही आपले छावणीची वाट पाहात आहे. त्याचेहि लोक फुटतात व राजकारणें एतात. परंतु आपले फौजेस रोज-मऱ्यास ठिकाण नाहीं तेंव्हां ते कसे येतात? हे सर्व अर्थ वडिलांस विदित करणें. आपले*

पत्रांक ८१.

१७६४ ता १३ मे श्री. १६८६ वैशाख शुद्ध १३

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः—

उपरि. विष्णु नरहरी सातारकर याचे बंधु मोरो नरहरी सातारियास होते. त्याजवरी वेंकाजी माणकेश्वर यांणीं नांदगीर किल्ल्याचा आरोप आणून मोरोपंतास धरून नेलें व विष्णू-पंताचे घरीं चौकी बसविली. त्यास विष्णूपंत जातापळता नव्हे. एथें आम्हांजवळ असतां अशा गोष्टी दरम्यान [1]त्यांनीं कराव्या हे रीत सेवकपणास उचित नसे. आह्माकडे लिहून पाठवावें होतें; अथवा तीर्थरूप राजश्री दादा-साहेबांस श्रुत करावयाचें होतें; तें न केलें. असो तेथें तुम्ही. तुह्मांसही बारिक मोठें वृत्त कळलेंच असेल. यांज-करितां तीर्थरूपास विनंती करून मोरोपंतास सोडून देणें. व याचे घरची चौकी उठवणें. नांदगिरीचे राजकारण मारनिलेनीं आम्हांस लिहून पाठविलेंच होतें. यांजकडे गुन्हा लागू होत नाहीं. तथापि जाला-तर तुह्मींच त्यास जामीन राहून यास सोडून देणें व चौकी उठवणें. §लिहिल्या-प्रो॥ जरूर करणें दुसरियास कागद न दाखवणें. तुम्हीच वाचून फाडून टांकणें. लिहिल्या प्रो॥ जरूर करणें. दुसरियास हें पत्र नच कळावें. तूर्त जामीन घ्यावा.

‡ पेशवे * हें पत्र इतकें अर्धेंच सांपडलें. हें सबंध पत्र माधवरावांच्या हातचें. § येथून हस्ताक्षर माधवरावाचें. १ वेंकाजींनीं.

पुढें अंतर त्याजकडे ठरल्यास, केलें[1] पावतील. तरी लिहिल्या-प्रों करणें जाणिजे. छ ११ जिल्काद बहुत काय लिहिणें.

लेखनसिमा

पत्रांक ८२.

१७६४ ता. १६ मे श्री. १६८६ वैशाख वद्य १

*राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी
यांसि

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार. उपरी एथील कुशल जाणून स्वकीय लिहिणें. विषेश (विशेष ?). 'पुरंधरेचे[2] जुने लोकांनीं आमचें नांव करून दग्यानें किल्ला घेतला' म्हणोन परस्परें वर्तमान विदित जालें. त्यास हे गोष्ठ आम्हांस किमपि ठाऊक नसतां मधीं लबाडी करून कर्म केलें. त्याचें पारपत्या-विशीं तीर्थस्वरूपांस लिहिलें आहे. तुम्हीहि विनंति करून लबाडी केली त्यांचें पारपत्य करवणें. वडिलांच्या चित्तांत संशय न ये तें करणें. जाणिजे. छ १८ जिलकाद बहुत काय लिहिणें.

लेखनसिमा

पत्रांक ८३.

१७६४ ता. ६ आगष्ट श्री. १६८६ श्रावण शुद्ध ९

राजश्री[3] चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसि सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार.

---

१ आपल्या कर्मांचीं फळें भोगतील. २ ही तिसरी विलामत! ३ या पत्रावरूनही दादासाहेबांच्या मनांत संशय कसे येत असत, किंवा चांडाळचौकडींतील स्वार्थसाधु ठक त्या भोळ्या शंकराच्या मनांत कसे संशय उत्पन्न करीत या गोष्टीची मीमांसा स्पष्ट होते. गोपिकाबाईपेक्षां दादासाहेबांचे शिष्य [शागीर्द] ही लावालावी करण्याच्या कामांत पटाईत होते. दादा म्हणजे ओल्या मातीचा गोळा, पाहिजे तसा वळवावा!

* हें सबंध पत्र माधवरावाच्या हातचें आहे .

उपरी, येथी कूशल जाणूनै स्वकीय लिहिणें विशेष. तुम्हीं पत्र पाठविलें तें पावलें. पत्रीं लिहिलें कीं 'आप्पाजी गणेशास ताकीद होऊन गोपाळ-रामचे हवालीं ठाणें हो तें करावें' म्हणून संशय धरून लिहिलेत व 'तीर्थस्वरूप राजश्री दादासाहेबांचे मनांत संशय आला आहे,' म्हणून लिहिलें तें कळलें. त्यास तुम्हीं वडिलांस विनंती करून आप्पाजी गणेशास ठाणें न द्यावयाविसी आम्हीं पत्रें लिहिलीं असतील तीं पत्रें खामखा आणवणें. वडिलांचे चित्तांत संशय आणणारे आणतात. येथें तरी वडिलांचे मर्जीशिवाय दुसरा अर्थच नाहीं. असें असतां लहान माणूस वडिलांचें चित्तांत विपर्यास आणून देतात. हें काय? हें पत्र वडिलांस विदित करणें. या मजकुरा-विसीं वडिलांची खातरजमा केलीच असेल. आम्हींच ल्याहावेंसें काय आहे? परंतु हें पत्र ल्याहावयाचें कारण हेंच कीं इकडील मजकूर सविस्तर तुम्हांस ठाऊक असतां चित्तांत संदेह आणून या गोष्टीचा अंदेशा न करितां पत्र लिहिलें याचें कारण कळलें नाहीं. परंतु असेंही वाटतें कीं वडिलांचे मर्जीचा भाव पाहून पत्र लिहिलें असें वाटतें. पत्र संदेह धरून लिहिलें याचें कारण पत्र लिहून पाठवणें. जाणिजे. छ ७ सफर बहुत काय लिहिणें. तेथील वृत्त कळावें म्हणून लिहिलें तें कळलें. तुम्हांविसीं संदेह नाहीं. छ मजकूर पा। छ २४ सफर श्रावण मास सु॥ खमस

लेखनसिमा

पत्रांक ८४.

१७६५ मे, जून श्री. १६८७ ज्येष्ठ

ही दौलत मोठी. या दौलतेस सर्व लहान मोठ्यांनीं अनुकूळ असून जेणें-करून दौलत नीट होय तेंच सर्वांनीं करावें; तें येकीकडे राहून दौलत दोहो जागा करावी हेच तीर्थस्वरूपाचें मानस. त्यास आम्हांस कांहीं करणें नाहीं. कारण कीं ही दौलत पहिल्यापासून एकांनींच करावी, वरकडाचा भार करणारावर असावा; याप्रमाणें चालत आलें असतां, आतां वडिलाचें मानस कीं 'आम्हास गुजराथ द्यावी. आणि सर्व किल्याचा बंदोबस्त आम्हींच करूं.' म्हणतात त्यास आम्हांस 'कांहीं करणें नाहीं. कांकीं अशानें ही दौलत चालणार नाहीं. व दोहों जागा दवलत जाल्यानें लवकीकहि वाईट, यास्तव सर्व वडिलांनींच करावें. आम्ही स्वस्थ भलते जागा राहूं. आपल्या आपल्यांत भांडून दौलत बुडविली हा लवकीक कशास

पाहिजे? सर्व त्यांनींच करावें हें फार चांगलें. आम्ही स्वस्त राहूं. वडिलांनीं नीट केल्यावर आम्हांस सांगतील तेव्हां आम्ही जवळच आहों. हेंच प्रस्तुत काळीं बरें. तुम्हांस लिहावयाचें कारण इतकेंच कीं सर्व लोक म्हणतात; 'ही दौलत थोर, तीर्थस्वरूप राजश्री दादासाहेब चिंतोबाचे हातीं, तेव्हां चिंतोबांनीं वडिलांस समजून सांगावें, आणि या गोष्टीचा बंदोबस्त पाडावा.' हे येकीचकडे राहून नव्या गोष्टी निघतात हें काय? तेव्हां या गोष्टीचा शब्द तुम्हांवर लोक आणतात. तुह्मी तर वडिलास आपल्यातर्फेनें सांगतच असाल. परंतु वडिलाचा इतबार तुम्हावर, तेव्हां शब्द तुम्हांवर आणितात. तुह्मी तर नीट करतां, परंतु लवकीक बाहेर कसा आहे हा तिराइतास पुसावा. ही चीटी वाचून फाडून टाकणें. दुसऱ्यास एकंदर कळऊं न देणें. दुसऱ्यास कळवाल तर शफत असे. हेंच बोलणें रुबरु बोलावेंसें होतें, परंतु वर्तमान ऐकिलें कीं तुम्हांस बरें वाटत नाहीं यास्तव चिठी लिहीली असे.

पत्रांक ८५

स० १७६५ ता. २६ मे **श्री शंकर.** १६८७ ज्येष्ठ शुद्ध ६

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः–

सुा[२] खमस. हकीमजीकडील पत्र आलें. त्यांत लिहीलें होतें कीं मुरादखान[३]

---

१ ही चिठ्ठी फार महत्वाची आहे. थोरल्या रावसाहेबांचें सर्व मनोगत या लेखांत स्पष्ट उमटलेलें आहे. दौलत फोडावयाची नाहीं, ही पेशव्यांच्या तीन पिढ्यांची निश्चयपूर्वक परंपरा आणि दौलत फाडून फोडून तिची राखरांगोळी करावी हा राघोबाचा हट्ट! शेवटीं यांच्या लेकानें वडिलांचे सर्व मनोरथ पूर्ण केले. २ हें पत्र राघोबादादासाहेबांनीं चावडसेस (आनंदवल्लीस) असतांना लिहिलें आहे. हें १७६४ च्या जुलईनंतर लिहिलें आहे. महादजी शिंदे सन खमसच्या मोहरमांत (श०, १६८६ च्या आषाढांत-किंवा १७६४ च्या जुलईंत) रुसून गेले. (पहा. का. पत्रें यादी ११२). सन खमसच्या सफरमध्यें (१६८६ चा श्रावण किंवा १७६४ चा आगष्ट) दादासाहेबांनीं ' धोंडोराम वकील यांस पत्रें लिहिलिं आहेत. (पहा. ऐ. ले. सं. भा. २ नं ४७६।४७७) त्यांत या पत्रांतील मुरादखान वगैरे मंडळीचा उल्लेख आहे. मुरादखान आगष्टमध्यें मोकळा होता. या पत्रांत तो कैद केल्याची वार्ता आहे तेव्हां हें प्रस्तुतचें पत्र निदान ४ आगष्टनंतर लिहिलें असावें. नक्की मिती किंवा तारीख कळणें शक्य दिसत नाहीं. कारण या पत्रांत खमस सन व सोमवार मात्र दिले आहेत. ३ निझामाकडील एक सरदार. हा पेशव्यांचा पक्षपाती असावा.

व त्याचे बंधु कैद केले. सरदारखान वगैरे आवरंगाबादेंत कैद केले. आद्यापि धोंडो रामाचें लिहीलें आलें नाहीं. परंतु बहुधा मागाहून लिहिलें पोंहचेल. हे गोष्ट बहुत वाईट जाहाली. याची तोंड कसी करावी, तो विचार बहुत लांब केला पाहिजे. बहुतकरून भासतें कीं आम्हांसी बिगाड करावा ऐसा डौल मोगलाचा आहे. सबब खानास कैद केले. त्याकडे औंणके-टणके किले आहेत. त्याची तजवीज कसी करावी? बहुतच लांबें विचार केले पाहिजेत. भोंसले लबाडकी करावयास चुकावयाचे नव्हेत. येविसीं लांब विचार पाहिजेत. भोसले, मोगल, हैदर, जाधव च्यार येके जागा जाहले. तेव्हां इतक्यांसी सांदें वांधणें दुरापास्त आहे. खजानेंपूर आहों तें कळतच आहे. सालमजकुरीं आमचें वर्षप्रवेशकाळीं लग्नीं गुरु-शुक्र दोन्ही साहावे पडले आहेत, ते दोघेहि चैन पडों देणार नाहींत. आवरु बचतां संकटच दिसतें. परंतु एक ईश्वरकृपा आहे, तरी कांहीं भीत नाहीं. गुरु-शुक्रहि अनुकूळ होतील. असो. हा दैवी विचार आहे. परंतु मानवी विचार कसा करावा याची योजना बहुत लांब विचार करून करावी. तोडींवर तोडीवर बोलाव्या. पुढें कसें करावें तें सारें योजावें. मजला तरी पुढील चिन्ह बरें दिसत नाहीं. मानवी विचारावरूनहि फटकाळ दिसतें. दैवी म्हणावा तरी गुरु-शुक्र दोन्ही प्रबळ ग्रह षष्ट-स्थानीं सालमजकुरीं आहेत. हे ब्राह्मणशत्रूचा व दैत्यशत्रूचा दोघाचाहि उत्कर्ष करावयास चुकणार नाहीं (त.) त्याजवरून परम विचारांत पडलों आहों. ईश्वरकृपा आहे हें तरी खरेंच. परंतु ईश्वराजवळ आम्हांस त्याचे कृपेखेरीज दुसरी यांच्या (याञ्चा) करणें नाहीं. जें तो आपले संतोषें करील तें करो. आमचा निश्चय हाच कीं, प्राण गेले तरी दुसरि यांच्या (याञ्चा) न करावी. प्रसंगास आली म्हणोन गोष्टी तुम्हास खोलून लिहिली. असो. आमचें अंतर्यामीं तोच आहे, व आमचा निश्चय चालविणें हेंहि त्याचेच हातीं आहे. जसें करणें तसें करील. तूर्त प्रपंचरीतीनें उपायास आळस नच करावा. उपाँय कोणता ह्मणाल तरी मोगलास परिच्छिन्न जास्ती कांहीं कबूल करून, बहूत आशेस लावून, फौज, तोफा कुमकेस आणावाव्या. मुरादखान कैदच जाहला असिला तरी निंबाळकर व खंडागळे, खंदारकर ऐसे आणवावे. कांहीं तोफा आणवाव्या. निदानीं *देवदुर्गहि देऊं करावें. जाधवराव देखील पंचवीस तीस चाळीसपर्यंतहि जागीर देऊं करावी. काबू पहावी तसें करावें. इतकेंहि द्यावयास पुरवलें. परंतु दोघे मोंगल व भोसले, जाधव ऐसे येक करून मग लढाया घ्यावयास पुरवणार नाहीं. यास्तव चहूंकडे तर्तुदी कराव्या.

१ हा पेशव्यांचा निजामाकडील राहणारा एक वकील. २ हे किले मनमाड जवळ आहेत? ३ दूरंदेशीमें. ४ कंबर बांधणें? वैर करणें? ५ आमच्या जवळ पैसा कितो आहे, हें तुम्हांस ठावकेंच आहे. ६ गुरु व शुक्र हे दोन्ही ग्रह आम्हांस वाईट आहेत. ७ हो सर्व तयारी हैदरचा पाडाव करण्यासाठीं आहे काय? किंवा रावसाहेबांचा नक्ष मोडण्यासाठीं हा प्रयत्न आहे? *दौलताबाद.

मल्हारवांस वारंवार पत्रें त्याहावीं. माहादजी सिंद्यास समजाविसीचें पत्र ल्याहावें. चाकर आहे रुसोन गेला आहे. त्यास च्यार पत्रें समजाविसीचीं गेलियास दोष काय? बहुत युक्तीनें गळ घालून ल्याहावीं. आला तरी आला; न आला तरी पारपत्य श्रीकृपेंकरून होतच आहे. चिंता नाहीं. चिरंजीव आंबा येतीलच. पुरंदरचे[1] जसें कळेल तसें च्यार रुपये हाताखालीं आलियास बहुत उपयोगी. गंकारपूर्वकाचे[2] राजकारण विना तेथें ताणल्यासिवाय गोडीस येणार नाहीं. वाचून, सविस्तर मनन करून, उत्तर कलमवार जलद पाठवणें. तुह्मी व आवाजी माहादेव, चिंतो अनंत व त्रिंबक विनायक, चवघे[3] बसोन माणसें बंगल्याखालीं घालऊन वाद–प्रतिवाद करून सिधांत करून उत्तर लिहिणें. व कागद चहूंकडे पत्रांचे पूर चालवणें. पत्रामागें पत्र व बातम्या ऐशा चालवणें. प्रयत्नास आळस तिळमात्र न करणें. केवळ हेच तपश्चर्या समजोन याच उद्योगांत राहाणें. गाई, ब्राह्मण, देव यांचें रक्षणें करणें. हेंचं[4] तप. हाच जप. यामध्यें जें पुण्य लागेल तें च्यार माळा ओढल्यानें लागणार नाहीं. दिवसास निजत न जाणें. रात्रौं दीड प्रहर दोन प्रहर कारभार करणें. रवाना सोमवार. रुजु.

पत्रांक ८६.

स० १७६७ मे जून श्री. १६८९ ज्येष्ठ.

अबाजी माहादेव याचा गांव कोंकणांत आहे तो गांव सातशें रुपये परियंत आहे. बद्दल मुशाहिरा मशारनिलेचे लिहोन गांव देवावा. सु॥ समान मया अलफ. सदाशिव माहादेव याचे नावें करार करून सनद देवावी †देणें.

पत्रांक ८७

स० १७६५ ता. ७ जून श्री. १७८७ ज्येष्ट वद्य ४

*"किले किल्याच्या आसाम्या लोकांच्या बहुता दिवसांच्या आहेत, त्या प्रस्तुत दूर होतात. बाह्यात्कारी तरी ऐसी चर्चा आहे आहे कीं 'रसदी असाम्या

१ पुरंदरे. २ गंगोबा तात्या चंद्रचूड. ३ ही चौकडी दादासाहेबांच्या पक्षाची. त्रिंबक विनायकाचा उल्लेख प०यादी नं. ३५९ मध्यें आहे. ४ दादासाहेबांची परमेश्वरावर निष्ठा व निष्ठेचें व्यावाहारिक स्वरूप येथें स्पष्ट दिसतात. † देवावी व देणें हे दोन शब्द त्या त्या तत्कालीन अधिकाऱ्यांचे आहेत. समान मया अलफ ह्मणजे समान सितैन मया अलफ. *मागील चिठ्ठीसारखीच ही चिठ्ठी आहे. आपला अपमान करून घ्यावा, पण चुलत्याची मर्जी मोडूं नये, हें माधवरावसाहेबांचें व्रत होतें. पण त्यालाही कांहीं मर्यादा हे.

किल्याचे कामावर न ठेवाव्या ' ऐसें आहे. परंतु आंतील मर्जी कळत नाहीं. आह्मांस तरी वडिलांचे मर्जीपेक्षां अधी (क ?) कोणी एक गोष्ट नाहीं. सविस्तर विष्णु नरहरी सांगतील, त्यावरून कळेल. याचा बंदोबस्त करणें तर दुसऱ्यास न कळत करणें. सारांश वडिलांचे मर्जीपेक्षां अधिक मला नाहीं. तेव्हां वडिलीं बाहेर वाईट न दिसेसें मर्जीस आल्यास करावें. हे सविस्तर प्रकार दुसऱ्यास न कळतां वडिलांस युक्तीचे वाटेनें श्रुत करणें. दुसऱ्यास येकंदर कळऊं नये.

पत्रांक ८८.

१७६५ ता ७ जून | श्री. | १६८७ज्येष्ठ वद्य ४

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः—

उपरी. 'मोरो नरहरी यांस जामिनाविसी तगादा जाहला आहे. त्यास मशारनिले-कडे गुंता नाहीं. तरी तीर्थरूपास विनंती करून सोडून देवणें' म्हणून तुम्हांस पूर्वी लिहिलेंच होतें. परंतु त्यास अद्यापि सोडलें नाहीं. जामिनाविसींच अटकाव असिलाच तर तुम्हीं दरम्यान होऊन यास सोडणें. कदाचित् याजकडे मुद्दाच लागू जाला तरी याजपासून जाबसाल करून घेतला जाईल. हे मुलख फोडून कोठें जाणार आहेत? तरी तीर्थरूपाचा कागद देऊन सातारियास लाऊन देणें. हें पत्र कोणास न दाखविणें. लिहिल्याप्रमाणें करून आपल्या जिम्मा करून घेणें. * जाणिजे छ १७ जिल्हेज बहुत काय लिहिणें

(लेखनासिमा)

पत्रांक ८९.

१७६६ ता. ११ आगष्ट | श्री. | १६८८ श्रावण शुद्ध ६

अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसिः—

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार. उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहित जाणे. विशेष. 'इकडील फौजेच्या वगैरे खबरा मनस्वी लोक तीर्थरूपाजवळ सांगतात त्याजवरून तीर्थरूपाचे चित्तांत संशय येतो' म्हणोन कळलें. ऐशीस पर्जन्यकाळीं पुण्यांत फौज कशास पाहिजे? ठेऊन नफा काय? दाहाहजार

* येथून हस्ताक्षर माधवरावाचें.

१ दादासाहेबाजवळ. २ फौज जमण्याची दोन कारणें रावसाहेबांनीं या पत्रांत लिहिलीं आहेत. पण दादांचा संशय कांहीं गेला नाहीं! जाणार कसा? संशय उत्पन्न करणारी आनंदीबाई चिंतो विठ्ठल इत्यादि पंचायतन दादांच्या जवळ होतें!

फौजेस खर्च काय पाहिजे ? तसेंच पागांचा अर्थ तर पागा खानदेश व बीड व गंगथडी वगैरे जागा सालावाद आहेत ते घोड्याची निगा करीत नाहीं. दुसरे, आह्मीं कृष्णा, तुंगभद्रा उतरून जावें, तेव्हां येतात. यास्तव समीप जागा योजून ठेविले आहेत. आह्मी जाऊन राहातो या दशहतीनें निगा चांगली होते इतका अर्थ. येविसी तीर्थरूपास विनंतिपत्र लिहिलें आहे. तुम्ही समजाऊन संदेह दूर होय तें करणें. आम्ही अविलंबेंच तीर्थरूपासन्निध येतो. आमचा विचार तीर्थरूपाचे आज्ञेशिवाय तिळप्राय नाहीं. तीर्थरूपानीं जातें समई करार केला त्याप्रमाणें त्यांनीं करावा हे त्यास उचित आहे. ✻जाणिजे. छ ४ रबिलावल बहुत काय लिहिणें.

लेखनसिमा

पत्रांक ९०.

१७६७ ता २७ मे (?) श्री १६८९ वैशाख वद्य ३० (?)

सेवेसी विज्ञापना. तागाईत छ २८ जिल्हेज पावेतों मुकाम देव-रायेदुर्ग येथें आपले कृपेकरून वर्तमान यथास्तीत असे. विशेष येथील वर्तमान पेशजी लेहून दोन पत्रें कासीदासमागमें नानाच्या[2] रवाना केलीं आहेत. तीं पत्रें पावोन वर्तमान कळलेंच असल. त्या आलीकडील वर्तमान तरी, प्रस्तुत श्रीमंताचा बेत आपण स्वारीसमागमें असावें ऐसें होऊन आपणास यावयाविसीं पत्रें परभारा पुण्यास गेलीं आहेत. तीं पत्रें आपणापासीं येऊन पावतील. हें वर्तमान आम्हांस कळल्यानंतर आम्हीं जाऊन राजश्री हरीपंत तात्याची भेट घेऊन त्यांस भावगर्भ पुसीला. त्यास माानिलेनीं साफच सांगितलें कीं 'तुह्मी त्यास ल्याहा. दुसरा अर्थ किमपी नाहीं. स्वारीसमागमें असोन कामकाज सांगावें, ममता करावी, हाच अर्थ आहे.' येणेंप्रमाणें त्यांनीं सांगितलें व माारनिलेनीं आपणास पत्रही याच अन्वयेंकरून लिहिलें आहे. तें पत्र बजीनस पाठविलें आहे त्याजवरून कळेल. त्यांनीं आम्हांपाशीं सांगितलें कीं "श्रीमंतासी आम्ही पक्कें करून घेतलें आहे. त्यांनीं यावें." आम्ही "सरंजाम नाहीं. स्वारींत येणें होतें कैसें?" हा अर्थ त्यास पुसील्यानंतर त्यांनीं सांगितलें कीं "नाना फडणीस यास 'सरंजाम लागल

---

१ हें पत्र कोणी बाळाजीपंतानें चिंतोपंत तात्यास लिहिलें असावें असें आंतील मजकुरावरून वाटतें. चिंतोपंतास आपल्याजवळ ठेवून घ्यावें व खवळाढवळ करूं देऊ नये असा रावसाहेबांचा बेत असावा. २ नानाफडणीस. ✻ येथून हस्ताक्षर खाशांचे.

तो, माणसें, राहुट्या, उंटें, घोडीं, वगैरे देऊन रवानगी करावी.' येणेंप्रमाणें पत्रें घेऊन रवाना केलें आहे." येणेंप्रमाणें त्यांनीं सांगितलें. सारांश मशारनिलेच्या बोलण्यांत तरी साफ आहे; आम्ही आणखी त्यास खोलून पुसिलें कीं 'आम्हांस येणें प्राप्तच आहे. परंतु आंत-बाहेर कांहीं असिलें तरी सांगावें.' त्यास संशयाचा अर्थ किमपी सांगितला नाहीं. त्यास येणेंप्रमाणें येथील मजकूर आहे. ऐसियासी पत्र पावल्यानंतर पुण्यास कोणी पाठवून सरंजाम आणून निघावयाची तरतूद लौकर करून स्वारीच्या रोकें यावें. लोभ करावा हे विज्ञापना. आपलें निघणें जाहाल्यानंतर पुढें पत्र रवाना करावें. त्याजप्रों वर्तमान तात्याच्या कानावरी घालूं. वरकड अर्थ भेटीनंतर सर्व सेवेसी निवेदन होतील. लोभ करावा हे विज्ञापना. नानाचें पत्र आपणास आलें आहे त्याचें उत्तर पाठवावें हे विज्ञापना.

श्रियाविराजित राजमान्य राजश्री तात्याप्रति काशीनाथ भट्ट वैद्य कृतानेक आशिर्वाद. येथील कुशल जाणून आपलें कुशल इछितों. येथील वर्तमान रा॰ बाळाजीपंताचे लिहिल्यावरून विदित होईल. बहुत काय लिहिणें? हे आशिर्वाद.

पत्रांक ९१.

१७६७ ता. १७ नाव्हेंबर. **श्री.** १६८९ कार्तिक वद्य ११

राजश्रियाविराजीत राजमान्य राजश्री
सखाराम[1] भगवंत स्वामी गोसावी यांसि

पो॰ रघुनाथ बाजीराव नमस्कार. विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लिहित जाणे. विशेष. मौजे साकरे पा॰ माणिकपुंज हा गांव राजश्री त्रिंबक सुर्याजी याजकडे दरोबस्त आहे. तो याजकडे चालवावयाचा करार करून (?) सालमजकूरीं सन समानांत जालाच आहे. त्यास 'गांवची घालमेल राजश्री *चिंतामण हरी करितात. गांवास उपद्रव देतात.' ह्मणोन कळों आले. त्याजरून राव[3] यांस पत्र लिहिलें आहे तरी तुह्मीं चिरंजीवास सांगोन याचे गांवची घालमेल कोण्ही करतील तर करूं न देणें. सुदामतप्रमाणें गांव याजकडे चालवित तें करणें. चिंतामण हरीस ताकीद करवणें. रा॰ छ २४ जमादिलाखर सुा॰ समान सितैन मया व अलफ. बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

१ प्रसिद्ध सखाराम बापु. यांच्यात्र सल्यानें सर्व कारभार होत असे. २ हे कोण? ३ थोरले माधवरावसाहेब. * हे पेशव्यांचे सुभेदार.

पत्रांक ९२ (अस्सल प्रो नकल.)

१७६७ ता. १७ नोव्हेंबर. श्री. १६८९ कार्तीक वद्य ११.

चिरंजीव राजश्री राव[1] यांसि. रघुनाथ बाजीराव आशिर्वाद उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लिहित जावें. विशेष[2]. मौजे साकेर पो माणिकपुंज हा गांव राजश्री त्रिंबक सुर्याजी याजकडे आहे. तो त्याकडे चालवावा, एविशिंचा करार सालमजकुरी सन समान सितैनांत जालाच आहे. तर आपले जवळ मशार-निलेचे गांवविशीं कोण्ही घालमेल करील, तर त्याचें न ऐकावें. गांव मशारनिले-कडेच सुदामत चालत आल्याप्रो पुरळी चाले तें करावें. राजश्री चिंतामण हरी मौजे मजकुरास उपद्रव कीरतात, त्यांस ताकीद करावी. रा छ २४ जमादिलाखर. बहुत काय लिा हे आशिर्वाद.

पत्रांक ९३.

१७६७ ता. २१ मार्च श्री. १६८८ फाल्गुन वद्य ६.

राजश्री चिंतो[3] विठ्ठल गोसावी यांसि

उपरी. महिपतराव जगंनाथ याजवरी नासिकपरगणियाची रयत[4] फीर्याद आली आहे. थोडी बहुत तक्रार केली आहे. थोडी म्हणावी तर फारही आहे. परंतु तूर्त तकरारीचा मजकूर असो. रयतच त्यास रजावंद नाहीं. याजकरितां त्याजकडून मामलत दूर करून दुसरियास सांगावी लागती. तरी कोणी मामलेदार असिला तरी तुम्हीं योजणें. नाहीं तरी हुजरून योजिला जाईल. जाणिजे. छ २० सवाल

रा छ २० सवाल.

लेखनावधिः

---

१. थोरले माधवरावसाहेब. २. पुढील मजकुराचें तात्पर्य पत्रांक ९१ प्रमाणेंच आहे. रवाना तारिखही तीच आहे. ३. रायरीकर. ४. रयतेनें फिर्याद केली किंवा रयत रजावंद [खुषी] नसली, तर सरकारांतून मामलेदाराची बदली होई. ही गोष्ट आधुनिक सरकारानेंही लक्ष्यांत ठेवण्याजोगी आहे. हें दादासाहेबांचें पत्र काय ? भाषा दादासाहेबींशी वाटते.

पत्रांक ९४.

१७६७ ता. १७ नोव्हेंबर श्री. १६८९ कार्तिक वद्य ११.

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदे शिवराम स्वामी गो॥

पो रघुनाथ बाजीराव नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहित जाणें. विशेष मौजे सांकरें पो माणिकपुंज हा गांव राजश्री त्रिंबक सुर्याजी यांजकडे आहे, त्याची घालमेल होणार म्हणून विदित झालें. ऐशास इकडे[१] जे रहातील व तुकाजी सिवराम वगैरे यांची गांवखेडीं जीं असतील तीं सुदामत प्रो चालावीं म्हणोन करार जाला आहे. त्यास करारांबमोजीब मशारनिलेचा गांव वगैरे जे इकडे आहेत त्यांचीं गांवखेडीं जीं असतील तीं सुदामत प्रों चिरंजीव राजश्री राव यांस सांगोन चालवणें. जाणिजे छ२४ जमादिलाखर सु॥समान सितैन मया व अलफ. बहुत काय लिहिणें हे विनंति.

पत्रांक ९५.

१७६८ ता. २९ एप्रील श्री. १६९० वैशाख शुद्ध १३

राजश्रीया विराजीत राजमान्य राजश्री सखाराम भगवंत व गोविंद सिवराम स्वामी गोसावी यांसिः—

पो रघुनाथ बाजीराव नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणें. विशेष. अनूबाई कुलकर्णी मौजे सिनवली ताो घोडें पो जुनर इनें हुजूर विदित केलें कीं, "आपले सासरे त्रिंबक कृष्ण व चुलत सासरे नानाजी कृष्ण या उभयताचें मौजे मारचें कुलकर्ण निमेनीम आहे. त्यास नानाजी कुलकर्णी मखमल अलमाचे (?) कैदेंत पडल्यावरी त्रिंबक कुलकर्णी यांणीं मोरो गोपाळ गोळे याचे तीनशें रुो कर्ज घेऊन नानाजी कुलकर्णी यास सोडून आणिले. त्यापैकीं गोळयांस दोनशें रुो कमजादा दिल्हे. बाकी शंभर रुपये अजमासें देणें राहिले आहेत. त्यास गोळयांनीं व्याजाचे व्याज करून शंभर रुपयांचे पंधराशें रुो केले आहेत. आणि नानाजी कुलकर्णी याच्या पुत्रास नेऊन मौजे मारचें कुलकर्ण कर्जात लेहून घेतलें आहे. ऐशास नानाजी कुलकर्णी याच्या लेकानीं आपले वाटणीचें कुलकर्ण द्यावें. माझे वाटणीचें कुलकर्ण द्यावयास अधिकार नाहीं व आपल्यावरी बहुतांचें कर्ज आहे. त्यास सर्वांस दामाशाईप्रों ऐवज वतनाचे विक्रयाचा येईल तो देऊन फडशा करावा व मी जीवंत आहें तों माझे अन्नवस्त्राची बेगमी करून वतन घेणें तरी घ्यावें. तें न करितां जबरदस्तीनें वतन घेतलें त्याजमुळें दुसरे कर्जदार तगादे करितात व पोटास अन्नवस्त्र नाहीं. याजकरितां माझा वांटा कुलकर्णाचा

---

१. खासगीवाले. २. हें व पुढील दोन पत्रें दादासाहेब कारभार पाहात नसतां लिहिलीं आहेत. ३. दादासाहेबाकडे. ४. कराराप्रमाणें. ५. नेहमींप्रमाणें.

इतिहास ४२८

मजकडे चालता करून कागदपत्र लेहून घेतले आहेत, ते माघारे देवावयाची आज्ञा करावी. ” म्हणोन. त्याजवरून हें पत्र तुम्हांस लिहिलें असे. तरी सदरहू वर्तमान तुम्हीं वाजबीचे रीतीनें मनास आणून विल्हे लावणें. जाणिजे. छ ११ जिल्हेज सुा समान सितैन मया व अलफ. बहुत काय लिहिणें? हे विनंति.

पत्रांक ९६.

१७६८ ता. २९ एप्रिल. श्री. १६९० वैशाख शुद्ध १३.

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री मोरो गोपाळ यांसिः—

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सुा समान सितैन मया व अलफ. अनूबाई कुळकर्णी मौजे शिनवलि ताो घोडे प्राो जुन्नर इनें हुजूर विदित केलें कीं आपले सासरे त्रिंबक कुळकर्णी यांनीं मोरो गोपाळ याचे तीनशें रुपये कर्ज घेतले होते. त्याजपैकीं दोनसे रुा कमजादा दिल्हा–बाकी शंभर रुपये अजमासें देणें राहिले आहेत. त्यास गोळ्यांनीं व्याजाचे व्याज करून शंभर रुपयांचे पंधरासे रुा केले आहेत. आणि आपले चुलतसासरे नानाजी कुळकर्णी याच्या पुत्रास नेऊन मौजेमारचे कुळकर्णाचे कर्जांत खेरदीखत जबरदस्तीनें करून घेतलें. याजकरितां ताकीद जाली पाहिजे म्हणून. त्यावरून येविशीं चिरंजीव राजश्री राव यांस पत्र लिहिलें आहे, तरी तुम्हीं त्यांजकडे जाणें. चिरंजीव वाजबीचे रीतीनें मनास आणवून आज्ञा करितील त्याप्रमाणें वर्तणूक करणें. जबरदस्तीनें वतन घेतलियास कार्यास येणार नाहीं. जाणिजे छ १२ जिल्हेज बहुत काय लिहिणें?

लेखनावधिः

पत्रांक ९७.

१७६८ ता. २९ एप्रील. श्री. १६९० वैशाख शुद्ध १३.

चिरंजीव राजश्री राव यांसः—

रघुनाथ बाजीराव आसीर्वाद. उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल

---

१. पत्रांक ९५ मधील धनको. २ दादासाहेबांचा वशिला लावून अनुबाई सिनवलीकर इणें आपली दाद लागेल अशी चांगली व्यवस्था केली आहे. शंभर रुपयांचे ‘ पंधरासे ’ रुपये व्याजमुद्दलसुद्धां होणें म्हणजे व्याज जबरदस्तच हवें. चुलत्याचें वतन लिहून देण्याला पुतण्याला कोणत्याही प्रकारचा अधिकार नव्हता. वांटण्या झाल्या होत्या. शिवाय, अनुबाईला अन्नवस्त्र मिळावयास पाहिजेच होतें, या खटल्याचा निकाल कसा झाला असावा बरें?

लिहीत जावें. विशेष. अनूबाई कुलकर्णी मौजे सिनवली ता। घोडें पा। जुन्नर इनें अवगत केलें कीं “ आपले सासरे त्रिंबक कृष्ण व चुलत सासरे नानाजी कृष्ण, या उभयतांचें मौजे मजकूरचें कुलकर्ण निमेनीम आहे. त्यास नानाजी कुलकर्णी मखमल अलमाचे (?) कैदेंत पडल्यावरी त्रिंबक कुलकर्णी यांणीं मोरो गोपाळ गोळे यांचे तिनसे रु॥ कर्ज घेऊन नानाजी कुलकर्णी यास सोडून आणिलें. त्यापैकीं गोळयांस दोनसे रु॥ कमज्यादा दिल्हे. बाकी शंभर रुपये अजमासें देणें राहिले आहेत. त्यास गोळयांनीं व्याजाचें व्याज करून शंभर रुपयांचे पंधरासे रुपये केले आहेत; आणि नानाजी कुलकर्णी याच्या पुत्रास नेऊन मौजे मारचें कुलकर्ण कर्जात लेहून घेतलें आहे. ऐशास नानाजी कुलकर्णी याचे लेकांनीं आपले वाटणीचें यावें. माझे वाटणीचें कुलकर्ण यावयास अधिकार नाहीं व आपल्यावरी बहुताचें कर्ज आहे. त्यास सर्वांस दामाशाईप्रा। ऐवज वतनाचे विक्रयाचा येईल तो घेऊन फडशा करावा व मी जीवंत आहें तों माझे अन्नवस्त्राची बेगमी करून वतन घेणें तरी घ्यावें.तें न करितां वतन जबरदस्तीनें घेतलें.त्याजमुळें दुसरे कर्जदार तगादे करितात व पोटास अन्नवस्त्र नाहीं; याजकरितां माझा वांटा कुलकर्णाचा मजकडे चालता करून कागदपत्र लेहून घेतले आहेत ते माघारे देवावे.” म्हणोन त्याजवरून हें पत्र आपल्यास लिहिलें असे. तरी सदरहू वर्तमान वाजबीचे रीतीनें मनास आणऊन विल्हे लावावें. रा। छ ११ जिल्हेज. बहुत कार्य[2] लिहिणें? हे[3] आसीर्वाद.

पत्रांक ९८.

१७६८ ता. ४ मे. श्री. १६९० वैशाख वद्य २.

सेवेसी चिंतो विठल सां नमस्कार विज्ञापना. ता। छ १६ जिल्हेज पर्यंत येथास्थीत असे. विशेष. रा। त्रिंबकपंत व नानाजीपंत यांचें कुलकर्ण मौजे सिनोली ता। घोडें येथील आहे.त्यास नानाजीपंताचे पुत्रानें रा। मोरोपंत गोळे यांचें कर्ज होतें. त्यास कुलकर्ण कर्जाचे ऐवजीं लिहून दिल्हें. मोरोपंत यांणीं संध (संधि) पाहून कर्जाकरितां निकड करून, बसऊन, साऱ्या वतनाचा कागद करून घेतला. त्यास नानाजीपंताचे पुत्रानें निमें वतन देणें तरी यावें. त्रिंबकपंताचे वांटणीचें यावयासी समंध नाहीं. येविसींचें वाजवी वर्तमान मनास आणून विल्हेस लावावें म्हणऊन श्रीमंतांनीं आपणास पत्र लिहिलें आहे. त्यास आपण वर्तमान मनास आणून वाजबीचे रीतीनें विल्हेस लाविलें पाहिजे बहुत काय लिहिणें? सेवेसी निवेदन होय हे विनंती.

---

१ ‘मखमल अलम’ हें काय? २. हस्ताक्षर खाशाचे. ३. दादासाहेबांनीं रावसाहेब, बापु, खासगीवाले इत्यादिकांस पत्रें लिहिलीं आहेत.

पत्रांक ९९ (अस्सलबानकल)

१७७० ता. १८ आगष्ट. श्री. १६९२ श्रावण वद्य १२.

राजमान्य राजश्री बाबूराव रामचंद्र गोसावी यांसीः—

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार. सुमा इहिदे सबैन मया व अलफ. तुम्हांस पेशजी तीर्थस्वरूप राजश्री दादासाहेब यांनीं आनंदवल्लीस केशो गोविंद याजवळ ठेविलें होतें. त्यास केशो गोविंद याचे हिशेबी शिलक नख्त व ऐन जिन्नस वजनी सुपारी वगैरे बाकी उतरली आहे, ते कोण्हांकडे कसकशी दिल्ही त्याचा फडशा जाला पाहिजे. यास्तव हें पत्र सादर केलें असे. तरी देखत पत्र सदरहू बाकीच्या पावत्या (कबज्या) असतील त्या घेऊन हुजूर येणें जाणिजे. छ २६ रबिलाखर आज्ञा प्रमाण. मोर्तब.

पत्रांक १००.

१७६२ ता. ३० आक्टोबर. श्री. १६८४ कार्तिक शुद्ध १३.

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री त्रिंबक सुर्याजी गोसावी यांसिः—

श्री। रघुनाथ बाजीराव आशिर्वाद सुा सलास सितैन मया व अलफ. मौजे साकेगांव पो माणिकपुंज हा गांव तुम्हांस जाहागीर देखील सरदेशमुखी दिल्हा असे. याचा करार रुपये

२००० इनाम दरसालिना

३००० तैनात देखील पालखी

१२०० कदीम

१८०० जास्ती

३०००

५०००

येकूण पांच हजार रुपयांचा गांव तुम्हांस दिल्हा असे. सदहूं गांवचा वसूल आकारामुळें कमी झाला तर कच्चा वसूल मनास आणून, तेथील बाबती व मोकासा हरप्रकार ऐवज पुरऊन दिल्हा जाईल. ज्य जती झाल्यास सरकारांत घेतला जाईल. जाणिजे छ १२ रबिलाखर आज्ञा प्रमाण.

पत्रांक १०१. नकल

१७६२ ता. ३० आक्टोबर श्री. १६८४ कार्तिक शुद्ध १३

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री त्रिंबक सुर्याजी गोसावी यांसिः—

स्नो रघुनाथ बाजीराव आशिर्वाद सुा सलास सितैन मया व अलफ. किल्ले त्रिंबक येथील कारखानिसी पेशजीपासून गणेश सूर्याजी याजकडे आहे. त्याप्रमाणें करार असे. तरी तुम्ही मशारनिल्हेचे हातून कारखानिसीचें कामकाज घेऊन वतेन पावित जाणें. जाणिजे. छ १२ रबिलाखर. आज्ञा प्रमाण.

पत्रांक १०२.

नक्कल अस्सल प्रो मखलाशी श्रीमंत साहेबाची हातची.

१७६४ ता. २० नोव्हेंबर — श्री. — १६८६ कार्तिक वद्य १२.

यादी त्रिंबक सुर्याजी विज्ञापना ऐसीजे सुा खमस.

सेवकाचे गांव जप्त आहेत ते मोकळे करावयाची सनद। खानदेश व पा। हवेली मामलेदार व जमिदारास सनदा.

१ कसबे साकरें पा। माणिकपुंज

१ मौजे नरें ता। पा। हवेली

२

दोनगांव दौलतीचा बंदोबस्त जाल्यानंतर तुम्हाकडे चाकरींत दिल्हे जातील.

करार

तूर्त साकरे याची मोकळीक चिठ्ठी देणे.

छ २५ जमादिलावल सुा खमस.

ता। सीमहाल (?) ता। अवचितगड येथील हवाला पुरातन गणेश सुर्याजीचे नांवें चालत आला हा हाली रा। बाजी गोविंद याणीं आपले भावाच्या नांवें करून घेतला आहे. तो पेशजी प्रों चालवणार धनी समर्थ आहेत. सालिना मोईन

१५० मोईन खुद्द

२४ पोरगा

३६ दिवट्या

तेल वजन पक्कें ८८।

दरमहा ८३॥

मोकळीक सनदा असत.

१ नारोकृष्ण करवे सुभेदार प्रो खानदेश

१ जमीदार

१ मोकादम

३

पत्रांक १०३

१७६५ — श्री. — १६८७

पेठ.

यादी अडाण व बलुतें मौजे साकेगांव सन ११७५

वसूल —————————— ६०

१२ सुतार — १३ कांबार

---

१. ही मखलाशी.

७ न्हावी	४ पांडु सोनार
७ चांभार	७ खाती (?)
१ गुरव	१२ धनगर
९ कुंभार	२ पथु तेली
६ परीट	३ बहिरजी तेली
२ महादू वाणी	२ राणू तेली
२ नेमू वाणी	
४६	४३

८९

पैकीं ता।———————————————

६७ शाहा लालास देणें.

बाकी शिलक ठेवणें—————————————रु.२२

१ नरसू तेली

यादस्त झिरवीं प्रा। सेवगांव	मौजे साकीगांव
१४ बेलदार	५ माणकू
तपशीलवार	बोगे वाकू
२५ लोहार	१ माकाजी
मारवाडी	
२४ गेठा	१५ मारवाडी
२५ रोखा	
१ तरवार	१०० वखारी
१ छळे	
१ पागोटा	यासी इये भाटा पान
१४	१२१

१९५ (?) ऐसा ऐवज.

पत्रांक १०४.

१७६५ श्री· १६८७

हिशोब———————रु. ६३[1]

पैकीं पोटखर्च ——————रु. १३

बाकी ———————रु. ५०[2]

१. हा हिशेब नीट समजत नाहीं. २. येथें ५० रु. बाकी व तपशिलांत ५०॥ दिसते, हें काय?

ता॥ रु.

२५॥ सनगे

५॥ २ बावजी स्वा

३॥ धर्मदाय

५॥

१४ भटीबा

५॥ देशमुख व देशपांडिये बा नारोबाबाजीचे स्वार

५०॥

पत्रांक १०५.

१७६७ ता. ४ आगष्ट. श्री. १६८९ श्रावण शुद्ध ९.

दर्या बो मोकदम व समस्त दाहीजन मौजे साकेगांव पा सेवगांव सुा सन ११७७ कारण साहेबाचे सेवेसी लिहून दिधलें ऐसाजे. राजश्री बापूजी नीळकंठ याचे विद्यमानची बाकी सन खमस सितैन व सन सीत सितैन दुसाला गांवाकडे राहिली आहे, त्याचा तगादा साहेबीं केला. त्यास साहेबीं एक कारकून गांवास पाठवावा आणि जरीबा (?) करावें. जरीबाचे रुईनें बाकीचा ऐवज ज्याजकडे देणेंस निघल तैसा साहेबाचे अंमलापासून देऊं. त्यांत अंतर होणार नाहीं. जरीबास आपण योग्य असों. हें लिहलें सही.

छ ८ रावल. निा नांगर.

हा माणकोजी शामराज कुळकर्णी मौजे मार.

पत्रांक १०६.

१७६७ ता. ११ सप्तंबर. श्री. १६८९ भाद्रपद वद्य ३.

श्रीमंत राजेश्री तात्या स्वामीचे शेवेसीः--

आज्ञाधारक देशमूख व देशपांडे पा सेवगांव साष्टांग नमस्कार विनंति येथील ता॥ छ १७ राखर पावेतों स्वामीचे कृपा अवलोकनेंकरून सेवकानें यथास्थित असे विशेष. पागणे मजकुरीं श्रीमंत साहेबीं कबूतरा बा पट्टी पेशजीची बाकी शाहाजादी याची, तो ऐन सरकारांत घ्यावासा जाला. त्यावरून आज्ञा जाली कीं, पट्टी करून देणें. राजश्री नारो बाबाजी सुभेदार याजकडे तहशील सांगितली. त्यावरून दुतर्फा जाहागिरदार सिंदे व होळकर याजकडील तहशील वसूल जाली. तनखा दर शेकडा बत्तीसप्रमाणें घेतलें. श्रीमंत राजश्री बापूसाहेबाचे जासिदीनें

गांव तो ऐवज गांवगन्ना यानें देविला नाहीं. सबब कीं तमाम कच्चा अंमल त्यांचा. पन्नास हजाराची वांटणी त्याजकडील. गांवतनखा दरशेकडा बावीसप्रमाणें, त्यांनीं राजश्री यशवंतराव गंगाधर याजकडे आपणापासून दिधले. गांवबगाव तहशील करूं दिधली नाहीं. त्यांनीं आपणापासून दिधले. स्वामीकडील गांवचें काम पट्टीचे राजेश्री राघोपंतबाबापाशीं विल्हे लाऊन दिधले. पंतांनीं बहूत रदबदल सक्त केली. समर्थांचें काम; आमचा उपाय काय? त्यांच्या संतोषास आलें त्याप्रमाणें दर शेकडा एकोणीसाप्रमाणें करार करून दिधला. बरें, समर्थांच्या पायाची जोड आहे. आम्हांस संकटांतून पार करणार आपण आहेत. सारांश, धन्यांनीं आमचे गरिबीवर दृष्टी देऊन स्थापना केली, हा निर्वाह करणार आपण समर्थ आहेत. बहूत काय लिहिणें. कृपा निरंतर असों द्यावी हे विज्ञाप्ति. गांवचा हिशेब व शिवाय परगणे अलाहिदा शेवेसी पाठविला असे. विज्ञापना.

पत्रांक १०७.

१७६८ ता. २५ जानेवारी श्री. १६८९ माघ शुद्ध ६.

श्रीमंत राजश्री मोरोपंत[1] नाना स्वामीचे सेवेसीः--

विनंती सेवक बाबाजी मल्हार कुळकर्णी मौजे साकेगांव पा। सेवगांव सा। नमस्कार विज्ञापना ऐसीजे. आपण साहेबास विनंती नासीकचे मुक्कामीं केली कीं मौजे मजकूरचा जिम्मा आपला करून द्यावा. त्यावरून कृपा करून मौजे मा।र साहेबीं आपले जिम्मा केला. त्यास सन ११७७ सुा सन समान सितैन मया व अलफ या सालची बरहुकूम जमा वसूल जमाबंदीची बाकी ता। छ ४ रमजान रुो ५५०७॥ पंचावनसे साडेसात व बाकी सन ११७४ व सन ११७५ पैकीं या सालांत घेणें ठरविले रुो ६०० सार्से येकोन रुो ६१०७॥ सहा हजार एकशे साडे सात याचा जिम्मा आपण आपले रजावंदीनें करून घेतला आहे. सदरहू ऐवजाचा वायदेबंदीप्रों रोखा आपण राजश्री बाजी विश्वासराव याचा, आजपासून पंधरा रोजा साहेबापासीं पाठवून देऊं. गांवची कमावीस बहुजूर असे. यांत जें होईल ते चौकशीनें अंतर न करतां दाखल करूं. साल हाल दाखल करूं. आयंदे सालची करारवाकई (?) करूं. एक बिघा जमीन पडों न देऊं. रयतेस राजी राखों. पेशतर सालची लावनींत कमी पडली तर जिम्मा आपला असे. छ ४ रमजान सन ११७७. बहुत काय लिहिणें ? हे विज्ञप्ति.[2]

गोही

पत्राप्रों साक्ष
नारो केशव हेजीब प्रा नासीक

रुो. सोयेजी पा।
मौजे सवदरी प्रा नासीक

---

१. मोरोविठ्ठल? २. जिम्मेदाराला कोणत्या शर्तीवर गाव मिळे, ते सर्व लक्षात ठेवण्यासारखें आहे.

पत्रांक १०८.

१७६८ ता. ४ जून　　　　श्री.　　　　१६९० ज्येष्ठ वद्य ४.

तेरीज एकंदर घुगरी जिन्नस वगैरे मौजे साकेगांव पा। सेवगांव सन ११७७

३।४।≈　　बाजरी, जोरी

१॥।०।२॥ बाजरी

१॥३॥।२॥ जोरी

———

३।४।≈

०२ ।　हरभरे

०१ ।२　तुरी

०४॥।१॥। गहूं

०१ ।१॥ जोर

० ॥।०॥। मठ

।३॥।१　करडी

० ॥।०॥। मुगी

०१॥।१॥ साली

———

४॥१॥२।

॥।४०१ वरीचे कुळारे दाणे

———

५॥०॥।०।

पत्रांक १०९.

१७६८ ता. ४ जून.　　　　श्री.　　　　१६९० ज्येष्ठ वद्य ४

यादि कर्जऐवज गुा बाळ ठाकूर　　　　सुा समान सितैन मया अलफ

——————— रुपये

९३५८४।≈ पैकी परभारा ऐवज देवीला बाा[1] यादि

२७४१। इमारत कारखाना गवाजी हरी टकले बाा यादी.

११८५९।≈ किरकोळ खर्चास गुाा[2] येसाजी रघुनाथ

९६५५। माहे रमजानांत

२१२०॥ माहे साबान

१००० कीता

११२०॥ कीता

———

२१२०॥

---

१. बरहुकुम. २. गुजारत.

८३॥= कापड व कागद घडि.

११८५९।=
४० हुंडणावळि बाा[1]
२७५ रदकर्ज वेंकाजी गोरमाजी याचें देणें होतें तें दिल्हें

१०८५००

आदा बाा[2] यादि ——— रुपये
३३५००

पत्रांक ११०.

१७६८।६९ श्री. १६९०

यादी ——— सो

११४२१।≡ सन सीत

१२२१।≡ भाद्रपद शुध ५
३२०० कार्तिक शुध ८
२००० कार्तिक वद्य ३०
३००० कार्तिक शुद्ध २
२००० भाद्रपद शुध १

११४२१।≡

३००० सन समान चैत्र शुध २ शके १६९० सर्वधारी संवत्सरे.

१४४२१।≡
१२१९॥ व्याज बाा हिशेब अकरा हजार चारशें सवा एकवीस तीन आणे याचे ताा सन समान चैत्र शुध २ पर्यंत एकंदर कच्चे सो दर -॥= प्रो सो १२१९॥

१५६४०॥।≈

२९९॥ हवाला अपाजी हरी सन सीतांत सो ६३८ पौ माा निळेनीं परभारें घेतले ३३८॥ बाकी वसूल सन समानांत
——सो

१. बदल, २. बरहुकुम.

२५० सन तिसा वसूल

२०० ———

५० ———

———

२५०

२१८।।।= जिन्नस

१२१।। तूप जोडो १।। तोळे (?) वजन ०४।।

५० तेल जोड्या २।। तोळे (?) वजन -।=।।

४७।= हरभरे खंडी, १ दर

———

२१८।।।=

———

*७६८।=

पत्रांक १११.

१७६८ ता. २७ नवंबर. श्री. १६९० कार्तिक वद्य ४.

माहाल कोठी खासगत रोजकीर्द राजश्री चिंतो विठ्ठल सुा तिसा सीतैन माहे रजब.

तेरीख छ १६ रोज रविवार उर्फ कार्तिक मास मुा नासिक

जमाई ———

जमा गुा केसो वाडेकर हुकूम-चिटीवरून

००५ तूप

००५ साखर रासी

———

०१०

गुळापैकीं ढेप लिहिली परंतु पावली नाहीं.

ऐन जिनसी खर्च.

भोजन खर्च

गल्ला केली मापे

००१ तांदूळ

००१। कणीक

००। दाळ तुरीची

००= दाळ हरभरे

वजनी वजन

००५ साखर एकंदर

००५ तूप एकंदर

---

* या ७६८।=चा संबंध पत्रांतील यादीमध्यें स्पष्ट होत नाहीं. याद तर अपुरी नाहींना?

००१ जोरी काईपीठ
००= मीठ
०० = भात पोह्यास

०।२।।।

देणें धर्मादाव भनंग भिकारी

००। बाजरी
० लंग

००।

देणें माहाल थट्टीकडे चंदो.

००२। जोरी
० लंग

००२।

रोशनाई खर्च वजन तेले

००।। दिवा बत्ती वगैरे
००। देवास

००।।।

बाजे खर्च गु॥ सदाशिव भट उपाध्ये घरास जाते समयीं.

अगला केली	ता॥	दाळ तुरी	कणिक	दाळ मुगाची
००१।।।	००।।	००१०	००।।	००।।
००१।।।	००।।	००१०	००।।	००।।

वजन गूळ ००१

गला केली

००१।। तांदूळ
००१।।। कणीक
०० ।। दाळ तुरी
०० । दाळ हरभरे
०० = भात
०० । बाजरी
०० =। जोरी
०० ।। दाळ मुग

०।।।

पत्रांक ११२.

१७६९।७० श्री. १६९१

हिशेब राजश्री चिंतोपंत तात्या[1]

———————— रुा

जमा ———— रुा

१२२१।≈ शके १६८८ भाद्रपद शुध ५ रुजुवाती हिशेब.

२००० भाद्रपद शुध १

४९९४ कार्तिक शुध ८

१२०६ कार्तिक वद्य २

२००० कार्तिक वद्य ३०

१५० कार्तिक शुध १२ देणें गोविंदपंत ज्याहारखानी यासी.

३००० चैत्र शुध २ शके १६८९.

———

१४५७१।≈

बाकी येणें

७५७॥-॥।

वसूल नावें ———— रुा

१४००० शके १६८७ पौष शुध ९ हवाला गोविंदराव महादेव.

१५ शके ८८ पौष शुध ३ मोहर १

२८० शके ८९ चैत्र वा। १० ता। सदानंद शेख.

१६८॥- आषाढ शुध १

१२१॥ तुप

४७।- हरभरे

———

१६८॥-

५० आश्वीन शुध १ तेल जोडी २॥

२५० शके १६९०

२०० आषाढ शुध ९ घरीं शेख दिले मा। सदाशीव लक्ष्मण

५० अधीक-श्रावण शुध ५ शेख मा। बापूभट कारखान्यास

———

२५०

२८३।≈। शके १६९१

५० ज्येष्ठ वा। ७ तूप जोडी १ मा। बाबा सांगवी

२३३।≈। आमळनेरी पागेकडे आश्वीन शुध १

———

२८३।≈।

---

१. रायरीकर.

३३०॥= शके ८७ सन हवाला
आपाजी हरी घोडपकर.
६३८ रु.
३१०= रु.

६६९०=
पो वसूल वह्याबा
३३८॥

बाकी
३१०।॥ दुकान पो कापड
४८॥।॥ शके ८८
४ तिजाई छीट
बंदरी ज्येष्ठमास
६॥।=॥ चिरडी १
कार्तिक
४॥ छीट ०।= बंदरी
पौष ता सदानंद
१२ लुगडें १ ता
बाबूराव पौषमास
२१०= माघ सनगें शाहागडी
९॥।= तिवट
११। सेला

२१०=

४८॥।॥
१॥ शके ९० सेला १
धुवट ता येसाजीपंत
भाऊ आषाढ
४ शके ९१ पागोटें जेष्ट ता
रामाजी जनार्दन

५४०।॥
वसूल शके ८९ हस्ते
सदानंद चैत्र शा२३
बाकी
येणें ३१०।॥

१५३२९०॥।*

* बेरजेंत चूक नाहींना? ८० रुपयांची चूकभूल मला दिसते.

पत्रांक ११३.

१७६५ ता. १८ जुलई　　　　　श्री.　　　　　१६८७ श्रावण शुद्ध १.

खरीदीपत्र शके १६८७ पार्थिव नाम संवछरे श्रावण शु॥ १ गुरुवासर संवत १८२२ सन हिजरी ११७९ सन फसली ११७५ सन जलूसी ५ अलमशाही ते दिवसीं खरीदीपत्र लिखिते बो राजश्री चिंतो विठ्ठल, इबा(बि?)न प्रभाकर जोसी मामले रायेरी, गोत्र अत्री, सूत्र आश्वलायन, यासी खंडो गंभीरराव, उपनाव डाहळे गोत्र रथीतर, शाखा याज्ञवल्किी, सूत्र कात्यायेनी, कानगो सुभे खानदेश, व देशमुख व देशपांडे प्रां[1] असेर व प्रा[1] सावदे वगैरे व कानगोई माहाल संदोपच्यं व शाहगन व सवजीमंडई व हसनपुरा व गुजर येरंडोल, बुलंद–शहर बऱ्हाणपूर, लिहिलें जातें ऐसें कीं सुभामजकुरीं आमची वृत्ती [2]बमोजीब सनद दीवान पातशाई बितपसील.

कानगोई तपसील नेल

६ सरकार

१ सरकार असेर प्रा ३२ पो वजा त्रिंबक नाईक बीन दत्ताजी नाईक आधारे याचे वतनाचे परगणे २.

१ प्रा रावेर

१ प्रा येदलाबाद

२

३० बाकी परगणे

१ सरकार बागलाण

२१ परगणे

५ कसबे देखील टकसाळ व पेठ चोहटा व कासारथळ व भारुडथळ

२६

१ सरलार नंदुरबार, परगणे ६

१ सरकार गाळणा, परगणे ७

१ सरकार बिज्यागड, परगणे ३३

१ सरकार हंडीये, परगणे २२

६

देशमुखी व देशपांडे पण बिता।

२ देशमुखी देशपांडे परगणिये

१ प्रा असेर

१ प्रा सावदे

३ देशमुखीचे माहाल बितपसील.

१ प्रा जामोद

१ प्रा मानरोद

१ प्रा डागरी

३

२ देशपांडेपणाचे माहाल बितपसील.

१ प्रा वरणगांव

१ तपे[3]पाल प्रा रावेर

२

७

ता।.

६ परगणे

१ तपे[3]

७

---

१. परगणे. २. प्रमाणें. ३. तरफ?

१ किल्लाबुलंदशहर

६ बऱ्हाणपुर सायेर माहाल

  १ संदोपच्यं

  १ शाहागन

  १ मये चवदरात

  १ सबजी मंडई

  १ हसनपुरा

  १ गुजर येरंडोल

  —

  ६

——

७

——

  १३२

  ता

  १२२ परगणे

    ५ कसबे

    ५ सायेर

  ——

  १३२

येकूण कानगोईचे परगणे १२२ व कसबे ५ व सायेर माहाल ५ व देशमुखी देशपांडीयेपण माहाल २ देशमुखी परगणे ३ व देशपांडीये परगणे १ व तरफ १ येणेप्रो। आहे. त्यास राज्याचे हालीमाजीचे विज्वरामुळें शिरस्ता मोडत आला आणि हक्क–रुसुम ही झाडोन उगवेना. सबब नादारीस आलों आणि लोकांचे कर्जदारी जाहलों. म्हणोन मनीं विचारिलें कीं सदरहू वृत्तीपों कांहीं वृत्ती कोन्हास द्यावी म्हणजे लोकांचे कर्जाचा मार्ग होऊन आपली वस्तवारी होईल. ऐसें ध्यानास आणिलें. तेव्हां तुम्हांपासीं येऊन आपलें नादारीचें वृत्त साध्यांत[१] सांगोन कानगोईचे वृत्तीपों निमे वृत्ती तुम्हीं घेऊन आम्हांस देणेदारांपासोन मुक्त करावें म्हणोन बजीद होऊन सांगितलें. त्याप्रों तुम्हीं मान्य केलें. त्याजवरून आपले कुलवृत्तीपों कानगोई निमे तपसील नेळप्रों (?) राजी–रजावंद होऊन फरोख्त केली असे. तपसील नेल

१ सरकार असेर २१ परगणे ३० पों खासगत जमीदारीचे व कानगोईचे परगणे

१ सरकार बागलाण परगणे वगैरे
  २१ परगणे २१
    ५ कसबे व देखील टकसाळ व

१. साद्यंत.

६ देशमुखी व देशपांडेपण मये कानगोई पो

१ पा। असेर

१ पा। सावदे

१ पा। जामोद

१ पा। डांगरी

१ पा। वरणगांव

१ मानरोद

—

६

३ कानगोईचे माहाल

१ प्रा। जेनपूर

१ प्रा। नमेद

१ पा। उत्राण

—

३

—

९

बाकी परगणे २१

—

२१

१ सरकार विच्यागड परगणे ३३

—

२

—

५४

पेठ व चबदरात व कासारथळ व भारुडथळ

—

२६

१ सरकार नंदुरबार, परगणे ६

१ सरकार गालणे, परगणे ७

१ सरकार हंडीया, परगणे २५

—

४

—

६४

—

११८

ता.

११३ परगणे

५ कसबे

—

११८

येकूण सरकार ५ व दरोबस्त परगणे ९२ व कसबे ५ व साहवी सरकार असेर पो परगणे २१ येथील कानगोईची वृत्ती निमेनीम खुश रजावंदीनें तुम्हांस दिल्ही. त्याची किंमत रुा १०००१ अक्षेरी दाहा हजार येक रुा चे निमे पांच हजार आठ आणे याचे दुणे घेऊन तुम्हांस फरोख्ती केली असे. तरी तुम्हीं दिल्या वृत्तीचा अनभव पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरनें घेत जावा. आम्हांस दिल्या वृत्तीसी अर्थाअर्थी समंध नाहीं. आम्ही अगर आमचे वंशामधें कोणी मुजाईक (म ?) जाला तरी बातल असे. सदरहू वृत्तीसमधें समाईक वृत्ती आहे तोंपावेतों दरफतर सिरस्त्याचे दिवानकचेरींत येक समाईक राहील कामकाज परस्परें तुम्हीं आम्हीं येक विचारें करूं. माहालानिहायचे कागजपत्र व मोवजने वगैरे पूर्वील पध्धतीप्रमाणें सिरस्ता येईक

तो अखेर–साल जाल्यावर येक सालचा दरोबस्त तुम्हांपासी अनामत ठेवणें व येक सालीचा आम्हापासी ठेऊं. विडा सिरपाव वगैरे माण (मान) आहेत ते व नवे होतील ते वडीलपणें आदों आम्हीं घेऊं, मग तुम्हीं घेणें. दसकत आदीं आमचें नांव व मग तुमचें नांव लिहून आम्ही करूं. समाईक वृत्ती चालेल तोंपरियंत याचप्रमाणें चालवावी. पुढें वाटणी जाली तरी तुमचे परगणियाचा कागजपत्र मोवजना वगैरे सिरस्ताव्याप्रों दिवाणकचेरींत दप्फतर तुमचें तुम्ही ठेवणें. व दसकत आदीं आमचें नांव व मग तुमचें नांव लिहून तुम्ही करीत जाणें. आमच्या वाटणीचें कागजपत्र मोवजने वगैरे सिरस्त्याप्रों दिवाणकचेरींत आमचें आम्हीं ठेऊं व दसकत आदीं आमचे नांव मग तुमचें नांव लिहून आम्हीं च करूं. वाटणीचे अगोदर सिरस्ता व कागजपत्र तुम्हांपासीं व आम्हांपासी राहील तें व वाटणीच्या परगण्याप्रों साल दरसाल वाटून घेऊं. कागज सुभामजकूरचा कोठें देणें पडला तरी तुम्हीं लिहून तयार केलियावर येकुनात आम्ही व दसकत आदीं करूं. मग तुमचें दसकत जाल्यावर तुम्हीं आम्हीं समागमें राहून कागज आम्ही आपल्या स्वहस्तें देऊं. व दस्त दस्तुर वगैरे वतनसंमंधें उत्पन्न होईल तो निमे तुम्हीं घ्यावें व निमे आम्ही घेऊं. हें खरीदीपत्र लिहलें. सही[1] ता। छ२९ मोहरम सु॥ सन सीत सितैन मया व अलफ.

पत्रांक ११४ नकल.

१७६७ ता. ३१ आक्टोबर. श्री. १६८९ कार्तिक शुद्ध ९.

राजश्री देशाधिकारी व लेखक वर्तमान व भावी
सुभे खानदेश गोसावी यांसिः—

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य

स्नो. माधवराव बलाळ प्रधान आशिर्वाद[2] व नमस्कार सु॥ समान सितैन मया व अलफ. शके १६८९ सर्वजित्‌नाम संवत्छरे. चिंतो विठ्ठल जोशी राईरकर व खंडो गंभीरराव उपनाम डाबाले कानगो सुभे मार यांणीं हुजूर मौजे गंगापूर पो नाशिक येथील मुकामीं येऊन अर्ज केला कीं पुर्वीं मोगलाई अमलांत शहर बराणपूर येथें पादशाई दिवाण राहून कारभार होत होता. त्याजमुळें सुभे मजकूरचा कागदपत्र शिरस्ते आमचें दप्तरीं पोहोचोन काम–काजाचे अन्वयें हकरुसूम यथास्थित पाऊन जमीदारीचा शिरस्ता उत्तम प्रकारें चालत होता. उपरांतीक अवरंगाबादेस सुभे मजकूरचा कारभार होऊं लागला. तेव्हां पासून व अलीकडे सरकारांत अंमल आल्या पासून कागदपत्राचा शिरस्ता दप्तरीं पोहचत नाहीं व हक–रुसूम पावत नाहीं. याजमुळें आमचे जमिदारीचें कायदियास अंतर पडिलें.

---

१ सही. २ मराठे व ब्राह्मण देशाधिकाऱ्यांत असतात, म्हणून अनुक्रमें आशीर्वाद व नमस्कार आहे.

सरकारांतून सुभे मजकूरचें कागदपत्राची पुरशिस जाहलीयास सिरस्ता पाहून आमचा कालक्षेप चालला पाहिजे. याजकरितां स्वामींनीं कृपाळू होऊन सरकारांतून हक द्यावयाचा नूतन शिरस्ता रयतैनिसबत करार करून दिल्यानें कागदपत्र सुभे मजकूरचा आमचें दप्तरीं पोहचून आमची गुजराणी चालेल व जमिदारीचा कायदा राहून सेवा–चाकरी होईल म्हणून. त्यांजवरून मनास आणून उभयतां प्राचीन वतनदार यांचें चालवणें अवश्यक जाणून यांवर कृपाळू होऊन हक घ्यावयाचे माहाल बितपशील.

६ सरकार नंदुरबार.
७ सरकार गाळणा.
३० सरकार बागलाण.
२२ सरकार असेरपैकीं महाल शहर बराणपूर सुद्धां.
३ सरकार बिज्यागढ.
२५ सरकार हंडिया.

१२३

एकूण महाल व कसबेशहर मिळोन एकशेतेवीस यास हक घ्यावयाचा शिरस्ता रयत निा सरकार जमाबंदी शिवाय कलमें बितपशीलः—

१ नुतनकरार करून दिल्हे असत.

१ ऐन जमा–बंदीवर, खेरीज सरदेशमुखी, दरसदे रुपया १ एणेंप्रमाणें

१ भेटी गावगण्णा दरगावास सालिना रुपया १ प्रों

१ जकातीवर दर बैलीं

१ भुसाराच्या बैलास रुके ८= दोन प्रों

१ किराणा कापड वगैरे बैलास रुके ०४ येणें प्रों.

२

३

१ मोहतर्फावर देशमुख व देशपांडे यांचा हकज्यामा हालीं जसा पावत आला असल्या प्रा उभयतास करार करून दिल्हा असे.

४

येकूण चार कलमें. पैकीं तीन कलमें नूतन व एक कलम सुदामत-प्रों जमाबंदी–शिवाय रयतनिसबत हक घ्यावयाचा करार करून उभयता कानगो यांस

करून देऊन हें पत्र तुम्हांस सादर केलें असे. तरी तुम्हीं सदरहू महालच्या जमिदारांस ताकिद करून उभयता कानगो यांजकडे व यांचे पुत्र-पौत्रादि वंशपरंपरेनें सदहू शिरस्ते-प्रॉ हक्क रयतनिसबत देवीत जाणें व कागदपत्र शिरस्ता यांचें दप्तरीं पोहचवीत जाणें. प्रतिवर्षी नूतन पत्राचा आक्षेप न करणें. या पत्राची प्रती लिहून घेऊन अस्सल--पत्र यांजवळ भोगवटियासी परतोन देणें. जाणिजे. छ ७ जमादिलाखर. आज्ञाप्रमाण. लेखनसीमा शिक्का.

पत्रांक ११५.

१७६८ ता. १३ फेब्रुवारी श्री. १६८९ माघ वद्य १०

राजश्री चिंतो विठ्ठल तात्या सर-कानगो सुभे खानदेश गोसावी यांसि—

छ अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्नो माधवराव कदम दंडवत विनंति उपरी तुम्हापासून पुणियास जावयाचे कामाबद्दल राजश्री विसाजी कृष्ण तानवडी यांचे वियमानें कर्ज घेतलें मुद्दल रुपये ४००१ अंके च्यार (?) यासी व्याज दरमाहे दरसदे रुपये १॥ दिढोत्राप्रमाणें बिनसूट करार केले असे. व्याज मुद्दल हिसेब करून पा। नंदुरबार व पा। सुलतानपुर येथील आमचे मोकासियाचे ऐवजीं घेणें. मित्ती शके १६८९ सर्वजित् नाम संवत्सरे माघ वद्य १० सुा समान सितैन मया व अलफ. सन ११७७. बहुत काय लिहिणें छ २२ रमजान. हे विनंति.

श्री मार्तंड चरणी
दृढभाव कमलोजी
सुरत रघोजी
कदमराव

मोर्तब सुद

सदरहु ऐवजास उगवणी धोंडजी कदम व सदासिव आनंदराव कारकून दिंमत मजकुर. सदरहू रुपये च्यार हजार (चार हजार एक ?) खताप्रमाणें व्याज मुद्दल उभयताजी जेष्ठ--अखेर झाडा करून देऊं. न देऊं तर उतरता (?) मिळोन खुद निजबत देऊं. हें लिहिलें हस्ताक्षर मशार निके छे[1] मजकूर.

---

१ मोडकांच्या जंत्रात माघ वद्य दशमीला २३ रमजान आहे; वस्तुतः २२ रमजान होता.

पत्रांक ११६. नकल

१७३८ ता. १५ दिसेंबर. श्री. १६६० मार्गशीर्ष वद्य १.

राजश्री त्रिंबकपंत कुळकर्णी मौजे सिनवली ता। घोडे स्वामी गोसावी यांसि:-

सेवक मोरो गोपाळ नमस्कार विनंति उपरि. तुम्हांकडे आमचे रुपये खासगत कर्ज येणे त्या पैकीं मुदल का। घोडें येथें दिल्हे रुपये ८७॥ साडे सत्याशी रुपये पावले. येणेप्रमाणे.—

७२॥ सोने तोळे पाच तोळे दोन मासे. दर १४
१५ नख्त

८७॥

साडेसत्याशी पावले. मिति मार्गेश्वर वद्य प्रतिपदा शके १६६० कालयुक्त नाम संवत्सरे हें लि॥ सही.

पत्रांक ११७.

१७६२ ता. १ आगष्ट. श्री. १६८४ श्रावण शुद्ध १२.

यादि छ १० मोहरम श्रावण मास. सुा सन सलास.

किता बा। खर्तें	किता
१००० बाबुराव हरी ३००० पैकीं	३००० येशवंतराव दत्ताजी याचे पुत्र रावबा.
४०० हरी जिवाजी तिनसे, संभर वजा.	२००० सबनीस भारपकर.
४०२ गोविंदराव सातकर.	२०० चिटको मुकुंद.
२५० खंडोजी सडेकर.	२०० कृष्णाजीपंत पुराणिक.
९० सैद सुलतान.	१०० अपाजीराम कारकून.
८०० राणोजी गागरे बा। मुशाहिरा पैकीं वजा.	५५००
७०० माहादाजी रघुनाथ.	२००० किता ऐवज.
२५० बहीरजी सातकर.	१२७५ (१२८०?) खरेदी सोनें तोळे ८०, दर १६
७०० मल्हारजी गीधड.	७२५ तार्टे अजमासें.
१६० खेळोजी पवार. वसूल रु. १५० बाकी.	२०००
२०० पांडुरंग मल्हार.	देणें द्वारकाबाई व रमाबाईस सोनें गोट.
१००० रामाजी जनार्दन.	
८०० सेऱ्हाजी आहीतोळे.	
१०० बहीरजी सारेकर.	७५००

१०० ढालाईत सरकारचा.
२०० मोरोपंत घोणकर
१०० माणको मुरार.
१०० माहादाजी जगनाथ.
१५० नाईकजी तुपे.
१५० आबदूल रहीमान.
६५० नटवे ठाकूरदास.

८६०० (?)*

७००० किता ऐवज सो.
१७५० माधवराव जनार्दन.
१००० किता.
२००० बाजे नाणें.
२२५० बाबूराव हरी पैकीं.

७०००
त्रिंबक खंडेराव यास दिल्हें होतें. भर (?) दर १९५०० हजार पैकीं.

१४४००
८६००

२३०००
लोकांचीं देणें.
३५० माहादजी केशव.
१२५ लक्ष्मणपंत.
५०० गोविंद लक्ष्मण.
४२५ बाबुराव बलाळ.
१०० काबरस.

१५००

पत्रांक ११८.

१७६३।६४. श्री. १६८५.

तेरीज जमावसूल बाकी महालानिहाय सुा सलास सितैन मया व अलफ. मु × × लस्कर.

	अन(ज?)रुपये.	पोवसूल.	बाकी.
× × × सरकार संगमनेर निा मोरो नारायण.	२४४००	२१२९९	३१०१
× × खांडवे निा गोपाळराव बापूजी	६००००	६००००	०

---

* बेरीज बरोबर नाहीं.

पा० वणदिंडोरी निा हरी कृष्ण दवे	२५०००	२५०००	०
जागीर माहुली वगैरे निा जिवाजी अनंत	१८००	१३५०	४५०
का तासगांव निा परशराम रामचंद्र	१५०००	१५०००	०
मामले अवचितगड निा राणोजी बाळ कवडे	७००००	७००००	०
तालुके रत्नागिरी निा मोराजी सिंदे	७५०००	७५०००	०
जकाती तळेगांव वगैरे निा सदाशिव रघुनाथ	२४४००	२४४००	०
मौजे पिंपळस तो मोरबेळ निा माहादाजी रंगनाथ	१६०५॥	१६०५॥	०
पा आंबसें निा हरी जिवाजी सरदेशमुखी खटाव व (?)	१०००१	१०००१	०
व्याघ्रगड निा विसाजी माहादेव	६५००	६५००	०
जकात कल्याण भिवंडी निा बाळाजी कृष्ण बापट	२५०००	२५०००	०
मौजे मारेश्वर पा पाटोंदे निा नानाजी कासी	३२७	३२७	०
पा नेवासें वगैरे माहाल हुजरात निा गंगाधर रघुनाथ			
बावती हवेली परांडे निा नरसो मल्हार	३००००	३००००	०
ता मानूर निा धोंडो गणेश	५००००	४८८६१॥	११३८॥
मौजे डुबेर पा अकोलें निा भिकाजी बाबूराव	३३००	२४३३	८६७
का वांमोरी ता राहुरी निा भगवंत गणेश	१५०००	१५०००	०
पा पिंपलोद निा चिंतो त्रिंबक	१५००२	१५००२	०
पा सिन्नर निा आनंदराव जिवाजी	१८०००	१८०००	०
सरदेशमुखी पा पाटोदें निा पुरुषोत्तम गोविंद	१४०००	१४०००	०
पा रायपूर बुधांटी निा अमृतराव अपाजी	१५०००	१५०००	०

मौजे सोडद निा बाळाजी महादेव	१२००	१२००	०
कोा खेड प्रा जुन्नर निा भिवराव बाजी	१२०००	१२०००	०
मातबरपुरा कोा नासीक निा सदाशिव भास्कर	४०००	४०००	०
मौजे जानोरी पाा दिंडोरी निा अपाजी अनंत	१२००	१२००	०
जागीर किले त्रिंबक निा त्रिंबक नीळकंठ	२५०००	२५०००	०
पाा म्हसवें बारें वगैरे निा सदाशिव गोपाळ	१२०००	१२०००	०
काा नारायणगांव व काा कडुस निा धोंडो विश्वनाथ	१०८००	१०८००	०
मौजे निंबोणें ताा कर्डे निा वेंकाजी नीळकंठ	५०००	५०००	०
खासगी गांव प्राा वराड निा तिमाराव कृष्ण	२५०००	२५०००	०
पाा जालनापूर निा नारायणराव लक्ष्मण	१५००००	१४२०००	८०००
पाा दाभाऊ व पाटणे वगैरे निा बाळकृष्ण अपाजी	२००००	१००००	१००००
पाा लातूर निा भैराल मेघश्याम	५०००	५०००	०
पाा धांघरफळ निा केसो विठल.	१००००	१००००	०
पाा पिंपळनेर प्राा बागलाण निा सदाशिव नारायेण	१००००	८०००	२०००
पाा मंगळवेढें निा मोरो बापूजी	१००००	१६२२९।	८३७७०॥।
पाा सरी निा नानाजी कासी	१००००	१००००	०
माहाल निा मानाजी निकम	१२५५००	५८५००	६७०००
सरदेशमुखी मामला बाा मंत्री	४२०००	२६०००	१६०००
सरकार संगमनेर निा कृष्णाजी जिवाजी वसूलमुळें	४२६२५	४२६२५	०
पाा नासीक निा त्रिंबक सूर्याजी	७२१०५	७२१०५	०
प्राा खानदेश निा कृष्णाजी गोविंद वसूलमुळें	२२५४८०	२२५४८०	०

का। अकुळनेर पा। पाडेपेडगांव नि। मोविंद हरी वसूलमुळें	२९६०	२९६०	०
प्रा। बागलाण नि। सदाशिव धुंडि-राज वसूलमुळें	३७४१७॥=	३७४१७॥=	०
पा। पैठण नि। कासी रामचंद्र वसूलमुळें	३३२५	३३२५	०
पा। जामखेड नि। माधवराव रामचंद्र	१३०००	१३०००	०
त्रिंबक नि। बाळाजी हरी वसूलमुळें	१००००	१००००	०

पत्रांक ११९.

१७६५ ता. २९ दिसेंबर. श्री. १६८६ पौष शुद्ध ७.

रा। भास्करपंत दादा साहेबाचे सेवेसीः—

का। बेशाम शके १६८६ तारण नाम संवत्सरे माहे पौष शुद्ध ७ सप्तमी ते दिवशीं राजश्री ———— यांसी जाखोजी बिन सुभाजी एकशिंगे चौगले मौजे साकेगांव प्रा। शेवगांव संताजी बिन फुलाजी आपला (?) गु। नि। ++++ व त्रिंबकजी सातपुते सु। खमस सीतैन मया व अलफ. तुम्हासी लेहून दिल्हें ऐसें जे मौजे मजकूरावर +++ मधें रखमाजी व आबाजी पा। सातपुते व बाबूराव कुळकर्णी यांनीं सन सलासापासून वसूल बेमुबलख घेतला. गांवांत कांहीं बाकी राहिली नाहीं. आणि दिवाणांतील बाकी रुा। ६०० साहाशें राहिली त्याज बद्दल पाटील गु। संताजी आंबळे व गांवकरी ऐसे बाहेर पडून मौजे मोहरी येथें गेले. तेथें समजावयास आबाजी पा। व कुळकर्णी ऐसे गेले. मग तेथें पंचाईत जाहाली. ते समयीं मौजे मा।रचे समस्त पा। कुळकर्णी व केसोपंत व रखमाजी पा। मोकदम ऐसे येऊन मोहरीच्या पारावर पंचाइतांनीं म्हटलें कीं याचा(च्या) हिशेबाची रुजुवाती करार जाहली कीं, हिशेब तुम्हीं दिल्हा तरी बाकी देऊं. हिशेब न दिल्हा तरी आम्हीच बाकीचे रुा। देणें ऐसें बोलोन गांवास घेऊन आले. राजश्री भगवंतराव देशमुख पाथरडीस. त्याचे घरीं करार केला कीं आमचा ऐवज हकीमाकडेच आहे. तुम्हास झट लावीत नाहीं. या लिहिण्यांत अंतर नाहीं. यास्तव साहेबास नजर कबूल केली रुा। १०० शंभर करार केले आहेत. हें काम काज विल्हेस लागलियावर साहेबांचे रुपये देऊं. यांत अंतर करणार नाहीं. हा कतबा लिहून दिल्हा सही.

नि। नांगर

हा। विठ्ठल मोरेश्वर कारकून दि। शिंदे.

तेरीख छ ६ रजब उर्फ पौष मास मु। आंबेगांव गंगातीर

१५५९

पत्रांक १[illegible]

१७६४।६५ श्री.

यादस्त मौजे साकेगांव प्र. सेवगांव शके १६८६ [illegible] संताजी अंबोले व अबाजी पाटील व त्रिंबकजी सातपुते व जाखाजी एकशिंगे नागोजी एकशिंगे वगैरे कुळें.

	बगोजी पा.	३६	राणू तानवडा
१५०	खंडोजी पा।	८१	मल्हारी डांगे
१७६	समराजी अंबोले	६४	भवानी कचरे
११७	गणूजी डांगे	५२	सागळा
१५२	वाल्होजी डांगे	४५	महादू साळोका
१७६	गोपाळ	१५३	रघोजी पवार
१७५	रामजी गीते	१५०	भिकाजी डांगे
२५	किता रामजी	१७७॥	वाघोजी डांगे
१५२।	त्रिंबकजी सातपुते	१७५	जाखजी भानजी
१२५	संताजी अंबोले	१७५	नागोजी एकशिंगे
१२५	आबाजी पा।	१७५	रखमाजी एकशिंगे
५३	नारो हरी	८५	उदाजी सातपुता
१२६	जान माळी	७९	निंबाजी सातपुता
६२	कान माळी	०	हाबू राऊ
१२६	टाक माळी	४१	मालोजी डांगे, मानकू
६१	शिव माळी	११५	हादी कुसाजी
१२	रघुमाळी	१३	खाती
३०	म्हसाजी गेडेमीर		कुना सुतार
५५	देऊजी राऊत	३७	संताजी उगले
५५	रघोजी कोळेगांवकर	५५	वडे जुनेपकर
३५	मल्हारी धनगर	१०	गोसावी काशिबा
४८	भिऊजी राजाले	५	जेयकीद क्षिरपा
२७	फकिरा भावी	१५	मानकू डांगे
३७	लक्ष्मण अंबोला	५२	माहादजी अंबोले
५२	फकिरा हावा	२१	देऊ पठारा वाडीकर
१००	संताजी डांगे	१०४	ताऊजी
५२	मालोजी हांडे	४५	धऊजी
६५	माया धनगर	८२	माऊजी बेरडे
६५	भुल्या धनगर	४९	तुळसाजी मतकर
५८	देऊजी एकशिंगे	५२	माणकोजी घुगरे
५२	परसु वाणी	३४	निंबाजी घुगरे
३४	जिऊजी भोसले	२६	केरोजी वाघाडे

१०	भिकाजी मुळे	२१	येसू लेगडे
११	माहादजी	०	याशिवाय
२४	बंडोला	२	खाडोजी पा। आसामी दोन
४५	मल्हारी गाव्ये		बाहूर २.

पत्रांक १२१.

१७६५।६६. **श्री.** १६८७.

श्रीमंत राजश्री मोरो विठ्ठल फडणीस दिम्मत श्रीमंत शिंदे.

दर्या बा। रखमाजी पाटील मौ साकेगांव प्रा सेवगांव सन ११७५कारणें कतबा लेहून दिधला ऐसाजे राजश्री मल्हार बाळकृष्ण कुळकर्णी कर्याती सेगांव यांचे कर्ज काढली. सन ११७३ चें (?) बाकी श्रीमंत राजश्री नरहर लक्ष्मणराव याचे सरकारचे पांढरीवर राहिलें. याबद्दल आपण जाऊन पंत मा।र याचें कर्ज घेऊन सरकारची बाकी दिल्ही. पंत मा।रनिले कडील कारकून व राऊत येऊन आपणास तादा करितात. हे रा। गांवानें घ्यावे.त्यास गांवानें हिला केला. त्रिंबकजीसो यांनीं जाहीर करून कतबा लेहून दिधला आहे. तर खंडोजी पा। मो आपले तीर्थरूप याजकडे व आपणाकडे जमिनीचा वाहो अधिक आहे त्याचा पैका त्रिंबकजी वगैरे चौघे मिरासदार मातबर यांच्या आसामीच्या रुईनें आपले हरदो असामीस पैका बसेल त्यापैकीं वसूल जाऊन बाकी निघेल तो ऐवज पंत मा।रनिलेकडे देऊं. बाजबीचे रुईस चौघाच्या वाटेनें दिकत न करूं. दिकत करूं तर सरकारचे गुन्हेगारी होऊं, हाके तर्था ३॥ सही.

हा। नारो केशव कुळकर्णी मौ. मा।र. निा नांगर.

ता। छ ११ साबान.

पत्रांक १२२.

श्री.

विनंति उपरि रामबाबरोबर पत्र पाठविलें तें पावलें. कालीं दोनी चिठ्या एकदा च आल्या. त्यांत कोणती चिठी खरी मानावी? एथं परवानगी घेतां च जावें. उदियां जाऊं मटेलेस आतां कशास अर्ज करावा भणोन एखादें फर्माविलेन काय उत्तर यावें? एथील स्तीती जाणत असून लिहिलेंन? लाचार आहों. तमाम राग देशांत ठेऊन आलों म्हणुन तरी यावी (?) हे आमची मर्जी राखण जरूर. मनांतील राग तैसा च आहे. देशास गेलियावरी यथास्थित आहे ऐसें समजल. वरं असो प्रसंगोचित

---

१. हा मजकूर समजत नाहीं. २. म्हटलेस. ३. म्ह.

आमचे ठाईं कृपा आपली होईल हे खातरजमा आहे. काले आपली चिठी जलदीन येईल मणून पाहिलें.

पत्रांक १२३.

१७६६ ता. १६ जून. श्री. १६८७ ज्येष्ठ वद्य १३.

राजश्रीयाविराजीत राजमान्य राजश्री तात्या स्वामीचे सेवेसी

पो माधवराव सिवदेव सां नमस्कार विनंती. उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहित असलें पाहिजे. विशेष. पत्र पो तें पावलें. पिपरलदकर पा याचें खत असल, तर पो म्हणोन लिहिलें, त्यासी खत घेतलें नाहीं. आपले आज्ञेप्रों कबजे पो आहे. ते प्रविष्ट होईल. आंम्ही उदईक स्वार होऊंन येऊं. बहुत काय लिहीणें? कृपा लोभ असो दीजे हे विनंती.

पत्रांक १२४.

१७६६ श्रीशंकर. १६८८

हिसेब खासगी देणें श्रीमंत राजश्री चिंतोपंत तात्या गुा बाबूराव रामचंद्र सुा सीत.

जमा —————————————————— सो

४००० फाल्गुन शुद्ध ४ शके १६८७ बा खत व्याज दरमहा दर सो -॥-

३००० हवाला माहादाजी गोविंद बा मोरो विठल.

७०००

१६० व्याज इा फाल्गुन शुद्ध ४ ता श्रावण शुद्ध १४ माहे ५८१० चौ हजारास दरमहा ३० प्रों

७१६०

खर्च —————————————————— सो

४९७। जिन्नस गला

२६।= तांदुळ कैली

---

१. काल. २. ही चिठ्ठी रुपेरी वर्खी चिटोऱ्यावर कोणी कर्नाटकाकडील मनुष्यानें चिंतो विठ्ठलास लिहिली आहे. मनुष्य मोठ्यांपैकीं असावा. नांव, गांव, साल, मिति कांहीं नाहीं. माधवराव पेशव्यांच्या छावणींत मनुष्य आहे, या पलीकडे कांहीं एक अटकळ करितां येत नाहीं. ३. पावती.

१ पाटीलीचें भात खंडी २ दर ४० प्रों ८०
१८४८२ पिंपरीचे छ २३ सवाल

२८४८२
पैकीं दरबार खर्च खंडी २ बाकी ८४८२॥
दर शो ८८२॥ प्रों

२२६ गहूं कैली ३॥।२।= दर खंडी शो ५८८≡
१८०॥।= बाजरी कैली
१४२॥≡ चांदोरी पो ६८२।२ दर ४५॥।
३८८≈ पिंपरी पैकीं ॥। ४८१।३॥

१८०॥।= ४८१।३॥
६४ हरभरे कैली १

४९७।
६०० देणें बाबूभट मटकर छ १० मोहरम
२००० श्रावण शुद्ध १४ रोख हवाला घोंडी ना। नवाळे

बाकी
३०९७। ४०६२॥।
२००० हवाला लक्ष्मण आपाजी
१००० भाद्रपद शुद्ध
१००० भाद्रपद शुद्ध १३

२०००

बाकी
५०९७। २०६२॥।

पत्रांक १२५.

१७६६ ता. २३ जून. श्री. १६८८ ज्येष्ठ वद्य १.

राजश्री रामाजीपंत यांप्रति बापूभट आशीर्वाद. उपरी लेह्यास कारण कीं श्रीमंत चींतो विठल तात्या यानी चा(पा१) दर्शाचायी राम आम्हांस दिल्हा त्याची चकनामा व नारो शंकर यांचे पत्र वेदमूर्तीस देणें म्हणुन अलाहिदा तुम्हास आलें. त्यावरून तुम्हीं दोन पत्रें अम्हास पावलीं कळावें जेष्ठ वद्य प्रतिपदा चंद्रवार वहुत काय लिहिणें हे आशीर्वाद.

---

१. पाठवलीं तीं पावलीं ?

पत्रांक १२६.

१७६७६८. श्री. १६८९.

याद विकरी दाणे सरकार श्रीमंत राजश्री मोरो विठ फडणीस
मौजे सांकेगांव पो सेवगांव सन ११११.

३४। किा विकरी सन ११७५
१०॥ जोरी -॥= दर खंडीं रुो १८ प्रमाणें
४॥ खपले -।≈ दर रु. ८१॥१ प्रों
१९ बाजरी १ दर खंडीं १९ प्रों
• तीळ

३४।

१६९। किा विकरी सन ११७६ आषाढ
६८। बाजरी ४॥१।२॥ वजा घोडीस १।१। बाकी
३।८२॥ दर खंडी २१ रु.
६४ जोरी ३८४।१ दर खंडी २० रु. प्रों
७॥ गहूं -।८२॥ दर ८॥= आठ पायली प्रों
४ तुरी दर ८१ प्रों
४ साळी ८१— दर ८॥। प्रों
६ जोर -।४। दर ८१॥
१४ करडी खंडी १८= दर खंडी रु. १४ प्रों
१ मुग ८॥= दर १
-॥- राळें मांईली

१६९।

२०३॥

पत्रांक १२७ नकल.

१७६७ ता. ४ जून. **श्री भवानी शंकर.** १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

याद गला मौजे साकेगांव प्रा शेवगांव ह्रा सन ११७५ ता। सन ११७६ वि॥ रा. बाबूराव मल्हार कुळकर्णी मौजे मार.

२ वि बापूजी नीलकंठ सन ११७५
-॥= जोरी कैकी मापें

-।= खपले जाडे
॥१ तीळ
१ बाजरी खंडी एक

२

सन मार पैकीं विा तुळाराम

॥१ ।२॥	बाजरी
३=॥ ।१	जोरी
-।=॥	गहूं
=४	तुरी
=२॥२॥।	हरभरे
।४ ।	जाडे
=३	साळी ळी ?
१=२= ॥	करडी
=१ ।० ॥	तीळ
=१	मठ
= ॥२	मुग
= ॥१	राळे
= ।० ॥	भादळी

१० ।१= ।

पत्रांक १२८.

१७६७ ता. ४ जून. श्री. १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

तुमर(?) वासलात तो चारवा सरकार इंडिया जागीर श्रीमंत राजश्री दादासाहेब तेहवील तहसील राजश्री नारो बल्लाळ सुभेदार सरकार मजकूर सुभा खानदेश प्रांत नेमाड कुलकानू कुलबाब मोकासा सुधां जमा सुा सबासितैन मया व अलफ. इा अव्वल साल छ २६ जिल्हेज ता अखेर साल छ ६ रोज माहे मोहरम उर्फ ज्येष्ठ मास सके १६ (८९).

... ... जमा रुपये
• तपसील
जमा सालमजकूर
तगाई

१ दबाका ?

जमा साल मजकूर... ... ...रुपये

जमा बापत्रक गावगन्ना

सिवाय जमा

जमा बापत्रक गावगन्ना... ... रुपये

७३२१८= ऐन जमा

९७४॥– करीन बंदी

८२९५॥=

ऐन जमा ... ...रुपये

७३२१८=

तपसील

६६०५।= बारुजू गुा रुपये ६७८२॥=

पो वजा कमी रुपये १७७। बाकी रुपये

१८३२। इजाफा

८४३७॥=

तपसील

६७५०८८। ऐन माल

१६८७॥=॥। बाबती दर सेकडा रुपये २५

६७४॥=॥। सर देशमुखी दर सेकडा रु. १०

३३७।–॥ सेहनगी दर ५

२०२॥=। सादल दर ३

*१७२॥।०। सीबंदी दर ७

१६८७॥=॥।

८४३७॥≡

पो वजा सूट पायेमाली राजश्री मुधोजी भोसले हिंदुस्तानास श्रीमंत राजश्री दादासाहेबाकडेस गेले, ते समई तूट व पायेमाली जाली सबब सूट

रुपये १११६॥–

बाकी रुपये ७३२१८=

ता। गावगन्ना.

---

* ४७२ ॥।०। मसारें. १. पायमल्ली.

ता॥ हवेली	ऐनहो	बा॥ गुा॥	वजा कमी	बाकी	इजाफा	येकूण रुपये	येजमान (ऐनमाल ?)
जाधवपुरा	७० ।≡	५२।≡	०	५२।≡	२०	७२।≡	५७॥≡
महताबडी	२५०≡॥	१६	०	१६	११	२७	२१॥।=॥
छीपा बडर	६५१॥।	४९७	०	४९७	२२३	७२०	५१६
खिडक्या	१८६॥।-॥	१६५॥।	०	१६५॥।	२४	१८९॥।	१५१॥।-
जटपुरा	५८≡	९॥	०	९॥	०	९॥	७॥=
कुंडावा	३२।≡	३१।≡	०	३।≡	१४	४५।≡	३६।=
महलपुरा	९३।	७०।	०	७०।	२५	९५।	७६०≡॥
मोहाळं	५७	१९	०	१९	६०	७९	६३८≡।
पठवातादापूरा	२४८८=	१९६॥	०	१९६॥	६२	२५८॥	२०६॥=॥
चौकडी	४९०	४८९।	०	४८९।	७५॥।	५६५	४५२
रोहसड	०	२७॥।	२७॥।	०	०	०	०
बावडीया	२६।	०	०	०	३१।	३१।	२५
पाटळी	४५	२६	०	२६	१९	४५	३६
	१९३१॥	१६००॥।=	२७॥।	१५७३८=	५६५	२१३८८=	१७१०।≡॥
ता॥ चौकी							
मामजकूर	१९३।-	१६०।	०	१६०।	१००	२६०।	२०८०≡
कडोला	१४४॥।≡॥	१२४॥।=	०	१२४॥।=	५०	१७४॥।=	१३९॥।=।
पेठ	३३६८=॥	२६७॥।-	०	२६७॥।	१००	३६७॥।	२९४८≡
सिकारपुरा	१२८।≡	११४॥	०	११४॥	२०	१३४॥	१०७॥-॥।
सोमगांव	८॥-॥	२०	०	२०	४२॥।	६२॥।	५०८≡।
रगल्या	१४॥	११	०	११	९	२०	१६

जावळी	४२॥	२०	०	२०	४२॥	६२॥	५०
खिनपुरी	१११।	१६६।	३९	१२७।	०	१२७।	१०१॥। ॥।
विर्दालिया	६१॥	५५	०	५५	१९॥	७४॥	५९॥-॥
बाडा	३॥	११	०	११	५	१६	१२॥।.॥।
कवकरी	११॥≡॥	०	०	०	१२	१२	९॥-॥
अनरुद्द	१३-	२०	०	२०	०	२०	१६
माहालक्षर	११९८=	१८९८=	०	१८९८=	२	१९१८=	१५२॥।≡
	१२१०॥	११५९॥।	३९	११२०॥।	४०२॥।	१५२३॥	१२१८॥।०॥।
तर्फ़ रहटीया							
कमाजकूर	१३०८	१३८३	०	१३८३	१००	१४८३	११८६।=॥
घोगडा	८६९।	५४९।	०	५४९।	०	५४९।	४३९।=
कणेगरा	१५७	५४५॥	०	५४५॥	०	५४५॥	४३६।
	२१३४।	२४७७॥।	०	२४७७॥।	१००	२५७७॥।	२०६२८॥
तर्फ़ बरुड							
कामजकूर	२५८॥	२१३।	०	२१३।	७०।	२८३॥	२२६॥।-
सोनद्रा	६१॥	४२॥	०	४२॥	१९	६१॥	४९८≡
मुजवाडी	०	८	८	०	०	०	०
	३२०	२६३॥।	८	२५५॥।	८९।	३४५	२७६
तर्फ़ नगावे (व ?)							
कामजकूर	१५॥।≡	२३८-	२॥	२०॥-	०	२०॥-	१६।≡।

बाम्हनगाव	२५।≡	२३।≡	•	२३।≡	६	२९।≡	२३॥-
बरड	४।	२।	०	२।	२	४।	३।=।
येमकड	४	४	०	४	३	७	५॥=
हिवाला	५८≡	०	०	०	८	८	६।=॥
	५४॥-	५२॥- (॥?)	२॥	५०।	१९	६९।	५५।≡
तोनदगाव	७५०	६५०	०	६५०	१००	७५०	६००
तोबारसूद	७५८-	५८८-	०	५८८-	७३	१३१८-	१०४॥-॥
तोनदगाव छेणेरा	२०	०	०	०	२८	२८	२२।≡
तोखालवा मौजे बोराणी	१२५	७०	०	७०	१०५	१७५	१४०
पा बिछोला	७००	४४९॥	१००	३४९॥	३५०।	७००	५६०
इजारा रामकिसन भा							

तेरी (ज ?) यैन जमा — रुपये

	अैनशो	वा गुा	वजाकी	बाकी	इजाफा	येकून शो	यजमान (ऐनमाल ?)
तो हवेली चरव	१९३१॥	१६००॥=	२७॥	१५७३८=	५६५	२१३८८=	१७१०।≡॥
तो चौकी	१२१०॥	११५९॥	३९	११२०॥	४०२॥	१५२३॥	१२१८॥-॥
रहाडिया	२१३४।	२४७७॥	०	२४७७॥	१००	२५७७॥	२०६२८८॥
ता बरड	३२०	२६३॥	८	२५५॥	८९।	३४५	२१६
ता नगांव	५४॥-	५२॥	२॥	५०।	१९	६९।	५५।≡
ता नदगाव	७५०	६५०	०	६५०	१००	७५०	६००
ता बारसूद	७५८-	५८८-	•	५८८-	७३	१३१८-	१०४॥-॥

ता॥ नद्गाव	२०	०	०	०	२८	२८	२२।≡
ता॥ खालवा	१२५	७०	०	७०	१०५	१७५	१४०
ता॥ बिछोला	७००	४४९॥।	१००	३४९॥।	३५०।	७००	५६०
	७३२१८=	६७८२॥≡	१७१।	६६०५।≡	१८३२।	८८३७॥≡	६७५०८।

करीनबंदी ——————————————— रुपये

१७४॥-

ता॥ हवेली	ऐन रुपये	कारकुनी	बटी	पोतदारी	मेजवानी	दसराज्य	रुमभट	दरसाई	हटवारी
जाधवपुरा	४॥~	·।॥-	-।॥-॥	-॥-॥	-॥-	२	०	०	०
महताखडी	५	-।-	-।-	८≡	०	१	१	०	०
छिपावरड	८१	७।	७।	४॥	१५	५	५	२	४
खिडक्या	३५।	१॥।=	१॥।=	१८≡	६	०	२	१	२
जटपुरा	३१॥	८=	८=	८~	१०	२	१	२	१
महलपुरा	१९॥।	॥।≡	॥।=	॥=	६	०	१	१	-॥-
मोहल	६	॥।~	॥।~	।≡॥।	-॥-	०	-।-	८=	-।-
पडवातारापुरा	१६॥	२॥=	२॥=	१॥=	१	०	-॥-	-॥-	०
चौकडी	४८।	५॥=	५॥=	३॥~	४	०	२	२	२
बावडिया	३॥।	-।≡	।≡	।-॥	-॥-	०	८=	८≡	-।-
पाटली	१०	।≡	।≡	।~	१	०	-॥-	-।-	२॥
	२९१८=	२१॥=	२१॥=॥	१३॥=॥।	५३॥	११॥	१५।=	१०८~	१३॥

ता॥ चौकी	ऐनरुपये	कारकुनी	बटी	पोतदारी	मेजवानी	दसराज्य	रुमभट	दरसाई	पटवारी
का॥ मजकूर	३९॥।	२॥~	२॥=	१॥=	११	२	१	२	३
कढोला	२५८=	१॥।	१॥।-	१८~	२	२	२	१	१

पंठ	३२।	३॥≡	३॥≡	२।=	८	५	२	१	२
खिकारपुरा	१५॥	१।=	१।=	॥।=	२	१	१	०	१
रग (त्यां ?)	५	ऽ≡	ऽ≡	ऽ=	-॥-	-।-	-॥-	-।-	-॥-
सोमगांव	३०।	-॥=	-॥=	-।=।	६	२॥।	०	३	३
जावळी	५	-॥-	-॥-	-।=	-॥।	१ऽ=	०	०	-॥।
विजपुरी	३३॥।	१।-॥	१।-॥	१ऽ-	३	१॥।=	२	२	२
दिपलज्या (दिदलिया ?)	१५॥	-॥≡	-॥≡	-।≡	२	१	०	२	-॥-
वडा	४	ऽ≡	ऽ≡	ऽ-	१	०	०	-॥-	-॥-
कवकरी	५	ऽ=	ऽ=	ऽ-	१	-॥-	-॥-	-॥-	१
अनरुद	१६	ऽ≡	ऽ≡	ऽ=	५	०	१	१	१
नावाझरी	२४।=	१॥।=	१॥।=	१ऽ≡	५	१	०	२	२
	२५१॥	१५ऽ=॥	१५।०॥	९॥।०।	४७।	१८॥	१०	१५।	१८।
तारहट्टीया									
का मजकूर	१३६	१४॥।=	१४॥।=	९।-	४५	११	२	५	५
घोगडा	५३॥।	५॥	५॥	३।≡	२१।-	४	२	२	२
केनगरा (कणेगरा ?)	५४॥	५॥०॥	५॥०॥	३।≡	१२	२	२	२	२
	२४४।	२५॥।=॥	२५॥।=॥	१६ऽ≡	७८।-	१७	६	९	९
तो बरुड									
का मजकूर	१६॥	२॥।=	२॥।=	१॥।=॥	२	-॥-	-॥-	-।-	-।-
सोनद्रा	८॥	-॥-॥	-॥-॥	ऽ=	१।	-।-	-।-	-॥-	-।-
	२५	*३॥०॥	३॥०॥	२।०॥	३।-	-॥।=	-॥।-	-॥।-	-॥-

* बादींतील बेरजा तपासून पाहतां बरोबर नाहींतसें दिसतें. असें कां ?

तर्फ नगाव									
का। मजकूर	४।≡	८≡॥	८≡॥	८-	-॥-	-।-	-।-	-।-	-।-
बाम्हणगांव	१०॥-	-।-॥।	।-॥।	-।-	१	०	-॥-	१	१
खरद	२॥।	८॥।-	८॥।-	८॥-	-॥-	०	०	-।-	-॥-
खेमरुड	६	८-	८-	८॥।-	१	०	१	१	१
हिवाळा	२	८-॥	८-॥	८-।	-॥-	०	०	-।-	०
	२५॥।-	॥।०॥	॥।०॥	॥०॥	३॥-	-।-	१॥।	२॥।	२॥।
ता। हरसूट	१८॥।≡	१।=॥	१।=॥	॥।=	५	०	०	०	०
ता। नदगाव	१००	७॥	७॥	४॥≡	२८	१	३	२	२
ता। नदगांव									
मौजे छिनेरा	७	-।-॥	-।-॥	८≡	-॥।-	-॥-	-॥-	-॥-	-॥-
ता। खाळवा									
मौजे नरोणी (बोराणी ?)	११	१॥।	१॥।	१८-	-॥।-	१	-।-	-॥-	-॥-
	१७४॥	७८	७८८=॥	४९।-	२२०।=	५८॥	३७॥=	४०॥।-	४७८-

———:०:———

तेरीज जमा बा। पत्रक गांवगनानार.

	अैनरुा	बा। गु॥	वजा कमी	बाकीरुा	इजाफा.
ऐन जमा	७३२१८=	६७८२॥≡	१७७।	६६०५।≡	१८३२।
करीनवंदी	९७४॥-	९५४॥।	०	९५४॥।	११॥।-
	८२९५॥≡	७७३७।≈	१७७।	७५६०८≡	१८५२८-
सिवाय ... ... रुपये.					

१. या यादींत गांवांची नांवें तीन चार ठिकाणीं आलीं आहेत, पण नकलेमध्यें कियेक नांवें निरनिराळ्या तऱ्हेनें लिहिलीं गेलीं आहेत.

ऐन सिवाय.

कामाविस-बाब.

	ऐन सिवाय ...	ऐनसो ...	बा गुा ...	वजाकमी ...	बाकी ...	इजाफा ...	वसूल रुपये.	बाकी
जमात सोयरे (सायेर?) पो। बिछोला इजारा रामकिसन जमादार सा। १२५ पो। रामाजी जनार्दनकडे सा। १०० बाकी		२५	०	•	०	२५	२५	०
इजारा रामाजी जनार्दन ४९५०ऐन बिछोरापो ए.	१००	५०५०	६३३८८=	१३८८८=	४९५०	१००	५०५०	०
	५०५०	५०७५	६३३८८=	१३८८८=	४९५०	१२५	५०७५	०
का। रिहिटीपा	१५		१५	०	१५	०	१५	०
कणोगंरा	६		०	०	०	६	६	०
का। बरड	१२		११	०	११	१	१२	०
महलपुरा	९		०	०	०	९	९	०
काचरारवा	१४		९॥	०	९॥	४॥	१४	•
का। चौकी	९		१५	६	९	०	९	०
नगावे	५		६	१	५	०	५	०
का। सोकडी	२५		३१	६	२५	०	२५	०
धोगडा	०		४	४	०	•	•	•
किरगाव	०		१२	१२	०	०	०	०
बिछाला	०		११	११	०	०	०	०
	९५		११४॥	४०	७४॥	२०॥	९५	०

खिरगरी							
का चारवा	११	१५	४	११	०	११	०
१८. का नगारे	२	०	०	०	२	२	०
बोभनमोहु	०	३	३	०	०	०	०
	१३	१८	७	११	२	१३	०

तेरीज ऐनासिवाय रुपये

	ऐनरुो	बा गुा	वजा कमी	बाकी	इजाफा	वसूल	बाकी
सायेर जकात	५०७५	६३३८८=	१३८८८=	४९५०	१२५	५०७५	०
कनाकी	९५	११४॥	४०	७४॥	२०॥	९५	०
ईसिसगर	१३	१८	७	११	२	१३	०
	५१८३	६४७०॥=	१४३५०=	५०३५॥	१४७॥	५१८३	०

कमावीसबाब रुपये.

भुराई (फुरोई?)

	ऐन	वसूल	बाकी
तो रहटीया कसबे मजकूरीं येथील कलाकापासून घेतले.	५०	५०	०
तो बरड ७८ का मजकुरचा हिरा कलाल २५ मौजे सोनखेडा येथील भीकमका यांणीं आपली भावजई मारली सबब —— १०३	१०३	१०३	०
तो हवेली चारवा ६ मौजे महलपुरा वा कलाल १६ का मजकूरचा दमेली कलाली बाबद रुो २५ मौजे छिपाबारव येथील बाटबिन कुनबी आपले चुलतीली गेला सबब घेतले ३० जनु धोबी मौजे पडवाकर याचे लेकानें नारायण रजपूत याची बायको घेऊन पळाला सबब गुनेगारी २३ का मजकूर येथील हिरामण धोबी याणें नात्रो (त्रा?)[1] केला मौजे	११०	११०	०

पाटदाम उर्फ नात्रे

	ऐन	वसूल	बाकी
मौजे घागडा तो रहटिया येथील रेवा बीन हिरामण धोबी का चारवा याणे छ १४ माहे रावल	३	३	०
मौजे रीछिया बरड तो हवेली चारवा बीन जयेमल रजपूत खुद्द पाटनवरासमंधी शामली रजपुतीन सात देववाली हाली वस्ती मौजे मजकुरीं प्रा गवतम पटवारी छ २६ जा वल			
मौजे मोहल येथील नात्रा मा दद्दु पा व उदाजी पा नात्रा मेघो सुतार खुद्द पाट नवरा समंधी अवरत छ २७ माहे रमजान	३	३	०
मौजे बीनपूर ता चारवा वा नारान बनाई खुद्द पाट नवरा समंधी अवरत सुरवर पाणीवालीन बामईन छ २० माहे रमजान मा नदराम पटवारी	३	३	०
मौजे नाणोबारा ता रहटीया बा अमरा कुंभार वस्ती मौजे खेल पा नेमावर खुद्द पाट नवरा समंधी दुरगा कुंभार वस्ती मौजे मजकूर याची लेक भागली पाटनवरी छ २४ जिल्हेज	३	३	०

[1] नात्रा=पुनर्विवाह.

घोगडा येथील धोबियाची रांड आणिली येथें येऊन जनली तिजला पाट सुकाली धोबी याचे सबब

१५ हिरामण
८ सुकाली

२३

१० मोहन वाणी मौजे छिपावरड-कर याचे चाक-रानें डोमा रज-पूत याचे बाय-कोसी मसकरी केली सबब गु-नेगारी

११०

देवल पावडी टलपा वस्ती का नगावे पर-भारे जमाखर्च दप्तरीं प्रा रामाजी परसराम | ८ | ८ | ० |

दामा पाटील मौजे छिडगांव पा बिछोम-कर चोराची मिलाफी होता सबब परभारे रुजू दप्तर मा रा-माजी परसराम | ४० | ४० | ० |

तो चाकी | २८ | २८ | ० |

२० खमोसा वाणी मौजे कडोला याणें चोरापासून जिनस घेतला आणि ते रुा चोरी परवा(बा?)ची निघाली सबब
८ मौजे मजकुरचे कलालापासून

मा कडवा रा मौजे मजकूर
रा बघ्या बलाई पाट | ३ | ३ | ० |
नवरा वा का चौकी समंधीस जनी बलाई पाटनवरी वा मौजे सोनवा पा सुरीखाले मा नरोम पा छ १ जिल्हेज

	१८	१८	०

वपेतलमान उर्फ ठापाळी

मौजे कडोला तो चौकी येथील रानु अहीरीण मयेत जाली सबब	२५	२५	०
का चारवा येथें पुर-बीण मयेत जाली	७	७	०
रुा	३२	३२	०

तेरीज कमावीसबाब रुपये

	ऐनरु	वसूल	बाकी
फुरोई	३३९	३३९	०
पाटदाम	१८	१८	०
गयाळी	३२	३२	०
	३८९	३८९	०

दार घेतला

२८

३३९ ३३९ ०

	तेरीजसिवाय जमा रुपये		
	ऐनरुो	वसूल	बाकी
ऐनसिवाय	५१८३	५१८३	०
कमावीस बाब	३८९।	३८९।	०
	५५७२।	५५७२।	०

	तेरीज जमा सालमजकूर रुो		
	ऐनरुपये	वसूल	बाकी
जमा बा। पत्रकगांवगन्ना	८२९५॥≡	८२९५॥≡	०
सिवाय जमा	५५७२।	५५७२।	०
	१३८६७॥≈	१३८६७॥≈	०

कर्ज दादन तगाई रुपये

	ऐनरुपये	वसूल	बाकी रुपये
हवेली चारवा			
मौजे डेंमका भावसिंग पाटील	११०१	०	११०१

८०१ खांडवे पो

३०० सरकार मजकूर

१०० जकोदे[1] पा। मा। बाबाजीपंत

२०० जमीदारी पो मो त्रिंबकजी

मल्हार गुमास्ते जमीदार

३००

११०१

मोजे काकदह नंदा पाटील व फतु बाणी	२७५	०	२७५

२०० नेमावर पो

५० जमीदारी पो मा। त्रिंबकजी बावा

२५ तुकाजी बेहरे कडोन दिल्हे

२७५

कहाबफु मा। बदु पा। गुा। चिंतो शंकर का। दार	१००	०	१००

1 कमावीसदार.

मौजे अंतराच्या मो खमकरणे पो गुा चिंतो शंकर का। दार	५०	०	५०
रोहसड मा। इश्वरजी राती गुा चिंतो शंकर का। दार	१००	०	१००
जेठपुरा मा। दुरार पा। गुा चिंतो शंकर का। दार	१०	०	१०
जाधेपुरा बोंदरु पाटील मो चिंतो शंकर का। दार	५	०	५
	१६४१	०	१६४१
कसबे मजकूर मनसाराम पटवारी गुा चिंतो शंकर का। दार	१००	०	१००
मौजे खुटिया मा। मनसाराम पटवारी गुा चिंतो शंकर का। दार	५१	०	५१
पलानी मा। नरसिंग व काटदी पो ७८ सरकार मजकूर पो रुपये २०० जमीदारी पो १०० मा। तुलसीराम १०० रामाजी भगवंत २०० २७८	२७८	०	२७८
	४२९	०	४२९
कसबे हरदपूर तर्फ मजकूर मो बदु पो गुा चिंतो शंकर का। दार	२५	०	२५
मौजे ळेगेरा तर्फ नंदगाव मा। सुरतापो	२५	०	२५
	२१२०	०	२१२०

तेरीज जमा येकंदर बेरीज रुपये.

	ऐनरुपये	वसूलरुपये	बाकी रुपये
जमा सालमजकूर	१३८६७॥≈	१३८६७॥≈	०
कर्ज दादन तगाई	२१२०	०	२१२०
	१५९८७॥≈	१३८६७॥≈	२१२०

पत्रांक १२९.

१७६७ मे जून. श्री. १६८९ ज्येष्ठ.

तेरीज जमा वसूल बाकी साल तमामपो सवतांडा व बहिरागांव ता मकडाई आमल राजश्री कृष्णराव रामचंद्र व सुभेदार सां बांडियां सुा सबा सितैन मया.

	ऐनजमाखो	येनजमाखो	बारुजुगा	वजाकमी*
सवतांडा कोा मजकूर	४३५	४१२॥	४०१	०
मौजे ढवलपूर व आनपूर	११२५	१०५०	६०१	०
मौजे टेंभागांव	१६४।	१३६।।।	१०१	०
मौजे शीरी	१७॥=	१३।।।=	१५	०
मौजे पिंपळया एकेलासपूर	७२०≋॥	६५०≋॥	१०१	०
मौजे डोकरिया	११२	९६	९१	०
मौजे पाइली	३५०	३२५	३००	०
	२२७६०-॥	२०९९।-॥	१६१०	०
ता बहिरागांव कसा मजकूर	३५०	३२५	३००	०
मौजे बाहादरपूर	१३७३	१३१२॥	११५१	०
मौजे आच्यागांव	९८	६२॥	५०	०
मौजे सरीकपूर	२१८।।।=	२०६।	२०१	०
मौजे खेडी	२१७॥-	२१४॥-	१०१	०
मौजे बाणनाराखेडी	८०१।	७७६	८२६	०
मौजे मळगांव	२५	२०	०	०
	३०६३॥≋[1]	२९२००-[2]	२६२९	०

तेरीज जमा वसूलबाकी साल तमामपो सवतांग व बहिरागांव ता चारवा सुा सबा सितैन मया.

	ऐनजमाखो	ऐनजमाखो	बारुजुगा	वजाकमी
पो सवतांडा	२२७६०-॥	२०९९।-॥	१६१०	०
ता बहिरगांव	३०६३॥≋	२९२००-	२६२९	०
	५३३९।।।०॥	५०१९।=॥	४२३९	०

* या पुढील सदरें पुढील पानावर घेतलीं आहेत, तीं पहावीं.

१. येथें वरील रकमांत कोणती तरी एक रकम २० नीं कमी असावी.

२. वरील रकमांत कोणती तरी एक रकम -।- नीं मोठी असावी.

बाकी जमा	इजाफा	एकूणरुपये	ऐनमाल	बाबती	सरदेशमुखी *
४०१	१६१॥	५६२॥	४५०	११२॥	४५
६०१	६४९	१२५०	१०००	२५०	१००
१०१	८९॥(८७॥!)	१८८॥	१५०॥।-	३७॥≡	१५८=[१]
१५	१६।	३१।	२५	६।	२॥
१०१	२५।	१२६।	१०१	२५।	१०
९१	३५।	१२६।	१०१	२५।	१०
३००	७५	३७५	३००	७५	३०
१६१०	१०४९॥। ?	२६५९॥।	२१२७॥।-	५३१॥।≡	२१२॥≈
३००	७५	३७५	३००	७५	३०
११५१	४११॥	१५६२॥	१२५०	३१२॥	१२५
५०	१२॥	६२॥	५०	१२॥	५
२०१	८०।	२८१।	२२५	५६।	२२॥
१०१	१५०।	२५१।	२०१	५०।	२०
८२६	५०।	८७६।	७०१	१७५।	७०
०	२०	२०	१६	४	१॥-
२६२९	७९९॥।	३४२८॥।	२७४३	६८५॥।	२७४६-

बाकीहो	इजाफा	एकूणहो	ऐनमाल	बाबती	सरदेशमुखी
१६१०	१०४९॥।	२६५९॥।	२१२७॥।-	५३१॥।≡	२१२॥≈
२६२९	७९९॥।	३४२८॥।	२७४३	६८५॥।	२७४६-
४२३९	१८४९॥	६०८८॥	४८७०॥।-	१२१७॥≡	४८६॥≡

* या पुढील सदरें पुढील पानावर घेतलीं आहेत, तीं पहावीं.

१. येथें पाव आणा चूक आहे.

सहनगत(?)	सादल	सीबंदी	वजासूटशो	बाकीशो	सिवाऐनजमा *
२२॥	१३॥	३१॥	१५०	४१२॥	२२॥
५०	३०	७०	२००	१०५०	७५
७॥-	४॥	१०॥	५१।।।	१३६।।।	२७॥
१।	-।।।-	१।।।	१७।=	१३।।।=	३।।।
५	३	७।	६१८॥-	६५८≡॥	७
५	३	७।	३०।	९६	१६
१५	९	२१	५०	३२५	२५
१०६।-	६३।।।	१४९।	५६०।=॥	२०९९।-॥	१७६।।।
१५	९	२१	५०	३२५	२५
६२॥	३७॥	८७॥	२५०	१३१२॥	६०॥
२॥	१॥	३॥	०	६२॥	१५॥
११।	६।।।	१५।।।	७५	२०६।	१२॥=
१०	६	१४।	३३॥≡	२१७॥-	०
३५	२१	४९।	१००	७७६।	२५
-।।।-॥	-।≡॥	१०८≡	०	२०	५
१३७८॥-?[1]	८२८≡॥	१९२।=?[2]	५०८॥≡	२९२०८-	१४३॥=

सहनगी	सादक	सीवंदी	वजासूटपायमली	बाकी जमा[3]	सि. जमा[3]
१०६।-	६३।।।	१४९।	५६०।=॥	२०९९।-॥	१७६।।।
१३७८=॥	८२८≡॥	१९२।=	५०८॥≡	२९२०८-	१४३॥=
२४३।≡॥	१७५।।।≡॥	३४१॥=	१०६९८-॥	५०१९।=॥	३२०।=

* या पुढील सदरें पुढील पानावर घेतलीं आहेत, तीं पहावीं.

१. येथें १८- ची चूकभूल दिसते. २. एक रुपया चूक? ३. शेवटच्या दोन रकमा—पृष्ठ १२० मधील ऐन जमा.

ऐनकरीनबंदी	दसराभेटी	फरमास	संकरांतपट्टी	गुलालपट्टी	बाबाशिरस्ते	पोतदारी *
२१।	५	१	१	१	५॥	३॥
५१।-	१०	८	२	२	१२॥	७॥।-
२२॥।≡	५	३	२	२	१॥।=	१०-
३॥।	२	०	०	०	-।-	८=
७	२	१	१	०	११	-॥=
१४॥।=	५	२	२	२	११	-॥=
१८८=	५	२	१	१	३॥।	२।=
१३७?	३४	१७	९	८	२६।=	१६८=
१८८=	५	३	१	१	३॥।	२।=
५०॥	५	१०	२	२	१४।=	९०=
१३।≡	५	२	१	१	-॥=	-।-
८॥।	४	२	०	०	२॥।	०
०	०	०	०	०	०	०
२२॥।	५	२	१	१	८॥।	५
५	५	०	०	०	०	०
११८॥-	२९	१९	५	५	३०।	१६॥।-
१३७	३४	१७	९	८	२६।=	१६८=
११८॥-	२९	१९	५	५	३०।	१६॥।-
२५५॥-	६३	३६	१४	१३	५६॥=	३२॥।≡

* या पुढील सदरें पुढील पानावर वेतलीं आहेत तीं पहावीं.

पटवारीपण	हमदपटी	मेजमानी	कारकुनी	स्वारीमेजमानी	वसूलजमाए॥	बाकीहो
१	१	०	२	१॥	४३५	०
२	२	५	१२॥	११८≡	११२५	०
२	२	४	१॥।	२॥- 	१६४।	०
०	१	-।=	०	०	१७॥=	०
०	०	१८≡	०	०	७२८≡॥	०
१	१	०	०	१८=	११२	०
०	१	२	३॥।	३८=	३५०	०
६	८	१२॥	२०	१९॥।	२२७६८-॥	०
०	०	२	३॥।	३८=	३५०	०
२	२	४	१०	०	१३७३	०
१	१	१॥	-॥-	१॥-	७८४	०
०	०	०	२॥	१।=	२१८॥।-	०
०	०	०	०	०	२१७॥-	०
०	०	०	२।	०	८०१।	०
०	०	०	०	०	२५	०
३	३	७॥	१९	६८-	३०६३॥≡ई	०

६	८	१२॥	२०	१९॥।	२२७६८-॥	०
३	३	७॥	१९	६८-	३०६३॥≡	०
९	११	२०	३९	२५॥।-	५३३९॥०॥	०

पत्रांक १३०.

१७६७ ता. ४ जून. श्री. १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

तुमार (१) वासलात जमा वसूलबाकी साल तमामपो सवतांडा व बाहिरागांव ता। मकडाई नवा तालुका अंमल राजश्री कृष्णराव रामचंद्र सुभेदार सा। बु॥ ही॥ अवल साल छ २६ माहे जिल्हेज ता॥ छ ६ माहे मोहरम आकार (अखेर?) साके सौं॥ १८२३ विद्यमान राजश्री येसाजी तिमाजी कादार पो मजकूर सु॥ सब सितैन मया अलफ.

बाकी साल गु॥.

५३८५॥।०॥ जमासालमजकूर.

५३८५॥।-॥

बाकी सालगुदस्तपैकी ० रु.

जमा साल मजकूर रु.

५३३९॥।०॥ बा॥ पत्रक गांवगन्नावार.

४६ कमावीस नाव.

५३८५॥।०॥

तपसील.

बा॥ पत्रक गांवगन्नावार रो.

५०१९।=॥ ऐन जमा

३२०।= शिवाई जमा

५३३९॥।०॥

तपसील.

ऐन जमा बा॥ पत्रक गांवगन्नावार रा.

५०१९।=॥

तपसील.

४२३९ बा॥ रुजू गु॥ राजा भरथशाकडे.

१८४९॥ इजाफा साल मजकूर.

६०८८॥

तपसील.

४८७०॥।- ऐन माल.

---

१. हस्तकबील. २. लागायत. ३. संवत. ४. बरहुकुम.

१ १२७७॥≋ बाबती (१२१७।॥≋?)

८८६॥≈ सरदेशमुखी

२४३।=॥ सहनगी

१४५।॥≈॥ सादर

३४१॥= सिबंदी

---

*१२७७॥≋

६०८८॥

पैकीं वजा सूट बा। पायमली लस्कर राजश्री मुधाजी भोसले हिंदुस्तान-प्रांतीं गेले, ते समई गावगन्नाचीं गुरें व गला व सेतें वावेत आलीं

बा। सूट रु. १०६९८-॥

बाकी ऐन जमा ५०१९।=॥

तपसील गांवगन्नावार.

पो सवतांडा गांवगन्नावार २०९९।-॥ रुो

तपसील.

१६१० बा। रुजू गुा। राजा भरथशा.

१०४९।॥ इजाफा

२६५९।॥

तपसील.

२१२१।॥ (२१२७।॥=?) ऐनमाल

५३१।॥= बाबती

२१२॥≈ सरदेशमुा।

१०६।- (१०६।?) सहनगी

६३।॥ सादल

१४९।- (१४९।!) सिबंदी

५३१।॥≋ (५३१।॥=)!

२६५९।॥?

पैकीं वजासूट बा। पायमली लस्कर राजश्री मुधोजी भोसले रुो ५६०।=॥

बा। रु. २०९९।-॥

---

* बेरीज १२१७॥= येते. ६० रुपयांची चूक!

तपसील.

	ऐनजमा	बा। रुजुगु।	वजाकमी	बाकीशो	इजाफा	ए।	माल
का। मजकूर	४१२॥	४०१	०	४०१	१६१॥	५६२॥·	४५०
मौजे ढवळपूर व आनंदपूर	१०५०	६०१	०	६०१	६४९	१२५०	१०००
मौजे टेंभागांव	१३६॥।	१०१	०	१०१	८७॥	१८८॥	१५०॥।-
मौजे झरी	१३॥।=	१५	०	१५	१६।	३१।	२५
मौजे पिंपळया	६५०७॥	१०१	०	१०१	२५।	१२६।	१०१
मौजे ढालरिया	९६	९१	०	९१	३५।	१२६।	१०१
मौजे पाहली	३२५	३००	०	३००	७५	३७५	३००
	२०९९।-॥	१६१०	०	१६१०	१०४९॥।	२६५९॥।	२१२७॥।-

ता। बहिरागांव शो २९२००-

तपसील.

२६२९ बा। रुजु गु। राजा भरथशाकडे
७९९॥। इजाफा

३४२८॥।

तपसील.

२७४३ ऐन माल
६८५॥। बाबती

२७४७- सरदेशमु।
१३७७-॥ सहवती
८२७≋॥ सादक
१९२।= सीबंदी

६८५॥।

३४२८॥।
पो वजा सूट बा। पायमली लश्कर राजश्री मुधोजी भोसले ५०८॥≋ शो
बाकी जमा २९२००- शो

तपसील गांवगन्नावार

	ऐनजमा	बा। रुजु गु। राजाभरथशा	वजा कमी	बाकी शो	इजाफा	ए।	ए माल
का। मजकूर	३२५	३००	०	३००	७५	३७५	३००
मौजे बाहग्सार	१३१२॥	११५१	०	११५१	४११॥	१५६२॥	(१२५१?)
आलपागांव	६२॥	५०	०	५०	१२॥	६२॥	५०
मौजे सरीकपूर	२०६।	२०१	०	२०१	८०।	२८१।	२२५
मौजे खेडी	२१७॥-	१०१	०	१०१	१५०।	२५१।	२००

मौजे बाणजारा खेडी	७७३।	८२६	०	८२६	५०।	८७६।	७०१
मौजे मळगांव	२०	०	०	०	२०	२०	१६
	२९२०८-	२६२९	०	२६२९	७९९॥।	३४२८॥।	२७४३

तेरीज जमा ऐन महालानिहाय   रुो

	ऐनरुो	बारुजु गुा राजाभरथशा	वजा कमी	बाकीरुो	इजाफा	यो रुा
पो सवतांडा	२०९९।-॥	१६१०	०	१६१०	१०४९॥।	२६५९॥।
पो बहिरागांव	२९२०८-	२६२९	०	२६२९	७९९॥।	३४२८॥।
	५०१९।=॥	४२३९	०	४२३९	१८४९॥	६०८८॥

सिवाय जमा गांवगनावार   रुो

२५५॥- ऐन करीनबंदी

४०८= कारकुनी

२४॥≡ मेजमानी

३२०।=

तपसील महालानिहाय.

पो बहिरागांव गावगन्नावार.

	ऐन जमा	ऐन-करीनवंदी	दसरा भेटी	फरमास	सकरांत	गुापट्टी	बट्टा	पांढर
का मजकूर	२५	१८८=	५	३	१	१	३॥।	२।=
बाहरपूर	६०॥	५०॥	५	१०	२	२	१४।=	९८=
मौजे आलपागांव	१५॥	१३।≡	५	२	१	१	॥=	-।-
मौजे सरीकपूर	१२॥=	८॥।	४	२	०	०	२॥।	०
मौजे मळगांव	५	५	२	०	०	०	०	०
मौजे बाणजाराखेडी	२५	२२॥।	५	२	१	१	८॥।	५
मौजे खेडी	०	०	०	०	०	०	०	०
	१४३॥=	११८॥=꠯	२९꠯	१९	५	५	३०।	१६॥।-

पा सवतांडा गांवगनावार.

	ऐनजमा	ऐन करीनबंदी	दसरा भेटी	फर-मास	सक-रांत	गुापट्टी	बट्टा	पांढर
का मजकूर	२२॥	१९	५	१	१	१	५॥	३॥
मौजे ठवलपूर	७५	५१८-	१०	८	२	२	१२॥	७॥।-
मौजे पिंपळ्या	७	७	२	१	१	०	१।	-॥=
मौजे डोमरिया	१६	१४॥।=	५	२	२	२	१।	-॥=

मौजे पाहली	२५	१८८=	५	२	१	१	३॥।	२।=
मौजे टेंभागांव	२७॥	२२॥।≡	५	३	२	२	१॥।=	१८-
मौजे झरी	३॥।	३॥।	२	०	०	०	-।-	८=
	१७६॥।	१३७ं	३४	१७	९	८	२६।=	१६८=
		तेरीज	सिवाय	जमा रुा		एकंदर	गुा	बटा
पाो बहिरागांव	१४३॥=	११८॥-	२९	१९	५	५		३०।
पाा सवतांडा	१७६॥।.	१३७	३४	१७	९	८		२६।=
	३२०।=	२५५॥=?	६३	३६	१४	१३		५६॥=

तेरीज जमा कुलवाा पत्रक.

	ऐन जमा	वसूल	बाकी रुा
ऐन जमा	५०१९।=॥	५०१९।=॥	०
सिवाय जमा	३२०।=	३२०।=	०
	५३३९॥।०॥	५३३९॥।०॥	०

कमाविसबाब ... ... रुा ४६

तपसील.

१८ कलाली

१० बहिरुगांव

८ मौजे निबपागांव

१८

७ सीसगरी इजारा.

३ धरजणें बाा काा बहिरागांव येथील निंब्या धर्या यार्णे चबी बमईण इसी परज्याकेला.

१८ बाा फंरोई मौजे सरीकपूर पेठावरी राबु गुजरीण रहात होती तिजला खबगुबु गुजर यानें विना परवानगी सावेगपूर येथें घेऊन गेला बाा

४६

तेरीज सालमजकूर महालानिहाय रुा.

	ऐन जमा	वसूल	बाकी
बाा पत्रक	५३३९॥।०॥	५३३९॥।०॥	०
कमावीस	४६	४६	०
	५३८५॥।०॥	५३८५॥।०॥	०

पत्रांक १३१.

१७६७ ता. ४ जून | श्री. | १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

तेरीज थकंदर जमामाल कुलबाव कचा खाल राजश्री ारो बल्लाळ सुभेदार सुबा हांडिया प्रा खांडवा सुद सन सबा सीतैन मया अलफ सन ११७६.

आजजमा	ऐनजमा	ऐनजमा	रुजुा	कमी	बाकीजमा*
६५२॥।-	५१०॥	४६४	३९९	०	३९९
१८१॥।-	१२७॥।	११६	१०३	०	१०३
१३८१॥-	१२१०	११००	१०९९	०	१०९९
२७३॰-	२१६।=	१९६॥=	१६०	०	१६०
७४६॰≡	६५९॥	५९९॥	५११	०	५११
३८१॰=	३०३॥=	२७६	२६२॥।	०	२६२॥।
६३	५१॥।-	४७॰-	३६॥	०	३६॥
२७।-	२४॥।	२२॥	१४	०	१४
१०९०।	९३०॥।	८४६	८०४	०	८०४
३४८॰=	२३५॥	२१४	२१४	०	२१४
१७९९।-	१३९॰=	१२७१	१२२८	०	१२२८
३५९।	३०८	२८०	२४७	०	२४७
५३८।-	४२८	३८९	३५५	०	३५५
६८५।	५६१॥-	५१०॥	५१०॥	०	५१०॥
१५३	८८॥	८०॥	५९	०	५९
१६१॰=	१४५।	१३२	१२४	०	१२४
५२०	३८८॥।-	३५३॥	२८८	०	२८८
५२५	४४८॥	४०७॥।	३३३	०	३३३
३४८॥।-	२८१॥।=	२५६।	२५६।	०	२५६।
८११।=	६१२॰=	५५६॥	४९२	०	४९२
१४४॥	१२५॥	११४	५४	०	५४
३५९	२२७॰=	२०६॥	१६३	०	१६३
८१५	६०८।	५५३	४८८	०	४८८
८२६॰≡	७१४।=	६५८॥=	६२६॰=	०	६२६॰=
५०१	४५१	४१०	३३२	०	३३२
७५॥=	६९॥-	६३	८१	१८	६३
१३७६६॰≡ं	१११३६॥।≡ं	१०१२३॥।-	९२६०॰=	१८	९२४२॰=

* या पुढील पुढील पानावर पहावी.

इजाफा	सरदेशमुखी बाब जमा	शिवाय जमा	खेरीज	शेष	सादिल	‡भेटी
६५	४६॥	१४२।-	३६।	१५॥।≡	१५।-	५
१३	११॥।	५४८-	१२॥।≡	४८-	३॥।=	५
१	११०	१७७॥-	७९८≡	३७॥।=	३६।-	५
१६॥=	१९॥।	५६॥≈	१८।≡	६॥।≡	६॥	५
८८॥	६०	८६॥≡	२५॥	२०॥	०	५
१३।	२७॥=	७७॥	२३॥-	९।≡	९८=	५
१०॥-	४॥।	११८≡	५।-	१॥≡	१॥=	५
८॥	२।	२॥-	२॥-	॥।-	-॥।-	५
४२	८४॥।	१५९॥	६२	२९८-	२७॥।≡	५
०	२१॥	११२॥=	१९॥।	७॥=	७८=	५
४३	१२७८=	४०१८≡	९०॥।	४३॥।	४२	५
३३	२८	५९१	२३॥।	९॥-	९८≡	५
३४	३९	११०।-	३१।-	१३।≡	१२॥।=	५
०	५९८-	१२३॥≡	३९।≡	१७॥-	१६॥।-	५
२१॥	८	६४॥	८।-	२॥≡	२॥=	५
८	१३।	१५॥।≡	१३॥।≡	४॥-	४।=	५
६५॥	३५।-	१३१८≡	२९	१२।	११॥।	५
४७॥।	४०॥।	७६॥।=	३३॥।-	१४॥≡	१४८=	५
०	२५॥=	६६॥।≡	२२।-	८॥।-	८॥	५
६४॥	५५॥=	१९९।	४२॥	१९८=	१८।=	५
६०	११॥	१९	९॥।	४	३॥।	५
४३॥	२०॥=	१२३॥।=	१८॥।=	६॥-	७८-	५
६५	५५।	२०६॥।	४२।	१९	१८।	५
३२॥	६५॥।	१०१॥।-	४९।	२२॥-	२१॥≡	५
७८	४१	५०	३२॥=	१४८=	१३॥	५
०	६।-	६।-	६।-	२८≡	२८=	२
८८१॥≡*	१०१३८-	२६२९।*	७७९॥≡	३४९८-*	३१५॥=	११५*

‡ यापुढील सदरें पुढील पानावर पहावीं. * बेरीज बरोबर नाहीं.

अखवा	खवाड	पटी	कारकुनी	चरख	भेटी	वसूल	बाकी
१०६ϭ-	६५ϭ-	३३	५	२	१	६५२॥।-	०
४१σ=	२५ϭ=	१२	३	०	१	१८१॥।-	०
९८।=	६१।=	३१	५	०	१	१३१६॥	७१ϭ-
३८।	२२।	१२	२	१	१	२५३ϭ-	२०
६१ϭ≡	३०ϭ≡	२५	५	०	१	६५९σ=	८७σ-
५३॥।≡	३१॥।≡	१६	३	२	१	३३३॥।≡	४७ϭ≡
५॥।=	३॥।=	१	०	०	१	५९॥।	३।
०	०	०	०	०	०	२७।-	०
९७॥	५९॥	३१	४	२	१	१०९०।	०
९२॥।=	५८॥।=	२८	३	२	१	३३३॥≡	११।≡
३१०।≡	२०२।≡	१०२	५	०	१	१७९९।-	०
२७॥	१५॥	९	२	०	१	३१३ϭ-	४६ϭ≡
७९	६४	११	३	०	१	५३७।=	॥।≡
८४।	५१।	२६	४	२	१	६८५।	०
५६ϭ≡	३९ϭ≡	१५	१	०	१	१३७।	१५॥।
२	१	०	०	०	१	१६१ϭ≡	०
१०२ϭ≡	६३ϭ≡	३२	४	२	१	४७०	५०
४२॥।	२३॥।	१२	४	२	१	५००॥।≡	२४ϭ=
४४॥=	२४॥=	१६	३	०	१	३१२ϭ-	३६॥।
१५६॥।	९७॥।	५१	५	२	१	७७१।=	४०
९।	५।	३	०	०	१	१४४॥	०
१०५	६६	३३	३	२	१	३३९σ≡	११॥।-
१६४॥	१०२॥	५६	५	०	१	७९०	२५
५२॥-	३१॥-	१७	३	०	१	६७५॥।=	१५०।-
१७।=	५२।=	२	२	०	१	४१८॥=	८२।=
०	०	०	०	०	०	७५॥=	०
१८४९॥-	११५८॥-*	५७४	७४	१९	२४	१३०४२॥।=*	७२३

* बेरीज बरोबर नाही.

पत्रांक १३२.

१७६७ ता. ४ जून. श्री. १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

सर तेरीज तुमर तेरीज जमाबंदी माल देहाव प्रांत हवेली हाठिया सी. मजकूर सुबे खानदेश माहाजागीर श्री दादासाहेब तहवील सखोस राजश्री नारो बल्लाळ वासलात सुभेदार श्रीकार मजकूर सुर सन सबा सीतैन मया अलफ सन ११७६ संमत १८२३.

आसामी	भाजजमा	बाकीगुद	जमासालम	आयनजमा	शिवायजमा	आयवाशि	सायेरजगात
कसबे मजकूर	२०६३|||=|||	०	२०६३|||=|||	११८	१९४५|||=|||	१६६९|-	७५०
मौ. नागरुळ आवरंगपुर	४१	०	४१	४१	०	०	०
मौ. पिवळा सीताकुवा	२५	०	२५	२५	०	०	०
मौ. जेजिया वसंतपूर	१२५	०	१२५	१२५	०	०	०
मौ. रीछगांव	१०१	०	१०१	१०१	०	०	०
मौ. आपगांव	१४०१	०	१४०१	१४०१	०	०	०
मौ. अवनास	१५१३८-|	०	१५१३८-|	१५१३८-|	०	०	०
मौ. देवास	५१	०	५१	५१	०	०	०
मौ. गवठावर	३७||=	०	१२||=	१२||=	०	०	०
	५३५८||=	०	५३३३||=	३३८७||≡|	१९४५|||=	१६६९|-	७५०

सदररखी	पाडरी राब	कमाविसबाब	गथाली	अरोडी	तमाई	वसूल	बाकी	माल
६५	८५४|-	२७६||-|||	१०५|||-	२७६||-|||	०	२०६३|||=|||	०	०
०	०	०	०	०	०	४१	०	०
०	०	०	०	०	०	२५	०	०
०	०	०	०	०	०	१२५	०	०
०	०	०	०	०	०	१०१	०	०
०	०	०	०	०	०	१४०१	०	०
०	०	०	०	०	०	१५१३८-|	०	०
०	०	०	०	०	०	५१	०	०
०	०	०	०	०	२५	०	३८||	११||=
६५	८५४|-	२७६||-|||	१०५|||=	२७६||-|||	२५	५३२१	३७||-	१२||=*

* बेरीज बरोबर नाहीं.

पत्रांक १३३.

१७६७ ता. ४ जून. **श्री.** १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध ८.

तेरीज जमा वसूल बाकी साल तमाम पाा टेंभुरणी अमल राजश्री मारो बल्लाळ सुभेदार सरकार हांडिया सुाा सबा सीतैन मया अलफ.

	आजजमा	ऐनजमा	बाारुजूगुा	वजा कमी	बाकीजमा
कोा मजकूर	९९२	८५६।=	८६९।=	०	८६९।=
	६३०॥।≡	५८६॥	६४८॥।-	८६।-	५६२॥
	३३३॥≡	३००ϭ≡	३१५॥	०	३१५॥
	१८९३	१७५१॥		०	११८९॥
	४९२	४५०	४३०॥	०	४३०॥
	२२४ϭ≡॥	१८६ϭ=॥	१८०॥≡	०	१८०॥≡
	६४३ϭ-	५९८ϭ-	५६०।	०	५६०।
	७६०।	७०२ϭ-	७१२ϭ-	०	७१२ϭ-
	७३५।	६८३॥।	६३९॥।	०	६३९॥।
	२७५	२३१॥।=॥	२५९॥।=॥	२८	२३१॥।=॥
	१७०२	१६००ϭ=	१५२३ϭ=	०	१५२३ϭ≡
	८६०१।=॥	७९५२॥=*	७९२९।≡॥*	११४।-	४८१५ϭ≡॥*

इजाफा	एकूणहो	ऐनमालहा	बाबती	सरदेशमुा	सहनगी×
५५	९२४।=	७३९॥	७८४॥।=	७३॥।≡	३६॥।≡॥
३९	६०१॥	४८१ϭ≡	१२०।-	४८ϭ=	२४ϭ-
३६	३५१॥	२८१ϭ≡	७०।-	२८ϭ=	१४ϭ-
१२१	१९१०॥	१५२८।≡	३८२ϭ-	१५३॥।-	७६।=॥
३४॥	४६५	३७२	९३	३७ϭ≡	१८॥-॥
२१।	२०१॥।≡	१६१॥-	४०।=	१६ϭ=	८ϭ-
३७॥।	५९८ϭ-	४७८।≡	११९॥=	४७॥।-	२३॥।=॥
०	७१२ϭ-	५६९॥=॥।	१४२।=।	५६॥।=।	२७।=॥
४४	६८३॥।	५४७	१३६॥।	५४॥≡	२७।-॥
०	२३१॥।=॥	१८५॥-॥	४६।=	१८॥-	९।-॥
७७	१६००ϭ=	१२८०ϭ-॥	३२०ϭ॥	१२८ϭ-	६४ϭ॥
४६५॥-*	८२८०॥≡॥	६६२४॥-॥।	१६५६ϭ-॥।*	६६२।=॥*	३३०ϭ=*

× यापुढील सदरें पुढील पानावर पहावीं. * बेरीज बरोबर नाहीं.

सादल	शिबंदी	वजासूट	बाकीशा	खिवाय	ए॥
२२σ≡	५१।।।-॥	६८	८५६।=	५५॥=	३७।।।
१४।≡	३३॥≡	१५	५८६॥	४४।≡	२७।≈
८।≈	१९॥≡	५१।-	३००σ≡	३३॥	२४॥
४५।।।=	१०६।।।≡॥	१५३	१७५१॥	१३५॥	९४॥
११σ=॥	२६।-	१५	४५०	४२	३०॥-
४॥-॥	११॥=॥	१५।।।-॥	१८६σ=॥	३८σ-	२९॥
१४।-॥	३३॥-	०	५९८σ-	४५	३१।।।
१७σ=	४०।।।=॥	१०	७०२σ-	५८σ≡	
१६।=॥	३८।-	०	६८३।।।	५१॥	३४।।।-
५॥-	१२।।।≡॥	०	२३१।।।≡॥	४३σ=॥	३१॥=॥
३८।=	८९॥-	०	१६००σ=	१०१।।।=	६४
१९८।≡	१६६σ=॥	३२८σ-॥	७९५२॥=	६४८।।।-॥	४४७σ=॥

दसराभेटी	फर्मास	संकरांत	गुापट्टी	बट्टाशिरस्ते	पाते(पोत?)दारी	पटवारीपट्टी
५	१०	२	२	६	३।।।	२
५	०	२	२	५॥=	२॥	२
५	४	२	२	४	२॥	
१०	१५	७	४	२०	१२॥	३
५	६	२	२	५।-	३।-	२
५	६	२	२	३।≡	२σ-	२
५	६	२	२		२॥=	२
५	६	२	२	८।	५σ≡	२
५	६	२	२	६॥=	४σ≡	२
५	८	२	२	४σ-॥	२॥-	२
५	१४	३	३	१६॥=	१०।=	२
६०	८३?	२८	२५	८५σ।।।*	५१॥-*	२२

हमईपट्टी	मेजमानी	कारकुनी	मेजमानी	वसूल	बाकीशो
२	५	१०।=	७॥	९१२	०
२	६॥	७॥-	९।	६३०।।।≡	०
२	२	४	५	३३३॥≡	०
३	२०	२०	२१	१८९३	०
२	३	४।।।=	६॥	४९२	०
२	५	३।।।=	४॥≡	२२४σ≡॥	०
२	५	६σ=	७σ=	६४३σ-	०
२	५	८।	१०॥	७६०।	०
२	५	८σ≡	८॥	७३५।	०
२	५	४।=	६σ-	२७५	०
२	८	१६।।।=	२१	१७०२	०
२३	६९॥	९४॥	१०७σ=	८६०१।=॥	०

* बेरीज बरोबर नाही.

तेरीज जमा वसूल बाकी साल तमाम पा। दुधलाछ व पो। टेंभुरणी सुमा सबा सीतेन मया व अलफ.

	आजजमा	ऐनजमारुा	बारुजगुा	वजाकमी	बाकीजमा
पो। दुधलाछ	११०५४।=	९९१६।=	११०९८।	२६१॥।	१०८३६॥
पो। टेंभुरणी	८६०१।-॥	७९५२॥=	७९२९।≡॥	११४।-	७८१५८≡॥
	१९६५५॥।-॥?	१७८६९	१९०२७॥≡॥	३७६८-	१८६५१॥≡।

इजाफा	एकूण रुा	ऐनमास	बाबती	सरदेशमुा	सहुनगी
६७५।-	११५११॥।-	९२०९॥।≡	२३०१॥।=	९२०॥।-॥	४६०।-।
४६५॥-	८२८०॥≡॥	६६२४॥-॥।	१६५६८-॥।	६६२।=।	३३०८=
११४०॥।=	१९७९२॥-॥	१५८३४॥।॥।	३९५७॥।≡॥।	१५८३०=॥।	७९०।=।

सादल	शिबंदी	वजा सूट पायमली	बाकीरुा	बिवाय जमा	ऐनकरीन * वंदी
२७६८≡	६४४॥=।	१५८५।≡	९९२६।=	११२८	७८४॥-
१९८।≡	४६५८=॥	३२८८-॥	७९५२॥=	६४८॥।-॥	४४७४=॥
४७४॥=	११०९॥।-॥।	१९१३॥-॥	१७८७९	१७७६॥।-॥	१२३१॥।≡॥

दसराभेटी	फरमास	संकरांतपटी	गुापट्टी	बट्टारुा	पाते(पोत?)दारी	पटवारपट्टी
१२५	१६१	४५।=	४२॥	१४९॥।≡॥	९२॥।≡।	३५
६०	८३	२८	२५	८५८-॥	५१॥-	२२
१८५	२४४	७३।=	६७॥	२३५८-	१४४॥-॥	५७

हमईपट्टी	मेजमानी	कारकुनी	मेजमानीस्वारी	वसूलसते	बाकी
३६	९७	१५३।≡	१८९॥।	११०५४।=	०
२३	६९॥	९४॥	१०७८≡	८६०१।=॥	०
५९	१६६॥	२४७॥।≡	२९६॥।≡	१९६५५॥।-॥	०

---

* बेरीज बरोबर नाहीं.

पत्रांक १३४.

१७६८ एप्रील मे. श्री. १६९० वैशाख.

नकल.

याद इस्तमख जब.नी रामचंद्र नानाजी कुलकर्णी मौजे सीनवली ता। घोडे.

१ राजश्री मोरो गोपाळ गोळे यांचें कर्ज घेतलें. मुद्दल रुपये ३०० तिनशे-यास जमान त्रिंबक रघुनाथ कुलकर्णी मौजे मजकुर. कलम.

१ याचें व्याज रुपये एकसे पासष्ठ जाले. तिनशे रुपये वरून एकशेपासष्ठीचा रोखा दिल्हा. कलम ग्रा। त्रिंबक रघुनाथ व मोरो शंकर.

याचें व्याज सव्वा एकाहत्तर. एकूण रुपये २३६।. पैकीं तिसरा हिस्सा मोरो शंकर यानीं दिल्हा. रुपये ७८।।. व अदमासानें रुपये २२।. एकूण रुपये शंभर देऊन एकशेपासष्टीचें खत त्यांनीं नेलें. बाकी राहिले हिसे दोन. रुपये १५७।. याचा रोखा त्रिंबक रघुनाथ याचा घेतला. सबब—

\+ + + + + + +

गांवांत वस्ती नाहीं व गांव खाला. याजकरतां म्हणून याचा देविला. कलम १.

खुद्द निसब (त) त्रिंबक रघुनाथ याजकडे रुपये १०० शंभर याचा रोखा आला-हिदा दिल्हा. त्यास व्याजाचें मबलग जाले. त्याजपैकीं वसूल दिल्हे सोनें तोळे आदमासे रुपये ६७।। व नगद रुपये ४९ देऊन बाकी राहिले. कलम १.

एकशे साडेसत्तावन रुपये व्याज सुद्धा व रुपये शंभर व्याज सुद्धा. एकूण रुपये ८००. याचा रोखा घेतला. याचें व्याज रुपये ७००. एकूण रुपये १५०० जाले. याजवरी निम्मे वतन कुलकर्णाचे करून घेतला. कलम १.

आपल्यावर जबरदस्ती जाली. रुपये यावें अगर वतन यावें ऐसा निग्रह करून कागद करून घेतला. आपले कांहीं रदबदली न चालली. म्हणून मरणाभेणें तरण घेतलें.

पत्रांक १३५.

१७६९, १७७०. श्री. १७९१.

मौजे अबासले कांचन—गांव येथील सन तिसांत जप्ती केली त्याचा ऐवज कमाविसदाराकडे राहिला आहे; सन समानीनांत मोकळी करून पत्र दिल्हें सन तिसाचा ऐवज मौजे मजकूरचा वसूल घेतला तो माघारा चितो विठ्ठल याजकडे देणें म्हणून का। माजी सरकार हुंडे यास पत्र.

पत्रांक १३६.

१७७०, १७०१ | श्री. | १६९२.

याद कापड गु॥ लक्ष्मण नाईक सुबा सबैन मया अलफ.

१५२६॥ गु॥ कुशाबा बा॥ ताळेबंद.
२८०।- किता खरीदी मागून
१३१॥ धोतरजोडे महेश्वरी
सुमार २० एकूण
आख ५२६ दर ४
३७ जोट महेश्वरी
आख १४८ दर ४
४। दुपटे महेश्वरी
आख १७ दर ४
१२ किता धोतरजोडा
येवल्याचा खासगी-
कडे खर्च १ एकूण.
६॥ बा॥ रु॥ १ देणे
येसोजी रघुनाथ.
१७ पितांबर आन्याबा
कडे १ एकूण
४२॥ पासोळ्या ताडपत्री
२०॥ २२

४२॥

२
२६॥।- शेले साधे
६॥- किता १
२०। किता देणे
सन्याशी ९
दर २।

२६॥।-
२॥। भेट देणे महात १

२८०।-
१८०६॥।= पैकीं वजा परत
५९८- शेले साधे शाहागड.

१३८= १७८- १५॥।
१३८= ० ०

५९८-

४
४५८≈ तिवटे शाहागड वगैरे
१४।= ८॥ ८॥ ८८=
५॥= ० ० ०

४५८= ५

१०४।- (?)
० धोत्रजोडे कुशाबाच्या ताळेबंदी वजा होऊन बाकी करार लिहिले असेत सबब वजा नाहींत.

१०४।
बाकी —————— रु॥.

१७०२॥=
रुजुवातछ २८ साबान माघमास
—————— रु॥
कृष्णाजी गोपाळ याजकडील तसलमातीचे देविले.
१२५ तळेगावीं रोख
५३४।= शिलक पैकीं मारनिलेकडे निघाली ती वजा केली माघ वद्य १४

५५९।= (?)
बाकी देणें रु॥
१९४३।

पत्रांक १३७.

१७७१ ता. ७ नोवेंबर. श्री. १६९३ कार्तिक शुद्ध १.

व्याज[1] इा शके १८९० फाल्गुण ता। शके १६९३ कार्तिक शुद्ध १ पावेतों.

२३२६	रु	७०॥=	फाल्गुण शु॥ ३	ता। माहे	३२॥१३
३२८६॥।	रु	१००	फाल्गुण शु॥ ५	ता। माहे	३२॥११
७३९८	रु	२२६।	फाल्गुण शु॥१०	ता। माहे	३२॥ ६
४०५०	रु	१२५	फाल्गुण वद्य ४	ता। माहे	३२८१२
१२८६६	रु	४००	फाल्गुण वद्य ११	ता। माहे	३२८५
७२८	रु	२२॥।	चैत्र शु॥ १	शके १६९१ माहे	३२
९५२०	रु	३००	चैत्र शु॥ ९	ता। माहे	३१॥ ७
४९९७॥	रु	१६०	चैत्र वद्य ९	ता। माहे	३१८७
१५५५०	रु	५००	चैत्र वद्य १३	ता। माहे	३१८१
६७३१	रु	२३०	ज्येष्ठ वद्य ८	ता। माहे	२९८८
९४॥	रु	३।.	ज्येष्ठ वद्य १०	ता। माहे	२९८६
३४१॥।	रु	११॥।	ज्येष्ठ वद्य १३	ता। माहे	२९८३
३०९६	रु	१०७	आषाढ शु॥ ३	ता। माहे	२८॥१३
५१२६।.	रु	१०८।.	आषाढ शु॥ ७	ता। माहे	२८॥९
५८८३	रु	२०४॥।	आषाढ शु॥ ९	ता। माहे	२८॥७
१४२६६॥।	रु	५००८	आषाढ शु॥ १५	ता। माहे	२८॥१
५६९॥-	रु	२०	आषाढ वद्य २	ता। माहे	२८८१४
१४१३।-	रु	५०	आषाढ वद्य ८	ता। माहे	२८८८
२८२०	रु	१००	आषाढ वद्य १०	ता। माहे	२८८६
१४०१॥	रु	५०	आषाढ वद्य ३०	माहे	२७
१३९००	रु	५००	श्रावण शु॥ ७	ता। माहे	२७॥९
६८३८॥।	रु	२६२८- (२०। + २६॥ + २१४।- + १)	श्रावण वद्य १३	माहे	२६८३
११३-५	रु	५०	पौष शु॥ ११	ता। माहे	२२॥६
१८३	रु	४०	श्रावण वद्य १३	ता। माहे	२६८३
१२५८९॥	रु	६६७॥।=	वैशाख शु॥ १	शके ९२	१९
१५१	रु	८	वैशाख शु॥ ५	माहे	१८॥११
१२८१॥	रु	७२ (२२+५०)	ज्येष्ठ शु॥ ७	ता। माहे	१७॥९
९०९०	रु	४५०	फाल्गुण वद्य १०	शके १६९१ ता।	२०८६
२२३२॥।	रु	१०१	फाल्गुण शु॥ ५	शके १६९१	२०॥११

[1] व्याजाचा दर बारचा आहे का?

२५०२३॥। रु १४००॥= ज्येष्ठ शुा ५ शके १६९२ १७॥११

१५।-, ५०, १३३५।-

२७८८५॥।- रु १४५० —————— बाबूराव गोपाळ

२३५२० रु १२०० चैत्र शुा १३ माहे १९॥३

× ४३५(६?)५॥। रु २५० ज्येष्ठ वद्य २ माहे १७०१४

२७८८५॥।

१५४६॥।	रु १००	आषाढ वद्य २	ता। माहे	१६०१४
२४८	रु १५॥=	श्रावण शुा ५	ता। माहे	१५॥११
७८०	रु ५०	श्रावण शुा १३	ता। माहे	१५॥३
३५५॥-	रु २२।	श्रावण शुा १५	माहे	१५॥१
३१८६०	रु २०२५	श्रावण शुा ९	माहे	१५॥७
३६०८३।०	रु २५००	भाद्रपद वद्य ३	माहे	१४०१३
१४१	रु १०	भाद्रद वद्य १३	माहे	१४०३
६६८००	रु ५०	आश्विन वद्य ५	ता। माहे	१३०११
६६०	रु ५०	आश्विन वद्य १०	ता। माहे	१३०६
१६१।.	रु १२।-	आश्विन वद्य ११	माहे	१३०५
१२९३।	रु १००	कार्तिक शुा १३	माहे	१२॥१३
१२५३।	रु १००	कार्तिक शुा १५	माहे	१२॥१
२४६०	रु २००	कार्तिक वद्य ७	माहे	१२ऽ९*
१२१६॥।	रु १००	कार्तिक वद्य ११	माहे	१२ऽ५
१७८	रु १५।	मार्गशीर्ष शुा ५	माहे	११॥११
६१॥-	रु ५।-	मार्गशीर्ष शुा ७	माहे	११॥९
८५२॥-	रु ७५	मार्गशीर्ष वद्य १५	माहे	११०११
८१०	रु ७५ (६०+१५)	पौष शुा ७	माहे	१०॥९
२१४३	रु १९६	पौष शुा ३	माहे	१०॥१३
११७	रु ११	पौष शुा १२	माहे	१०॥४
३४५॥	रु ३५ (२५+१०)	माघ शुा ५	माहे	९॥११
९५॥	रु १०	माघ शुा १४	माहे	९॥२
२१३॥। (२१३॥।)	रु २२॥	माघ वद्य १	माहे	९॥
९३॥.	रु १०	माघ वद्य ५	माहे	९ऽ११
१९॥.	रु २	माघ वद्य ९	माहे	९ऽ७
६६॥।.	रु ७।.	माघ वद्य ९	माहे	९ऽ७

* आंक्याच्या ऐवजीं नकलेंत ऽ असें चिन्ह आहे.

८१॥.	रु	९	माघ वद्य १३	माहे ९ऽ३
३६०.	रु	४०	फाल्गुण शुद्ध १	माहे ९
४३६॥.	रु	५०	फाल्गुण शुा ९	माहे ८॥७
४२६॥.	रु	५०	फाल्गुण शुा १५	माहे ८॥१
८०००	रु	१०००	चैत्र शुा १ शके	१६९३ माहे ८
५३०	रु	७५	चैत्र वद्य १४	माहे ७ऽ१
१०६७।	रु	२८३॥।	वैशाख शुा ३	माहे ६॥१३
५८५	रु	९९	वैशाख वद्य १	माहे ६॥
३०	रु	५	वैशाख वद्य ३०	माहे ६ऽ१
६००	रु	१००	ज्येष्ठ शुा १	माहे ६
२८।	रु	५	ज्येष्ठ शुा ११	माहे ५॥५
५०६॥।	रु	१००	ज्येष्ठ वद्य १४	माहे ५ऽ२
६५५	रु	१५०	अधिक वद्य ५	माहे ४ऽ११
४१६॥।	रु	१००	अधिक वद्य ११	माहे ४ऽ५
६६०	रु	२००	आषाढ वद्य ७	माहे ३ऽ९
८४	रु	३५	श्रावण वद्य ४	माहे २ऽ१२
६५१७।	रु	२८३३॥-॥	श्रावण वद्य ७	माहे २ऽ९
३५३८०	रु	२००	भाद्रपद शुा ८	माहे १॥८

रु

३०८३९४॥

०	रु	२५॥।-	आश्विन वद्य ३०
०	रु	२००	मिति आश्विन वा १३

पत्रांक १३८.

१७७१ ता. ७ नोव्हेंबर. श्री. १६९३ कार्तिक शुद्ध १

व्याज हीा		शके १६९०	फालगुण ताा शके १६९३ कार्तिक शुद्ध १	
४८४५०	रु	१५००	फालगुण वद्य १ ताा	माहे ३२ऽ९
३०९३३।	रु	१०००	वैशाख शुा १ शके ९१	माहे ३०॥१३
१५३३३।	रु	५००	वैशाख शुा ११ ताा	माहे ३०॥५
२७६००	रु	१०००	श्रावण शुा १३ ताा	माहे २७॥३

१९६३३।	रु	१०००	चैत्र शुा १२ ता। माहे शके १६९२	१९॥४
१८७००	रु	१०००	वैशाख शुा १० ता। माहे	१८॥६
१७६३३।	रु	१०००	ज्येष्ठ शुा १२ ता। माहे	१७॥४
३२९५५॥।	रु	१०००	आषाढ वद्य २ ता। माहे	१६८१४
४८०००	रु	३०००	श्रावण शुा १ ता। माहे	१६
३५९३३।	रु	४०००	माघ वद्य ९ ता। माहे	९८ ७
२०३५	रु	१८५	पौष शुा १ ता। माहे	११
१६०००	रु	१०००	चैत्र शुा १ शके १६९३ माहे	८
३९३३।	रु	५००	चैत्र शुा ५	७॥ ११
३३६६॥।	रु	१०००	आषाढ वद्य ५ माहे	३ऽ११
४०५०	रु	१५००	श्रावण शुा १० माहे	२॥ ६

रु ———

३२५५६८

२११८५ *

पत्रांक १३९.

१६९४. श्री. १७७२, १७७३

यादी मारनिलेच्या यादीचा झाडा.

किता जमा रुपये ९४०००

मार्गशीर्ष शुद्ध ९

९२४॥ मार्गशीर्ष वद्य ८

१५ मोहर १

९ पुतळ्या २

८३।- खुर्दा

५०३३।-

७२ पावल्या

२५० आधेल्या

किता कृष्णाजी खंडेराव

मार्गशीर्ष शुद्ध १

रुा॰ ११००

३०० मार्गशीर्ष शुद्ध ६

१५० माघ शुद्ध ४

१३५ माघ शुा ६

३२५ माघ वद्य १

१०६। सोने वजन तोळे ६॥।

दर १५॥। गुा संत्रा सोनार

४७।= पुतळ्या ताय(टे?) सुमार

* बेरीज बरोबर दिसत नाहीं.

१०० रोख
३९५८≡ देणें यादवराव

९२४॥
५०० पौष शु० १०
२०० गुा अप्पा
३०० गुा आन्याबा

५००
१८० पौष वद्य ११ रुा ७० पैकीं परत खुर्दा २० बाकी.
५०० पौष वद्य ७ देणें केशव ठाकूर
८७॥ देणें सदू तेली तेल वजन पक्के ॥-॥- दर पक्का रुा २५ प्रमाणें.
३४ तांदूळ पक्के ४ दर ११
-॥।- गुळ वजन पक्कें.
६ लवंगा जायफळ
-।॥- ऊद
३ अजुरा पठ(टा?) ण

२२५२॥=×
बाकी ———————— रुा
१७४०॥-
———————— रुा
७९९८— माघ वद्य ११ देणें लक्ष्मण नाईक खाडेकर कापडाबद्दल ९०६ पो
६॥।- (*६॥।-?) विसाजी हरी फेटा एक
१०० तळेगांवी शिलक बंदपैकीं

१०६॥।≡
बाकी हाकी
४१३॥।≡ माघ वद्य ११ देणें केशव ठाकूर + + + मोती बा।

१२१३
बाकी ———————— रुा
५३४।=
देणें लक्ष्मण ठाकूर

१० एकूण वजन तोळे
२॥।= दर १६। प्रा

१०६३॥≡

बाकी रुा ३६।-

× असलप्रमाणें बेरीज घेतली. * ही रकम येथवर घेतली नाहीं की ?

कापडापैकीं तूर्त माघ वद्य १४

५३४।= रुो.

बाकी———————— रुो

० •

पत्रांक १४०.

१७७२ एप्रील मे. श्री. १६९४ चैत्र.

यादी————————————————————————

गुा लक्ष्मण ठाकूर

८०० माहे कार्तिक साबान

५०० छ १५ रोज

३०० छ २७ रोज

———

८००

२०० माहे मार्गशीर्ष रमजान छ १४ रोज

४४८॥ माहे पौष सवाल

१०० छ ९ रोज

१०० छ १४ रोज

४८॥ छ २४ रोज

२०० छ ३० रोज

———

४४८॥

१०४३॥ माहे माघमास जीलकाद

१४३॥ गोपाल————————————

९०० रोख

३०० छ ८ रोज

२०० छ ९ रोज

२०० छ १२ रोज

२०० छ २३ रोज

———

९००

———

१०४३॥

६२७ माहे फाल्गुण जोलईन
२०० छ ९ रोज
२०० छ १७ रोज
१०० छ २१ रोज
१२८ छ (७।) २८ रोज

६२७
२०० माहे चैत्र मोहरम
छ ४ रोज

३३१९

पत्रांक १४१.

१७७२ ता. ५ एप्रील. श्री. १६९४ चैत्र शुद्ध९.

राजश्री बाळकृष्ण केशव यासीः—सुमा इसन्ने सबैन मया व अलफ. गणेश पेठेंत नाडेवाले फकीर यांची घरें सुमार १० दहा आहेत. त्यांजपासून दरसाल पट्टी घेतात. त्यास सालमजकुरीं पट्टी न घेणें म्हणोन बा। राजश्री आनंदराव जीबाजी रसानगी जिज्याजी प्यादा छ १ मोहरम मोर्तब.

पत्रांक १४२.

१७७२ ता. २२ जुलई. श्रीमार्तंडभैरव. १६९४ आषाढ वद्य ७.

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी.

विनंति सेवक भगवंतराव शंकर कृतानेक सां। नमस्कार विज्ञापना. भवानी नाईक राक्षे श्रीगोंदकर व गोपाळ नाईक राक्षे या उभयतांचा भाऊपणाच्या वाटियाचा कजिया आहे. त्यास भवानीनाईक यांस आम्हीं जामीन जालों. मुदतीस न आला सबब त्याचें कर्ज मातुश्री सकूबाई सिंदे यांजकडे आहे. रुपये ४०००० च्याळिस हजार आहे. तो ऐवज उभयतांचा कजिया विल्हेस लागे तों नाईक-मजकूर यांस ऐवज देणार नाहीं, स्वामीची आज्ञा येईल तेव्हां देऊं. ज्यास ऐवज देवाल त्यास देऊं. मित्ती शके १६९४ नंदननाम संवत्छरे आषाढ वद्य ७ सप्तमी सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

पत्रांक १४३.

१७७२ ता. २६ आक्टोबर. श्री. १६९४ आश्विन वद्य ३०.

व्याज ईा शके १६९३ कार्तिक शुा १ ता। शके १६९४ आश्विन वा ३०.

३६८००	रुा	३०००	आश्विन वा ७ माहे १२०८
	रुा	२५	का शुा ११ माहे १२
५७३३।	रुा	५००	कार्तिक वा १ माहे ११०१४
५७१६॥।	रुा	५००	कार्तिक वा २ माहे ११०१३
२००४०	रुा	१८००	कार्तिक वा ११ माहे ११०४
९७३।	रुा	१००	पौष शुद्ध ८ माहे ९॥७
४७९५	रुा	५५९॥।	माघ शुद्ध १३ माहे ८॥२
२१४*		२५*	
१४९३।	रुा	२००	फाल्गुन वा १ माहे ७०१४
१४२५॥।	रुा	२००	फाल्गुन वद्य ११ माहे ७०४
१०५०६॥।	रुा	१६००	चैत्र शुद्ध १३ माहे ६॥२
१९६००	रुा	३०००	चैत्र शुद्ध १४ माहे ६॥१
६६०	रुा	१००	चैत्र शुद्ध १५ माहे ६॥
३१३३।	रुा	५००	चैत्र वद्य ७ माहे ६०८
१०८५	रुा	१७५	चैत्र वद्य ९ माहे ६०६
३७०	रुा	५०	चैत्र वद्य ३० माहे ६
७३७४			

वैशाखमास.

२०७६॥।	रुा	३५०	शुद्ध २ माहे ५॥१३
१४१६॥।	रुा	२५९	शुद्ध १० माहे ५॥५
१०४५॥।	रुा	२००	वद्य ८ माहे ५०७
१२९	रुा	२५	वद्य १० माहे ५०५
११५५	रुा	२२५	वद्य ११ माहे ५०४
१२९*		२५*	
१५५०	रुा	३००	वा १० माहे ५०५

७३७४(?)

१०२९०॥

ज्येष्ठमास.

९९३।	रुा	२००	शुा १ माहे ४॥१४
५८८०	रुा	१२००	शुा ३ माहे ४॥१२

* हें काय ?

२४१॥। रुा ५० शुद्ध ५ माहे ४॥१०
१०८० रुा २२५ शुा ६ माहे ४॥९
१६२। रुा ३५ शुा ११ माहे ४।४
९०० रुा २०० शुा १५ माहे ४॥
२१३। रुा ५० वा ७ माहे ४ऽ८
८२० रुा २०० वा १२ माहे ४ऽ३

१०२९०॥

१४२६॥। (?)* आषाढमास.

७५५॥। (७६६॥।?) रुा २०० शुा ५ माहे ३॥१०
६६० रुा १९४ऽ=॥ वा ३ माहे ३ऽ१२

२००८। (?) श्रावणमास.

५४५॥ रुा २०० शुद्ध ८ माहे २॥७
२५५॥। रुा १०० शुद्ध १० माहे २॥५
६०८॥ रुा २५० वद्य २ माहे २ऽ१३
४७३। रुा २०० वद्य ४ माहे २ऽ११
११३। रुा ५० वद्य ७ माहे २ऽ८

१६४२२॥ (?) भाद्रपदमास.

२४५ रुा १२५ शुद्ध १ माहे १॥१४
३५३। रुा २०० शुद्ध ७ माहे १॥८
१५५८३। रुा ८५०० शुद्ध ५ माहे १॥१०
२४० रुा २०० वद्य ६ माहे १ऽ६

४३८। आश्विनमास.

१५३। रुा २०० शुद्ध ७ माहे -॥-८
१२६॥। रुा २०० शुद्ध ११ माहे -॥-४
६० रुा १०० शुद्ध १२ माहे -॥-३
१६॥ रुा ५० वा ५ रोज ऽ१०
६० रुा ३०० वा ९ रोज ऽ६
१५ रुा १५० वा १२ रोज ऽ३
६॥ रुा १४०॥। १ रोज ऽ१४

१५०२५३॥ (?)

२७०२७॥।=॥ (?)

* येथून पुढें जेथें जेथें आम्हांस बेरीज बरोबर दिसली नाहीं तेथें तेथें (?) अशी खूण केली आहे.

वजा रकमा ता। २५ (२५)

एकूण रुपये ५४०-

बाकी २६९७३।।-।। रुो

रकमापुढें जमा धरणें आहेत ६२४।।=

५०० कार्तिक वा। ७

*१२(१२४।।=?)।।= कापड

६२४।।= (?)

२७५९८।≡।।

आश्विन वा। ३०

१५६।।।- कला (कैली ?)

६६।।= भात

९०८≡ बाजरी

१५६।।।-

३३१ दाग्या

३६। कित्ता

११। रकम

२५ रकम

३६।

---

‡५२४८-

१५०२५३।।

२८१२२।।-।।

पौ। वजा पुढें हिशेबीं रकमा जमा धरणें आहेत ता।

६२४।।= कित्ता.

५०० कार्तिक वा। ७

१२४।।= कापड

६२४।।=

---

* (१२४।।= ?) खालून ४ थ्या ओळीची रकम पहा. ‡ पृष्ठ १५२ वर तपशील पहा.

बाकी —————— रुो

कच्चे

१५०२५२॥

मुदल रुपये

२७४९७॥=॥

वजा रकमा

२१४ कित्ता

४० कित्ता

१२९ कित्ता

———

३८३

बाकी करार १४९८७०॥-

पत्रांक १४४.

१७७२ ता. २६ आक्टोबर. श्री. १६९४ आश्विन वा। ३०

व्याज ई॥ शके १६९३ कार्तिक शु॥ १ ता॥ शके १६९४ आश्विन वद्य ३० पो

११८१८०	रुा	९८७५॥।-॥	कार्तिक शु॥	१ माहे	११॥१४
२४४४०	रुा	३००५	माघ वा॥	११ माहे	८८४
७४६६॥।	रुा	१०००	फाल्गुण वा॥	१ माहे	७८१४
१८४०	रुा	४००	ज्येष्ठ शु॥	१२ माहे	४॥३
९१३३।	रुा	२०००	ज्येष्ठ शु॥	१३ माहे	४॥२
१७४६६॥।	रुा		आषाढमास		
७७३३।	रुा	२०००	शु॥	४ माहे	३॥११
७४६६॥।	रुा	२०००	शु॥	८ माहे	३॥७
२२६६॥।	रुा	१०००	श्रावण वा॥	७ माहे	२८८

———

१७४६६॥।

७००	रुा	२५०	श्रावण शु॥	६ माहे	२॥९
३२६६॥।	रुा	२०००	भाद्रपद शु॥	७ माहे	१॥८
१९३३॥	रुा	२०००	आश्विन शु॥	१ माहे	॥१४

एकूण रुपये

———

१८४४२७॥ (?) २५५३३०॥।-॥

पत्रांक १४५.

श्री.

१६९९ आश्विन
१७७२ सप्टेंबर-आक्टोबर.

गु॥ लक्ष्मण नाईक
१००० कार्तिक वद्य १ ५०० ५००
४०० माहे फाल्गुन जिल्हेज.
२०० छ १२ रोज
२०० छ २४ रोज

४००

८२५ माहे मोहरम चैत्र मास
१०० छ १४ रोज
५० नख्त
५० खुर्दा

१००

५०० छ २१ रोज
५० छ २८ रोज खुर्दा
१७५ छ २९ रोज देणें
बाळंभट शौचे

८२५

२०८३८ माहे सफर वैशाखमास
३५० छ १ रोज
२४९८=॥ छ ८ रोज
२०० रोख
४९८=॥ खुर्दा

२४९८=॥

२२४॥-। १६ छ रोज
२०० रोख
२४॥-। खुर्दा

२२४॥-।

२०० छ २१ रोज
३०० छ २२ रोज

(याच पृष्ठाचा २ रा कालम पहा.)

आबाजी अनंत
२४॥-।छ २३ रोज खुर्दा
२०० छ २९ रोज
५३४॥। छ मजकूर
यात्रा कोल्हापूर
१५० नख्त
३५६। मोहरा २५
दर १४। प्रो
२६ अधेल्या
२॥ पावल्या

५३४॥।

२८८३८

७३२॥= माहे रावल जेष्ठ मास
४९८-॥ छ ४ रोज खुर्दा
२०० छ ६ रोज गु॥ हरी.
३४।≈ छ ९ रोज खुर्दा
गु॥ चेत्रसिंग.
२०० छ १४ रोज गु॥
चतरसिंग.
४९८-॥ छ१९ रोज गु॥
चतरसिंग खुर्दा
२०० छ २५ रोज

७३२॥=

३९४८=॥ माहे राखर आषाढमास.
२०० छ ३ रोज गु॥
चतरसिंग.
१९४८=॥ छ १५ रोज
१४५ रोख
४९८-॥ खुर्दा

१९४८=॥

७२५ माहे जा॥वल श्रावणमास
१०० छ ८ रोज गु॥
चतरसिंग.

(पुढील पृष्ठाचा १ ला कालम पहा.)

१५० छ १५ रोज गुा
सदानंद.
२०० छ १६ रोज आभा-
पोकर.
५० छ २० रोज गुा
चतरासिंग.
१२५ छ २७ रोज

———

७२५ (?)
४०० माहे जाखर भाद्रपदमास.
१७५ छ ६ रोज गुा
चतरसिंग.
२५ छ ७ रोज गुा
पर्वतासिंग.
२०० छ २३ रोज गुा
चेत्रासिंग.

———

४००
१०१४ माहे रजब आश्विनमास.
२०० छ २ रोज
१६६ नख्त
२५ अधेल्या
९ पावल्या

———

२००
३०० छ १० रोज गुा
महादसिंग.
१४ छ १८ रोज मोहरा
५० छ मजकूर शामा
४५० गुा चतरसिंग
१०० छ २२ रोज
२०० छ २३ रोज
१५० छ २६ रोज

———

४५०

———

१०१४
७५९७॥‍=॥
(याच पृष्ठाचा २ रा कालम पहा.)

५२४८‍- छ २९ रोज

———

७५३८८‍-
५०० माहे साबान कार्तिकमास.
छ १५ रोज
१५० बापुभट
२५ बाबा आचारी
७५ गोपाळभट खेडकर
२५० रोख

———

५००

———

७५९७॥‍=॥
ता।
१००० विा दादाजी.
७५९७॥‍=॥ विा आन्याबा.
७०९७॥‍=॥ रजबपर्यंत
राजुमत (?)
५०० साबान.

———

७५९७॥‍=॥

———

८५९७॥‍=॥
किता कलमे जमाखर्च जाला नाहीं.
३१०० कर्जदादन रामाजी बाबाजी
देशपांडे
३००० आश्विन शु० ७
शके ९३
१०० पौष शु० ८
शके ९३

———

३१००
३००० कर्जदादन नागोपंत कुळकर्णी
का नाशिक.
१८०० कार्तिक वद्य ११
शके ९३
१२०० ज्येष्ठ शु० ३ शके ९४

———

३०००
(पुढील पृष्ठाचा १ ला कालम पहा.)

१६०० कर्जदादन (?) संताजी देशमुख व
रघुनाथ देशमुख पाा दिंदोरी
८०० संताजी देशमुख
८०० रघुनाथ देशमुख

१६००
यासी मिती चैत्र शु. १२ शके ९४

७७००
३००० कर्जदादन मोकदम
पाटिलकी गाहाण ठेऊन
ऐवज दिल्हा मिती चैत्र
शुद्ध १४ शके ९४
२०० कर्जदाहन नागोजी देशमुख पाा
दिंदोरी मिती श्रावण श. ८
८५०० खरेदी देशमुखीचे वतन पाा पौ
मिती भाद्रपद शुद्ध १० शके ९४

११७००
१२४॥= कापड

११८२४॥=
७७०० तेरीज

१९५२४॥=
गला केला सोलुलें मापें वगैरे
६६॥= भात खंडी १॥=॥ दर खंडीस
रुो ४१ प्रो
९०८≡ बाजरी खंडी
१।४॥=. कित्ता गाड्या
०।४॥०॥ कित्ता गाडी १

१॥।४।२॥
दर खंडीस रुो ४५॥ प्रो

१५६॥-
३३१ दाक्या
९७। गिरनारे येथील २६
(याच पृष्ठाचा २ रा कालम पहा.)

२२। आजंटे येथील ६ दर ३॥
९५ इंदुरियाच्या १९ दर ५ प्रो
११६ पेशनीच्या सुमार ४५ पैकीं
परभारें नेल्या
२ धोंडाबा नाईक
२ रामचंद्र भट
१२ माारानिले जिजा

१६
बाकी २९ दर ४ प्रो

३३१
३६। कित्ता कलमे
९८= तुप वजन पक्के ८।५
१॥≡ गुळ
१४८≡ चिरंजीव भिकोबा या-
च्या मुंजीत पवित्रकें व
प्रतिमा करविली त्यास
सोनें वजन -॥१
११। कापड देणें विश्वनाथ भट
वैद्य
५॥= तीवट १
५॥= सेला १

११। ---
२

३६।

५२४८-

पत्रांक १४६.

श्री.

१६९४ फाल्गुण वद्य १०
१७७३ ता. १८ मार्च.

हिशेब श्रीमंत राजश्री इा शके १६९४ कार्तिक शुा १ ता। शके १६९४ फाल्गुन वा। १० पावेतो.

१००० मिती शके ९० ज्येष्ठ शुा ९ देविले रेवापुरी गोसावी तळेगांवकर यास

४०५।।।≈ मिती शके १६९१ मार्गेश्वर वा। ८ सोनकडी जोड वजन तोळे २६॥ दर १५।- प्रो भिकोबाचे हातीं कडे करून घातलें असे.

५०० कार्तिक मास
५०० वा। १ नख्त रुा

५०० मार्गशीर्ष मास
२०० शुा १ देविले बाबा वैष्णव त्रिंबककर यास रु
१०० शुा ४ हस्तें माहादसिंग नख्त रुा
२०० वा। १ नख्त रुा माहादुसिंग

५००

२०० पौषमास
१०० शुा १० गुा बाबू कोठवळा नख्त रुा
१०० शुा १५ हस्तें परवतसिंग नख्त रुा

२००

११०० माघमास
१०० शुा २ गुा आम्याबा नख्त कालाहती पो

(याच पृष्ठाचा दुसरा कालम पहा.)

१०० शुा ४ हस्तें परवतसिंग
३०० शुा ९ देविले अंताजी महादेव.
१०० शुा १० हस्तें छत्र पती नख्त रुा
१०० शुा ११ हस्तें छत्रपती नख्त
२०० शुा १३ देविले. रामाजी जनार्दन यांस भात
२०० वा। ११ हस्तें छत्रपती नख्त
१५०
५०

२००

११००

६२७ फाल्गुन मास
२०० शुा ११ हस्तें माहादसिंग नख्त
२०० वा। ४ हस्तें जी नख्ती रुपये
१०० वा। ८ देविले रामाजी जनार्दन यास पा

५००

१२७ वा। ३० नख्त

१९२ मिती गोपाळ देव याज रुा ३४२ पो परभारा आम्हांकडे वसूल रुा १५० बाकी राहिले रुपये १९२

२०० चैत्र शु. ६ हस्ते परवतसींग नख्त रुपये.

४७२४।।।≈

सनदा.

पत्रांक १४७.

१६४१ आषाढ शुद्ध ५. श्री.

नकल

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ४६ विकारी संवछेर आषाढ शुा ५ पंचमी गुरुवासरे क्षत्रिय-कुळावतंस श्रीराजाशाहू छत्रपति स्वामी यानीं तपोनिधी वल्लभगीर गोसावी यांसि

सिका सिका

दिल्हें इनाम-पत्र ऐसाजे तुम्हीं हरिभक्तपरायण तपोनिधी. तुमचे मठीं अतीत अभ्यागत येत असतात. त्यांस अन्न-पाणी पावल्यानें स्वामीस व स्वामीच्या राज्यास कल्याण; ऐसें जाणोन स्वामी तुम्हांवर कृपाळू होऊन मौजे आंबवली ताा मुठे-खोरें प्रां मावळ हा गांव पेशजीच्या मोकासीयाजकडून दूर करून कुलबाब कुलकानु खेरीज इनामदार व हकदार चतुःसीमा-पूर्वक करून दिल्हा असे. तरी मौजे मजकूर आपले दुमाला करून घेऊन तुम्हीं व तुमचे शिष्य-परंपरेनें इनाम अनभवून सुखरूप राहाणें. जाणिजे. लेखनालंकार मोर्तब.

बारसुरू बारसुरूसुद बारसुमंत बारमंत्री.

पत्रांक १४८.

१६४९ कार्तिक शुद्ध १५. श्री. नकल.

शिका राजाचा.

स्वस्तिश्री राज्याभिषेक शके ५४ प्लवंग नाम संवत्सरे कार्तिक शुद्ध पौर्णिमा सौम्यवासरे, क्षत्रियकुळावतंस श्रीराजा शंभु छत्रपती स्वामी यांनीं वेदशास्त्रसंपन्न

शिका पंतप्रधान. शिका प्रतिनिधीचा.

राजश्री लिंबकभट बिन सखंभट उपनाम थेटे गोत्र अत्री वास्तव्य कडुस, यांसी दिल्हे इनामपत्र ऐसीजेः-तुम्हीं अहमदनगरचे मुक्कामीं स्वामीसन्निध विदित केलें कीं, "आपण पुरातन राजाश्रित, कुटुंबवत्सल, योगक्षेमाची अनकूलता नाहीं. महाराज धर्मपरायण आहेत. कांहीं स्वास्ता करून दिधलियानें महाराजास कल्याण चिंतून राहूं." म्हणोन. त्यावरून तुम्हीं बहुत थोर, पुरातन, आश्रित, यास्तव स्वामींनीं तुम्हांस मौजे सावुरकी ताा वाडें प्रांत जुन्नर हा गांव देहु येक इनाम कुलबाब कुलकानु हाली पट्टी पेस्तरपट्टी जलतरु पाषाण निधि निक्षेपसहित खेरीज हकदार व इनामदार करून इनाम सर्वमान्य करून दिल्हा असे. आलाहिदा सनदा सादर आहेत. तरी मौजे मारीं पूर्वमर्यादेप्रों आपले स्वाधीन करून घेणें आणि इनाम

तुम्हीं व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें अनभऊन सुखरूप राहणें. जाणिजे. निदेश समक्ष मोर्तब, मर्यादेयं विराजते.

रुजु सुरनवीस.

तेरीख १४

रबिलावल सुहुर सन समान बार. सुरु सुद बार.

पत्रांक १४९.

१७६१ ता. २ फेब्रुवारी श्री. नकल. १६८२ पौष वद्य १३

राजश्री देशाधिकारी व लेखकं वर्तमान भावी पा गांडापूर गोसावी यांसिः—

छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य सेवक बाळाजी बाजीराव प्रधान नमस्कार व आसीर्वाद. सुा इहीदे सीतैन मया व अलफ. कृष्णराव बापूजी व भिवराव बापूजी उपनाम रामडोहकर, गोत्र विश्वामित्र सूत्र आश्वलायन, कुलकर्णी कसबे मजकूर, यांनीं हुजूर कसबे पुणें येथील मुकामीं विनंति केली कीं, आपणास मोंगलाईतून बादशाहा अलमगीर सानी यांणीं कसबे मजकूर हा गांव दरोबस्त इनाम करार करून देऊन फर्मान करून दिल्हा. त्याप्रमाणें आपणाकडे भोगवटा चालत आला व सरकार तर्फेने सरदेशमुखी व बाबती हि पेशजी इनाम दिल्याप्रमाणें चालतात. त्यास आपण स्वामीच्या राज्यांतील पुरातन येकनिष्ठ सेवक; यास्तव स्वामींनीं कृपाळू होऊन कसबे मजकूरचा मोगलाई अमल सरकारांत आला, याजकरितां बादशाई फर्मान आपणाजवळ आहे तो पाहून मोगलाई अमल व सरदेशमुखी व बाबती पेशजी आपणाकडे चालत आहे त्याप्रमाणें दरोबस्त इनामकरार करून देऊन भोगवटियास सनद करून दिल्ही पाहिजे म्हणून. त्याजवरून मनास आणितां हे राज्यांतील पुरातन येकनिष्ठ सेवक, याचे चालवणें अवश्यक जाणून याजवर कृपाळू होऊन बादशाही फर्मान आणून दाखविला, तो पाहून कसबे मजकूर हा गांव हकदार व ईनामदार मोकासी खेरीज करून बाकी मोगलाई अमल व सरदेशमुखी व बाबती पेशजी चालत आहे त्याप्रमाणें देखील जल-तरु-पाशाण-निधीनिक्षेपादि दरोबस्त इनाम करार करून देऊन हें पत्र सादर केलें असे. तरी सदरहूप्रमाणें कसबे मजकूरचा दरोबस्त अमल मशारनिलेच्या दुमाला करून यांस व यांचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेने इनाम चालवणें. प्रतिवर्षी नवीन पत्राचा आक्षेप न करणें. या पत्राची प्रत लेहून घेऊन असल पत्र मारनिलेजवळ भोगवटियास परतोन देणें. जाणिजे छ २५ जमादिलाखर. आज्ञाप्रमाण. मोर्तब असे.

---

१. आलेल्या विनंतीपत्रांतील मजकूर येथें संपला.

पत्रांक १५०.

१७६१ ता. २ फेब्रुवारी. श्री. नकल १६८२ पौष वद्य १३.

राजश्री कृष्णराव बापूजी व भिवराव बापूजी उपनाम रामडोहकर, गोत्र विश्वामित्र सूत्र आश्वलायन, कुलकरणी कसबे मजकूर गोसावी यांसिः—

छ सेवक बाळाजी बाजीराऊ प्रधान नमस्कार सुहुर सन इहिदे सीतेन मया -अलफ. तुम्हीं हुजूर को पुणें येथील मुक्कामीं विनंति केली कीं, आपणांस मोगलाईतून अलमगीर सानी बादषाहा याणीं कसबे रामडोह पो गांडापूर सरकार दौलताबाद सुभे खुजस्ते-बुनियाद हा गांव दरोबस्त इनाम करार देऊन बादषाही फरमान करून दिल्हा. त्याप्रमाणें आपणांकडे भोगवटा चालत आला व सरकारतर्फेनें सरदेशमुखी व बाबतीहि आपणांकडे चालतात. त्यांस आपण स्वामीच्या राज्यांतील पुरातन एकनिष्ठ सेवक. यास्तव स्वामींनीं कृपाळू होऊन कसबे मजकूरचा मोगलाई अम्मल व सरकारांत आला, याजकरितां पेशजीचा बादषाही फर्मान आपणाजवळ आहे तो पाहून मोगलाई अम्मल व सरदेशमुखी व बाबती पेशजी आपणांकडे चालत आहे त्याप्रमाणें दरोबस्त इनाम करार करून देऊन भोगवटियासि सनद करून दिली पाहिजे म्हणून. त्याजवरून मनास आणतां तुम्हीं राज्यांतील पुरातन एकनिष्ठ सेवक; तुमचें चालवणें आवश्यक जाणून तुम्हांवर कृपाळू होऊन तुम्ही बादशाही फर्मान आणून दाखविला तो पाहून को मजकूर हा गांव हक्कदार व इनामदार व मुकासी खेरीज करून बाकी मोगलाई अम्मल व सरदेशमुखी व बाबती पेशजी चालत आहेत त्याप्रमाणें देखील जलतरुपाषाणनिधिनिक्षेपादि दरोबस्त इनाम करार करून देऊन हे सनद करून दिल्ही असे. तरी सदरहूप्रमाणें कसबे मजकूरचा दरोबस्त अम्मल तुम्हीं आपले दुमाला करून घेऊन तुम्हीं व तुमचे पुत्रपौत्रादि वंशपरंपरेनें इनाम अनुभवून सुखरूप राहणें. जाणिजे छ २५ जमादिलाखर. आज्ञाप्रमाण. मोर्तब.

सिका

पत्रांक १५१.

रायरीकरांची वंशावळ.

प्रभाकर

|

विसाजीपंत

---

१. येथें विनंतीपत्रांतील मजकूर संपला.

विसाजीपंतांस पुत्र ६; त्यांची वंशावळः—

- १ रघुनाथ
  - बाजीराव
    - रामचंद्रपंत दत्तक घेतले (मयत)
  - त्रिंबकराव यास दत्तक दिले
- २ यशवंत
  - रंगनाथ
    - सखाराम (मयत)
    - अमृत
      - रंगोबा
        - रमाकांत
        - लक्ष्मण
        - गणेश
  - अंताजी
    - बळवंत
      - पुरुषोतम
        - विठ्ठल
        - हरिपंत (दिले)
        - मोरोबा
- ३ गोविंद
  - जनार्दन (मयत)
  - महादेव
    - खंडोपंत
      - केशवराव
        - नारायण
        - गोविंद
        - कृष्ण
      - वामनराव (दतक
      - बाळकृष्णपंत दिले)
    - नारोपंत (मयत.) (स्त्री आहे.)
- ४ केशव
  - सदाशिव
    - पांडोबा (मयत) (स्त्री आहे)
  - मकुंद
    - भगवंत
      - माधवराव (दतक दिले)
      - नारायण (मयत)
      - हरिपंत (दतक दिले)
- ५ मोरोपंत
  - भिमाजीपंत
    - बाळकृष्ण दतक घेतले
- ६ चिंतोपंत
  - त्रिंबकराव (दतक घेतले)
    - माधवराव (दतक घेतले)
      - वामनराव (दतक घेतले)

किरकोळ.

पत्रांक १५२.

इ. स. १७६५ ता. ३१ आक्टोबर श्री. १६८७ कार्तिक वद्य ३ (?)

तीर्थस्वरूप राजश्री तात्या[1] वडिलांचे सेवेसीः—

आपत्यासमान रघुपंतरायानें[2] कृतानेक सां नमस्कार विनंति. येथील कुशल ता छ १५ जमादिलावलपर्यंत वर्तमान येथास्थीत असे. विशेष. पा अमळनेर येथें राजश्री नारो कृष्ण यांणीं उपद्रव केला, हें वर्तमान पेशजीं सविस्तर लिहीलें आहे, त्याजवरून अवगत जालें असेल. प्रस्तुत राजश्री आपाजी त्रिंबक याचें पत्र पा मजकुरींहून आलें. त्यांत वर्तमान कीं राजश्री रामाजी आणाजी यांनीं परगण्यांत येऊन मुकाम केला. गांवगना स्वार पाठऊन बखेडा आरंभिला आहे. कारकून व हुजरे यांणीं आंट[3] करून अनेक प्रकारचे उपद्रव आरंभिले आहेत. ऐसियासि लावणीचे दिवस. या समयांत हा प्रसंग जाला! तेणेंकरून नुकसानीची गोष्ट आहे. पंचवीस हजार रो ध्यावे येविषयीं सरकारची आज्ञा नारो कृष्ण यास आहे. त्यावरून त्यांणीं बहुत च उपद्रव केला. त्यास येविषईचा दरबारीं आपण बंदोबस्त करून रो नारो कृष्ण याचें नांवें मनाईपत्र[4] सत्वर पाठवावें. पत्रास दिवसगत लागली, तर माहालीं स्थीत राहणार नाहीं. पंचवीस हजार रो ध्यावे, हा दुराग्रह राजश्री नानांचा[5] असेल तर पुण्यांत सदरहू ऐवजाची निशा द्यावी आणि मनाई लवकर पाठवावी. वरकड कित्येक आर्थ राजश्री राजाराम विठल यांशीं भाषणांत आला आहे. आपणांस विनंती करतील. त्यावरून ध्यानास येईल. राजश्री जानराव कदम व भवानीसिंग फौजसुद्धां आले. त्यांचें देणें एक लक्ष सात हजार रो निघाले, त्याचे तडजोडींत असों. माहालची अवस्था परस्परें आपणास विदित आहे. देण्याचे पेंच मातबर. सर्व मार राजारामपंत विदित करितील. बहुत काय लिहीणें लोभ करावा हे विनंती.

पत्रांक १५३.

इ. स. १७६६ ता. ६ मार्च. श्री. १६८७ फाल्गुन वा १०

राजश्री चिंतो विठ्ठल हुद्दा[6] प्रभाकर जोशी राईरीकर गोत्र अत्री सूत्र अश्वलायन सरकानगो सुभे खानदेश गोसावी यांसिः—

---

१. चिंतोपंततात्या रायरीकर. २. हे नारोशंकरचे पुत्र कीं काय? ३. आग्रह, हट्ट. ४. ‘रुपये वसूल करूं नयेत’ असें पत्र. ५. फडणीस किंवा पत्रांतील नारो कृष्ण? ६. इमीन? आजाचें नांव?

७ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो॥ राजे भारतशाहा हटिया-
राय संवस्थान कालिभीत मकडाई, सरकार हांडे सुभे मजकूर रामराम. विनंति. उपरि सन ११७५ कारणें इनामपत्र लिहून दिल्हें ऐसे जेः—गंभीरराव कानगो पूर्वी सुभे मजकूरचे होते. त्यांसी आमचे वडिलांनीं सरकानगोइचें वृत्तीमुळें दाने गांव तीन हजारचे तनखाहचे इनाम करून दिल्हे. उपरांतिक कदीम गंभीरराव यांची अवलाद बुडाली. त्यांनीं दत्तपुत्र घेऊन वृत्तीची स्थापना केली. परंतु कोण्ही जिमीदारीचे कसबांत व कामाकाजांत फहमिदा[1] न जाहला. सबब सदरहू गांव इनाम दिल्हे होते, त्या गांवांचा उपभोग त्यांजकडेस चालिला नाहीं. हालीं तुम्हीं सुभे मजकूरचे कानगोईचे निम्मे वतन खुषखरिदी खंडो गंभीरराव कानगो याजपासून केलें; त्याचे खरीदखत मोंगलाई व स्वराज्यांतील सनदा भोगवटियास करून घेतल्यात. त्याप्रमाणें तुमचा कानगोईचा भोगवटा चालू जाला. संस्थानपैकीं आमचे वडिलांनीं पूर्वी कानगो यासी गांव इनाम दिल्हे होते, ते 'आमचे आम्हांकडेस द्यावे' म्हणून तुम्हीं विदित केलें. त्याजवरून मनास आणितां निमे वृत्ति तुम्हीं घेतली तेव्हां तुम्हांकडेस निम्मे तनख्याचे गांव द्यावा, बाजवी रीतीने जाला. परंतु खंडो गंभीरराव कानगो निमे वतनाचे हालीं विद्यमान आहेत. त्यांनीं आम्हांकडील गांव तीन हजार रुपये तनख्याचे तुम्हांस देऊन संस्थान मजकूरचे इनाम गांवासी आम्हांस समंध नाहीं ऐसे पत्र तुम्हांस करून दिल्हे. तें पत्र मनास आणून हालीं आम्हीं पुस्त दरपुस्त जमीदारीच करीत आलों व तुम्हीं सरकानगोई वतन खरीदी करून जमीदारच जालेत. सबब आमचे वडिलांनीं गांव इनाम दिल्हा त्याचा लोभ आम्हीं, त्याचे वंशीचे, आम्हांपासून न व्हावा. आम्हांस व आमचे राज्यास अनिष्ट जाणोन तुम्हांस सदरहू तीन हजार रुपये तनख्याचे गांव

बितपशीलः—

२००० मौजे आबसेल गांव एक तनख्या एकूण दोन हजार.
१००० मौजे कांचनगांव गांव एक तनख्या एकूण एक हजार

३०००

सदरहू गांव दोन तर्पे जून व ज्यां यांची (?) तनख्या एकूण तीन हजार तुम्हांस इनाम कुलबाब व कुलकानू खेरीज हकदार करून देऊन हें इनामपत्र करून दिल्हें असे. तरी तुम्हीं व तुमचे पुत्रपौत्रादिवंशपरंपरेनें सदरहू गांवाचा उपभोग घेत जाणें. ये विषयीं तुम्हीं अगर आमचे वंशीचा कोण्हीं खलेल करील तो ईश्वराचा अन्यायी. वछ देवीची शपत असे. मि॥ १० वद चैत्र सं १८२२ ता॥ २४ रमजान सन ११७५

---

१. समजूतदार.

पत्रांक १५४.

इ. स. १७६६ ता. २८ आगष्ट. श्री. १६८८ श्रावण वद्य ९.

राजश्री माहादाजी अनंत गोसावी यांसिः—

सुा सबा सीतैन मया व अलफ तुम्हाकडे कर्जाचा ऐवज करार केला त्यांपैकीं बदल देणें दिा तोफखाना आकार पो सो

२०००० दिा तोफखाना थोरला

१०००० नाईकजी खुद

३००००

तो (तपशील).

८००० आषाढ शुद्ध एकादशी आठ हजार देविले नाईकजी खुद

२२००० श्रावण शुद्ध दशमी बेवीस हजार देविले.

३००००

येणेप्रों तीस हजार रुपये देविले असेत. तरी पावते करून पावलियाचे कबज घेणें. सदरहू मिल्याबरहुकूम तुह्मीं ऐवज जिकडील तिकडे पावता केला, त्याप्रों व्याजास मित्या लागतील. जाणिजे. छ २१ रबिलावल. आज्ञाप्रमाण.

(लेखनावधिः)

पत्रांक १५५.

इ. स. १७६७ आगष्ट सप्तंबर. श्री. १६८९ भाद्रपद.

श्रीमंत राजश्री चिंतोपंत तात्यासाहेब स्वामींचे सेवेसीः—

आज्ञाधारक बाबाजी मल्हार कुळकर्णी मौजे साकेगांव पा सेवगांव सा नमस्कार. विज्ञापना. मौजे मजकूरचे हिशेब कितेव मूळ रयतेचा व आपला लढा पडला, हें वर्तमान हुजूर विदित जालें. त्याजवरून स्वामींनीं रो राघोपंत बावा यांस मौजे मास चवकशीस पाठविलें. पंत मारनिले यांनीं गांवचे वर्तमान मनास आणून आज्ञा केली कीं, सन हजार ११६८ ता सन हजार ११७५ चा हिशेब कुलारघवार[1] कच्चा जमाखर्च समजाविल्याखेरीज रयतेची समजूत पडत नाहीं.

---

१. कुळवार.

त्याजवरून हा मुचलका लेहून दिल्हा असे. सदरहू लिाप्रों अडुसष्ट ताा पंचाह-त्तरपावेतों कचा हिशेब आपल्या सालाचा कुलारघवार समजून देऊं. हिसेबामुळें आपले आंगीं जो लागतील त्याची निशा करूं. सरकारची गुनेगारी देऊं. रो नरहरराव लक्ष्मण याचे कर्जाचा हिशेबाचा अढताळा[1] पडला आहे, तो हिशेब देऊं. छ १५ रोज ताा छ २२ माहे जलादिलावल पावेतों फडशा करूं. हे मुचलका लिा सही. सन हजार ११७७ सुा सन समान सितैन मया अलफ.

(कृष्णाजीचें लिखित २७) **पत्रांक १५६.**

इ. स. १७३० ता. १ नोव्हेंबर. **श्री.** १६५२ कार्तिक शुद्ध २.

राजश्री भगवंत राऊ सोमवंशी हवालदार व कारकून किल्ले सिंहगड गोसावी यांसिः—

॥ छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य–स्नो नारो शंकर सचीव आशिर्वाद व नमस्कार. सुा ईहिदे सलासैन मया अलफ. रा कोंडाजी पवार याची असामी पेशजी पंचहजारियांत घालून किल्लेमारीं नामजाद ठेविले होते. त्याप्रमाणें सालमारीं हुजरून करार करून हें पत्र तुम्हांस सादर केलें आहे. त्यास यांणीं आपले तर्फेनें मालजी दिघा व कृष्णाजी मान्या किल्लेमारीं चाकरी करावयास ठेविले आहेत, तरी तुम्हीं यांजपासून किल्लाचाकरी घेत जाणें. यांच्या बेगमीस मौजे मुडखेल ताा कर्यात मावळ हा गांव किलियाचे निसबतीनें मकासा देविला असे. तरी मौजे मारचा मुकास-बाबेचा ऐवज यांजकडे वसूल देवणें. रा मानाजी चाकणे यांस उडरी अगर मुडखेल या दोहीं गांवापैकीं एक गांव त्याचे खातरेस येईल तो देणें म्हणून पेशजी किलियास पत्र सादर केलें आहे. त्यावरी नव जाणें. त्यांजकडे उडरी करार केली असे. देणें. मौजे मुडखेल याजकडे चालवणें. मौजे मारच्या ऐवजीं किलियाकडे वसूल जाहला असेल तो वजा करून उरला ऐवज मुकासबाबेचा याकडे देवणें. यांचें चालवणें अगत्य जाणून यांची पेशजी प्रमाणें किल्लेची असामी करार करून यांचे तर्फेनें दांग लोक किल्लाचाकरीस ठेविले आणि मौजेमार यांजकडे मुकासा दिल्हा आहे. तरी लिहिल्याप्रमाणें चालवणें. छ १ जमादिलावल पा हुजुर.

(मुद्रा) श्री शंकराजी नारायण

(मोर्तब) पत्रा— वधिरयं भाति

बार सुरसुद बार.

---

1. घोळ.

पत्रांक १६०

इ. स. १७५३ ता. २८ आक्टोबर श्री. कार्तिक शुद्ध २ शके १६७५.

नक्कल.

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री नारो शंकर गोसावी यांसि--

सेवक बाळाजी बाजीराव प्रधान, नमस्कार उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहीत जाणें. विशेष. मौजे सातपूर प्रा नाशिक येथील कमाविशी साल-मजकुरीं तुम्हांस सांगतली असे. तरी मौजेमजकुरची कमाविष इमानें इतबारें करित जाणें मौजेमजकूरचा तनखा रुपये ९०० नवशें याशीं हाल वसूल रुपये एकविशें यासी बितपशील.

१००० जहागीर सरदेशमुखी, चौथाई, मोकाशी व बाबती ऐवज निका तपशील.

७०० जागीरदार

३०० मोकाशी.

१०००

११०० तुम्हास संवसाराचे बेगमीस ज्यास्ती तैनात घ्यावे घास-दाणा व फर्मास व वाटबेगार तुम्हीं घ्यावी.

१३१। सरदेशमुखी वसूल रुपये एकविसें दरसद्दे रुपये १२॥ रुपये दोनशें साडे बासष्ट पैकीं तुम्हांस माफ केले. निम्मे मोकदमीबद्दल रुपये १३१। बाकी निमे सरकारांत घ्यावे.

२२३१।

येणें--प्रमाणें २२३१। रुपयाची नेमणूक करून दिल्ही असे. सदर्हूपेक्षां धरण बांधणार; धरण बांधून गांवची लावणी करून ज्यास्ती आकार होईल तो धरणास जो पैका लागेल तो फिटे तों पावेतों जो ज्यास्ती पैका होईल तो धरणाकडे द्यावा. धरणाचा पैका फिटल्यावर ज्यास्ती आकाराचा ऐवज निम्मे सरकारांत द्यावा. निम्मे तुम्हांस बक्षीस द्यावा ऐसा करार केला असे. जाणिजे. छ १ माहे मोहरम सुा अर्बा खमसैन मया अल्लफ बहुत काय लिहिणें.

पत्रांक १५८.

इ. स. १७६६ ता ६ मार्च. श्री. १६८७ फाल्गुन वद्य १०.

श्री महाराजाधिराज महाराज श्री राजा भारत साह हठिया-रायेजी सा बा मौा आबाबेल व मौा कंचनगांवके पटेल पटवारी व समस्त रयत ताा जुन बान्यादी

इतिहास ४२८

सेळी—आगो (?) मौा मजकूर हरदोगांव कुलबाब कुलकानू सुद्धां खेरीज हक्कदार राजश्री चिंतो विठ्ठल ई[1]ा प्रभाकर जोशी राहरीकर, गोत्र अत्री, सूत्र आश्वलायन, सरकानुगो सुबे खानदेशवाले इनकू इनाम पुस्तदरपुस्तकु देकर इनामपत्र मुसारनिलेकू लिख दिया है. और तुमकूं ताकीदपत्र लिखा है ऐसा जो तुमने मुसारनिलेके अमलदारोंसे रुजू होकर हरदो मौा मजकूरका अंमल कुलबाब कुलकानू सुद्धां इतके सीरकारमो देते जाना. बिला हरकत काडीमात्रकी न करना. ताकीद जानना. इस ताकीदपत्र कीं नकल तुमने लेना. असल पत्र इनका इनके पास भोगोटेकू रहने देना. ताा १० वद चैत्र संवत् १८२२.

होळकर वगैरे प्रकरण—पुरवणी

पत्रांक १५९

१७६७ ता. ९ दिसेंबर श्री १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ४

राजश्री चिंतो विठ्ठल गोसावी यांसी

छ अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत राजमान्य श्री तुकोजी होळकर दंडवत विनंती उपरी, तुह्मांस ऐवज येणेंप्रमाणें देणें

४२५००
३५०० ब्राह्मणाबाबद
———
४६०००

एकूण सेचाळीस हजार रुपये. पौों साडेबेताळीस हजार रुपयांची चिठी जनस्थानचे मुकामीं उसणे रुाा देऊं ह्मणून दिल्ही आहे. बाकी पस्तीससे राहिले ते व चिठ्ठीबाा साडेबेताळीस हजार, एकूण सेताळीस हजार रुपये निंग्याजी तुह्मांस स्वारींतून पावते करूने[2] छ १७ रजब सुाा समान सितैन मया व अलफ. बहुत काय लिहिणें हे विनंती.

(शिक्का:) श्री म्हाळसाकांत-
चरणीं तत्पर मल्हारजीसुत
तुकोजी होळकर

(मोर्तब:) मोर्तब सुद

१. इनिन? २. करूं

पत्रांक १६०

१७६७ ता. ९ दिसेंबर श्री १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ४

राजश्री वेकंटराव कासी का पा सिरोंज गोसावी यांसि

छ अखंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य

स्नो तुकोजी होळकर दंडवत सुा समान सितैन मया व अलफ. राजश्री चिंतो विठल यांजकडोल राजश्री महादाजी गोविंद यांची बोली सरकारांतून करून त्यास परगणेमजकूर ऐवजी सरंजाम खेडीं नेमून घ्यावयास तुम्हांस आलाहिदा सनद सादर केली आहे, त्याप्रमाणें गांव करार करून घ्याल; परंतु सालमजकुरीं वसूल घेतला असेल तो फिरून द्यावा म्हणुन मशारनिल्हेनीं रदबदल केली त्यावरून हें पत्र लिहिलें असे. तरी पामजकुरीं तुमचा अंमल दाखल जाल्यावर तुम्हाकडे वसूल आला असेल तो फिरून पंत-मशार-निल्हे-कडे देणें. जाणिजे. छ १७ रजब. बहुत

श्री
म्हाळसाकांत चरणीं तत्पर
मल्हारजिसुत तुकोजी होळकर

काय लिहिणें

मोतेब सुद

पत्रांक १६१

१७६७ ता. ९ दिसेंबर श्री १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ४

छ मा अनाम चौधरी व कानगो पा सिरोंज प्रांत माळवा यांसि

तुकोजी होळकर सुा समान सितैन मया व अलफ. राजश्री चिंतो विठ्ठल यांजकडील राजश्री महादाजी गोविंद यांची बोली सरकारांत करून त्याशी सरंजाम ऐवजी पामजकूर पैकीं खेडीं रुपये १४२४९॥ चौदा हजार दोनशें साडेएकुणपन्नास रुपयाचे तनखीयाचीं नेमून द्यावयासी सरकारांतून राजश्री वेंकटराव कासी मामलेदार पा

श्री
म्हाळसाकांत चरणी तत्पर
मल्हाराजि सुत तुकोजी होळकर

मजकूर यांसी आज्ञा केली आहे, त्याप्रमाणें ते खर्डी देतील, तुम्ही मशारनिलेसी रुजू राहून सुरळित वर्तणें. जाणिजे. छ १७ रजब.

मोर्तब सुद

नार

पत्रांक १६२

१७६७ ता. ९ दिसेंबर — श्री — १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ४

राजश्री वेंकटराव काशी का। पा। सिरोंज गोसावी यांसि

छ अखंडित-लक्ष्मी-अलंकृत-राजमान्य स्नो। तुकोजी होळकर दंडवत

श्री
म्हाळसाकांतचरणीं तत्पर
मल्हारजिसुत तुकोजी होळकर

सुा। समान सितैन मया व अलफ राजश्री चिंतो विठ्ठल याजकडील राजश्री माहादाजी गोविंद यांची बोली सरकारांत करून त्यास पा।मजकूर ऐवजी जागीर रुपये १४२४९॥ चौदा हजार दोनशें साडेयेकुणपन्नास रुपयांची खर्डी यावींसा करार करून हे सनद तुम्हांस सादर केली असे तरी तुम्ही सालमजकूरीं पा।मजकूर पा। सदरहूचे चौदा हजार दोनशें साडेयेकुणपन्नास रुपयांचे तनखियाचीं खर्डी मशारनिलेचे दुमाले करून देणें येणेंप्रों। पेशजीं पत्र दिल्हें होतें तें गैर विल्हे लागले सबब हालीं मुसन्ना सनद हे दिल्ही असे जाणिजे छ १७ रजब. बहूत काय लिहिणें

मोर्तब सुद

पत्रांक १६३

१७६७ ता. १३ दिसेंबर — श्री॰ — १६८९ मार्गशीर्ष वद्य ८

राजश्री धोंडो बल्लाळ का। प्रा। सुलतानपूर गोसावी यांसिः—

छ अखंडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो। तुकोजी होळकर दंडवत सुा। समान सितैन मया व अलफ मौजे भाप परगणेमजकूर हा गांव सालमजकुरीं सरकारांतून राजश्री चिंतो विठ्ठल यांजकडील रावतास सरंजाम नेमून दिल्हा आहे

त्यास तेथील वसूल सनमजकूरीचा तुह्मीं घेतला असेल तो फिरून मशारनिलेकडे देणें जाणिजे छ २१ रजब बहूत काय लिहिणें

श्री म्हाळसाकांतचरणीं तत्पर मल्हारजिसुत तुकोजी होळकर

मोर्तब सुद

बार

पत्रांक १६४

इ. स. १७७७ ता. १५ जून श्री १६८९ ज्येष्ठ शुद्ध १०

राजश्री रामचंद्र कासी कादार मौजे दारणा—सागवी वगैरे गोसावी यांसि सुा समान सबैन मया व अलफ. तुह्मांकडे पेस्तर साळचे रसदेचा ऐवज येणें तो बाा देणें दिाा चिंतो विठल यास सिलेदाराचे आठवड्यापो रुो २००० दोन हजार देवीले असेत. तरी पावते करून कबज घेणें. जाणिजे छ ८ जमादिलावल

पत्रांक १६५

इ. स. १७६७ ता. ८ आक्टोबर श्री शके १६८९ आश्विन वद्य १

पुाा राजश्री सखारामपंत बापू गोसावी यांसि

विनंती उपर कितेक मजकूर राजश्री निळो गोपाळ यासी सांगितला आहे आणि राजश्री आबाजी महादेव यांचे समक्ष निदर्शनास आलें आहे, त्यांणीं राजश्री चिंतो विठ्ठल यांसी लिहिलें आहे ते आपणासी बोलतील ते आमचे बोलणें जाणावे ाा छ १४ जमादिलावल [3]बहुत काय लिहिणें लोभ किजे हे विनंती.

मोर्तब सुद

---

१ रायरीकर २. दादासाहेबांची चिठी ! ३. येथून अक्षर खाशांचे

मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधनें

खंड १४ वा

(श्री. खासगीवाले यांचें दप्तर)

मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधनें
खंड १४ वा
(श्री. खासगीवाले यांचें दप्तर)

लेखांक १

मिरासीपत्र सके १६०३ दुर्मती नाम संवछरे वैशाख वदि पंचमी बुधवार ते दिवसी सिदोजी व त्रींबकजी कावंदेऊ कुलकर्णी व जोशी मोजे पाटेगौ पाा पैठण यासि दारकाई कोम तानाजी वलद बाळ पाटील म्हैसका मोकदम व दाउजी वलद गुडजी नवला मोकदम व साबाजी वलद गोमाजी म्हैसका मोकदम व बरवजी वलद दसमाजी म्हैसका व बजाजी वलद गोमाजी म्हैसका व रानोजी बलद सेखजी म्हैसका व अपाजी वलद रामजी गटखल व समस्त मोकदम मौजे चनकवाडी परगने पैठण सुाा सन १०८८ कारने लेहोन दिधले ऐसेजे आपले गावीं पुरातन वतनदार कुलकर्णी नवता उपरी येउनु काम चालवीत होतो वतनदारा वेगळी आपली बेहबुदी नव्हे म्हनउनु समस्त मायवत् बैसोन विचार केला आजी तुम्हापासी येउनु तुमच्या गळा पडोन बदल हिसा नबाबखानजादा बहादूर सन १०८७ आपनास लागला म्हनुनु घेऊनु रुपये १५० दीडसे घेतले आनी त्यास दिधले तुम्हांस कुलकर्ण व घरटा ताजेल दिधला असे सुखें लेकराचे लेकरी वतन तवरक बाद करून खरीदीखत दिधलें असे लेकाराचेलेकरी अर्जानी करनें यास कोन्ही उभा राहेल त्यास आपन निवारून तुम्हांसी समध नाहीं व तुम्हांस कुलकर्णास हक वगैरा बि ताा देत जाऊनु घर करुनु नांदनें हद बिताा

कुलकर्णी याचे हक बिताा

ऐन

नकद दर	गला बीलम
असामीस	साा खंडी १
रुपया निमे -॥-	

मागनी रानांत हुर्डा व धुगरी व खलीचा तवा नवला असामी पाहोन घेनें

घराची हद मधली दपधरख दो घर व पडसाल व त्याचे आंगन दिधलें असे बिताा

पूर्वेस राजबीद	दक्षनेस बडजी जवले मोकदम
पछिमेसी गावकुसूं	उत्तरेसी दाऊजी म्हैसका

सदर्हूप्रमाणें तुम्हास वतन लेकराचे लेकरीं दिधलें असे कमाविस करून खाने

(नि. नां.) दारकाई म्हैसकी (नि. नां.) बडजी नवले (नि. नां.) साबजी म्हैसके
मोकदम मोकदम मोकदम

भगवंतजी वा यादोजी वा निलोजी देसमुख पा मा बिकलम विठ्ठल कोन्हेर गुमास्ते मशारनइले

रंगोजी व विसाजी दामोधर देसपांडिये पा मजकूर बीकलम गिरमाजी दुकार गुमास्ते मशारनइले

लेखांक २

२९ आक्टोबर १७६३ श्री. आश्वीन व. ७ शके १६८५

> श्री
> राजाराम नरपति हर्षनिधान
> माधवराव बल्लाळ मुख्य प्रधान–०

राजश्री मल्हारजी होळकर गोसावी यांसि

छ, सकल गुणालंकरण अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो माधवराव बल्लाल प्रधान आशिर्वाद उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जावें विशेष मौजे दोंडी ता देपूर हा गांव खासगीकडे पेषजीपासोन आहे त्यास तुम्हांकडील अंमलदारांनीं जफ्ती केली आहे म्हणोन हुजूर विदित जालें त्यावरून हें पत्र लिहिलें असे तरी मौजे मजकूर खासगीकडे असतां कमाविसदारानें जफ्त करावयासी प्रयोजन काय तरी आपण यास उत्तम रीतीनें ताकीद करून जफ्ती उठवणें पुढें मौजे मजकुरास कोण्हेके विर्सी उपसर्ग न लावीत तें करावें जाणिजे छ २१ रबिलाखर सुा अर्बा सितैन मया अलफ बहुत काय लिहिणें हे आशिर्वाद

(लेखनसिमा)

लेखांक ३

श्री पौ छ १३ रमजान

राजश्रिया गोविंदपंत गोसावि यांसि

छ, अखंडितलक्ष्मीअलंकृतराजमान्य स्नो तुकोजी होळकर दंडवत विनंति उपरि येथील क्षेम जाणून स्वकीय कुशल लिहीत असावें विशेष राजश्री रामचंद्रपंत यांसी

हजूर पाठवून तुम्हीं व राजश्री विसाजी कृष्ण एकविचारें चालोन सरकारकामें उमदीं करणें म्हणोन चार पांच आज्ञापत्रें श्रीमंताचीं आलीं त्यास आज्ञेप्रमाणें राजश्री विसाजीपंतांनीं राजश्री रामचंद्रपंत यांची रवानगी देशीं केली आहे आमचें लक्ष पूर्वींपासून सरकार सेवेविरहित नवतें च आणि प्रस्तुत हि खावंदाचे आज्ञे-नरूप पंतमशारनिले व आम्हीं एक असों सरकारकार्यासीं यावच्छक्ती अंतर होणार नाहीं रा छ १० जमादिलाखर बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीज हे विनंति

श्री
म्हाळसाकांतचरणीं तत्पर
मल्हारजिसुत तुकोजी
होळकर

मोर्तब सुध

पत्रांक ४

श्री

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामींचे सेवेसी

पो॥ बाळजी जनार्दन सा॥ नमस्कार विनंति उपर येथील कुशल ता॥ छ ९ सफर पावतों वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंतांचें[1] पत्र दुसरें लकघ्रांतून आलें कीं नारो[2] बाबाजी कबूल न-च करितील तर विष्णु महादेव यांचे गळीं स्थळ सुद्धा खामखाय घालणें एतद्विषयीं विस्तारयुक्त लिहून पाठविलें त्यावरून विष्णुपंतांसीं बहुतां प्रकारें बोलोन ठीक केलें कीं दीड लक्ष त्याणीं रसद करार केली त्याहून पाऊण लक्ष जाजतीं देतात किल्ल्यासुद्धां मामलत सांगावी त्यावरून आपणास लिहिलें आहे तर मीं लिहिलें हें कोठें हि न दर्शवितां श्रीमंतांस विनंति करावी कीं पाऊण लक्ष रुपये ज्याजती रसद एक गृहस्त बोलतो जी मामलत वगैरे लक्षुमण कोनरीकडे असेल तितकें यांजकडे यावें लक्षुमण कोनेराचें फाजील सात लाख म्हणून गप्पा मारतात परंतु शोध केल्यास चार लाख पावतों होईल या फाजि-लाचा कदाचित् अडथळा करितील तर मुरादखानाची जहागीर त्यास कैद केलें सबब जफ्त करावयास सांगितली ती अदमासें सत्तर ऐशीं हजार पावेतों आहे त्यापैकीं पंचविसतीस निदानीं चाळीस हजार पावेतों त्याचे रद्दकर्जी[3] यावी श्रीमं-तास समजवावें अशा प्रसंगीं पाऊण लक्ष येतात अशा चार गोष्टी समजावून निदान पांचसा लाख पावेतों खाशास अंतस्त तुमचे विचारें देणें पडलें तरी कबूल करून आमचे नावें सरकारचें पत्र आमचा लेख न दर्शवितां पाठवावें कीं पाऊण लाख

---

१ नानाफडणीस २ राघोबादादासाहेब ३ नगरचे सुभेदार ४ पुण्यांतील प्रसिद्ध सावकार

रुपये जाजती घेऊन विल्हे लावणें किल्यामुळें श्रीमंत अंतस्तास फार खुष आहेत यास्तव पांच सात हजार निदानीं अंतस्त देऊं करुन पक्की बळकटी श्रीमंताची करून घ्यावी कीं रावसाहेबानीं बापूनीं लिहून पाठविलें तरीं घालमेल करूं नये याप्रमाणें पक्का करार करून घेऊन गोपाळराव बर्व्यांचा अभिमान धरला याप्रमाणें धरीत अशी तुमची निशा जालियावर यादीवर खासदस्तुरी करार करून घेवून सनद द्यावयाचे समयीं विष्णुपंताचें नांव प्रकट करवावें नाहींतर मध्ये च कळलियास सर्वांचा द्वेष त्याशीं पडून पेचांत आणितील यास्तव चांगले पक्की बळकटी करून घेऊन लिहून पाठवावें नाहींतर सुमार पाहून श्रीमंताची मर्जी नसली च तर तितकें च राहून द्यावें खामखा उलटावें असें च करून ठेविलें आहे पत्र फाडून टाकावें बहुत काय लिहिणें लोभ करावा हे विनंति किल्ला आला तर च याप्रमाणें नाहीं तर कबूल नाहीं हे विनंति

पत्रांक ५

श्री

श्रीमंत राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचें सेवेसी

पोष्य नारो गंगाधर व हरि बल्लाळ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति येथील कुशल ता। छ १८ मोहरम मु॥ नजीक गजेंद्रगड आपले कृपेंकरून सुखरूप असो विशेष आपणांकडून बहुत दिवस पत्र येऊन परामर्ष होत नाहीं तेणेंकडून चित्त सचिंत्य आहे तर ऐसें नसावें सदैव पत्रीं कुशलवृत्त लिहून संतोषवीत असावें आपलीं पत्रें येथें हमेशा सर्वांस येतात त्यास एका हि पत्रांत आमचे स्मरण न जालें तस्मात आम्ही शेरामधीं पडिलों असें दिसोन येतें इकडील वर्तमान तर श्रीमंतास श्रीमंत लिहितात त्यावरून कळत च असेल हैदर नाईक सावनुरा पलीकडे साकोस छपरबंदी करून छावणी करून राहिला श्रीमंत मुद्गल सरकाराकडे गेले होते त्यास हैदर नाईक सावनुरास येतो निकड करून घेणार असें वर्तमान येतां च माघारे फिरोन गजेंद्रगडपर्यंत आले पुढें दरमजल जावें तर बातमी आली जे बंकापुरास आला होता परंतु माघारे फिरल्याची बातमी येतां च माघारा फिरोन लिहिल्या ठिकाणीं छावणी केली जमियत आहे त्यांतील राउत व पायदळ फुटोन येतें कोणी मनावर धरून हें च काम करितील तर या च तजविजेनें दसरापर्यंत अर्धा सहजांत होतो परंतु तसें होत नाहीं काहीं काहीं होतें आपले फौजेचें वर्तमान तर चाळीसपर्यंत चैत्र वैशाखमासी होती आतां पंधरा राहिली आहे पंचवीस उठोन देशास गेली लष्करांत महर्गता दोन पायली दीड पायलीची धारण नेहेमीं च आहे

---

१ थोरले माधवरावसाहेब पेशवे २ सखारामबापू

ज्या दिवशीं एखादा गांव मोडावा त्या दिवशीं तीन चार पाइली होतात महर्गते-मुळें लोक बहुत हैराण जाले हुजरातचे लोकांस निम्मे नालबंदी पावली निमे लोकांस कांहीं च नाहीं एक वर्ष चाकरीचें जाहालें दुसरें लागलें पैसा नाहीं काय माणसानें करावें परंतु आपलें इमान राखोन लोक आहेत पैक्याचा तोटा पुढें हंगामशीर देशीहून फौज आली तर सर्व हि ठीक च होईल याप्रों॥ इकडील वर्तमान आहे पुढें होईल तें लिहून पाठवूं तिकडील वर्तमान सदैव • लिहित जावें श्रीमंत राजश्री दादासाहेब फौज तोफखाना घेऊन इकडे कधीं येणार हें लिहून पाठवावें तात्या आमचें विस्मरण न व्हावें आम्हांस शेऱ्याच्या लोकांत न घालावें आम्हीं पहिल्यापासून तुमच्या लोभाची वांच्छा करितों आपण हि त्याचप्रकारें ममता अंतःकरणापासून करित आले त्याचप्रकारें दिनप्रति वृद्धि व्हावी सारांश आपले कृपेचे असो तिकडील वर्तमानें नाना प्रकारचीं आइकतों तत्वता कांहीं च कळत नाहीं तर सर्वदा स्वकीय परिच्छिन्न अर्थविस्तारें ल्याहा-वयास आज्ञा करावी बहुत काय लिहिणें कृपा केली पाहिजे हे विनंति राजश्री नारोपंत दाजी पोंकशे स्वामीस सा॥ नमस्कार प्रविष्ट करावे हे विनंति

पत्रांक ६

श्री

चिरंजीव राजश्री राव यासि रघुनाथ बाजीराव आशिर्वाद उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहित जावें विशेष आपण दोन पत्रें पाठविलीं तीं पोहचलीं माधवराव दिनकर यास पाठविलें तो पावला ऐसियास याचें वर्तमान मना आणून चौकशीचे रीतीनें त्याजकडे अन्याय लागल्यास आपलेकडे पाठवून देतों माधवराव लबाड तो आहे च यांत गुंता नाहीं बाळाजी वामन दामले याजकडे पो। अकोलें येथील तनकरा निघाला आहे त्याची चौकशी करून त्याजकडे जे रुपये निघतील ते घेऊन त्यास इकडे पाठवून द्यावें चौकशी चांगली करावी माधवराव दिनकरानें पहिल्यानें च फारखती दाखविल्या सबब हा खरासा वाटला होता आपण आणविला म्हणोन पाठविला त्यास गाड्यांचे स्वाधीन केलें हें ऐकोन आपणास रगडून लिहिलें आपण माघारा पाठविला व त्याणें सरकारांत मुचलका दिल्हा तो हि पाठविला ऐसियासि त्याचें बोलणें पाहातां प्रमाणिकसें दिसत नाहीं लबाड आहे च गुदस्ता हि याणें च लटकी वरात करून विकली होती तें ठिकाणीं लागलें तेव्हां मार हि दिल्हा होता या हि कारभारांत लबाडी असेल यास्तव येथें थोडीशी चवकशी करून लबाडी दिसल्यास आपणाकडे पाठवितों आपण पुर्ती चवकशी करावी पारपत्य हि करावें परंतु बिसनशिंगाचा हि कारभार लबाडीचा आहे आपण चौकशी करितील च आपणास ल्याहावेंसें नाहीं आमच्यापेक्षां आपली

चौकशी अधिक आहे बाळू दामल्याकडे चोरी लावली हें अपूर्व च आहे पुर्ती चौकशी करून रुपये घ्यावे व एथें पाठवावा एथेंहि शासन होईल तोफखानियाचा हिशेब घ्यावयाचा आहे हे आशिर्वाद

——

पत्रांक ७

श्री

चिरंजीव राजश्री नीलकंठ महादेव यासि प्रति माधवराव बल्लाळ प्रधान आशिर्वाद उपरि येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहिणें विशेष सरकारचा जामदारखाना व कागदपत्र व जामदार पुरंधरीं आहेत त्यास तो जामदारखाना हालीं पुणियांस आणावा लागतो याजकरितां हें पत्र तुम्हांस लिहिलें असे तरी लिहिल्याप्रमाणें जामदारखाना व कागदाचे रुमाल व जामदार ऐसे पुण्यास पाठऊन देणें रा छ २ रमजान सरकारचे दागिने रिझेचे आहेत ते सरकारांत पाठवणें हे आशिर्वाद

——

पत्रांक ८

फाल्गुन व. १०।१६९३

पो छ १३ मोहरम **श्रीगणराज** २८ मार्च १७७२ इ.

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

पो गोपाळराव गोविंद कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल ता छ २३ जिल्हेज मंदवासर मुा इटगे-मनापूर वर्तमान यथास्थित जाणून स्वकीयें कुशल लिहित असलें पाहिजे विशेष आपणाकडील बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं हें उचित कीं काय सदैव पत्रीं सविस्तर लिहून पाठवावें हैदरनाइकाचें पारपत्य पुर्तें जाहालें नाहीं व ठाणीं घेतलीं हीं फिरोन जातील व सावनुरकर भेटतील राजश्री मुरारराव घोरपडे भेटले सावनुरास अपाय होईल घोरपड्याच्या राहिल्या स्थळास उपद्रव करील अशा सर्व गोष्टी प्रतिकूल जाणोन छावणी करावी हा च मनसबा पक्का सर्वांच्या विचारें जाहाला दाणा-वैरण मिळत नाहीं यास्तव गांवखेडीं आपलीं च मोडावीं लागतात डोंगरची वैरण जाहाली म्हणजे एक जागा धरून दोन मास राहणार आमच्या सरंजामाचें वर्तमान बारी अलीकडील आम्हाकडे मिरज वगैरे तालुका सुटलेला सरकारची बेरीज दहा लक्ष त्यापैकीं वाजवी वसूल सात आठ लक्ष पीकपाणी जाहालें म्हणजे व्हावें त्यास गुदस्ता मिरज जमखिंडी यादवाड वगैरे येथें पर्जन्य दरोबस्त पडला नाहीं व बरवे व लक्ष्मण कोनेर यांनीं धामधूम करून वसूल नेला आमच्या हातास येणें कळलें च परंतु कर्नाटकची स्वारी चार लोक बरकसे करून ठेवावे धनी समजतनासें

१ पुरंदरे

नाहीं असें चित्तांत आणून सातहजार फौज ठेऊन यथामतीनें सेवाचाकरी केली छावणीस राहिलों सावनूरची अवघड चाकरी आम्हांस च सांगितली उपाय नाहीं जावें च लागलें खर्चीखालीं बेजार नित्य उपोषणें सरंजाम वर्कडाचा किती आणि फौज किती आमचा सरंजाम किती व फौज किती हें कोण पहातो एथील प्रकार म्हणाल तर तुम्हीं जाणत च आहा कारभारियांनीं पुणियांत वचन दिलें तें कांहीं स्मरण नाहीं खावंद तदाधीन तत्रापि आम्हीं कांहीं बोभाट सांगत नाहीं क्रिया स्मरोन आहों ते आपले गुण सोडीत नाहींत त्यांत शक्रगड गेलेपासून चित्त त्यांचें उद्विग्न दिसतें असो काळाचे दिवस घालवितों पुढें सर्व भार श्रीवर आहे चाळीस-पन्नास राऊत व एक खासा ऐसा नेहमीं तेथें ठेवावा म्हणून आपण लिहिलें ऐसि-यास सालमजकुरीं तो प्रकार राहिला आपण व राजश्री मामा तेथें असता आणखी येऊन काय करणार तत्रापि आपले विचारें असलिया दसरा आलियावर राऊत पन्नास व कारकून एक शाहाणा अगर खासा एकजण पाठऊन देऊ कळावें तेथील सर्व रक्षणें तुम्हांकडे आहे आपले पागेविसीं काळजी न करावी प्रस्तुत महागाई फार आहे कळेल ते रीतीनें चालवितों आपणाकारणें कांहीं ऐवज कर्जाचा पाठ-वावा असें चितांत आहे सोय पडतां च निमे ऐवज पावता करितों कळावें बहुत काय लिहिणे हे विनंति

राजश्री महादाजी पोंक्षे स्वामींस वामनराव गोविंद नमस्कार

पोष्य नारो कृष्ण व नीलकंठ त्रिंबक व मोरो बल्लाळ व वामनराव गोविंद व परशराम रामचंद्र कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति आपण कितेक शब्द लाऊन लिहिले एसियास स्वल्प आम्हांकडून पत्र यावयास दिवसगत लागली तत्रापि तें चित्तांत न आणावें आमचे गुणदोष चित्तांत न आणितां सर्व तेथील रक्षणें तुम्हां कडे आहे तुमचे पागेची काळजी तिळमात्र न करणें कळेल ते रीतीनें निभाऊं. बहुत काय लिहिणे हे विनंति

सेवेसीं शिवाजी बावाजी म्हैसकर कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति आपणांकडून हमेष पत्रें येतात परंतु सेवकाचें स्मरण होत नाहीं असें नसावें सदैव पत्र पाठवून सांभाळ करावा पागेची काळजी आपण करावीसें नाहीं येथील सरकारचे पागेप्रमाणें सर्व बेजमी करून देतात सेवेसीं श्रुत होय हे विनंति

पत्रांक ९

श्री मार्गशीर्ष शुा ९ शके १६८६

यादी लडाई हैदरनाईक छ ७ जमादिलाखर आपलेकडील लोक जखमी व ठार सुा खमस सितैन मया व अलफ

२३

	जखमी	ठार
हुजरात	७४	१५

३ जखमी

१ खंडोजी जगथाप सासवडकर

१ अनसोजी रणदिवे

१ राणोजी सोळसकर

३

२ ठार

१ वाजोजीराव पाटणकर

१ गुणाजी नवले दिा त्रिंबकराव शिवदेव

२

८४ कित्ता

१३ ठार

७१ जखमी

८४

८९

	जखमी	ठार
त्रिंबकराव शिवदेव	१३	०
मुरारराव घोरपडे	१२०	१५
विठ्ठल शिवदेव	४७	४
गोपाळराव गोविंद	४५	३
	२९९	३७

पत्रांक १०

श्री रविवार श्रावण शु० १।१६८६

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी
ो बाळाजी जनार्दन सां नमस्कार विनंति उपर येथील कुशल ता छ २९
ोहरम पावेतों वर्तमान यथास्थित असे विशेष आपण पत्र पाठविलें तें पावलें
ामंताचें पत्र लष्करांतून आलें त्याप्रमाणें करावें परंतु विचार पाहतां यांचा कार-
ार विल्हेस लागला त्या हि मध्यें राजश्री नारो बाबाजी सारख्यास तशा च पर्यायें
ांगितल्या सतीस चाळीस हजार जाजती हि निदानी देतील परंतु त्याचें फाजील
ार आहे हें निमित्य ठेऊन स्थल हातीं देणार नाहीं व त्यांस पिछा हि बळकट

मग कोठें पुसावें आधीं जीं जीं खुळें माजलीं आहेत त्यांचा कोठें परिणाम मग हें त्यांत अधिक वाढवावेंसे होतें असें मला दिसतें तुम्हीं दूरंदेशी मनांत आणून कसें करावें हें लिहून पाठवावें व श्रीमंतास कोठें ल्याहावें हें हि लिहून पाठवावें पैठणचे कमाविसदार हिशेब घेऊन आले आहेत चिंतो विठ्ठल यासी बोलावेंसें म्हणतात परंतु आपण मला सांगितलें होतें यास्तव टाळाटाळ केली पुढें काय तें लिहून पाठवावें चिंतोपत सातारकर तेथें गेलियावर कोठें मर्जी जाली येथें येण्याचा प्रकार कोठें तें हि थोडेंसें लिहून पाठवावें आम्हांस रसदेचे तरतुजेविशी बोलाविलें होतें तें कार्य जाहालें कोकण व महिपतराव कवडे व किरकोळ कोठें कांहीं या प्रा मात्र राहिलें पुढें निरोप हि लवकर देवावा लश्करच्या वराता फार येतात श्रीमंताचें जाणें नगरावरून लवकर होतें म्हणजे फार चांगली गोष्ट होती तोफखाना लटका खर्च असा प्रकार आहे या खर्चाचे मोबदला फौज पांचसात हजार लौकर जमा करून भाद्रपदांत नगरचे पलीकडे जावें हें बरें आहे तुमचा उपाय काय जितका चालेल तितका कराल परंतु गांठ कठिण पडली यामुळें उपाय नाहीं बहुत काय लिहिणे लोभ असो दीजे हे विनंति

पत्रांक ११

श्री

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामींचे सेवेसीं

पोष्य बाळाजी जनार्दन साष्टांग नमस्कार विनंति रसदेविशीं श्रीमंतांचें पत्र पाठविलें हें बहुतम उत्तम जाहालें सनद आपले नावें देवितों रसदेची मात्र तयारी करवावी धोंडोपंतास मामलत सांगावी म्हणोन श्रीमंतांचें पत्र तुम्हांस व आम्हांस आलें आहे येथील कारभारियाचे चित्तांत सर्वथैव नाहीं नानाप्रकारें उपपत्ती आणि-तात यास्तव श्रीमंतांस विनंति करून धोंडोपतास च मामलत सांगणें असें पत्र घेऊन लौकर पाठवावें अवधूतराव लाख रुपये देतो धोंडोपंत हि द्यावयास कबूल आहेत चेहूलदूसुद्धां मग गुंता काय श्रीमंतांनीं येथील श्रीमंतांस हि विनंति करावी म्हणोन लिहिलें च आहे व आपलें चेहूलदूस हि ठीक पडेल जरूर पत्र पाठवावें बहुत काय लिहिणें कृपा करावी हे विनंति

पत्रांक १२

श्री

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामींचे सेवेसीं

पोष्य बाळाजी जनार्दन साष्टांग नमस्कार विनंति आपण पत्र पाठविलें तें

पावलें फाजिलाचे पत्र रसदेचे ऐवजीं असें घेतलें आहे तें आम्हांकडे पाठवावें चांगले ऐवज नेमून देतों हे विनंति

पत्रांक १३

पौ। छ १३ जमादिलावल **श्रीगणेश** कार्तिक शु० १५ शके १६८६

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री त्रिंबकराम मामा
व तथा गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव व गोपाळराव गोविंद व मोरो बाबूराव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल ताा छ १३ जमादिलावल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत असले पाहिजे विशेष तुम्हांकडून सांप्रत पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं ऐसे नसावें सदैव येणारा मनुष्या समागमें पत्र पाठवून कुशल वृत्त लिहून संतोषवीत जावें श्रीमंत राजश्री दादासाहेब प्रस्तुत कोणे स्थलीं आहेत फौज किती जमा जाली इकडे कधीं येणार भोसले गायकवाड येतात कीं नाहीं येविशींचें तथ्य वर्तमान तेथें असेल लिहून पाठवावें इकडील वर्तमान तर श्रीमंतांनीं धारवाडास मोर्चे लाविले पावणेदोन महिने लढाई जाली किल्यांत मिर फैजुल्ला याचा भाऊ दोन हजार माणूस होते आपलेकडील मोर्चे खंदकावर गेल्यावर सुरुंग चालीस लागले जिभी सुरुंगानीं उडविली याखेरीज चार बुरूज उडविले किल्ला मातबर दुहेरी कोट दोन, खंदक आंत दारू व गोळी नाशी जाली दाणा पुष्कळ होता दारुगोळीमुळें हायास आले आणि सलुखावर घातलें हत्यार-वस्तु-भावसुद्धां बाहेर काढून दिल्हे छ ११ रोजीं किल्ला फत्ते जाला सरकारचें निशाण चढलें धारवाडांत सरंजाम पोख्ता असता तर आणखी दोन महिने लागते परंतु श्रीमंत दैववान् आंत सरंजाम नाहींसा जाला तेणेंकरून कौल घेऊन ठाणें सरकारांत दिल्हें हैदरनाईकाचे चित्तांत कुमक करण्याची होती परंतु राजश्री विठ्ठलपंत सावनुरांत राजश्री गोपाळराव रास्ते नेहमीं छबिन्यास फौज सुद्धां या मुळें त्यास यावयाचें अवसान आलें नाहीं याउपरि तुंगभद्रे पलीकडे जाण्याचा मनसुबा त्यास नदीस उतार नाहीं कार्तिक अखेर उतार होईल त्या उपरि जो मनसुबा होईल तो लिहून पाठऊं बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंति

पत्रांक १४

श्री

पो। छ २८ जिल्हेज सुाा इसन्ने सबैन माघ वाा ६ श. १६९३

दंडवत विनंति उपरि इकडील लढाईचा मजकूर आलाहिदा पत्रीं लिहिला आहे त्यावरून कळेल लढाईचे अगोदर वद्य पंचमीस रात्रौ राजश्री विसाजीपंत

आमचे डेरियासी येऊन लढाईची मसलत पुसली आम्हीं ही त्याचे च मनोदयाःनरूप मसलत देऊन दुसरे दिवशीं षष्टीस प्रातःकाळी दरोबस्त फौजेनिशी तयार होऊन गंगांचे घांटावर गेलो आपले मिसलीस जा + + + + + ही विशीं आपले तर्फेनें कमी न करितां अथाक पाणियांत घोडे जिनासुद्धां घालोन गंगा ऊतरून उत्तर तिरीं येऊन रोहिल्याची फौज मारून गर्द केली चार सरदार मातवर तितके आमचे जागे होते ते कराकरा आणून अंबाऱ्यांसुद्धां हत्ती निशाणें बाण जंबुरे नौबती लूट आणली स्वामिसेवेंत यवच्छक्ति अंतर न केलें असें असोन राजश्री विसाजीपंत व शिंदे पहिलेपासून येक त्यामुळें शिंदे पंतमशारनिलेस भरोभरी देत गेले आणि श्रीमंतांस पत्रें पाठविलीं आणि हाल्लीं हि लिहिण्यासीं कमी करीत नाहींत उभयताच्या लिहिल्यावरून श्रीमंतांची मर्जी कळेल त्यास आमचे तर्फेनें स्वामिसेवेंत अंतर कोणे हि गोष्टिचें होणें नसे आपण प्रसंगोपात विनंतीस न चुकावें अवघे एक फक्त आम्हीं मात्र च वेगळे त्यामुळें एकाचें लिहिणें खावंदास प्रमाण कसें वाटेल सर्व गोष्टी परिणामीं निदर्शनास येतील अस्तु दरबारीं आमचे तर्फेचे आपण आहेत कल विकल सांभाळ + + + + + लिहीत गेलों पुढे होईल तो हि लेहून पाठऊं आम्हांस भरवसा एक आपला असे
रा। छ १९ जिलकाद बहुत काय लिहिणे लोभ आसो दीजे हे विनंती

मोर्तब
सुद

पत्रांक १५

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी पोष्य बाळाजी जनार्दन साष्टांग नमस्कार विनंति उपरि येथील वर्तमान ता। छ ७ रबिलाखर पावेतों यथास्थित असे विशेष तुमचा निरोप घेऊन आलों ते छ २ रबिलाखर पुण्यास येऊन पावलों तुमचें आमचें येते समई कितेक प्रकारें जें खुलासपणाचें बोलणें चालणें जाहालें त्याज प्रमाणें च आम्हाकडे आहे गुता नाहीं त्यास आम्हीं येथें आल्यावर एकदोन गोष्टी येथील अविचारी देखिल्या त्या येथें बोलाव्याशा नाहींत परंतु आपणास मात्र सूचनार्थ लिहिलें असे आपण लिहिणें तें परभारें त्यास ल्याहावें आपण बोलल्याप्रमाणें निखालसता चालावी उत्तम आहे आपणापाशी खासगीचे बेहेड्याविशीचें वगैरे कबूल केलें त्याजप्रा। करून देतों

आपण तेथील सविस्तर मजकूर वरचेवर लिहून पाठवीत जावा * व श्रीमंत्रास पत्रें लिहिलीं आहेत हीं पाहून यावयाचीं असतील तीं बाजीपंताकडून देवावीं आपण राजश्री आण्णास लिहित जावें म्हणजे ठीक पडेल नाहींतर मी येथें असतां त्याणीं अविचारीं उगीच मारझोड करावी ते आम्हीं पहावी येणें करून कसें दिसतें यास्तव लिहिलें आहे निरंतर स्नेहवृद्धि करीत जावी लष्करचे कागद गेले किंवा नाहीं हें लिहून पाठवावें बहुत काय लिहिणें लोभ असो द्यावा हें विनंति आमच्या पत्रांत तुम्हांस श्रीमंतांचे दोन कागद होते ते पाठविले असत हे विनंति तिसरा कागद ऐवजाचे मजकुराचा तो हि पाठविला आहे त्यास नेमणूक ऐवजाची करून बाकी दाहा लक्ष काढली आहे त्याचा तपशील बाजीपंताजवळ आहे तो पाहावा त्या प्रो कांहीं ऐवज रावसाहेबाकडे देतील तर पुसावें हे विनंति

पत्रांक १६

पो छ ५ रबिलावल **श्री** शके १६८६

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसि

पोष्य त्रिंबक सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष तुमचीं पत्रें पावलीं सविस्तर कळलें कुरणाविसी लिहिलें त्यावरून श्रीमंतांस विनंति केली त्याचीं उत्तरें दोन पाठविलीं आहेत पावलीं असतील सारांश तुमचीं कुरणें खासगत खडकवासलें बावधन हीं कुळाकडे करार राखिलीं आहेत अण्णाकडील पांच कुरणें पैकीं तीन सरकाराकडे घेतलीं दोन अण्णाकडे पाषाणाचें व कुडुच्यांचें राखिलें तीन कुरणें सरकारांत घेतलीं त्यांचा मोबदला अंबी नाणेमावळची येथील दिल्हे आहे असें नेमणुकेंत लिहिलें आहे त्यास तिन्ही कुरणें जीं घेतलीं तीं तूर्त कारभारियांचे मर्जीस्तव देतां नये असें बोलण्यांत आहे पुढें तजविजीनें होईल असें बोलतात त्यास लिहिल्या प्रो कुरणें जीं राखलीं आहेत हीं हि चालतात किंवा अटकाव आहे हें नीट उमजून ल्याहावें म्हणजे ताकिदी पाठऊन देऊं तुमची पागा हिंदुस्थानांतून आली आहे त्यास बरी आहे ऐशास येथें द्वारकोजी निंबाळकर याजकडे बोली म्हणाल तर होत आहे तीनशे रुपये निवळ शेरानालबंदी तिजाई शंभर याप्रमाणें आहे जर सोईस येत असेल तरी पागा तयार करून भाद्रपद अखेर पाठवणें लिहिल्या प्रो निकाल करून घेऊन येऊं गोपाळरावाकडे ऐवजाविशीं फार बोललों शेवट असा प्रकार तूर्त तीस हजार देवितात मंगळवेढ्यावर चिटी वीस हजार आश्विनमासीं देतात बाकी मार्गशीर्षमासीं देऊं म्हणतात राजश्री परशरामाकडील पंचवीस तो देतो

---

* येथून अक्षर नानाफडणीसांचें

असें आहे बहुत निकडीचे प्रकार गोपाळरावांसीं बोललों परंतु त्याचा ही शवटाळ जावसाल हा आहे याचें उत्तर पाठवणें जो वसूल येईल तो घेतों इकडील वर्तमान तर हैदरनाइकाकडील राजकारण सलुखाचें होतें आज दीडमहिना घोळलें शेवट लबाड कारभार तो सल्ला करीत नाही साफ याप्रमाणें जाहालें या उपरि श्रीमंत दादासाहेब लवकर येतील पारिपत्य होईल मजकूर काय आहे परंतु तूर्त असा प्रकार आहे महादजी शिंदे हिंदुस्थानांत गेले दहा बारा हजार फौज जमा आहे मल्हारबा ते एक जाहाले पुढें जबरदस्ती पाडावी असें आहे हें वर्तमान तुम्हांस तेथें कळत च आहे कऱ्हाडाकडे माहुलीकडे भूमिकंप जाहाला हे वर्तमान तुम्हांस कळलें असेल च वरकड वर्तमान यथास्थित आहे आम्हीं नवी घोडी साडेपांचशा रुपयास एक विकत घेतली कां घेतली म्हणाल तरी पांच घोडे थोरले च लष्करांत येथें मेले म्हणून घेतली तुमच्या पागेंतील भीमा घोडी रोग होऊन मेली वरकड सारी पागा बरी आहे जयरामपंत चाकरी चुकरी चांगली करितो बारगिरानीं कामकाज चांगलें केलें चार घोडीं हैदरनाइकाकडील आणलीं शेंदोनशें गुरें आणलीं बरें आहे कर्ज हा कालवर केलें नाहीं आम्हीं एक गाय जयरामपंतापासून चांगली आपल्यास आणिली तुम्हास समजावें तुमचे येणें कधीं होइल हें ल्याहावें राजश्री नारोपंत पाळंदे यांचे लेकास लग्नसमई घोडी दिल्ही नाहीं देऊ केली आहे त्यास मुलाजोगी घोडी चांगली तुम्हीं तिकडे पागेंतून एक द्यावी सावनुरांत होते ते आले कळावें रा श्रावण वद्य दशमी मुा नजीक कितूर लोभ असो दीजे हे विनंति

स्नेहांकित अंगोजी जगथाव रामराम

पत्रांक १७

पो छ ९ जिलकाद **श्रीआईआदिमायाप्रसन्न**

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत स्वामी गोसावी यांसि सेवक श्रीनिवास गंगाधर प्रतिनिधी नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष सांप्रत तुम्हांकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं त्यास इष्टत्वास हे गोष्ट उचित कीं काय याउपरि वरचेवर पत्र पाठवून परामृश घेत असावा इकडील वर्तमान सविस्तर राजश्री आप्पाजी गंगाधर कारकून याजबा सांगून पाठविलें आहे हे सांगतां कळोन येईल त्यासा तुम्हीं त्या प्रसंगीं आहा इकडील सर्व अगत्यवाद आपणास आहे जो बंदोबस्त करणें तो उत्तम प्रकारें करून साह्यावरीं पडे ती गोष्ट केली पाहिजे सर्व भरवस आपला आहे बहुत काय लिहिणें हे विनंति

पत्रांक १८

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसि पोष्य त्रिंबक सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपर येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष तुमचीं पत्रें दोन तीन आलीं सविस्तर अवगत होऊन बहुत आनंद जाहला तेथील प्रकार सर्व लिहिले ते कळले तुमचें पत्र च श्रीमंतांस गाठून एकांतीं वाचून दाखविलें उत्तर कसें लिहूं म्हणून विनंति केली उत्तर केलें नाहीं तात्या या मर्जीचे प्रकार कसे सांगावे प्रसन्नता चित्त एकंदर नाहीं चिरंजीव बजू येथें आहे त्यासी कधीं बोलावावें हा प्रकार नाहीं मग जेवण-खाणाची सय जाणत च आहां याप्रकारें आम्हांसीं चौपाचा रोजा सहजांत उगे च स्मरण जाहालें तरी बोलावितात किंवा स्वारीत चालते वेळेस जवळ बोलावितात कारभा-राची गोष्ट मनसबा विचार पुसत नाहींत सांगत नाहींत आम्हीं मध्यें असें करीत होतों कीं न बोलावितां जावें बोलावें वर्तमान सांगावें कांहीं पुसावें असें महिना दोन महिने केलें परंतु मळमळित प्रकार च दिसूं लागला चांगलें आर्त धरून बोलावें सांगावें हें नाहीं याचवरून चित्त उदास राहातें जुंजाचे दिवशीं मेहनत पुढें होऊन करावयाची ते केली सखाराम च होते त्यांस सोडलें नाहीं गोळ्याचा मार व गोळीचा मार खाऊन उभे होतों असो कोण पुसतो आहे राया-पाशीं आम्ही जातों येतों याजवरून सकारनामकांनीं वाईट मानलें चर्चा हि केली आम्हांसीं ठीक नाहींत आमचें काम येथें आलियावर मुतालकीच्या वर्षासनाच्या चिठ्यामात्र दिल्ह्या व शिरवळचें कुरण चार दिवस आमचीं कुरणें सुटत तोंवर दिल्हें आहे वरकड कामकाज तिकडे आलियावर होईल हा आशिर्वाद आहे दुसरें एक काम तुम्हीं शहरचे तळावर रायास हटकलें होतें पुण्यास गेल्यावर करून देईन म्हटलें होतें तें मात्र जाहालें नीट समजा उलगडून पत्रीं लिहितां नये तुम्हांकडे तीन चार पत्रें आमचीं गेलीं पावलीं न पावलीं हे ल्याहावें म्हणजे संशय दूर होतील सौभाग्यवतीस तेथें आणिलीत पांडुरंग आणलें उत्तम केलेंत श्रीमंतांनीं उत्तर लिहिलें आहे त्याजवरून कळेल आम्हांस सांगितलें कीं तुम्हीं तात्यास ल्याहा कीं तुमचेविशीं दुसरा प्रकार नाहीं सविस्तर लिहित जाणें तीर्थरूपांची मर्जी राखीत जाणें असें ल्याहावें म्हणून सांगितलें ती चिठी च तुम्हांकडे पाठविली आहे आवाकडील मज-कूर तरीं नारो आप्पाजी कृष्णराव पारसनीस यांचे विद्यमानचा करार आहे कीं घेतला वसूल द्यावा त्यांत पुरंदरचे खंडणीचे पट्टीचे रुा बारा हजार आम्हीं द्यावे असें करारांत असतां लटकें बोलून निघून गेले गतवर्षीचें व यंदाचें वर्ष दोन वर्षांचा वसूल घेतला आहे चौधांनीं सांगावें तें ऐकावें हा करारमदार असतां असें लटकें बोलावें तमाम गांव लुटलें गवतें नेलीं कापलीं दाणे नेले नेत च आहेत सर्व मृषा

कारभार जेव्हां श्रीमंत दादास चित्तांत आमचे ठाई कृपा येईल तेव्हां ध्यानांत येईल मग होणें तें होईल नाहीं तर कांहीं होत नाहीं लवाडी किती सोसावी तिकडे आल्यावर होणें तें होऊं तुम्हीं हा मजकूर दादासीं बोलावयाचें जाहालें तर बोलावा हे विनंति रा। वैशाख शुद्ध पूर्णिमा मु॥ रटेहळ्ळी प्रांत सावनूर हैदरनाईक मायनेहाळ्ळीस झाडींत गेला श्रीमंत फौजा सज्या करून भोवताले जाणार छावणी होईल कीं काय कळेना लष्करांत महागाई फार आहे निजामअली कृष्णातीरास येणार असें वर्तमान आहे हे विनंति

पत्रांक १९

श्री भाद्रपद वा। १२ शके १७२१

श्री
स्वामी नृसिंहचरणीं तत्पर
रामचंद्र सीवाजी निरंतर

दस्तक राजश्री रामचंद्र शिवाजी ता। चौकीदारान व रहदारान व वाजेलोकान व जकातीमहालान व नावाडीपेठेकरीयान व मोकदमान देहाय सु॥ मया तैन व अलफ राजश्री गोविंदराव नीलकंठ यांची पागा किल्लेसोलापुरीं चारणीस आहे त्यापैकीं घोड्या तीन व तट्टें चार एकूण रास ७ सात पुण्यास जात आहेत समागमें राणू खासबारदार व पोर्गे वगैरे माणसें आहेत हीं जातील त्यांस मार्गी जकातीविशीं वगैरे हरएकविशीं उपसर्ग न करितां जाऊं देणें वस्तीस राहातील तेथें चौकीपहारा करून नदी नाला वगैरे आपलाली हद्द पार करून देत जाणें जाणिजे छ २५ रविलाखर मोर्तबसुद

श्री
मोर्तब
सुद

पत्रांक २०

श्री माघ वा। ६ श. १६९९

० श्री ०
राजाराम नरपतिहर्षनिधान
माधव नारायण मुख्य प्रधान

आज्ञापत्र राजश्री पंतप्रधान तां मोकदम मौजे पाटेठाण ता। सांडस प्रांत

पुणें सुा समान सबैन मया व अलफ मौजे मार हा गांव सालमजकुरापासून राजश्री नीलकंठराव गोविंद यांस तैनातेंत करार करून दिल्हा असे तरी मारनिलेसी रुजू होऊन अंमल सुरळीत देत जाणें जाणिजे

छ १८ मोहरम पा हुजुर

लेखन सीमा

वार

पत्रांक २१

श्रीशंकर

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

विनंति उपरि राजश्री गोपाळरावाकडील पत्रें घेऊन जासूदजोडी आली आम्हीं आपलें पत्र घेतलें बाकी सा लाखोटे तुम्हांकडे पा व जासूदजोडी हि पा आहे पत्रावरून सर्व मजकूर कळेल तुम्हीं भोजन करून जरूर नाशकास येणें तुम्ही आम्ही बरोबर च येथून चावडसेस जाऊं जातानां काल रामचंद्रपंत गोरे जागा सांगत होते ते हि पाहून जाऊं त्यांस हि बा जरूर घेऊन यावें माहादाजी गोविंद यांचे पुत्र व भास्करपंत यांस आम्हीं बलाऊ पा होते त्यास ते प्रातःकाळीं च श्रीमंतांकडे गेले याउपर आम्हीं हि भोजन करून चावडसेस येणार तुम्हीं आल्यास तुम्ही आम्ही व रामचंद्रपंत गोरे व मल्हारी ससाणा ऐसे लागली च जागा कोटितीर्थाजवळची हि जातानां पाहून जाऊं म्हणजे लौकर स्थलनिश्चय जाल्यानें सोई पाहून तेथें बंगला वगैरे करणें तें करतील यास्तव रामचंद्रपंतास घेउन तुम्हीं आज उघाड आहे यास्तव जरूर लौकर यावें तुमची मार्गप्रतीक्षा दोनप्रहरपर्यंत करितों तुम्हीं पुढें माणूस पा तरी आम्हीं इकडून येऊं ठिकाणीं गाठ पडेल हे विनंति

पत्रांक २२

पो छ ८ जिल्काद

श्रीशंकर

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

पोष्य विश्वासराव त्रिंबक नमस्कार विनंति उपरि श्रीमंत राजश्री रावसाहेबांकडून पत्रें आलीं त्यांत तुमचें नावचीं होतीं तीं व धाकटे नानाचें पत्र पुरवणीसुद्धां येकूण पांच पत्रें तुम्हांकडे पाठविलीं आहेत त्यांचीं उत्तरें आम्हांकडेस च पाठऊन द्यावीं आमचे लाखोट्यांत च सारीं पत्रें होतीं यास्तव येथें येक च लाखोटा करून सरकारचा खिजमतगार आला आहे त्या समागमें रवाना करूं उत्तर जलदीनें पाठवावें बहुत काय लिहिणें श्रीमंत चावडसेस कधीं येणार तुम्हीं समागमें च याल किंवा मागाहून येणें होईल हें लिहून पाठवावें हे विनंति

पत्रांक २३

श्री पौष वा १४ शके १६८६

राजश्रीया विराजित राजमान्य राजश्री परशराम रामचंद्र स्वामी गोसावी यांसि पोष्य माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लिहीत जाणें विशेष मौजे हिपरगें पा जमखंडी हा गांव तुम्हांकडून दूर करून सालमजकुरापासून राजश्री गोविंद शिवराम यांच्या स्वारास सरंजाम करार करून देऊन हे सनद तुम्हास सादर केली आहे तरी मौजेमजकुर ठाणेंसुद्धां मशारनिलेकडील कमाविसदाराचे हवालीं करून पावल्याचे कबज घेणें जाणिजे छ २१ रजब सुा खमस सितेन मया व अलफ बहुत काय लिहिणे हे विनंति

वार

पत्रांक २४

श्री

दस्तक सरकार राजश्री पंतप्रधान तां कमाविसदारांन व चौकीदारान व रहदारान व बाजेलोकान व जकाती मा निहाय सुा इहिद्द मया तैन व अलफ राजश्री गोविंदराव नीलकंठ यांचे तेल व तूप जोडया सुमार २० वीस हरएक जागांतून खरेदी करून पुण्यास आणितील त्यास आणूं देणें जकातीचा तगादा न करणे जाणिजे छ १७ मोहरम आज्ञार्थ जाण

(मुद्रा) श्री
राजा शाहु नरपतिहर्षनिधान
बाजिराव रघुनाथ प्रधान

लेखन
सीमा

पत्रांक २५

श्री पौष वा ७ शके १६९९

(मुद्रा) श्री
श्रीराजाराम नरपतिहर्षनिधान
माधवराव नारायण
मुख्य प्रधान

आज्ञापत्र राजश्री पंतप्रधान तो मोकदम मौजे पाटेठाण ताा सांडस प्रांत

पुणें सुा समान सबैन मया व अलफ मौजे मजकूर येथील अंमल राजश्री रामचंद्र नारायण यांजकडे होता तो दूर करून सालमजकुरापासून राजश्री नीलकंठराव गोविंद यांस तैनातेंत करार करून दिल्हा असे तरी मारानिले यांस रुजू होऊन अमल सुरळीत देणें जाणिजे छ २० जिल्हेज आज्ञाप्रमाण

लेखन
सिमा

पत्रांक २६

श्री कार्तिक शुा ६ श. १६९२

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य राजश्री त्रिंबक रघुनाथ कमाविसदार को तळेगांव ता पाबळ प्रां जुन्नर गोसावी यांसि

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार सुा इहिदे सबैन मया व अलफ कसबें मजकूर येथील कुरण भीमेंचे न्याहारचें बचंकुलीसुद्धां राजश्री गोविंद शिवराम यांजकडे गैरसनदी होतें म्हणोन पेशजी दूर करून तुम्हांकडे दिल्हें होतें तें हालीं तुम्हांकडून दूर करून मशारनिलेकडे करार करून हे सनद तुम्हांस सादर केली असे तरी सदरहू कुरण मशारनिलेचे स्वाधीन करणें जाणिजे छ ४ रजब आज्ञाप्रमाण

लेखन
सिमा

पत्रांक २७

श्री वैशाख शु. ९।१७१८ (?)

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी पोष्य बाळाजी जनार्दन साष्टांग मस्कर विनंति उपारि येथील कुशल ता छ ७ जिलकाद पावेतों वर्तमान यथास्थित असे विशेष किल्ले पुरंदर दगा करून जुन्या-लोकानीं वैशाख शुद्ध षष्टीस घेतला हवालदार व सरनोबत व येकदोन कारकून वगैरे दहावारा माणूस किल्यावरील ठार पडलें राजश्री धोंडोबा आप्पाकडील विसा-जीपंत कबिलेसुद्धां जुन्यालोकांबराबर वरता गेला यांत काय गारूड आहे हें समजत नाहीं तिकडील वर्तमान विशेष असेल तें जरूर लिहून पाठवावें बहुत काय लिहिणें लोभ असो द्यावा हे विनंति*

---

* सबंद पत्र नानाफडणिसांच्या हातचें

पत्रांक २८

पो। छ २ जिल्काद श्री

पुा विनंति उपरि श्रीमंतांनीं तुम्हांस पत्र लिहिलें आहे उत्तर सविस्तर लिहून पाठवावें साताऱ्याकडील प्रकाराचें तेथें संभाळावें येविशीं श्रीमंतांनीं तुम्हांस लिहिलें आहे उत्तर ल्याहावें हे विनंति राजश्री मुरारराव घोरपडे श्रीमंतासन्निध येणार गुतीहून निघाले असें वर्तमान आहे सावनूरवाले पठाण श्रीमंतास सामिल होतात येथून उदैक कुच करून सावनूराकडे जाणार आहेत सारे सामिल करून घेऊन पुढें जावें हैदरनाईक बाहेर आला तरी लढाई प्राप्त च जाहाली झाडून सोडिली तर हे छावणी करणार दुसरा प्रकार कांहीं हैदरनाइकानें दिल्हें तरी यंदाचे वर्षी घेऊन माघारें फिरावें असें हि आहे हैदरनाइकाचा वकील येथें होता तो कारभारी यानीं घालविला लाऊन दिल्हा याप्रमाणें वर्तमान आहे पुढें होईल तें लिहून पाठवितों आपण सविस्तर ल्याहावें हे विनंति

पत्रांक २९

श्री

राजश्री गोविंद शिवराम यांसि

सैा गोपिकाबाई नमस्कार विनंति ऊपरि तुम्हीं उदईक भोजनास येथें किल्ल्यावर येणें तुम्हीं भुकाळू फार आहा सबब तेथें च फराळ करून येणें अथवा येथें हि फराळास मिळेल सकाळीं च येणें हे विनंति

पत्रांक ३०

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामीचे सेवेसीं पो विसाजी केशव कृतानेक नमस्कार विनंति येथील क्षेम ता छ २४ माहे जिल्हेज-पर्यंत वर्तमान यथास्थित असे विशेष स्वामीकडून पत्र येऊन सांभाळ होत नाहीं तरी असें नसावें सदैव पत्रीं सांभाळ करावा उभयतां श्रीमंत स्वस्थलास आले आजिपर्यंत मार्गप्रतीक्षा करीत होतों पेसजी थोरले श्रीमंत यांस विनंतिपत्र व कचें वर्तमान लिहून पाठविलें होतें त्यावरून धनी मेहरवान होऊन सेवकांस कौल सादर केला तो ताइतांत घालून हृदईं धरिला आहे मागें राजश्री राजाराम गोविंद श्रीमंतीं आमच्या पारपत्यास रवाना केलें त्यानीं येऊन प्रज्यांस पीडा बहुत केली गडकरियाचे कबिले कितेक धरिले बायकापोरें यांस हाणमार करून चोळणे घालविले पोरें सराट्यांवर टाकिलीं कितेक नागवणा घेऊन सोडविलीं गीर्दनवाईचे

गांव लुटून जाळून उध्वस्त केले वीसपंचवीस जुझें जुंझले इतकें हि सोसून आजि-पर्यंत धण्याच्या पत्रावर खुशाल होते प्रस्तुत धणी गांवास आले आमचें ऊर्जित करून साम्राज्य करितील अशामध्यें धणी आल्यावर सासवडचे फौजेनें होते गांव ते जाळिले आणखी हि जाळितात पुढें काय करितील हें नकळे तस्मात् धन्यानें कौल दिल्हा आणि प्रस्तुत अवकृपा दिसती याजवरून बहुत अपूर्व वाटलें कां कीं धनी समर्थ सत्यवक्ते एकवचनीं रामचंद्र अवतार त्यांचा कौल असतां काळा-दिकांचे हि भय नसावें आणि धनी च दुसरी गोष्ट बोलतात हें च अपूर्व आहे तस्मात् पूर्वी यवनास मिळोन राज्यक्रांत केला पुणें जाळिलें सर्व प्रांत लुटून दहन केलें इतके अन्याय क्षमा करून शेवटीं धनीं एकवचनीं म्हणोन त्यांस दौलता देऊन साम्य करून आपलेसे केलें सीहींगडीं पांचा क्रोडीची दौलत व धन्याचीं पुस्तकें व सर्व राज्याचे हिशेब एकदां च यवनास दान केले ते च मातबर कारभारी धनी घरास आल्यानंतर त्यांचा च गौर केला असें असतां इतके धनी कृपावंत म्हणून आम्हीं कौल खरा हें जाणोन अमरप्राय मानीत होतों प्रस्तुत कौलाचें प्रमाण दिसे ना तेन्हां अमरत्व नाहीं क्षणभंगुर असें दिसोन आलें परंतु हा बाह्यरंग दिसतो अंतरंग भिन्न आहे एकवचनें लंका बिभीषिणास दिल्ही असतां अंगदानें रावणाची ध्यानशिला दिव्य घेऊन आला मग जांबुवंतास पुशिलें त्याणें निषेध करितां च शिला स्वस्थानीं नेऊन ठेविली ते च अंशांशें रघुनाथ अवतार यांचें पत्र मोहरेनसी आहे तें लटकें कसें होईल यद्यपि धनी उगें च भाव गर्भ पहात असिले तरी सेवक पदरींचे च आहों प्रसंग पडल्यास चंदावरासारिखें होईल वरकड सेवकांपासून सेवा घ्यावी आम्ही केवळ अप्रयोजक असें नाहीं त्याहिमध्यें निकामी असें आढ-ळोन आलें असेल परंतु येकसमई लघुकार्यास तऱ्हीं उपयोगी होऊं स्वामीच्या पत्राची नकल करून सेवेसीं पाठविली आहे ही अवलोकन करून मनन करावें आपण सर्व—जाण स्वामी—विश्वासूक आहेत यास्तव लिहिलें आहे पत्राचें उत्तर पाठवावें बहुत काय लिहिणें लोभ असो द्यावा हे विनंति

पत्रांक ३१

पौ॥ छ १९ रमजान

श्री

तीर्थरूप मातुश्रीबाई वडिलाचे सेवेसीं

अपत्ये माधवरायानें चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील क्षेम ता॥ छ७ रमजान मु॥ वटबरी येथें वडिलांचे आशिर्वादेंकरून सुखरूप असों विशेष वडिलांकडून आलिकडे आशिर्वादपत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरीं हमेशा पत्र पाठवावयासि आज्ञा केली पाहिजे इकडील वर्तमान तर चिकोडी वगैरे ठाणीं घेऊन शेषो नारायण याचे हवाली केलीं वटमरी ठाणें बळकट होतें यास्तव

मरवामोर्चे लाऊन तोफाची मारगिरी देऊन आज प्रातःकाळीं ठाण्यांत लोक घातले ठाणें बळकट तोफाचे लोळे कारागीर न होत परंतु दहशतीनें दिल्हे व परिणाम हि नाहीं यास्तव ठाणें हवाली केलें उदैक कुच करून सत्वर च मनोळीस जात असों मनोळी हि घेऊन द्यावयाची आहे मनोळी घेऊन दिल्ही म्हणजे शेषोपंताकडील पांच-लक्ष करार केले त्यापैकीं मनोळी हस्तगत केल्यावर दोन लक्ष अस्तग(त) होतील वरकड ऐवज पावला यास्तव मनोळीस जाऊन ठाणें घ्यावें लागतें पुढें मनसब्याचा प्रकार तर गोपाळराव हलसगीकडे पाठविले होते त्यास तें कार्य करून आणखी हि ठाणीं घ्यावयाचीं आहेत तीं घेऊन येतील व विठ्ठल शिवदेव करवीराकडे ठाणीं घ्याव-यास पाठविले होते त्यास व गोपाळरायास बोलाऊं पाठविलें आहे सत्वर येऊन पोहचतील त्यानंतर पुढील कर्तव्याचा प्रकार ठराऊन पुढें जाऊं गोपाळरायास ठाण्यावर जखम खांद्यावर तरवारेची लागली आहे परंतु हलकी च आहे नरसिंग-रायास हि गोळी लागली आहे परंतु हलकी आहे वडिलास कळावें हैदरनाईक तरे-किरे घेऊन या फौजेची बातमी आयकून बिदनुरास आला मीरफैजुल्ला खोलगडास लाग(ला) होता त्यास त्याचे फिरंगी भेदून गोवेकरांनीं नेले व हैदरअलीनें मीरफैजुल्लास बोलाऊन पाठविलें यास्तव कुच करून माघारा आला वडिलास कळावें मीररजा म्हणून सिंगनमल्यास आहे त्याची व मुराररायाची लढाई लागली आहे परंतु मुरारराव याची बाजू सेर आहे कळावें पुढें मयदानचे लढाईस हैदरनाईक मीरफैजुल्ला पोहोचल्यावर येणा(र) आहे त्याचा जमाव हि भारी च आहे पंधरा हजार कानडा प्या(दा) व गाडदी पंधरासोळा हजार व मराठी फौज दहा हजार याप्रमाणें सर्व सामान देखील त्याचे सरदार याप्रमाणें आहे मनोलीस गेल्यानंतर त्याचा विचार मनास आणून सत्वर च पुढें जाऊं वरकड राजकारणें हि बहुत आहेत परंतु प्रत्ययास येईल तें खरें बिदनूरकर राजाचा भाऊ आला आहे त्याची हि भेट आज होईल परंतु हें राजकारण पक्कें आहे ठराव जाहाल्यावर सेवेसीं लिहीन सोंधेचा राजा येणार त्यास कागद व त्याचा कारकून व आपला कारकून पाठविला आहे सत्वर येईल वरकड प्रकार ठरेल ते सेवेसीं लिहीन तीर्थस्वरूप राजश्री दादासाहेबाचे वर्त-मान लिहावयास आज्ञा करावी हे विज्ञापना

पत्रांक ३२

छ ८ जिल्काद पो

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव ताल्या स्वामीचे सेवेसीं

---

१. हे संबंध पत्र थोरल्या माधवरावाचें हातचें आहे. यांत हस्तगतबद्दल अस्तगत असा उच्चार आला आहे. माधवरावाला ह्चा अ उच्चार करण्याची खोड होती.

पोष्य मोरो बाबूराव साष्टांग नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें लिहीत जावें विशेष आपण गेल्यातागाईत पत्रें येऊन वर्तमान कळत नाहीं तर ऐसें नसावें सदैव पत्रद्वारा संतोषवीत जावें श्रीमंतांनीं आपणां पत्र लिहिलें आहे त्यावरून सविस्तर अर्थ ध्यानांत येईल त्याप्रमाणें कच्चें वर्तमान लिहून पाठवावें श्रीमंताची ममता अकृत्रिम आहे संशय न मानावा बहुत काय लिहिणें कृपा लोभ कीजे हे विनंति

पत्रांक ३३

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री त्रिंबकराव मामा स्वामीचे सेवेसी पो महिपतराव त्रिंबक सां नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन करीत असिलें पाहिजे विशेष आपणाकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरी हें वडीलपणास योग्य नाहीं यानंतर राजश्री तात्यास लिहिलें आहें त्यावरून सर्व कळों येईल सर्व प्रकारें आपण वडील आहेत जसें कळे तसें करावें कृपा करावी हे विनंति

पत्रांक ३४

पौ छ ७ सवाल

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामीचे सेवेसीं पो कृष्णराव बल्लाळ साा नमस्कार विनंति उपरि येथील वर्तमान ताा छ २५ रमजान पावेतों सुस्वरूप असों विशेष बहुत दिवस तुम्हांकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तर सविस्त(र) ल्याहावें आम्हीं हैदराबादेहून दोनचार पत्रें पाठऊन तेथील कितेक प्रकार लिहिले होते तीं पत्रें आपणास पावलीं किंवा नाहीं हें कळलें नाहीं असो तुम्ही साहेबचाकरीवर च होता त्यासी नबाबाकडील वर्तमान तर ज्याप्रों स्नेह जाहाला आहे त्यापरीस दिवसोदिवस अधिकोत्तर च आहे परंतु मोगलाई कारभार सुस्त फार यास्तव इंगरेज महमदआलीखानाकडील कारभार उरकून हैदराबादेस च बसले होते आम्ही गेलियानंतर बाहेर काहाडिले आम्ही श्रीमंताकडे दरमजल येऊन पोहचलों बासालतजंगाकडील मामलियत होऊन पैक्याची निशा न पडे कारभार अप्रमाणिक तेव्हां कौताल भनु शिपनुत्कल कोटा वगैरे टाणींसुद्धां चौपांच लक्षांचा सोडऊन दरमजल शिन्यास आले ज्या दिवशीं आले त्या च दिवशीं मीररजा दोतीन हजार फौज तीनचार हजार बार आठ तोफा याप्रमाणें खंदकाचे आश्रयास उतरला होता लडाईस तैयार जाहला इतक्यांत श्रीमंताचे फौजेनें चालून घेऊन त्याची फौज शिकस्त होऊन दोनचारशें घोडे लशकरांत आले सा तोफा सर-

कारांत आल्या त्यांत दोन तोफा दोन मातबर बार बाराशेर गोळ्याच्या साडेपांच हात लांब नव्या आहेत मिररजा किल्ल्यांत गेल्यानंतर ते च मोर्चे सरकारचे बसले आठ दिवस तोफाचा मार बाहेरून बसला तीन हजार गोळा आंत पडला आठवे दिवशीं मिररजाकडून चाकरांचें राजकारण आलें तीन दिवस त्याचे मतलबाचे यादीची घालमेल पडली त्यानंतर यादी करार होऊन आम्हीं च किल्ल्यांत जाऊन त्यास बाहेर काहाडिलें मीररजा हजार फौज हजार बार घेऊन श्रीमंतांचे पदरा पडला सिरें फत्ते जाहालें सिरें हैदरनाईकानें जबर खंदक दुहेरे करून केलें होतें सरकारचे फौजेचें महिना दीढमहिन्याचें काम होतें परंतु श्रीमंतांचे ताळे समर्थ यास्तव लौकर फत्ते जाहाली पुढें ईश्वरसत्ता प्रमाण हे विनंति

श्रीशंकर

पत्रांक ३५

राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामी गोसावी यांसि

विनंति उपरि ता। छ २५ मोहरम पर्यंत वर्तमान यथास्थित असे विशेष श्रीमंतां चित्ताचे उत्साहें करून आम्हीं हि श्रीत्रिंबकेश्वरीं यावें या आशयें लिा होतें त्यांचे उत्तर थोडासा आशय सुचऊन व सर्व खुलासा तुमचे पत्रीं लिहून पत्रें तुम्हांकडे तुमचे च नावें लाखोटा करून सरकारचे जासुदा बा। जो आला होता त्या बा। च पा। तीं पावलीं असतील परंतु लोकिकांत उत्तम दिसावें आपले हि चित्तांत उमेद येऊन स्वामिसेवा योग्यतेप्रा। घडावी ऐसा मजकूर जाबसालांत निखालस आढळत असला तर तैसें च ल्याहावें एकनिष्ठतेस अंतर पडूं देणार नाहीं परंतु आणिखी आम्हांपेक्षां अधिक विश्वासू त्याचे च प्रमाण आमचे बोलण्यास संदेह हा प्रकार असल्यास आपण निखालस वर्तत असोन याप्रकारें संशय दिसूं लागल्यास आपले हि चित्तास प्रशस्त युक्ती मनसबा सांगावयास होत नाहीं जेव्हां आमची परिक्षा च पाहाणें तेव्हां सा महिने वर्षभर आमचे वचनीं विश्वास ठेऊन चांगली मसलत श्रीमंतांचे च लगामी सर्व राहून दौल-तेस उपयोगी ऐशी सुचेल ती च सांगूं आणि मर्जीप्रमाणें च वर्तणूक करूं नाहीं तर मळमळित दोहीकडे हि उपयोगी पडत नाहीं तर ह्या च गोष्टी खोलून जपून एकांतीं दुसरा कोणी बोलणारा आहे कीं काय तुम्हीं च बोलून उत्तर पाठवावें त्रिंबकेश्वरीं यावें ऐसे तुमचे विचारें असल्यास येऊं उत्तर लौकर पाठवणें श्रीमंत च एका दोचौ दिवसांत चावडसेस येत असले तर तैसें च लिहिणें राजश्री चिंतोपंत कवर्गे लष्करांतून आले यांणीं सप्रऋषींचा फितूर केला गमाजीस पुढें करून किल्ला सरकार च देणार परभारें खूळ उभें करून आपण नामानिराळे ही हिकमत मसलत लष्करांत ठरोन या गोष्टीच वळण बांधोन गमाजी परळीस येऊन राहिले राणोजी शिंद्याचा

देखील बुद्धिभेद केला पन्नासपाऊणलक्षाचा सरंजाम राणोजी शिंद्यास देऊ करून जाग्यास दगा करावा अशीं लिा दोघातिघांची आलीं तर युक्तीनें कानावर घालणें जरूर सूचना करणें हे विनंति

श्रीशंकर
पत्रांक ३६

राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामी गोसावी यांसि

विनंति उपरि कितेक प्रकारें घराऊ मजकूर लिहून पत्र जासुदा बाा पाठविलें कीं तेथें श्रीमंतासीं एकांतीं गांठ सर्वदा पडत असेल समयोचित आपले कार्याच्या गोष्टी बोलून आपलें कार्य होऊन येई त्या प्रकारावर मर्जी युक्तीनें आणून आम्हांस उत्तर आलिया तुम्हीं बलाविल्यास आम्ही हि येऊं त्यास उत्तराची मार्गप्रतीक्षा करीत असों उत्तर पाा सातारियास वेंकाजीपंत राणोजी शिंदे परस्परें एक मिळणींत नव्हते राणोजी शिंदे केवळ जागा जतन करून श्रीमंतांचे पायाशीं एकनिष्ठ होते त्यास अलीकडे तो प्रकार नाहीं किल्ल्याचा बंद तुटल्याउपर किल्ला वेंकाजीपंत आपले लगामीं लाऊन घेऊन किल्याचा बंदोबस्त अंतस्तें आबा पुरंदरे करणार वेळ असेल तर मुख्य आपण एक जाल्यावर सर्व गोष्टीस पाणी घालणार ऐसीं खुळें लागलीं ऐसीं लिहिलीं एक-दोघांचीं परिछिन्न आलीं या राजकारणांत हालीं चिंतो अनंत आले हें च लष्करां-तून हि सकारपूर्वकाचें पत्र राणोजी शिंद्यास उमेदीचे आणून बुद्धिभेद केला असें स्पष्ट लिहिलें आलें हे विनंति

पत्रांक ३७
श्री

राजश्री त्रिंबकराव विश्वनाथ स्वामी गोसावी यांसि

विनंति उपरी साताऱ्याचें वर्तमान कांहीं विपरीत ऐकतों तरी काय वर्तमान आहे तें लिहिणें सविस्तर वर्तमान हमेशा लिहीत जावें साताऱ्याचा बंदोबस्त ठीक नस-ल्यास तीर्थस्वरूपास विनंति करून ज्या गोष्टीनें दौलतीस उपयोगी पडे ऐसा बंदो-बस्त करावा गोविंद शिवराम व तुम्हीं एक होऊन त्या स्थलचा बंदोबस्त जरूर राखावा वडिलांस हि विनंति एकांतीं करीत जावी वडिलांची आज्ञा घेऊन बंदो-बस्त राखावा हें पत्र कोणास न कळावें एक गोविंद शिवरामास मात्र पत्र दाखवावें नवलविशेष वर्तमान गुरूजीस लिहित जाणें राा छ २६ सफर बहुत काय लिहिणें हे विनंति

पत्रांक ३८

श्रीम्हाळसाकांत

पो। छ ४ रो वल चैत्र शके १७३३

राजश्री गोविंदराव नीलकंठ गोसावी यांसि

छ अखंडितडितलक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो यशवंतराव होळकर दंडवत विनंति उपरि येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहीत जाणें विशेष तुम्हांकरितां मकरसंक्रमणाचे तीळ शर्करामिश्रित पाठविले आहेत हे स्वीकारून उत्तर पाठवणे रा। छ १७ जिल्हेज सुा इहिदे अशर मया तैन व अलफ बहुत काय लिहिणे हे विनंति

श्री ०
म्हाळसाकांत चरणीं तत्पर तुकोजी
सुत यशवंतराव होळकर

मोर्तब
सुद

पत्रांक ३९

पो। छ ९ जिल्काद श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसीं पोष्य सर्वोत्तम शंकर साष्टांग नमस्कार विनंति येथील कुशल ता। चैत्र वद्य नवमी पर्यंत मुा हावनूर तुंगभद्रा दक्षणतीर येथें सुखरूप आहों विशेष आपणाकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वृत्त कळत नाहीं व येथून एकदोन पत्रें पाठविलीं त्यांचें हि उत्तर न आलें तरी ऐसें पूर्ण कृपेचे ठाई नसावें यास्तव सदोदित पत्रे प्रेषण करून परामर्ष करावा यानंतर इकडील वर्तमान तरी मनोळीहून निघोन धारवाड उजवें घालून सावनुरास आलों तेथें पठाण सावनूरकर येऊन भेटला व हैदरनाईक मायनहळी येथें झाडीचे तोंडीं व मीरफैजल्ला बंकापुराजवळून साहा कोशावर होता पुढें नये यामुळें हरपनळी व चित्रदुर्ग यांची खंडळी उरकावी या अर्थे तेथून कूच करून मुा मजकुरीं आले तों हैदरनाईक तेथून निघोन सावनूरास जाऊन शह द्यावा या अर्थे आले बलारी फिरोन माघारे वाला नदीवर मुक्काम केला एथून सडी स्वारी करून गांठ घालणार व हिंदुस्थानाकडील यथास्थित वृत्त कळत नाहीं कृपा करून करून लिहिलें पाहिजे बहुत काय लिहिणें कृपालोभ असो दिल्हा पाहिजे हे विनंति

पत्रांक ४०

पो छ २२ माहे जोवल

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबकराव सदाशिव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति येथील क्षेम ता। छ ५ जमादिलोवल मु॥ धारवाड येथें सुस्वरूप असों विशेष इकडील वर्तमान तर धारवाडास मोर्चे लाविले आहेत गांव बोलूं हि लागला आहे लवकर च आठा-चौ दिवशीं येईल हैदरनाईक जडेहनवटीवर आहे कांही फौज मीरफैजुल्ला बराबर मुर्ड-गोडावर आला आहे त्याजवर श्रीमंतांनीं हि गोपाळराव व रास्ते वगैरे आणिखीं दोनचार पथकें पाठविलीं आहेत कुरणाचा मजकूर तर मागे च एकादोन पत्रीं लि-हिला आहे त्याजवरून कळेल दादासाहेबांनीं यावें हें रावसाहेबांचे मनांत फार आहे लवकर यावें हें उत्तम आहे तिकडील वर्तमान मोंगलाकडील व सिंद्याकडील भोसले गाइकवाड यांकडील व फौज किती जमा होईल किती दिवसा येणें होईल होळकाराकडील अधिकोत्तर सर्व लिहून पाठवावें वरकड भेटीनंतर कळेल एकदोन पत्रें बारीक मजकुराचीं आपले पत्राचीं उत्तरें पाठविलीं आहेत तीं पावलीं च असतील त्यावरून सर्व कळेल भेट होईल तो अपूर्व दिवस आहे लोभ असो दीजे हे विनंति

अपत्यें अप्पाचे साष्टांग नमस्कार विनंति वडिलीं कृपा करून तीर्थरूप यांचे पत्राबरोबर पत्रें पाठविलीं पावोन परम समाधान जालें ऐसें च सदैव पत्रें पाठऊन संतोषवीत जावें हे विज्ञापना

पत्रांक ४१

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

पो। बापूजी महादेव साष्टांग दंडवत विनंति येथील कुशल ता। छ १ शवाल जाणोन स्वकीय कुशल लिहित असिलें पाहिजे विशेष आपण स्मरण करून कृपापुरस्कर पत्र पाठविलें तें पावोन बहुत आनंद जाहाला राजश्री नाना याचे लग्नाचा निश्चय केल्याचा मजकूर लिहिला तो कळला त्यास अतीउत्कर्ष संतोष जाहाला कार्यसिद्धी उरकोन घ्यावी श्रीमंत हरिहरेश्वरचें दर्शन करून माघारा फिरले कळावें बहुत काय लिहिणें लोभ कीजे हे विनंति

पत्रांक ४२

पो। छ ९ जिल्काद

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसीः-

पोष्य जगन्नाथ कृष्ण कृ तानेक सां नमस्कार विनंति येथील कुशल ता चैत्र वद्य १३ मुा कराड आपले कृपे करून वर्तमान यथास्थित असे विशेष बहुत दिवस आपणाकडून पत्र येऊन कुशलार्थ कळत नाहीं तेणें करून चित्त सापेक्षित असे तरी ऐसें नसावें सदैव पत्रीं सांभाळ करावा उचित आहे यानंतर आपले आज्ञेप्रमाणें श्रीमंत राजश्री पंतप्रतिनिधिसन्निध आहों परंतु लक्ष आपल्यापाशीं आहे आपण तेथें यजमानापाशीं आहेत तेणें करून आमचें चित्त स्वस्थ आहे श्रीमंत राजश्री पंतप्रतिनिधि यांसि आपलें स्मरण बहुत वारंवार होत आहे आम्ही हि आपला मजकूर सर्व निवेदन करीत आहों हें घर सर्व प्रकारें आपलें आहे तरी तेथें आपण आहेत बहुत लोक बहुता रीतीनें गैरवाका यजमानास समजावयास चुकत नाहीं यास्तव सूचना लिहिली आहे सर्व बंदोबस्त आपल्यावर आहे असा दृढभाव चित्तांत आणून श्रीमंतानीं राजश्री अप्पाजी गंगाधर आपणाकडे पाठविले आहेत हिकडील सर्व कर्तव्यार्थ निवेदन करितील ध्यानांत आणून सर्वप्रकारें जो जो मजकूर पडेल त्याचें निराकरण करणार आपण वडील आहेत सांप्रत दातेगड व वासोटा वेढा बसोन आकर्षणांत बहुत रीतीनें आणिले आहेत परंतु लोक फितवेखोर बहुत आहेत तें पत्रीं कोठवर लिहावें ? राजश्री रामाजीबावा यांचे आनुसंधान तेथें लागलें आहे राजश्री वेंकाजीपंत याचे हातें आस्वासन आहे ऐसें आइकितों याकरितां तो दरबार रक्षण करून आमचें संरक्षण होय तें करणें आपणास आगत्य आहे तेथें विस्तार काय लिहूं आम्हीं आपले पदरचा स्नेह बहुत दिवस जोडिला आहे त्याचें सार्थक आम्हांपरोक्ष आपण आपण केलें हें हि आम्हांस परभारें कळलें च आहे आम्हीं ल्याहावें तेव्हां स्मरण व्हावें असें नाहीं परंतु सूचनार्थ विनंति लिा आहे गकारनामकाचें सूत्र लागलें म्हणून ऐकिलें याची तरतूज आपण करितील परंतु हें पत्र पाहून निर्भय उत्तर पाठवावया आपण आहेत कृपा वर्धमान केली पाहिजे हे विनंति

पत्रांक ४३

श्री शके १७०४ पौष वा ३

राजश्री नीलकंठराव गोसावी यांसि

छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो तुकोजी होळकर दंडवत विनंति उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीय लिहित जावें विशेष तुम्हीं पत्र पाठविलें तें पाऊन लेखनार्थ अवगत जाला मौजे पाटेठाण ता सांडस हा गांव तुम्हांकडील याजवर जकातवरणीचा वगैरे रोखा जाला आहे त्यांस मनाचिटी गांवास पाठवावी म्हणोन लिा ऐशियास तुमच्या लिहिल्यावरून मौजे मजकुरास मनाचिटी देऊन स्वार

बोलाऊन घेतले असत गांवास कोणेविशीं उपसर्ग लागू पावणार नाहीं रा छ १७ सफर सुा सलास समानीन मया व अलफ बहुत काय लिहिणें हे विनंति

मोर्तब
सुद

पत्रांक ४४

श्री

पो छ १९ रमजान — १६८५ फाल्गुन शुा ८

यादी सरकारच्या फौजेचा अजमास सुा आर्बा सीतैन मया व अलफ छ ७ रमजान

किता		किता	
२०००	विठ्ठल शिवदेव	५००	धोंडो दत्तात्रय
२५००	नारो शंकर	९००	शाहाजी भोसले
३०००	गोपाळराव	५०००	हुजरातदेखील पागा
९००	सखाराम भगवंत		
५००	नरसिंगराव धायगुडे	६४००	
३००	विसाजी नारायण	१०४००	किता
१०००	नीळकंठ महादेव	१६८००	
२००	बाबूजी नाईक		
१०४००			

फौज आज ताा

याप्रमाणें जमा जाहाली आहे याखेरीज रास्ते व विसाजी कृष्ण व त्रिंबकराव शिवदेव निघोन आले लौकरच येऊन भेटतील व रामचंद्र जाधवराव चितापुरावर आहेत ते हि लवकर च येणार तीन हजार पर्यंत फौज आहे व गाडदी हजार दीड हजार पर्यंत आहेत मीर मोगल हि समागमें आहेत जाधव रायासमागमें बहुधा येतील किंवा न येत हें कळेना याखेरीज दोनतीनशें स्वार नित्य येत च आहेत

पत्रांक ४५

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव व मोरो बाबूराव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष तुम्हीं पत्रें पाठविलीं तीं पावोन परम उल्हास जाहाला या च प्रकारें सदैव कुशलार्थ लिहून संतोषवीत असावें

इनामगांवच्या पत्राविशीं लिहिलें व कुरणाचा मजकूर लिहिला त्यावरून श्रीमंतास विनंति करून ध्यानांत आणून दिल्हें त्याउपरि तुम्हांस पत्र लिहून दिल्हें आहे तें पाठविलें आहे त्यावरून कळेल सारांश गुता नाहीं पत्रें देतील हें पत्र च सनदेप्रमाणें आहे तुम्हीं हि भाद्रपद अखेर याल आलियावर पत्राचा हि प्रकार होईल इकडील वर्तमान तर हैदरनाइकाकडील बोलीचा प्रकार लागला आहे ठराव होईलसें दिसतें या मासांत निकाल पडेलसें दिसतें माहादशेटीचे मार्फतीनें राजकारण आहे राजश्री गोपाळराव दादा सावनुरास होते ते इकडे बोलाविले आहेत विठ्ठल शिवदेव तेथें जाऊन राहिले आहेत गोपाळरायासीं ऐवजाचा मजकूर बोलून जें होईल तें करितों राजश्री मोरोबाआबासीं बोललों आहें त्याणीं सांगितलें कीं या गोष्टीची काळजी आहे दादा आल्यावर थोडीबहुत तजवीज करितों असे बोलले आहेत आम्ही हि सर्वप्रकार त्यांसीं बोललों त्यास गोपाळराव आल्यावर कांहीं विल्हे लागावेसें आहे तेथें तुम्हीं येथील श्रीमंताचे लक्षाप्रमाणें मुख्याची मर्जी कायम राखलीत येणेंकरून यजमान तुमचे ठाई बहुत कृपायुक्त आहेत आम्हास हि याजहून विशेष दुसरें नाहीं बरचेवर वर्तमान लिहीत जावें नारोपंत पोंकशे यास समागमें आणावें बहुत काय लिहिणें कृपालोभ असों दीजे हे विनंति

पत्रांक ४६

श्री

राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी

पो बाळाजी जनार्दन साष्टांग नमस्कार विनंति श्रीमंत रावसाहेबांचें पत्र आलें कीं पुरंधरास दागिने होते त्या पैकीं पुण्यास आले हे वजा करून बाकीचे सोने रुप्याचे दागिन्यांची याद तीर्थरूपास समजावणें त्यास आपल्या जवळ याद आहे च व बाकी दागिन्यांचा मजकूर कसकसा जाहाला लिहून पाठवावें व याद समजावावयाची असली तर श्रीमंतास समजवावी आणि कोठें म्हणता तें लिहून पाठवावें कनडफुलमरीपैटणबीडचे गांव वराडचे माव व सुतांडा मिळोन साडेतीन लक्ष रुपये चिंतोपंताचे मारफतीनें बोलतात चेहलदू निराळा काढावा म्हणोन आम्ही म्हणतों मागाहून लिहून पाठऊं चिंतोपंतानीं आम्ही आल्यापूर्वी खानदेशचे तेरीज धरून फडशा करीत होते ते आम्ही आल्यावर फिरऊन जाजती साठ सत्तर हजार साधून विल्हेस लावले तुम्हांस कळावें याजकरितां लिहिलें असे बहुत काय लिहिणें लोभ करावा हे विनंति

राजश्री नारो बाबाजीनीं सांगितलें त्याजवरून कळलें असो जें होईल तें पाहावें हे विनंति

पत्रांक ४७

श्री शा१६८८फाल्गुन वा।४

अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य राजश्री आबाजी महादेव गोसावी यांसि सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान सुाा सबा सितैन मया अलफ प्रस्तुत तुमचें पत्र येऊन कांहीं च अर्थ कळत नाहीं तर प्रस्तुत तीर्थस्वरूप कोठें आहेत पुढें कोणीकडे जावयाचा विचार तें सविस्तर बारीक मोठे अर्थ लिहिणें वरकड राजश्री गोविंद शिवराम यांणीं लिहिलें आहे त्यावरून कळेल जाणिजे छ १८ सवाल

लेखन
सिमा

पत्रांक ४८

श्रीगणराज

राजश्री मामा व राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव व गोपाळराव गोविंद साां नमस्कार निनंति उपरि तुम्हीं पत्रें सोळावे जिल्कादचीं पाठविलीं तीं चौथें जिल्हेजीं मुळगुंदास पावलीं सविस्तर कळलें संतोष जाहाला पुरंदरचा प्रकार जाहाला याची कल्पना येथें नानाप्रकारें होती त्यास तथ्य वर्तमान सविस्तर ल्याहावें म्हणोन लिहिलें त्यास हा प्रकार येथून संकेतानें जाहाला नाहीं हें प्रमाण आहे कोळीबेरड बाहेर घातले कोठें त्यांस थार नाहींशी जाहाली याजकरितां त्यांणीं किल्ला घेतला त्यांचें लक्ष उभयतां श्रीमंताखेरीज दुसरे ठाईं नाहीं असें आहे याखेरीज विपरीतभाव आणणार आणतील तर इलाज नाहीं बिसाजीपंत धोंडोबाअप्पाकडील किल्यावर गेला आहे यामाठीं मशारनिलेचें नांव बदू जाहालें आहे परंतु शोध पाहातां बिसाजीपंत धोंडोबा अप्पाकडून दोन-तीन वर्षें दूर आहेत ते यांचे आज्ञेशिवाय कोळ्याबेरडांत मिलाले आहेत याप्रमाणें वर्त-आहे येथून श्रीमंतीं ताकिदी किल्ल्यास दिल्या आहेत साहित्यपत्रें दिल्हीं आहेत कीं किल्ला ज्याचे त्याचे स्वाधीन करणें याप्रमाणें मजकूर आहे तेथील श्रीमंताचे मर्जीप्रमाणें वर्तणूक करावी हेंच येथील मानस आहे वडीलपणें सर्वमनसबा दूरंदेश ध्यानांत पाहाणें आणणें हा भार बरावाईट तेथें च आहे व असावा इतकें मात्र मनांतील वरकड कृष्ण कल्पना कोणी घेऊन चित्तांत आणून देतील तरी इलाज नाहीं वरकड प्रसंगानुरूप विनंति करणें ते करीत च आहों वरकड नवल विशेष लिहिणेंसें नाहीं अधिकोत्तर असल्यास लिहूं बहुतकाय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंति

पत्रांक ४९

श्रीशंकर

राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसि

विनंति उपरि तुम्हीं एक दोन पत्रें पा तीं पावलीं चावडसेस होते ती मर्जी अगदी च नाहीं येथें एकप्रकार मजकूर दिसतो असो रिणानबंध प्रमाण परंतु तुमचे आमचे सर्व लक्ष आहे तें रक्षिलें पाहिजे त्या कारितां सर्व हि तुम्हीं आम्हीं मान अपमान कबूल केला आणि मर्जी रक्षून वर्ततों त्या गोष्टीचें लक्षण चुकावें एकतरेस गेल्यास कार्याची गोष्ट नाहीं तुम्हीं असतां सर्व गोष्टी पल्यावर आणाल या गोष्टीचा पूर्ण भरंवसा आहे च लाभकाळ असेल त्या च काळीं लाभ होणें तो होईल पर पर्जी कदापि बिघडूं देऊं नये ती गोष्ट जरूर ठीक असावी त्या प्रा करून लिहून पा आम्ही हि तुमचें पत्र आलें म्हणजे येतों दिवसेंदिवस ममतावृद्धि होई तो च प्रकार कितेक मनसब्याचे विचारें पाहातां उपयोगी फार लाभ इछावयाचा काल हि नाहीं यास्तव सरकारची चिट्टी जरूर यावी कीं त्रिंबकास येणें या प्रकारें जाल्यास फार उत्तम जशी सोय दिसेल आणि उचित वाटेल तसें लिहून पा त्याप्रमाणें करूं राजश्री गोविंदराव गोळे लष्करांतून आले हे भेटून सर्व खुलासा सांगतील या गोष्टीस येथील अनुकूलता श्रीमंताकडून आहे ऐसा भाव तेथें लिहून गेल्यास रोगनिर्मूलन होईलसें यांचे बोलण्यावरून वाटतें हे च विस्तारें सांगतील त्याजवरून कळेल यांचें हि साहित्य करावें हे विनंति

पत्रांक ५०

पो छ ९ जिल्काद श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामी गोसावी यांसी पो त्रिंबकराव सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल ता छ १० सवाल मुा रायहुबळी यथास्तित जाणोन स्वकीयें कुशल लेखन करांत असिलें पाहिजे विशेष आपल्याकडील पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरी पत्रीं संतोषवीत असिलें पाहिजे विशेष सरकारच्या खिजमतगाराबराबर एकदोन पत्रें पाठविलीं तीं पावलीं असतील च श्रीमंतांनीं मनोळीचें ठाणें घेऊन धारवाड एकीकडे टाकोन राय हुबळीवरी आले तोफा लाविल्या एक रोज हल्ला केली ते हल्लेमध्यें धनसिंग पागेवरील गोळी लागोन ठार जाहाला रा रामचंद्र गणेश यास डाव्या हातास गोळीची जखम लागली वरकड हि शेंदोडशें माणूस जखमी जाहालें साठपाऊणशें ठार जाहालें मग दुसरे दिवशीं ठाणें हस्तगत जाहालें येथून आज कूच करून पुढे पांचसा कोसावरी जाणार तेथून सावनूरच्या सुमारें जातील हैदरनाईक इकडे पुढें

झाला आहे त्या मुक्कामाहून त्यास यांस चौवीस कोसाचें अंतर आहे पुढें होईल वर्तमान हें लिहून कळऊं तुमची घोडीं सुखरूप आहेत घोडियांच्या ऐवजविशीं राजश्री गोपाळराव यांसी बोललों आहे त्यानीं करार केला आहे कीं अखेर साल पावेतों निमे रुपये पावते होतील याप्रमाणें बोलिले आहेत कळावें वरकड फार बोलून स्वारांचा निकाल करवावा तरी बोलणें नाहीं मग बोलून निर्फळ जयरामपंत आहेत नित्य नमस्कार करीत आहेत आपल्याकडील वर्तमान लिहीत जावें पत्र फार दिवस येत नाहीं चिंता वाटते लोभ असो दीजे हे विनंति

राजश्री बाटवे रामराम

पत्रांक ५१

श्री

पुा राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामीचे सेवेसीं

विनंति उपरि हैदरनाइकाकडील करीमखा वकील शिरें घेतले नव्हते त्यापूर्वी वीस-बावीस लक्ष दुसाला बोलत होता श्रीमंत दुसाला सत्तर मागत आहेत त्यास तो हैदरनाइकाकडे पाटणास गेला आहे प्रस्तुत शिरें घेतल्यावर पाहावें मालोजी पिसाळ व शिदोजी घोरपडा व हिरासिंग सीख त्रिवर्ग सिन्यावर प्रथम दिवशीं गोळ्या लागून ठार जाहाले तुम्ही प्रस्तुत कोठें आहा काय करितां वर्तमान काय तें ल्याहावें हे विनंति

पत्रांक ५२

श्रीशंकर

राजश्री तात्यास नमस्कार

विनंति उपरि फार विस्तार न रुचे तुम्हांस विनंति करण्यास सोई न पडे खावंदास कृपाकरून एक बंदभर मजकूर श्रवण करावयास अनुकूळ न पडे तर उत्तर तैसें च पाा याजवरून च उमेदीची परीक्षा समजावी आम्हांस लौकिकांत लज्या आमचे निाा बहुळा किल्ला होता तो राा लक्षुमणपंताकडे त्या प्रकारें आम्हाकडे असल्यास श्रीमंतांस भरवंसा पुरे ना म्हणून श्रीमंत कृपा करून आमचा आम्हांकडे देत नाहींत इत्यादिक दुर्लौकिक लौकिकांत खालीं लोकांत पाहावेंसें होतें जशी निशा पाा तशी जाली च असेल आणि पुढें हि पडेल एक श्रीमंतांचे च जालों असें जाणोन कितेक हे लहान च गोष्टींचे दुर्लौकिक दूर करावे उमेद जाल्यानें सेवकापासून लाखो रुपयांची कामें सरकारनफ्यार्चीं होऊन येतील यख्तियारी करण्याची आणि सांगि-तलें प्रमाण मानून खावंदानें ती गोष्ट आयकून त्याप्रकारें करणें इतकें जाल्यानें चाकरलोकांस आब येऊन सेवकाचे च हातून सरकारनफा सहजांत होऊन येतो माणें

गोष्टी आल्या व पुढें हि उमेद राखोन करविल्या तर तशा च घडतील वरकड फार एव्हां न होय तर किल्ला सरंजामसुद्धां आमचे नि॥ तूर्त द्यावा लौकिकात कृपा केलीशी दिसेल तूर्त घोड्यास कुरणामुळें वैरणकाडी मिळेल पुढें कृपा विशेष करणें ते श्रीमंत च करतील न म्हणावें न बोलावें तर मुक्याचा जाण या कालीं कोण होतो यास्तव विनंति करविणें प्राप्त जाली म्हणून तुम्हांस खोलून लिहिलें तर दोही मजकुराचे उत्तर साफ पाठवणें कृपा करणार असले लिहिल्याप्रकारें होऊन कांहीं तरी दोही प्रकारांतून एक प्रकार तरी घडत असला तर तुम्हीं आन्या जाल्यास लिहिणें मी च त्रिंबकेश्वरी येऊन कृपेस पात्र होईन नाहीं तर साफ उत्तर तैसें च पाठविणें हे विनंति

पत्रांक ५३

श्री

राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यासी

विनंति उपरि कुरणाचे मजकुराविशीं रावसाहेबांस पत्र आम्हीं लिहिलें होतें तें तुम्ही पाहिलें च होतें रावसाहेबानीं उत्तर पाठविलें तें तुम्हीं पाहिलें च आहे आम्ही उत्तर पाहून कृतार्थ जाहालों आमचे कुरणासाठीं फारसे गडकरी वोशीत नाहींत चालत च आहे रामचंद्रपंत मामा म्हणाला कीं माझे नावचें पत्र सरकारचें आणवा कीं सूर्यापर्यंतचें कुरण व पांगाऱ्याचे सुदामत नानांकडे चालवणें ऐसें पत्र सरकारचें आणून दिल्हें म्हणजे चालेल लढा पडणार ऐसें बोलला त्यावरून श्रीमंतांस पत्र लिहिलें त्याचें उत्तर श्रीमंतांनीं अशा प्रकारचें लिहिलें कीं गडकरी यांचे यादींत करार करून दिल्हे आहे हें उचित कीं काय हीं कुरणें पुरातन येक सूर्यापर्यंतचे कैलासवासी तात्याचे वेळेचे पत्रांत सावर्षाचें दुसरें पांगाऱ्याचें नानासाहेबी लाकुड फाट्यास दिल्हें ऐशीं दोन कुरणें आहेत जेव्हां कुरणें गेलीं, तेव्हां सासवडीं कशी सोय संसाराची पडते उठोन दुसरे जागीं जावें हें च मानस यजमानाचे मनांत असलें तरी जिथें सांगतील तेथें राहूं आम्हांस कांहीं लोकांच्या शेतें जबरदस्तीनें पाडून कापून खावंदास न पुसतां रमणे करणें नाहीं असे जे करितात ते खुशाल आहेत असो सारांश रावसाहेबास विनंति करावी कीं हीं दोन्ही कुरणें नानाचीं नानाकडे चालवणें असें सहजांत स्वामींनीं विसोबास सांगावें व एक पत्र रामचंद्रपंतास द्यावें म्हणजे चालतील गडकरी हि फारसे नानांकडील कामास आग्रह करीत नाहींत त्यामध्यें पुरातन कुरणें कांहीं किल्ल्याकडे नवतीं नानांकडे आहेत कुरणें गेल्यावर नानाची सोय कशी आहे असे बोलावें व तुम्हीं विसोबा तेथें आले आहेत त्यास सांगावें कीं नानाचे दोन्ही कुरणाविशीं मामानीं आम्हीं तुम्हांस सांगितले च आहे व मध्यस्त नवलोजी

व कारकून पुण्यांत आले होते त्यापाशीं हि सांगितलें च आहे कीं नानाचे कुरणास उपसर्ग लाऊं नये चालतात तशीं चालूं द्यावीं तुम्हीं मान्य केलें च आहे बोभाटमात्र येऊं न द्यावा ऐसें सांगितल्यानें हि होईल यांत जें होईल तें करा परंतु कुरणें गेल्या-वर येथें राहात नाहीं रावसाहेबाला आमची भीड बरी पडली असो काय बोलावें आम्हास पूर्वी कैलासवासी होते तेव्हां पासून स्वारीस जावयाचें जाहालें म्हणोन एक डेरा राहुटी चार कनाता दोन मंडप शेतखाना देत असत अद्यापि नानासाहेबांचे वेळचे जुने डेरे दोन आहेत गतवर्षीं रायानीं लष्करांत दिल्हे ते सामान जुने जाहाले नवे सामान देणें ऐशी विनंति येते समई केली नानाफडणिसास आज्ञा केली कीं काय आहे ते लिहून काढवा तेव्हां नानानीं फरासखान्याचे कारकुनास पुशिलें त्याचे रुमाल गेले आणि म्हणाले कीं जे समई जें सामान मागत होते तसे श्रीमंत कैलासवासी देवीत होते मोईनसी नाहीं. असें म्हणाले त्यास आम्हांस देत गेले आम्ही घेत गेलों जुनीं सामानें हि आहेत असें असतां मोईन कशी नव्हे पाहावी असो आम्हापाशीं सामान नाहीं जुनें सामान आहे त्याजवर चरितार्थ महिनाभर दोन महिने चालेल कनाता चांदव्या शेतखाना अगदीं नाहीं सामान आम्हांस मिळेल तसें द्यावें आम्ही लटकें बोलणार नाहीं असें असतां चार दिवस टाळटाळ करितील रावसाहेब तरी माझे जे चालत आहे ते मी उणें करूं देणार नाहीं सामान माझे द्यावे मी लौकर तयार होऊन लष्करास येईल याप्रमाणें सविस्तर विनंति करावी हें पत्र च दाखवावें वाचावें ऐसी विनंति करावी उत्तर पाठवावें आम्हीं उद्यां देवदर्शनास जातो हे विनंति

पत्रांक ५४

श्री

राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव सां नमस्कार विनंति उपरि अलीकडे पत्रें फार दिवस सविस्तर येत नाहीं ऐसें नसावें सर्व माा कचापक्का लिहिला पाहिजे इकडे श्रीमंत येतात न येतात त्याहावें खंडोजीबावा आल्यावर फार च रुष्ट होऊन निराळे जाऊन राहिले आम्ही कांहीं चुकलों नाहीं विस्तार लिहिणें काय आम्हीं पूर्वीं हि जाहालें तें बरें च केलें सांप्रत होईल तें करूं न होय यास आम्हीं काय करावें परंतु त्याणीं फार च सीमा केली असो कळावें श्रीमंत धारवाड घेऊन हानगळास आले ठाणें घेतलें शत्रू येथून सा कोसावर आहे राजकारण हि आहे पाहावें काय होईल तें भेटी कधीं होईल हे इच्छा आहे रा मार्गशीर्ष शुद्ध षष्ठी हे विनंति

पत्रांक ५५

श्रीगणराज शके १६८६

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसीं पो गोपाळराव गोविंद कृतानेक नमस्कार विनंति उपरी येथील कुशल ताा वैशाख वद्य अष्टमीं बुधवासर मो केरोर तालुके सावनूर वर्तमान यथास्थित जाणोन स्वकीयें कुशल लिहीत आसिलें पाहिजे विशेष आपणाकडील बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं हें उचित कीं काय तरी सविस्तर लिहून पाठवावें इकडील वर्तमान तर श्रीमंत तुम्हांस पत्रें वरचेवरीं पाठवितात त्याजवरून कळत च असेल श्रीमंतांची व हैदरनाइकाची वैशाख शुद्ध द्वितीयेस गांठ पडली तो चार कोस गोट सोडून आला होता तेथें दोन प्रहरापासून तोफा तोफाचा मार फार जाहाला शेवट दोन घटका दिवसास हुजरातीची वगैरे हल्ला जाहाली होती परंतु कारीगार जाहाली नाहीं रात्रौ चौकीस राहावें म्हणजे सहजांत काम होईल म्हणोन आम्हीं सांगोन पाठविलें परंतु कोणाचे खातरेस आलें नाहीं गोटास गेले तो आपल्या गोटास गेला रात्रींचा कोंडला असता तरी सापडता तदोत्तर हि दोन तीनदां तोफां तोफांचीं जुजें जाहालीं त्याच्या गोटावर तोफा लाविल्यानीं त्यानीं माणूसघोडें त्याजकडील फार जाया होऊ लागलें व पहिल्या दिवशीं त्याजकडील हजार घोडींमाणसें जागचीं ठार जाहालीं हिकडील शंभर पावेतों घोडेंमाणूस ठार जखमी जाहालीं नित्य तोफाचा मार न सोसवे तेव्हां रात्रीं कूच करून पळाले बारीच्या आंत जाऊन मायनहळ्ळी जवळ झाडीच्या आसऱ्यास राहिला तिकडे एक दोन वेळा सड्या फौजानिशी गेलों परंतु अडचण व पर्जन्य फार तळीं कालवे फार यास्तव कारगरी जाहाली नाहीं सल्लयाचा संदर्भ अगोदर आला होता तेव्हां अगदीं च बुडवावाशी उमेदीमुळें राजकारण तोडिलें तदोत्तर हिकडून याणीं होऊन राजकारण लाविलें तें बळावलें नाहीं अद्याप अंत्र तुटलें नाहीं कदाचित् जाहाला तरी उत्तम कांहीं पैका देऊन तालुका सरकारचा सोडून देणार तह जहाला तरी छावणी करावीसें म्हणतात शेवट मनसबा सिद्धीस जाईल तो खरा मासुराजवळा मारे फार जाहाले दाणा वैरणीचा तोटा यास्तव केरुरावर कूच करून आले अमवाशा पावेतों काय तो ठराव होईल तदोत्तर छावणी अथवा देशास येणें हा प्रकार कळेल तोपर्यंत चार दिवस काळ घालवावा असा मनसबा योजिला आहे बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंति

सेवक शिवाजी बाबाजी सां नमस्कार लोभ कीजे हे विनंति

पत्रांक ५६

श्री

आपत्ये माधवरायानें चरणावरीं मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विज्ञापना येथील क्षेम ता। छ २९ जिल्हेज मुा। नजीक कनगिरी येथें वडिलांचे आशिर्वादेंकरून सुखरूप असों विशेष वडिलांचे सेवेसीं इकडील वर्तमान लिहून पूर्वी सेवेसीं पत्रें पाठविलीं आहेत त्यावरून विदित जालें च असेल सारांश मजला आपण वडील असतां दौलतेची व कर्जाची व नांवलवकिकाची किमपि चिंता वाटत नाहीं वडील जें करणें तें करितील च ऐसें मानून निश्चित आहें नाहीं तरी सरदार डोईजड व पत कोठें च राहिली नाहीं कोण्हासी चाकरी करितां नेट धरून बोललियास वडिलास विपरीत प्रदर्शन करून तत्काल च घरांत पेंच पाडून राहिली ती ही दौलत बुडवायास सिद्ध च आहेत व शत्रू प्रबल आणि साहित्य याप्रमाणें आहे परंतु सर्व पेचांत आली दौलत इचा बंदोबस्त करणार वडील समर्थ आहेत कांहीं चिंता नाहीं आम्हीं आज्ञेप्रमाणें वर्तावें सेवा करावी यांत च इहलोक परलोक आहे पुढें वडिलास जसें कर्तव्य असेल त्याप्रमाणें सूचना लिहिली म्हणजे त्या च लक्षानें चालेन दौलतेचा बंदोबस्त केला म्हणजे यांत च सर्व स्नानसंध्यचें फल आहे ऐसें मर्यादा सोडून लिहिलें म्हणून वाईट न मानिलें पाहिजे हें पत्र दुसऱ्यास न कळे तें केलें पाहिजे सेवेसी विदित होय हे विज्ञापना

पत्रांक ५७

पो। छ ८ जिल्काद

श्री

राजश्री मामा स्वामी गोसावी यांसीं

व राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

विनंति उपरि अलीकडे फार दिवस आपलें पत्र येऊन वर्तमान कळत नवतें येणेंकरून चित्त सचिंत होतें त्यास आपलीं पत्रें राजश्री मोरोबादादास आलीं त्याजवरून सविस्तर कळोन संतोष जाहाला येथून श्रीमंतीं लिहिलें आहे त्याप्रमाणें तेथें बोलून जाहालें तरी कार्य ठसवावें श्रीमंताची कृपा तुमचे ठाईं चित्तापासून चांगली आहे यात दुसरा प्रकार नाहीं आपण स्वस्त चित्तें असावें राजश्री तात्यास पत्र श्रीमंतांनीं लिहिलें आहे त्याअन्वयें तेथील बंदोबस्त करावा तुम्हीं तो कारस्थानी करणें तें करीत च आहा परंतु क्षणभंगुर मिजाज व सांगणार शिकविणार ते अल्पकोटींतील तेव्हां भरवसा कांहीं एक नाहीं असो ईश्वरी सत्ता कालगत अशी च आहे वरच्यावर पत्रें लिहीत जावीं इकडील वर्तमान तर मनोळी हुबळी श्रीमतीं घेतली सावनुराल आले सावनूरकर नवाबाच्या भेटी झाल्या या उपरि हैदरनाइकाकडील प्रकार

कसा ईश्वर घडवितो पाहावा येथून वीसा कोसांवर हैदरनाईक झाडीच्या आश्रियानें आहे मीरफैजुल्ला पुढें दोन चार हजार फौज पांच सा हजार प्यादा याप्रो आहे बाहेर मैदानीं येऊन लढेलसें दिसत नाहीं पाहावें कसा विचार होतो होईल वर्तमान लिहून पाठवितों

पत्रांक ५८

श्रावण वा। ९।१६९० **श्री** नक्कल

राजश्री त्रिंबकनाईक कमाविसदार ता। देवपूर गोसावी यासी

छ अखंडित लक्ष्मी अलंकृत राजमान्य स्नो तुकोजी होळकर रामराम सुा तिसा सितैन मया व अलफ राजश्री रामचंद्र निंबाजीनीं राजश्री गोविंद शिवराम यास ता। मजकुरीं सरकारांतून दप्तरदारीची असामी करार करून सालीना वेतन रुा २०० दोनशें तुम्हांकडून देविले असेत तरी तुम्हीं मशारनिलेचे हातून दप्तरदारीचें लिहिण्याचें प्रयोजन घेऊन सदरहू दोनशें रुपये वेतन महालमजकुरऐवजीं पावते करीत जाणे जाणिजे छ २३ राखर बहुत काय लिहिणें मोर्तब

शिक्का

पत्रांक ५९

श्रीशंकर

राजश्री सखाराम भगवंत यांसि व गोविंद शिवरामासि

विनंति उपरि भोजनोत्तर चार सा घटिका बसोन फडशा केला पाहिजे बरावर गोपाळराव कृष्णराव बल्लाळ व रास्ते यांस हि घेऊन येणें आम्हांकडील हि कारभारी बलाविले आहेत सारे च पाहिजेत एक कमी कामास नये साऱ्यांचे गुजारतीनें चिठ्या हवाला कराव्या लागतील पुढें कितेक लढे राहतील ते उगवण्यास दिक्कत पडली न पाहिजे नाहींतरी चिठ्या किल्ल्याच्या हातास आल्यावरी तुमची काळजी हरली मग आमचीं कामें ढालढकलीखालीं पडल्यास कसें पुरवेल यास्तव अगोदर पक्कें करावयास सारे पाहिजेत हे विनंति

पत्रांक ६०

नक्कल **श्री** श्रावण वा। ३०।१६९०

राजश्री खंडो बाबूराव कमाविसदार सरकार बिजागड गोसावी यांसि

अखंडित लक्षुमी अलंकृत राजमान्य स्नो तुकोजी होळकर दंडवत सुा तिसा सितैन मया व अलफ राजश्री गणेश नारायण निा राजश्री गोविंद शिवराम यांसि

सरकारांतून सरकारमजकूर येथील मजमूची असामी करार करून सालीना वेतन रुपये ३०० तीनशें तुम्हांकडून देविले आहेत तरी तुम्हीं सरकारमजकुरीं मशार-निलेचे हातून मजमूचें प्रयोजन घेऊन सदरहू तीनशें हा माहालमाऐवजीं पावते करीत जाणें जाणिजे छ २९ राखर बहुत काय लिहिणें

पत्रांक ६१

श्री ज्येष्ठ शुा १४।१६९१

अखंडित लक्ष्मीअलंकृत राजमान्य राजश्री आनंदराव जिवाजी कमाविसदार पाा सिन्नर गोसावी यांसि

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार सुा सबैन मया व अलफ पाामजकूर येथील सालमजकूरचे रसदेचा ऐवज लौकर घेतला पाहिजे तरी तुम्हीं रसदेचा ठराव करून घेऊन भरणा सत्वर करणें जाणिजे छ १३ सफर आज्ञाप्रमाण

लेखन सिमा

पत्रांक ६२

श्री कार्तिक शुा ६।१६९२

अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य राजश्रीं गणेश त्रिंबक गोसावी यांसि

सेवक माधवराव बल्लाळ प्रधान नमस्कार सुा इहिद्दे सबैन मया व अलफ मौजे बालें पेाा सोलापूर येथील ओढ्याचे कडेस कुरण आहे तें राजश्री गोविंद शिवराम याज-कडे सालमजकूर तुम्हांपासून करार करून देऊन हे सनद तुम्हास सादर केली असें तरी सदरहू कुरण माानिलेकडे चालवणें जाणिजे छ ४ रजब आज्ञाप्रमाण

लेखन सिमा

पत्रांक ६३

पेाा छ ८ जिल्काद श्री

पुा राजश्री मामा स्वामी गोसावी यांसी

विनंति उपरि अप्पाजी बाबूराव जामदारखाने पूर्वी राजश्री विष्णु नरहर याणीं तुम्हाकडे पाठविले होते त्याजबराबर आमचें पत्र हि एक आपल्यास होतें त्यास याचें उत्तर हि आलें नाहीं आप्पाजीपंत तुम्हांपाशीं च आहेत किंवा पत्रें देऊन रवा-

नगी केली हें त्याहावें येथें आम्ही वरच्यावर श्रीमंतास उमजून देणें तें देत च आहों होतां होईल तें खरें हे विनंति

पत्रांक ६४

श्री

सेवेसीं त्रिंबक सदाशिव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति येथील वर्तमान ता। आषाढ शुद्ध चतुर्दशीपर्यंत स्वामीचे कृपेंकरून यथास्तित असे विशेष बहुता दिवशीं स्मरण सेवकाचें होऊन कृपाळू होऊन आज्ञापत्र पाठविलें तें पाहून चरणाचे दर्शनतुल्य आनंद वाटला स्वामीचे पदरचे आहों कृपा करणार स्वामी समर्थ आहेत खासास्वारी लवकर च येईल जानोजी भासले गाइकवाड निंबाळकर तमाम सरदार फौजसुद्धां बोलाविले आहेत हैदरनाइकाचें पारपत्य पुरतें च होईल व येविशीं सेवकास कृपोत्तरें आज्ञा केली त्यास स्वामी पुण्यवान प्रतापी आहेत अशाचा मजकूर तो किती आहे सर्व हि स्वामीचे पादाक्रांत आहेत स्वतेजप्रकाशेंकरून शत्रूचें निर्दोळण शीघ्रकाळें च होईल स्वामीचे पाय दृष्टीस पडतील तो दिवस आनंदाचा आहे सेवेसीं श्रुत होय हे विज्ञापना

पत्रांक ६५

श्री

पु॥ राजश्री गोविंदपंत गोसावी यांसी

दंडवत विनंति उपरि इकडील मजकूर लि॥ आहे वरकड हि येथून आपलेपरी लिहीत आहेत यामध्यें आमचें लक्ष श्रीमंतांच्या पायाशीं एकनिष्ठ आहे त्याचें नुकसान न व्हावें म्हणून सरळपणें मान-सन्मान कोणेविशी न पाहतां रात्रंदिवस मेहनत केली आणि श्रीमंतांच्या पुण्येंकरून सर्वांस यश आलें ते च चाल यंदाच्या स्वारीस येऊन मनसबा केला तो च शेवटास लागला असता तरी इतकें संकट न पडतें पैका हि मिळत होता आणि तह पडत होता परंतु करणारानीं छीळछद्म करून उभयतामध्यें विघड पाडून रा। विसाजीपंतास मिळोन इतके प्रकार केले असो जे जसें करितील तसें फळ हि होईल परंतु आम्हांकडील दरबारचा कामाकाजाचा सर्व भरवंसा आपला आहे वकील केले त्याणीं येथें नानाप्रकारें मनसबे रचले दरबारीं त्याचे पुत्र आहेत ते हि त्याचे आज्ञेप्रमाणें च वर्तत असतील आम्हांस कांहीं दरबारचें वर्तमान कळत नाहीं इतके दिवस जाले त्याचेकडून पत्रांचीं उत्तरें न आलीं आमचें वर्तमान तेथें न कळे त्याजकडील आम्हांस न कळे तेव्हां वकिलाचें करणें लि॥ काय समजावें एक वर्ष जालें आमच्या लष्करांतून रा। विसाजीपंताजवळ

जाऊन पाहिलें आम्हांकडील लक्ष सोडिलें आम्हीं रीतीच्या वाटे सांगत असतां त्याच्या विचारास न ये ते मोठा खेळांत जाऊन पडिले असो तेथें हि श्रीमंतांचें कार्य होत असेल त्याचा अर्थ आमच्या लक्षांत राहावें ऐसें नाहीं कोणेविशीं जाबसालांत भरवंसा पडत नाहीं याजमुळें सांप्रत कैलासवासी सुभेदार याजपासून तुमचा स्नेह च चालत आहे त्याप्रमाणें आम्हांसी हि लोभ च केला सर्व कामकाज निर्गम करून इकडे रवाना केले आम्हास हि स्नेहाची ममतेची जोड दरबारांत एक आपली च आहे या अर्थी तेथील कामाचा काजाचा जाबसालाचा करण्याचा अर्थ आपल्याकडे च आहे दुसरे आम्ही जाणत नाहीं सर्व जाबसाल आपण च करीत जावा जालें वर्तमान रा॥ केसोपंत याजला आपल्याजवळ ठेऊन त्याजकडून आठवे दिवशीं वर्तमान त्याहावयासीं सांगत जावें येथून हि वरचेवर जालें वर्तमान लि॥ जाऊं म्हणजे दरोबस्त सर्व अर्थ समजत जातील अतःपर दुसारेयाच्या भरवंशियावर न जावें आपण च इकडील अर्थ मनन करून बोलणें ते बोलून लिहिणें अर्थ ते लिहिवीत जावे दुसऱ्या पत्राची वाट न पाहावी छींळछिद्र बहुत जालें आहे भरवंसा एक आपल्या शि॥ आम्हांस कोणाचा पडत नाहीं ऐसें पाहून हालीं लिहिलें असे रा॥ छ ४ साबान हे विनंति

पत्रांक ६६

पो॥ छ ८ जिल्काद

श्रीगणराज

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे सेवेसी पोष्य मोरो बल्लाळ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें लेखन केलें पाहिजे विशेष आपण राजश्री जयरामपंताबरोबर पत्र पाठविलें तें पावलें लिहिला मजकूर कळला ऐवजाचा मजकूर अैसिन्यास जोगानीं निकड केली म्हणून त्यास दिल्हा आपण निकड न केली म्हणून न दिल्हा असा अर्थ नाहीं आम्ही आपला निरोप घेऊन आलों तेसई आपण कांहीं मा॥ सांगितला होता यास्तव अनमान जाला कदाचित् आपणास विस्मरण जालें असेल तरी नकळे असो आतां जयरामपंतास ठेऊन घेतलें आहे अखेरसालीं थोडाबहुत ऐवज पावता होईल आम्ही मिरजेस आलों सैन्य प्रस्तुत गलगनाथाकडे गेलें ती॥ मातोश्रीबाईस बरें वाटत नाहीं यास्तव येथें आलों प्रस्तुत कांहींसा उतार आहे आठा दिवशीं सैन्यांत जाणार सालमजकूर छावणी जालियाणें हैदरनाईकाचें पारपत्य होईल कदाचित् छावणी जाली नाहीं तरी कृष्णतीरपर्यंत त्याची च सत्ता जाणावी प्रस्तुत तो बिदनुरीं आहे मीरफैजुला हानगळापाशीं आहे बंकापूर धारवाड दोनीं सज्य करून ठाणीं बसलीं आहेत परंतु पारपत्य न जालें तरी घेतली नाहींसारखीं त्याजपाशीं वीसहजार गाडदी आठ

हजार फौज इतकें सामान व तोफा शंभरपर्यंत आहेत झाडी सोडीत नाहीं हरपन-हळ्ळी चित्रदुर्ग येथें कांहीं साधेल या आशेवर गलगनाथपाशीं गेले आहेत यज-मानाची कृपा पूर्ववत आहे कारभारी हि प्रतिवर्षांप्रों कृपा करितात आम्ही कांही व्यंग दाखवीत नाहीं कालानुसार वर्तणूक करितों तीर्थरूप राजश्री दादास हलसिंगीचे हल्लेस जखम पट्टयाची शिरावर लागली होती उत्तम प्रकारें बरी जाली पाणी घेतलें आपणास कळावें बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंति

पत्रांक ६७

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामी गोसावी यांसी पो। त्रिंबकराव सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल ता। छ२५ जमा-दिलावल नजीक बंकापूर यथास्थित जाणोन स्वकीयें कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष आपल्याकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तर पत्र पाठवून संतोषवीत असिलें पाहिजे यानंतर खंडोजी जगन्नाथ आम्हाशीं फारच बाकोन आहेत आम्हांजवळ राहात होते ते आतां राहात नाहींत आम्हाशीं वांकडें राहावयाचें कारण कीं श्रीमंत तैनात जाजती करीनात ती आम्हीं जाजती करवावी ही कल्पना चित्तांत धरून आम्हांकडे येत जात नाहींत आपल्यास कळावें आमचा इलाज जितका होता तितका आम्हीं गोपाळराव मोरोबा दादा बाळकोबा हरीपंत फडके रामचंद्र गणेश इतक्यांकडून आम्ही रायासीं रदबदल करविली आम्ही केली ती ऐकेनात शेवटीं हजार रुपये जाजती एकाएकास केले तथापि खंडोजीबावाचे मनास नये आम्हा काय करावें आणि आम्हांस च वेडें-वांकडें बोलतात आम्हीं सोसतों कांहीं वाईट बोलत नाहीं तुम्ही म्हणाल कीं नाना जलद उतावळी करून रागें भरले असतील तरी तात्या आमचा उतावळी जलदी दोष गुण बळवंतरायानें सोसलीं तुम्हीं सोसलीं सोशिता वरकड आमचें कोणी चालूं देणार नाहीं आम्ही हि कोणास कांहीं म्हणत नाहीं असे रीतीनें आहों परंतु खंडोजीबावानीं आम्हावर फार च केली या गोष्टीस वर्तें लिहिले गृहस्त साक्ष आहेत राणू हगवणा तेथें आला तो आम्हांस न पुसतां आला म्हणून पत्र पाठविलें नाहीं राणू हि हा मजकूर सांगेल बरें त्याचे चित्तास येईल तें करोत आम्ही तिळमात्र वाईटबरें म्हणत नाहीं असें आहे तुमची भेट होईल कीं नाहीं तुम्ही या प्रांतें येणार किंवा नाहीं हे सर्व बारीक मोठें वर्तमान लिहून पाठवावें चितोडी घोडी नारोपंतास देऊं कळावें हंहप्पा-बरोबर पत्रें पाठविलीं तीं पावलीं असतील लोभ असो दीजे हे विनंति

अपत्यें अप्पाचे साष्टांगनमस्कार

पत्रांक ६८

श्रीशंकर

राजश्री तात्या स्वामींचे सेवेसीं

विनंति उपरि तुम्हीं लिहिला मजकूर सर्व कळला त्याविशींचा शोध लिा स्थळीं केला त्यास तेथील लडा पडत च नाहीं ऐसें च उभयतांचे सांगण्यांत कळूं आलें परस्परें नकळतां निरानिराळा शोध केला केल्या कर्माचा वसवास पुढें खावंदांचे च पदरीं असोन परिणाम लागवा याविशीं आस्वासन दोन्ही मजकूर उल्लेख लिहिण्यांत येऊन स्वस्ताक्षरें चिटी समस्तास त्या च अन्वयें बकारपूर्वक सरनाइकासमात्र लौकर गेली तर या च पत्रावरून खामखा येतात काडीचा संदेह नाहीं ऐशी निशा आकारपूर्वक बकारपूर्वकाचा पुत्र आहे तो पुरवितो आमचे मतें जर खेरेंखुरें मनापासून आहे तर उशीर केल्यास कार्यनाश संदेह फिटल्याखेरीज यावयास भयधरून येत नाहीं ते गरीब म्हणून संशय मानितात श्रीमंतांस करणें त्यापक्षीं इतके लांबणीवर न च टाकितां दोघांस लिा अन्वर्थे निखालस खोलून दोन्ही चिठ्या स्वस्ताक्षरें याव्या श्रीमंताचे चित्तानरूप निश्चयपूर्वक कार्य होऊन येतें महद लाभ आणि लगामीं हे प्रकार घडतात उगे च बलाविलें तर संदेहानें संदेह होऊन एवढा लाभ हातचा जातो या गोष्टीविशीं जशी पाा तशी निशा करून दोन्ही चिठ्या मात्र घेऊन पाा बारा पंधरा दिवसांत दोघेचौघे येऊनभेटून आपले तोंडें रूबरू कबूल करून जातात परंतु उगेंच यामात्र म्हटल्यास घरचा प्रकार माणूस संदेह खाऊन लटके तर्ककुतर्क काढून राहातें एकूण सरकार कार्याची निशा यास्तव पुर्ता शोध घेऊन लिा असे आम्हीं सर्व एक दोन प्रकारचें कालपरवां च लिहून पाा त्या गोष्टी समय पाहून युक्तीनें विनंति करून संतोष वाटून उमदे ऐसें च बोलून ठीक करून उत्तर लौकर पाठवणें बहुत काय लिहिणें रा छ १९ मोहरम लोभ असो देणें हे विनंति

पत्रांक ६९

श्री

राजश्री गोविंद शिवराम स्वामी गो

विनंति उपरि चिरंजीवास सविस्तर पत्रें पाठविलीं आहेत त्याजवरून कळेल तुम्हीं चिरंजीवास योग्य दिसेल ते विनंति करीत जाणें किरकोळ कामाविषई येथून गृहस्त जातात त्यास सनहित्यपत्रें द्यावीं लागतात तीं द्दि अगत्या अगत्यें देतों त्या प्रमाणें चिरंजीवानी चालवावें कोठें मनसुबीचें काम असल्यास मनसुबी पंचाइती करून करवावी वरकड किरकोळ कामास दिक्कत घेऊं नयेत येथें विचार करून च देणें ते देतों किलेजातचे बेहेडे करून दादो उद्धव यास चौकशीस पाठविले आहेत ते

चौकशी करून ऐवज मागावयास तुमचे मारफतीने चिरंजीवाजवळ येतील त्यास ऐवज पावता व्हावा व हिकडील मनसुब्यास उपयोग पडे तें च एक वर्ष करावें हिकडे कमाविसदार व सरदार यांस व सरंजामी यांस खावंदगिरी कशी असते चाकरी कशी हें पुर्ते ठाऊक नाहीं ठाऊक कांहीं असेल परंतु विसरले आहेत फार-करून पोरें च आहेत नवी च साळ आहे एक मल्हारजी होळकर मात्र जुना आहे त्यास सर्व ठाऊक आहे जो पहिल्या प्रमाणें च वर्तेल पहिले पासून त्याची भीड तीर्थरूप चालवीत आले त्या प्रमाणें आम्ही हि चालऊं परंतु लहानथोर चाकर व कमाविसदार मल्हारबाची च रीत धरील तर कसें पुरवेल परिछिन्न पारपत्य करावें लागेल सारांश आम्ही रगडून कारभार करितों तीर्थरूपाप्रो बलकी थाडेसे अधीक च नरम करितों यांचा मजकूर काय आहे बंदोबस्त केलियानें दर-साल एक करोड रुपयाचा नफा कमाविसदार व सरंजामी यामध्यें निघेल मोडलें तरी हिंदुस्थान आहे मुख्य चिरंजीवाचा व आमचा एक विचार असल्यानें हिंदुस्थान व कर्नाटक दोन्ही बंदोबस्त पहिलेपेक्षां अधीक होतील ये विशीचे अर्थ वारंवार तुम्ही चिरंजीवासीं व तुम्हाशीं बोललों च आहों तुम्हीं स्मरण वरचेवर देत जाणें एक वर्ष आमची कुमक ऐवजानें व पत्रांनीं केली यानें किती मुलूक सुटतो काय बंदोबस्त होतो चाकर नरम होतात ते दृष्टीस पडेल चिरंजीवांनीं पागा व फौज न पाठविली रिकामी घरीं बसली यानें इतकी शिबंदी आंगावर पडली मनसुबा हि कांहीं जाला नाहीं ऐसें आम्हास सुचतें तुम्हास कळेल त्या प्रा विनंति करणें पुढें होणें जाणें इश्वराधीन आहे

नक्कल अस्सलबमोजिब रावसाहेब यांजकडे रा वा १४ बा एकोजी जासूद जथे वाघोर्जा नाईक रा वर्ष प्रतिपदा मुा इछावर प्रा माळवा हे विनंति

पत्रांक ७०

श्रीगणराज

विंनंति उपरि हैदरनाइकावर जरब श्रीमंताची जबरी बसली त्याची गुर्मी कांहीं वल्-गना करीत होता तेणेंप्रमाणें राहिली नाहीं त्याच्या लोकानीं दम टाकोन पलायन करूं लागले शिलेदार कानडे गाडदी चटेकार ऐसें पायदळ आदिकरून नित्यानीं गच्छंती करीत आहेत मैदानरानांत अवसान न पुरवे यास्तव झाडींत गेला तेथें जावें तर हे दिवस पर्जन्यकाळाचे त्यांत नित्यानीं पर्जन्य लागतो लष्करांत पोटास नाहीं दाणावैरणीचा तोटा घोडी अगदीं पडीस आलीं मेहनत करावयाचे दिवस चिकोडी मनोळी येथें दिवस घालविले अखेरीस येथें आले तरतूद कांहीं च नाहीं शत्रूवर जरब ही बसावयासीं कारण श्रीमंताचें पुण्य बाकीं ऐवज कळत च आहे

कांहीं राजकारणाचें अंत्र बापूस सखाजी निा आबा पुरंधरे याचे विद्यमानें आहे जर करून बळावले तर तह करून माघारे येणार नाहींतर परिछिन्न छावणी करून राहणार मान्या कारंजकरी यानीं तें नेट धरिलें आहे आठपंधरा दिवस अवकाश हि अहे इतक्यांत सर्व विचार कळतो तदनुरूप लिहून हि पाठवून देऊं ऐवजा-करितां राजश्री जयरामपंतास आपण पाठविलें त्यास मशारनिलेस आपली निकड जाणोन च ठेऊन घेतलें महिनापंधरा दिवशीं कळेल तेणेंप्रमाणें तरतूद करून वोढींत वोढ समजोन कांहीं ऐवज पाठवून देऊं आपल्या पागेचे रामाजीपंत दारूनें जळोन मृत्य पावला वरकड वर्तमान मशारनिले लिहितां सर्व विदित होईल तुम्ही श्रीमंतांजवळ आहां तेथील वर्तमान काय उत्तरेकडील प्रकार कसा सांप्रत नवीन पुरंधरचें जाहालें त्याचा विचार काय हा तपशीलवार लिहोन पाठवून देणें या रानीं रोग फार आला त्याजमुळें घोडें थकलें तुमचे पागेचीं घोडीं लहानथोर पांचसांत राहिलीं रा। जयरामपंतास पागेंत ठेऊन घेऊन नंदमबस्तीस लाविले आहेत जग-त्पित्याचे मातुलास साष्टांग नमस्कार प्रविष्ट करणें लोभ असो दीजे हे विनंति

समस्त मंडळीस साष्टांगनमस्कार लोभ कीजे हे विनंति

पत्रांक ७१

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामींचे सेवेसीं पोष्य मोरो बाबूराव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन केलें पाहिजे विशेष तुम्हांकडील सांप्रत पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरी सदैव पत्र पाठवीत गेलें पाहिजे यानंतर इकडील वर्तमान तरी हैदर-नाईक हनगळावर आहे दिवसेंदिवस फौज कमी होत चालली राजकारणें हि बहुतांचीं लागलीं आहेत कोणा थरास जाईल पाहावें तुम्हांकडील पत्रें येथें आलीं माहादजी शिंदे याची सरदारी काढून मानाजी शिंदे यास सांगितली कारभारी माहादाजी गोविंद केले श्रीमंतांची मर्जी त्याणीं च रक्षिली त्याचें फल हि पावले व पावतील तुम्हीं तेथें आला तरी उभयता श्रीमंतांची मर्जी रक्षे असें बोलणें बोलावें कोणा हि कारभारांत अग्रेसर न व्हावें कारभाराचे धनी दुसरे आपण रामाय स्वस्ति रावणाय स्वस्ति या न्यायेंकरून राहावें तुम्हांस आम्हीं ल्याहावे असें नाहीं राजश्री मामा व आपण तेथें आहेत आपणास ल्याहावें असें नाहीं बहुत काय लिहिणे कृपा-लोभ कीजे हे विनंति

पत्रांक ७२

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदराव तात्या स्वामीचे शेवेशी पो बाळाजी जनार्दन सां नमस्कार विनंति उपर येथील कुशल ता छ ७ जिल्हेज पावेतों वर्तमान यथास्थित असे विशेष तुम्हांस पूर्वी दोनतीन पत्रें पाठविलीं परंतु एका हि पत्राचें उत्तर न पाठविलेंत असो निरंतर पत्र पाठवीत जावें श्रीमंतांची आज्ञा नसतां मध्यें च लबाडी करून श्रीमंतांचें नांव करून पुरंधर किल्ला घेतला हे लष्करांतून पत्रें आलीं तेव्हां निश्चय जाहाला असो प्रस्तुत श्रीमंत दादासाहेबांचें मनांत कितेक प्रकारें संशय वाढत चालिले पुढें बखेडा मातबर व्हावा असे हि डौल दिसतात त्यास तुम्हीं तेथें आहा संशयाची निवृत्ती वरचेवर करून राखीत जावें पाहाते अर्थी उभयता श्रीमंतांचे हि मनांत कांहीं नाहीं परंतु मध्यें च क्षुल्लक आहेत ते मात्र उपद्व्याप करून नानाप्रकारें संशय घालून कलह वाढवावा या करतां तुम्हांस सूचना लिहिले आहे बहुत काय लिहिणें लोभ असो दीजे हे विनंति.*

पत्रांक ७३

श्री

सेवेसीं हरी बल्लाळ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति ता छ ३० रजब मुा नजीक गुडगुटें कृष्णा उत्तरतीर वर्तमान यथास्थित असे विशेष राजश्री बाबूजीनाईक यांजकडील यादवराव याजपासून पांच हजार नजर घेतली तो पैका माघारा देण्या-विशीं श्रीमंतांनीं पत्र राजश्री नानाफडणीस यांचे नावें लिहून दिल्हें तें मजजवळ राहिलें होतें तें आपणाकडे पाठवीत असें घ्यावें उत्तर पाठवावें कृपा केली पाहिजे हे विनंति.※

पत्रांक ७४

श्री

राजश्री मामा स्वामी गोसावी यांसी

व राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

विनंति उपरि आपण पत्र पाठविलें तें पावोन बहुत संतोष जाहला सातारियाचे फडणीस सबनीस गैर वाका समजाऊन तेथें श्रीमंतांनीं नेले होते बेहेडा दूर करावा

---

* सबंद पत्र नानाफडणिसाच्या हातचें

※ सबंद पत्र हरिपंत फडके याच्या हातचें

ही घालमेल करणार होते त्यास सर्व प्रकार येथे श्रीमंतांनीं केला बेहेडा त्याप्रों तेथें मुख्यास समजून चित्तांत आणून देऊन केला कारभार फिरऊं नये ऐसें केलें त्यावरून वहुत संतोष जाहाला श्रीमंत बहुत समाधान पावले तुम्ही असलियावर जेथवर बाजू संभाळणें तें येथील लक्षाप्रमाणें संभाळाल च कालगत विचित्र कीं चांगली गोष्ट इतबारी सेवकानीं सांगावी ते चित्तांत न यावी वरकडाच्या विपरीत गोष्टी तथापि तें च उत्तम मानावें असें होतें तेव्हां ईश्वराचे चित्तांत तमाशे पाहणें येतें असो इलाज नाहीं वरकड पुरंदरचा मार लिहिला ऐश्यास येथील संकेतानें हा प्रकार किमपि न जाहाला कोळीबेरड स्थाई कदीम तिशा वर्षांचे चाकर त्यांस दूर करून अन्नास यजित केलें यासाठीं त्यानीं दावा पाहून हें कर्म केलें येथील मर्जीत एकमर्जीवर च कायम आहे वरकड दुष्ट लोक नानाप्रकारें तेथें विकल्प आणून देतील तरी इलाज नाहीं परंतु सत्य गोष्ट अशी आहे सविस्तर राजश्री गोविंद्रावजी सांगतां कळेल छावणी जाहाली पुढें ईश्वरी सत्ता प्रमाण आपला आमचा आतां दुसरा प्रकार तिळमात्र नाहीं हें मनोमन साक्ष असे विस्तार काय ल्याहावा लोभ असो दीजे हे विनंति चिरंजीव बजूस घरास पाठऊन दिल्हा हे विनंति राजश्री आबा व राजश्री मोरोबा यांस नमस्कार

पत्रांक ७५

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल ताा ज्येष्ठ वद्य पंचमी मुक्काम नजीक कोपळ येथें असों विशेष तुम्हांस पांच सात पत्रें पाठविलीं तीं पावलीं हें कांहीं कळत नाहीं तुमचीं पत्रें आम्हांस चारपांच पावलीं श्रीमंतरायानीं तुम्हांस पत्रें पाठविलीं तीं पावतां उत्तरें पाठवावीं इकडे हवा फार जहाल लष्करचे हत्ती पंधरासोळा मेले घोडीं मरतात माहागाई मोठी असा प्रकार आहे मोगलाचें हैदरनाइकाचें राजकारण आहे माधवराव गेले च आहेत बिघाड जाहालासा दिसतो तेथें काय वर्तमान हिंदुस्थानचें वगैरे ल्याहावें तात्या भेट होईल लौकर तर फार उत्तम आहे चिंता लागली आहे या छावणीची मोठी फजिती ईश्वर आब राखो लोभ असो दीजे हे विनंति[3]

पत्रांक ७६

पो छ १ जिल्हेज **श्री**

राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव कृतानेक नमस्कार व गोपाळराव गोविंद कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पा। विशेष तुम्हांकडे आम्हीं पत्रें सरकारच्या खिजमतगाराबराबर व जासुदाबराबर पांच सात सविस्तर मा। लिहून पाठविलीं ती पावलीं कीं नाहीं कळत नाहीं किंवा मध्यें च कोणी दगा करितात हें कळत नाहीं तरी सविस्तर लिहिणें तुमचीं तीनचार पत्रें पावलीं इकडील वर्तमान तर तुमचा कारकून रामाजीपंत पागेवर होता तो दारूनें जळाला होता पहिलें तुम्हांस लिहिलें च होतें त्यास उपाय केला परंतु देवाज्ञा जाहाली चौघे बारगीर दारूनें जळाले आहेत बरे होतील बोर घोडा इकडील आजारानें तुमचे पागेतील मेला वरकड बरीं च आहेत पागेंत जयरामपंत आहेत कळावें हैदरनाईक मायनहळ्ळीपाशीं झाडींत आहे श्रीमंत मासुरापाठीमागें आहेत साता कोसाची तफावत आहे दोन बाऱ्या मध्यें आहेत अवघड जागा जाऊन राहिला आहे आतां पुढें कसें होईल पाहावें छावणी करावी असा मनसबा घाटीत आहेत पाहावें काय होईल तें हैदरनाईक चालून येऊन जुजत नाहीं त्याच्यानें येवत नाहीं असें आहे आम्हांकडील वर्तमान यथापूर्व आहे कर्ज घेऊन खाऊन आहों तुम्हांकडील वर्तमान सविस्तर लिहीत जावें छावणी जाहाली तरी चिरंजीव बजूस सासवडास पाठऊन देऊं आम्हांस राहाणे जाहालें च दादा स्वामी तिकडे च राहाणार किंवा पुण्यास येणार बाई राहाणार किंवा येणार हें लिहिलें पाहिजे रा। वैशाख वद्य सप्तमी मुा मा।र लोभ असो दीजे हे विनंति

स्नो खंडोजी व सखोजी जगथाप रामराम

पत्रांक ७७

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामीचे सेवेसी

पोष्य नारो गंगाधर साष्टांग नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल छ १३ मोहरम मुा गजेंद्रगड आपल्ये कृपें इकडील यस्थास्थित असे विशेष आपण पत्र पाठऊन सांभाळ करीत नाहीं हें उचित कीं काय दाटीमुळें स्मरण नसेल तर नसो वरकड रिणानबंध प्रर्चीन असा नाहीं सदेव पत्रद्वारें आनंदवावें श्रीमंतांची छावणी या प्रांतीं जाहालियाचें वर्तमान आपणास विस्तारें कळलें च आहे सांप्रत राजश्री गोपाळराव यांस फौजसुद्धां व दीड हजार गाडदी असे सावनुरास ठेविले रास्ते विठलपंत शाबाजी

भोसले नवलगुंद तालुक्यांत ठेविले आणि खासास्वारी देखील घोरपडे व पठाण सावनूरकरसुद्धां दोन महिने पोट भरावें म्हणोन मुदगल सरकारांत जावयाकरितां सिदनूर पावतों आले तीस हजार खंडणी केली पुढें खंडण्या करीत करीत गदवले पावेतों जावें असा प्रकार होता परंतु हैदरनाईक एकाकी च बंकापुरास आला सावनूरच्या गळा पडणार असे धमकेनें आला म्हणोन गोपाळरायाचें पत्र श्रीमंतास आलें त्याजवरून माघारें गजेंद्रगडास आले हे माघारे फिरल्याची आवाई जातां च तो माघारा हनगळास गेला म्हणोन काल वर्तमान आलें आहे याउपरि काय वर्तमान होईल ते लिहून मागाहून पाठऊं तुमचीं घोडीं गोपाळरायाजवळ सुखरूप अस्थिचर्ममात्र काळानुरूप आहेत तात्या यंदाची मुलुकगिरी या देशची फार भारी पडली सरकारांत पैसा नाहीं लोकांस विसादिशीं आठवडा माहागाई घोडीं उंटे बहुत मेलीं पथक्यांचे लोक अवघे उठोन गेले चहू हजाराचा सरदार पांच सातशें याप्रमाणें आहे हुजुरात कांहीं बाहीं दम खाऊन आहे पुढें श्रीकृपेकडून सोई पडल्यावर अवघें बरे च आहे तूर्त महर्गता मोठी वरकड मजकूर विशेष कोणता ल्याहावा इकड एक च छावणीचें काम देशीं मोठीं मोठीं कामें जाबसाल तिकडे पडतात सर्वदा पत्रद्वारा सुचवावा या सैन्यांत आपले कोणी आहेत असें समजत असावें कृपा केली पाहिजे हे विनंति

पत्रांक ७८

श्रीशंकर

राजश्री गोविंद शिवराम तात्या स्वामींचे सेवेसीं

विनंति उपरि काल भेट व्हावी याभावें चिटी पा। होती परंतु त्वरे करितां आपण निघोन त्रिंबकास गेला सविस्तर लिहून पाठवावें या भावें लि। त्यास केवळ फुकट परमार्थबुद्धीं करून आम्ही बारा वर्षे चाकरीत असलों तर च लता गाडा असता मग दुसरेयाची दर्द जाणोन समजोन चालवणें करणें हें या कालीं दूर च आहे केवळ जरूर प्रकार जाले पाहिजेत त्या गोष्टीविशीं युक्तीनें समय पाहून कार्य होईल तसें तसें करून घेतलें पाहिजे आमचेविशीं तुम्हीं जपून लागू होऊन करून घ्यावें तुमचे विशीं आम्हीं जपावें यावेगळी मंडळी आहे तीस तुमचे आमचे कार्याचें किती अगत्य आहे तो प्रकार कळत च आहे आमचे पदरीं संसार भारी सरंजामाचीं खेडीं तीं दोन वर्षे लुटून खराब करून टाकिलीं एक टोंकडे तो माहाल सारे खानदेशांतील म्हारवडा येणाराजाणारानें लुटावा ही गत त्याची एक म्हसवें बारा गावाचें तें भिकार माहालमात्र उदीरखेड्याजवळ घोड्यापिढयास सत्तेस एकूण सारे पंधराहजार यंदा आकार वीस हजार परमसीमा आमचे पागेस निराळा ऐवज सरका-

रांतून घोडी करार करून दाहा हजार रुपये प्रतिवर्षीं व नक्त सरंजामाची नेमणूक सालाबाद पंचवीस हजार जुने डोलसुद्धां व मामलतींत वीस हजार पावीत होते दरबार रुजू तेन्हां एकंदर बेरीज पंचावन्न साठ हजार रुपये नक्त सरंजाम खेज्या-खेरीज पावीत होते बरें तितके नाहींत तर निम्मे तरी या कालानुरूप पावतील तर संसार चालोन सेवा घडेल श्रीमंतांचे पदरीं आहों नावलौकिक आहे तो कांहीं सुटत नाहीं आमचें श्रीमंतांवाचून दुसरा कोणी चालविणार आहे कीं त्यास पुसावें आम्हीं कायावाग्मनसा श्रीमंतांचे चरणाशीं एकनिष्ठ जालों तरी आम्हास मात्र पोटाची भ्रांत पडावी ज्याणीं दौलत पालथी घातली त्याणी सरंजाम बारापंधरा लक्षाचे याप्रा सर्वांनीं खाऊन खावंदास कोठें ठिकाण नाहींसें जालें तरी ते च गोड वाटावे ऐसें च असल्यास पुढें तरी फल काय होणार कळत च आहे यास्तव कृपा करून चालविणें पाठ थोपटून सेवा घेणें तर धांदरफळ शिलेदारास दिल्हें कोतुल परगणा वगैरे ज्यांस दिल्हीं आहेत त्यापरीस आम्ही सेवा करून दाखऊं आम्हांवर कृपा करून पंचवीस हजाराचा सरंजाम एक स्थळ कालदेशाचे निभावर्णीस द्यावें आमचे घोड्यास गव-ताची काडी मिळेना पागेस गो होता तो हि दरमाहा तीनशें ते तूर्त पावत नाहींत पन्नास वर्षांचा मोकासा हजार बाराशें ऐवज तो खानदेशांत गाव तो देखील बंद ऐसें अवघ्यांपेक्षां एक आम्ही च नावडते असलों तर सारी उमेद आज च पुरली ऐसें समजोन सोडींत सोडींत संसार सोडून देशांतरास जाऊं जे दौलतेचे उपयोगी इतबारी हिंदु असतील ते च सर्वस्वे दौलत खाऊन असतील इतकें लिहिण्याचें प्रयो-जन नाहीं परंतु कालहरण न होय कर्ज घेऊन दिवाळखोरी करून संसार करावा तर तें हि अनकूल न पडे यास्तव कृपाकरून सर्व गोष्टी श्रीमंतीं चित्तात आणून आपले च चित्तांत खरें लटकें विचारून पाहावें आणि आज्ञा करावी जरूर जरूर सर्व अर्थ विदित करणें कृपा करणें पदरीं बाळगणें उचित असे इतक्यापुर्ता सेवा हि करून दाखऊं उमेद फार आहे परंतु समयकाल नाहीं हे विनंति.

पत्रांक ७९

श्री

राजश्री गोविंदपंत तात्या स्वामी गो

विनंति उपरि लष्करांत भेट जाहाली तुळजापुरास जातों म्हणून निरोप घेऊन यात्रा करून आलों लष्करांत लोक रवाना केले येथें महिनापंधरा दिवस राहून तिकडे आपली भेट होईल असें होतें तो एकाएकीं पुरंधरची गडबड जाहाली त्याजवरून अम्हांस किल्याचा वसवास पडला तेथील बंदोबस्त करावा या अर्थे जैतापुरीं जाऊन बंदोबस्त केला माघारे आलों येथें प्रजन्य बहुत तिकडे यावें त्यास श्रीमंतांच्या मर्जी-

चा प्रकार कसा हें कांहीं कळत नाहीं रामचंद्रजीनीं दरबारीं प्रकार मात्र एकदां लिहिला विशेष कळत नाहीं आपण लिहितील हें मनांत होतें परंतु दोन महिन्यांत पत्र न आलें तेव्हां हुजूर जासूद आपल्याकडे पाठविला आहे तिकडील अर्थ कर्नाटकांतील प्रकार काय कसा पुढें काय विचार तें ल्याहावें आम्हीं येथें येतां च पत्र पाठवावें परंतु तिकडे यावें असें होतें तिकडे येण्यास गडबडीमुळें न घडलें आपण दरबारीं आहेत तेव्हां सल्ला वरीवाईट आम्हांस स्मरण करून लिहितील हें मनांत आणून वाट पाहिली अन्याबा भेटले त्यांस हि आलों हें कळलें होतें परंतु आपण काल पत्र पाठविलें हा हि प्रकार कळावा व आम्हांकडील खासगत प्रकार कळावा यास्तव पत्र पाठविलें आहे श्रीमंताचीं हि पत्रोत्तरें येणें म्हणोन आलीं आहेत त्या च प्रकारांत आहों बहुत काय लिहिणें हे विनंति

पत्रांक ८०

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री तात्या स्वामी गोसावी यांसी

पोष्य त्रिंबक सदाशिव कृतानेक नमस्कार विनंति उपरि येथील कुशल जाणून स्वकीयें कुशल लेखन केलें पा विशेष इकडील वर्तमान तर हैदरनाईक जडेहणवटीवर छावणी करून आहे श्रीमंत फौजसुद्धां मुदगल सरकारांत जावें चार शो मिळवावे या उद्देशें सावनुराकडून निघून आठदहा मजली पुढें आले गोपाळराव गोविंद रखवालीस सावनूरच्या ठेवले सावनुरकर नबाब समागमें च आहे मुरारराव दौलतराव बराबर च आहेत इतक्यांत हैदरनाइकानें संधी पाहून कूच करून बंकापुरास आला सावनूर घ्यावें या उद्देशें आला गोपाळरायानीं शहरची बंदोबस्ती चांगली च करून आहेत सावनुरास पठाण वगैरे माणूस पांच सात हजार चांगलें च आहे गोपाळराव हि चांगले च शहराबाहेर येऊन उभे राहात मग हैदरनाइकाचे लोकांनीं सांगितलें कीं किल्यावर चालून गेल्यास परिणाम ठीक नाहीं मग दगा करावयासीं वोढ्यांत दबा धरून बसला गोपाळराव पुढें सरले म्हणजे गाठावें दगा करावा हें वर्तमान त्यास कळलियावर हे हि थबकून राहिले श्रीमंतांस ताबडतोब लिहून पाठविलें कीं लौकर फौजसुद्धां यावें यानीं हि रोख फिरविला माघारें कूच केलें मग हैदरनाइकास कळलियावर कूच करून जडेहणवटीवर गेला गोपाळराव तेथें च आहेत नारो शंकराची फौज तेथें पाठवली आहे रास्ते यांची फौज विठ्ठल शिवदेव खासा सावनूरच्या आसपास मदतीस आहेत श्रीमंत गजेंद्रगडास आले दाणापाणी पाहून राहतात महागाई लष्करांत फार आहे याप्रमाणें वर्तमान आहे राजकारणसूत्र अद्यापि कांहीं नाहीं मग पाहावें माधवरात्र

मूळवेदीच्या वेथेनें वारले असें येथें वर्तमान नाहे सत्य मित्थ ईश्वर जाणें जगन्नाथ धोंडाजीचीं पत्रें दोन चार आम्हांस आलीं होतीं कळावें आबा पुरंधराभोवते चौक्या ठेवितात हरबा सासवडीं आहेत पाईचें माणूस दोनचार हजार ठेवितात आबा हशमनीस सासवडीं आहेत हशम ठेवितात पुरंधराभोवते गांव होते तेथें ताकीद करून वोस करविले बाजार भरूं नये ऐशी ताकीद केली आहे आपुण खासा वाड्याबाहेर जात नाहींत वाडयाचा बंदोबस्त करितात लकडी कोट वाडयांत घालितात असें वर्तमान ऐकतों गडकरी हि आपले बंदोबस्तानें आहेत श्रीमंत दादा पुण्यास आलियावर काय होईल पाहावें आबाला दादानीं बोलाऊ पाठविलें आहे जात नाहींत आबाचा शिवबादादाकडे पाठविला आहे काय मतलब असेल न कळे तुम्हास काशीदाबराबर मुजरद सविस्तर लिहून पाठविलें आहे कळेल सारांश येथें मुद्याचा प्रकार कांहींसुद्धां नाहीं उमेद निर्फळ आमचा द्वेष फार च सकारनामक करितो पुरंधरचें निमित्य सकारनामक आम्हांवर आणितात किती सोसावें घरीं असतों वरकड मगर रुबरू दर्शनांतीं च बोलावयाचा पत्रीं लिहितां नये चिरंजीव सासवडीं पावला तुम्हांस पत्र पाठविलें च असेल चिंतो अनंत तेथें आले असतील आमचीं गाव खेडीं सोडावीं ऐशीं पत्रें सखारामाचीं रायानीं घेऊन आपलीं हि दादास पाठविलीं आहेत मग तेथें चिंतोबा काय बोलतोकरितो ईश्वरी सत्ता कळलें पा लोभ असो दिजे हे विनंति

पत्रांक ८१

श्री

पुा विनंति उपरि वनिया देता नहि पुरा तोल अशी गोष्ट आम्हीं लिहिली का मीं थोडेसें जानूबराबर सांगोन पाठविलें म्हणून तपाशिलें लिहिलें नाहीं तर प्रयोजन नाहीं खासगी सरंजाम आबाचा त्याचा प्रकार कलमबंदीनें लिहिला आहे त्यास देवळाचें कुसाचें काम जाहालियावर कसर राहूं लागली तरि सरकारची च आहे अंतर कोण करील जें आहे तें खावंदाचें आहे परंतु चाकरी स्वच्छतनें घेतली तरी सर्व हि यानतदारीनें होईल आम्हांस न सागावें हरी गोपाळ बरे सकार बरे हें च ध्यानांत खावंदाचे भरलें असलें तरीं बहुत उत्तम आम्हांस प्रयोजन नाहीं आमच्या मुलाचें कपाळ त्याचें त्याजबराबर दुसऱ्यानें कारभार करावा आपण पाहावें आणि पुढील आषा धरावी हें अयोग्य आम्हांस काहीं आशा नाहीं एक मान पाहिजे त्यास चिरंजिवाचे हातें काम घेतील तरी रदबदी व सर्व करून दाखऊं नाहीं तर काहीं नलगे खातरेस येईल तें करोत या पत्राचें उत्तर पाठवणें श्रीमंताशीं एकांती बोलणें असें असेल तर खोलून बोलणें जर निव्वळ मर्जी चांगली आढळली तरी हीं पत्रें दाखविलीं तरी चिंता नाहीं मग चिंता काय आहे परंतु खावंदानी आमचामात्र

आशय घ्यावा पत्रें पाहावीं आणि मग चित्तास येईल तें करावें असें मात्र आम्हासीं नसावें तुम्हास पुर्ते दृढ कळलें तरी पत्रें दाखवणे नाहींतर काम नाहीं सारांश पथकाचा सरंजाम सर्व कढून हुजूर ठेवावा पागेस मात्र सरंजाम देऊन चाकरी घ्यावी खासगी सरंजामांत संसार खर्च देवणें व + + करवावें यांत कसर राहील ती सरकारची चाकरी चिरंजिवाजवळून घ्यावी हें मनांत आहे जाहालें तरी असें व्हावें न होय तरी खातरेस येईल तें करोत कांहीं नलगे हे विनंति

पत्रांक ८२

श्री

भानमाजी लिमये मूळपुरुष यांस पुत्र बाळाजीपंत यांस पुत्र २

गणेशपंत
यांस पुत्र २

१ शिवरामपंतआपा
१ जिवाजीपंतअण्णा
१ चिटकाबाई रामचंद्र हरी
पटवर्धन यास दिली
———
३

कृष्णाजीपंत
यांस पुत्र ३

१ रामचंद्रपंत
१ जोतीपंत
१ बाळाजीपंत
४ बहिणी
———
७

शिवरामपंतआप्पा
यांस पुत्र ४

१ राघोपंत दादा वडील
स्त्री आनंदीबाई यांस
१ धाकटी स्त्री गंगाबाई यांस
१ गोविंद शिवराम
१ हरी शिवराम
१ पांडुरंग शिवराम
१ काशीबाई त्रिंबकराव मामा
पेठे याचे पुत्रास दिल्ही
———
४

जिवाजीपंतअण्णा
यांस पुत्र ३

१ आनंदराव
१ बळवंतराव नकल
१ त्रिंबकराव नकल
३ बहिणी
———
६

आनंदराव यांस पुत्र ३

१ गणपतराव नकल
१ केशवराव
१ गोपाळराव नकल
———
३

जिवाजीपंतअण्णा आप्पा काशीस गेल्यानंतर खासगीचें काम करीत होते लौकिक मोठा संपादून पुढें मृत्यु पावले फालगुन ११ शके

शिवरामपंत आप्पा व जिवाजीपंत अण्णा पूर्वी नारायणराव घोरपडे इचलकरंजीकर

यांचे पदरीं होते बाजीराव बल्लाळ पेशवे यांची बहीण आनूबाई नारायणराव घोरपडे जोशी यांचे पुत्रास दिली ते समई घोरपडे याणीं शिवरामपंत आप्पा यांस बाजीराव यांचे हातीं दिलें रोजगार चांगला सांगावा म्हणून सांगितलें यावरून बाजीराव साहेब याणीं शिवरामपंतआप्पा यांस प्रथम मौजे पाडळी प्रा वाई संमत कोरेगांव येथील कमावीस सांगितली नंतर सातारियांतील वाड्याचें काम सांगितलें कुटुंब कापशीस होतें तें पाडळीस आणिलें पाडळींत घर नवें बांधिलें सातारियांतील वाड्याचें काम चांगलें मर्जीजोगें केलें सा पुणियांतील वाड्याचें काम सांगून खासगीचें काम सांगितलें शके १६५४ परिधावीनाम सनसलास सलासीन मया व अलफ श्रावण वा ५ स वाड्यास प्रारंभ केला खासगीचें काम जाल्यापासून नवरात्राचा उछाह करूं लागले

१ रघुनाथ शिवराम यांचा जन्म कापशीस जाला शके

१ गोविंद शिवराम तात्या यांचा जन्म पाडळींत जाला शके

१ हरी शिवराम याचा जन्म

१ काशिबाई यांचा जन्म काशीत जाला शके

१ पांडोबाबावा यांचा जन्म पंढरपुरीं जाला शके १६

१ खासगीचा कारभार शिवरामपंत आप्पा करीत होते बाजीरावसाहेब यांचा काल जाला नंतर बाळाजीपंत नानासाहेब यांचे हातीं चिरंजीवास व जिवाजी पंत अण्णा यांस देऊन आपण निरोप घेऊन श्रीकाशीस गेले तेथें अग्निहोत्र घेतलें यज्ञ केला सर्वस्व दान केलें नंतर देशीं येऊन पंढरपुरीं राहिले तेथें वाडा व संस्थान श्रीपांडुरंगाचें करून राहिले नंतर श्रीमंतानीं गाव संचस्थानचे खर्चास मौजे कवयली दिल्ही खासगीचे काम जिवाजीपंतआणा करीत होते पुढें शिवरामपंतआप्पा पंढरपुरीं मृत्यु पावले शके

१ शिवरामभाऊ यांस खासगीचीं वस्त्रें श्रीमंत दादासाहेब यांणीं दिल्हीं शके १६९५ अश्वीन शु॥ २ पुढें भाऊनीं श्रीमंत सवाई माधवराव यांचे अमलांत अंबारी हत्ती व राजश्री किताब मिळविला वाड्याचा चौक पुढील बांधिला पुढें भाऊस दुखणें लागून काल जाला शके

१ शिवरामभाऊ यांस पुत्र नारोपंतआप्पा यांस खासगीचीं वस्त्रें श्रीमंत सवाई माधवराव याणीं दिल्हीं पुढें श्रीमंत बाजीराव साहेब यांचे अमलांत दुखणें लागून मृत्यु पावले शके १७ पुढे नकल मित्ती भाद्रपद शु॥ १४

२

१ हरी शिवराम भाऊसाहेब यांबरोबर पाणिपतास गेले होते तेथें लढाईत राहिले ठिकाण लागलें नाहीं शके १६८२ त्यास स्त्रिया दोन

१ लक्ष्मीबाई
१ राधाबाई
―――
२

१ पांडुरंग शिवराम परशरामभाऊ पटवर्धन यांजकडे होते व पंढरपूरचें सवस्थान व मौजे कयवली येथील वहिवाट करीत होते पुढें दुखणें होऊन काल जाला अशाढ वा॥ ४ शके १७२० त्यांस पुत्र व कन्या

१ रघुनाथराव
१ शिवरामपंत आप्पा
१ कन्या सौ॥ विठाबाई अंध
―――
३

१ आनंदराव जिवाजी जिवाजीपंत अण्णाचा काळ जाल्यानंतर खासगीचा कारभार शिवरामभाऊ लाहान सबब करीत होते पुढें श्रीमंत थोरले रावसाहेब यांची कृपा बहुत संपादन केली पुढें शिवरामभाऊ यांस खासगीचीं वस्त्रें दादासाहेब यांणीं दिल्हीं पुढें उपजीविकेस किल्ला सिहीगड व सरंजाम दिल्हा नंतर पुढें बाजीरावसाहेब यांच अमलांत काल जाला शके त्यास पुत्र केशवराव

१ गोविंद शिवराम तात्या यांणीं आपले स्वपराक्रमानें श्रीमंत नानासाहेब यांची कृपा चांगली संपादून कारकुनीचा पेशा एकीकडे ठेऊन मुछदगिरीचें काम करून कारभार करूं लागले पुढें नानासाहेब यांचा काल जाल्यावर माधवरावसाहेब यांची हि कृपा चांगली संपादून अंबारीचा हत्ती नानासाहेब यांचे वेळेस व स्वाराचे सरंजामास गाव मौजे हिपरगी दिल्हा जातीस तैनात करून देत होते परंतु घेतली नाहीं श्रीमंत दादासाहेब व रावसाहेब यांचे मध्यस्ती नेहमीं बोलण्यांत होते व वकिलाती होत्या इंग्रज व होळकर व भोसले व नवाबाकडील रुकनतदौला यांजकडील ऐसे वकिलातीचीं कामें होतीं मुंबईस कामाकरीतां एक दोन वेळा गेले होते श्रीमंतांबरोबर स्वाऱ्या बहुत केल्या स्वराज्यांत व परराज्यांत सर्वांवर कृतोपकार बहुत केले

घरगुतीं कृत्यें

१ पुण्यांत जागा नवी संपादन करून बाग व पागा दुकानें बांधलीं
१ श्रीरामेश्वरदेवाचें देवालय नवें बांधिलें
१ कोकणांत मौजे जुवाटी हा गांव इनाम करून घेऊन सनदेंत पांच नावें करून घेतलीं
१ कसवें पैठण व पंथेवाडी येथील कुणकर्णी खा॥
१ बाळाजीपंत फडके हे कारभार करीत होते त्यांनीं व्यवहार करून बहुत बुड-

विलें व लोकाचें देणें हि बहुत केलें खराबी फार जाली फडके वीष खाऊन मृत्यु पावले.

१ पुणें जळालेनंतर पागेंत येऊन राहिले तेथें दिवाणखाना व तांब्याचे पत्र्याचा बंगला बांधिला. रुजू लोखंडी कल्हेदार पत्र्याचा बंगला

१ बाळाजीपंत फडके यांची तोहमत मोठी पडली त्याबदल शिवरामपंत आप्पा व जिवाजीपंत आप्पा यांणीं सांगितलें जे तुमचे व्यवहार मोठे व तोहमती हि मोठ्या त्यास तुमची जमा व तुमचें देणें तुम्हीं संभाळावें. त्या दिवसापासून विभक्त.

१ गोविंद शिवराम तात्या यास पुत्र व कन्या

१ नीलकंठराव याचा जन्म शके १६८० फाल्गुन

१ सौ कुसाबाई वडील रघुनाथराव गद्रे यास दिल्ही

२

१ नीलकंठराव याची मुंज

१ नीलकंठराव याचें लग्न शके कृष्णाजी बहिरव थत्ते यांची कन्या केली. नांव पार्वतीबाई ठेविलें.

१ मोठीं मोठीं कृत्यें लिहिलीं शिवाय किरकोळ बहुत कृत्यें आहेत.

१ गोविंद शिवराम तात्या दादासाहेब यांजकडे जाण्याबद्दल प्रस्थानानें बागेंत राहिले तेथें काळपुळी जाली सबब माघारे घरीं येऊन रुप्याची तुला केली नंतर काल जाला; मिति चैत्र वा १२ शके १६९४ चे सालीं सौावती गोपिकाबाई याणीं सहगमन केलें. श्रीमंत थोरले रावसाहेब बहुत कष्टी जाहाले. ते वेळेपासून पुढें कारभारी नारो बापूजी पोंक्षे होते.

१ गोविंद शिवराम तात्यांचा काल जाल्यावर श्रीमंत कैलासवासी माधवरावसाहेब याणीं नीलकंठराव यांस वस्त्रें व चौकडा बहुमान दिल्हा; त्यांजकडील वकिलीचीं कामें पूर्ववत्प्रमाणें कायम ठेविलीं. नीलकंठराव लहान सबब नारोपंत पोंक्षे बोलणीं बोलत होते.

१ नीलकंठराव लाहान सबब नारोपंत पोंक्षे कारभार करीत होते. नंतर थोरले रावसाहेब यांस दुखणें लागून थेउरास काल जाला मातोश्री रमाबाईसाहेब याणीं सहगमन केलें नंतर श्रीमंत नारायणरावसाहेब यांचे कारकिर्दीत घरचिंतना. अनंतराव जिवाजी व पांडुरंग शिवराम यांसीं कलह लागला. हिंदुस्थानचे घाड्यावरून नारोपंत यावर गर्दी केली तेव्हां नीळकंठराव यांस उरांत तरवारीचा गाभ्या लागला नंतर ते वेळेस पोंक्षे यास मातोश्री गोदूबाई यांणीं विचारलें कीं शिवरामभाऊची वाट काय त्यावरून रायास व भाऊ ऐसे उभयतांस रात्रीं घेऊन परशरामभाऊ पटवर्धन यांचे घरीं येऊन राहिले.

नंतर पहिला वाडा सरकारवाडयासन्निध आहे पुणें जळालें तेव्हां जळाला होता तो नवा बांधिला होता तेथें उभयता येऊन राहिले.

१ श्रीमंत दादासाहेब व नारायणरावसाहेब यांचें वांकडें पडून गर्दीत नारायणरावसाहेब मारले गेले नंतर दादासाहेब यार्णी शिवरामभाऊ यांस खासगीचीं वस्त्रें दिल्हीं.

१ श्रीमंत दादासाहेब हैदरचे स्वारीस गेले; मागें मातोश्री गंगाबाईसाहेब गरोदर होती त्यांस पुरंधरीं कारभारी नाना फडनीस व सखारामपंत बापू यार्णी नेऊन ठेविली नऊ मास जाल्यानंतर सवाईमाधवरावसाहेब यांचा जन्म जाला मिति आा वैशाख शुा ७ शके १६९६ नंतर पुढें कांहीं दिवशीं नीलकंठराव यांस तैनात नाना फडणीस व सखारामपंत बापू यार्णी करून देवऊन सरंजाम दिल्हा व अंबारीचा हत्तीसुद्धां दिल्हा.

१ पागा व बाग आहे तेथें नवें घर बांधून शिवरामभाऊ यांसीं गोडीगुलाबीनें विचारून घरीं येऊन राहिले सौा पार्वतीबाई लहान सबब मातोश्री राधाबाई काकू ही नागपुरीं माहेरीं होती त्यांस पूर्वीं आणून आपले जवळ ठेविली

१ नीलकंठराव यांस पुत्र व कन्या

- १ गोविंदराव तात्या यांचा जन्म ·इंग्रजाचे पळणीस पांडवपाडीस गेले तेथें शके १७०२ माघ वाा १४
- १ सौा आनूबाईचा जन्म शके १७ + +
- १ सौा बहिणाबाईचा जन्म शके १७ + +
- १ सौा ताईचा जन्म शके १७ + +
- १ हरीपंतनानाचा जन्म शके १७१२ श्रावण शुद्ध ७

५

१ हरी शिवराम यांचा उत्तरक्रिया पाटठाणीं भीमातीरीं करविला. नंतर मातोश्री काकूबाई यांस माहायात्रा करविली शके १७०८

१ गोविंदराव तात्या

- १ मुंज्य शके १७०८
- १ लग्न वाईत रामचंद्रराव रास्ते यांची कन्या केली शके १७१२ फाल्गुनमास शुद्ध १०; समारंभ मोठा जाला.

२

१ सौा आनूबाईचें लग्न शके १७१०
गोविंद भटजी निदसुरे यांचे पुत्रास दिल्ही समारंभ मोठा जाला.

१ नीलकंठराव यार्णी महत् कृत्यें केलीं

- १ श्रीरामेश्वरदेवापुढील सभामंडप व भोंवतालचा फरस व विहिरीची

कड व दरवाजा

१ मौजे पाटेणाण ता। सांडस येथें श्रीनागेश्वरदेव आहे त्याचें देऊळ बांधिलें.

१ नांदते वाड्याचा पुढील चौक दिवाणखानासुद्धां नवा बांधिला शके

१ नांदते वाड्या लगत दुकानें निमे बांधिलीं. [१७११.

१ शके १ चे सालीं नारो बापूजी पोंक्षे यास घर बांधावयास जागा रामेश्वरचे दक्षिणे कडील दिल्ही.

१ किरकोळ लहानमोठीं कामें

१ ब्राम्हणास घर बांधून दिल्हें.

७

१ नारो बापूजी पोंक्षे यास काळपुळी होऊन देवआज्ञा जाली मित्ती कार्तिक वा। १३ शके १७१३; पुढें त्याचे चिरंजीव बळवंतराव नारायण कारभार करीत होते.

१ नीलकंठराव यांस क्षयाची भावना होऊन दोन वर्षें दुखणें जाहालें सबब समाचारास नाना फडणीस व हरीपंत फडके आले तेव्हां सांगितलें कीं श्रीमंतास विनंति करून दाहा बिघे जमीन इनाम ब्राम्हणास द्यावयाकरितां देवावी त्यावरून त्याणीं श्रीमंतांस विनंति करून दाहा बिघे जमीन बाम्हणास देवविली त्याचें इनामपत्र आपले नावें करून घेऊन ब्राम्हणास दिल्ही. नंतर कार्तीक शु। १३ शके १७१४ देवाज्ञा जाली. सौ पार्वतीबाई याणीं सहगमन करते वेळेस सांगितलें जे आमचें गयावर्ज्यन तीन वर्षांत करावें व चिरंजीव नाना लाहान आहे त्यास अंतर देऊं नये. सर्व मुलें मातोश्री काकूबाई याचे स्वाधीन करून सहगमन केले.

१ नीलकंठराव याचा काल जाल्यानंतर गोविंदराव तात्या यांस नाना फडनीस याणीं श्रीमंत सवाईमाधवराव यांस विनंति करून बहुमान वस्त्रें चार सनगें व कंठी मोत्याची दिल्ही व सरंजाम पूर्ववत् प्रमाणें करार करून देऊन तैनातजाबता करून दिल्हा व निसबतीस अंबारीचा हत्ती दिल्हा शके १७१४. कारभारी बळवंतराव नारायण पोंक्षे.

१ चिरंजीव सौ बहिणाबाई यांचें लग्न शके १७++. विश्वनाथ जोशी सातारकर यांचे पुत्रास दिल्ही.

१ स्वारी खर्डे श्रीमंताबरोबर शके १७१६ मोगल मोडून श्रीमंतास यश मोटें आलें व मौामुलुख कारभारी व छत्तीस लक्षाची जाहागीर घेऊन आले.

१ चिरंजीव सौ ताईचें लग्न शके १७++. भास्कर हरी पटवर्धन याचे नातवास दिल्ही.

१ श्रीमंत सवाईमाधवरावसाहेब यांची कृपा बहुत संपादन केली नंतर श्रीमंत दिवाणखान्यातून पडून देवाज्ञा जाली मित्ती आश्विन शुद्ध १५ शके १७१७.

१ श्रीमंत बाजीरावसाहेब व अमृतराव व चिमाजीआप्पा यांस पुण्यास नानाफडणीस वगैरे कारभारी याणीं आणिलें नंतर राज्याचीं वस्त्रें देवऊन राज्य करूं लागले शके १७१८ माघ वा। ३.

१ हरीपंत नाना यांची मुंज शके १७१+.

१ गोविंदराव तात्या याचें दुसरें लग्न सौ। गोपिकाबाई यास क्षयाची भावना जाली सबब केलें शके १७१+. ज्येष्ठमास बापू वाडके(दे?)कर यांची कन्या केली नांव सौ। रमाबाई ठेविलें.

१ सौ। गोपिकाबाई गोविंदराव तात्याची प्रथमस्त्री यांस क्षयाची भावना होऊन वाईत कृष्णातीरीं देवआज्ञा झाली मिति माघ वा। १२ शके १७++.

१ हरीपंत नाना याचें लग्न शके १७++ गणपतराव मेहेंदळे यांची कन्या केली नाव सौ। लक्ष्मीबाई ठेविले.

१ नाना फडणीस यांस शिद्यानीं कैद केलें सबब नानाकडील आरब वाड्यांत शिरले त्याणीं खराबी फार केली शके १७++. वाड्यांत आरब शिरले ते न निघे सबब शिंद्यानीं वाड्यास तोफा लाविल्या.

१ श्रीमंत बाजीरावसाहेब राज्यावर आल्यापासून खराबी बहुत जाली

१ सरंजामपट्ट्या वगैरे ऐवज बहुत घेतला

१ नानाफडनीस यांचा काल जाल्यानंतर निमे सरंजाम नेमणुक व गांव जप्त केले

१ अंबारीचा हत्ती निसबतीस होता तो हि घेतला.

३

१ यशवंतराव होळकर हिंदुस्थानांतून फौजसुद्धां पुण्यानजीक येतां च श्रीमंताची लढाई होऊन श्रीमंत निघोन कोंकणांत गेले. सुवर्णदुर्ग येथें जाऊन श्रीमंत जहाजांत बसून वसईस जाऊं लागले तेव्हां सर्वांस फौजसुद्धां निरोप दिल्हा तेव्हां आम्ही निरोप घेऊन देशीं वाईस येऊन नंतर पुण्यांत श्रीमंत अमृतराव साहेब यांची पूर्वीं कृपा संपादन केली होती त्यावरून येऊन भेटलों नंतर येथील रंग ठीक दिसेना सबब विसापुरीं मुलेंमाणसें होतीं तीं आणून मुलेंमाणसेंसुद्धां लोहोगडास गेलों. मागें होळकराकडील हरीपंत भावे वाड्यांत येऊन राहिले होते त्यामुळें वाड्याची वगैरे खराबी बहुत जाली. पुढें श्रीमंत बाजीरावसाहेब इंग्रज बहादूर यांस घेऊन पुण्या आले मिति ज्येष्ठ शके १७२५ तों होळकर व अमृतराव साहेब पूर्वीं च निघून गेले श्रीमंतास आम्ही घाटाखालीं भेटून बरोबर पुण्यास आलों. भेटीसमई सारंगी घोडी श्रीमंतास नजर केली. मुलेंमाणसें लोहगडीं होतीं तीं वाईस आणून

ठेविलीं. नंतर पुढें दंगा निवारण जाल्यावर पुण्यास आणिलीं नंतर पुढें धान्याचा दुष्काळ बहुत पडला त्यामुळें ऐवज बहुत खर्च जाला.

१ गोविंदराव तात्या यांस पुत्र व कन्या

१ कुसाबाई

१ काशीबाई

१ मनुबाई

१ नीलकंठराव यांचा जन्म वैशाख शुद्ध १४ शके १७३७

१ श्रीमंत बाजीरावसाहेब याबरोबर स्वाऱ्या बहुत करून मेहनत हि फार केली परंतु त्यांचे विचारास न येतां सदाशिव माणकेश्वर कारभार करीत होते त्याणीं निमे सरंजाम राहिला तो स्वारासुद्धां जप्त केला मिति शके १७३३ त्यामुळें बहुत खराबीस आलों इनामा खेरीज सरकारी इलाखा कांहीं राहिला नाहीं.

१ श्रीमंत अमृतरावसाहेब याणीं पेशजीं केवडयाचे विहिरीकडील जागा घेऊन दुसऱ्यास दिल्या त्यांचीं नावें

१ विठ्ठलपंत लघाटे

१ बापू चिटणीस

२

१ बाळोजी कुंजर याणीं गंजीची जागा पुलाजवळील होती ती जबरदस्तीनें घेतली.

१ हरीपंतनाना याचें दुसरें लग्न स्वसंतोषें शके १७३४ बाळाजीपंत पटवर्धन याची कन्या केली नाव सौ गंगाबाई ठेविलें.

१ हरीपंत नाना यांस पुत्र व कन्या

१ प्रथम स्त्रीस यमुनाबाई

१ दुसरे स्त्रीस चिरंजीव माधवराव बापू यांचा जन्म आषाढ वा। १० शके १७४१ विभक्त जाल्या नंतर

२

१ सौ कुसाबाई लग्न माघ शु॥ १५ शके १७३४ नारोपंत दातार पेणकर याचे पुत्रास दिल्ही; तात्या श्री माहायात्रेस गेल्यानंतर मागें चिरंजीव नानानीं लग्न केलें समारंभ बहुत चांगला जाला.

१ सौ काशीबाई यांचें लग्न माघ वा। २ शके १७३६ कुशाबा सोमण तळेकर याचे पुत्रास दिल्ही. तात्या माहायात्रेहून आल्यानंतर सोमणाकडील मांडव-पर्तणाचे दिवशीं उपाध्ये याचे दक्षणेवरून चिरंजीव नानाचा कज्या मोठा जाला तेव्हांपासून विभक्तपणाचें बोलण्यास प्रारंभ जाला. व्याही यांचे घरीं नाना भोजनास गेले नाहीं.

१ सौभाग्यवती मनूबाई यांचें लग्न जेष्ठ शुा १५ शके १७४०; कृष्णराव नारायण जोशी सातारकर यांचे पुत्रास दिल्ही. विभक्त जाल्यानंतर वाई मुक्कामीं इंग्रजाचे दंग्यामुळें गेलों तेथें लग्नास चिरंजीव नाना हि आले होते.

१ चिरंजीव नीळकंठराव यांची मुंज चैत्र शुा १० शके १७४२ समारंभ मोठा जाला.

१ नीळकंठराव यांचें लग्न फाल्गुन शुा ३ शके १७४३ बाबाजी रास्ते यांची कन्या केली; नाव सौवती पार्वतीबाई ठेविलें; समारंभ चांगला जाला.

१ गोविंदराव तात्या याणीं लौकिक व महत्कृत्यें केलीं—

१ हरी काशी भोपळे यास केवड्याचे विहिरीकडील जागा घर बांधावयास दिल्ही इमारतसुद्धां २ सोपे व खुली जागा

१ गणेश जनार्दन यास श्रीरामेश्वर देवाचे उत्तरेकडील जागा इमारतसुद्धां

१ श्रीरामेश्वर देवालयांतील धर्मशाळा पहिली होती तिचे लगत खण नवे बांधून पूर्ती केली.

१ मौजे जुवाठी हा गांव इनाम तेथें पूर्वीपासून वतनदार खोत नव्हता. मध्यें बाबाजी प्रभू देसाई खोती मौजेमारची वतनी माझी म्हणोन वाद सांगत होता तेव्हां चिरंजीव नारो शिवराम याणीं वादास प्रारंभ करविला. नंतर ते मृत्यु पावले त्या दिवसापासून पुढें वादास प्रारंभ करून पंचाईतीस रा बाळाजी नीलकंठ दाते यास नेमून देऊन सरसुभापंचाईतमतें वतनदार खोत देसाई नव्हे खोती सरकारची ठरोन सारांष होऊन निवाडपत्र करून घेतलें नंतर बेवारशी खोती सरकारची जाली सबब सरकारांत नजर देऊन खोती इनाम आपले न(ा)वें करून घेतली व इनामपत्रें खोतीचीं सरकारचीं करून घेतलीं शके १७++.

१ बळवंत नारायण पोंक्षे यास घर बांधावयास बक्षीस दिल्हे रुा ५००० पांच हजार

१ श्रीमाहायात्रेस श्रीमंत बाजीरावसाहेब यांचा निरोप घेऊन पौष वा १० शके १७३४ चे सालीं नारायणराव मिरजकर यांचे यात्रेचे संगाबरोबर निघोन सहकुटुंब व मातोश्री माकूबाई यांस बरोबर घेऊन चालते जालों मागें चिरंजीव कुसाबाईचें लग्न व्हावयाचें सबब घरीं चिरंजीव नाना यांसी ठेऊन गेलों मागें चिरंजीव नाना मंडळीसुद्धां घरीं राहिले आम्हीं नागपूरचे वाटेनें झाडीकडून यात्रेबरोबर जातानां नागपूरचे पुढें मुक्काम बोरीबोहें येथून पोटदुखीस प्रारंभ जाला मिति चैत्र शुा १ शके १७३५ व दुखणीं हि बहुत जाहालीं. तिरस्थळीं यात्रा केली व श्रीमंत अमृतरावसाहेब यांचा लोभ पूर्वी बहुत संपादन केला होता त्यामुळें त्याणीं बहुमान देऊन खर्चास हि थोडें बहुत

दिल्हें तिरस्थळीं यात्रा करून देशीं यात्रेबरोबर निघोन नागपुरापर्यंत आलों नागपुरीं येऊन श्रीमंत सेनासाहेबसुभा रघुजी भोसले यांणीं गोविंद शिवराम तात्या यांचा घरोबा जाणून बहुमान जातां व येतांना देऊन व खर्चास हि थोडेबहुत दिल्हें नंतर तेथून निघोन पंढरपूरचे मुक्कामीं आलों तेथें श्रीमंत बाजीरावसाहेब यांची भेट घेऊन पुढें पुण्यास घरीं येऊन पोहचलों मिति आषाढ वा। १३ शके १७३६. तीर्थरूप मातोश्रीचे वचनाप्रमाणें ईश्वरें सिद्धीस नेलें.

१ श्रीरामेश्वरदेवाचे दक्षणेस खुली जागा होती तेथें नवी इमारत लाकडी सभामंडपसुद्धां बांधोन त्या जाग्याचे नांव विष्णुमंदिर ठेऊन तेथें श्रीविष्णूची स्थापना लक्ष्मीसहित केली.

१ श्रीविष्णूची स्थापना मिति ज्येष्ठ शु॥ ७ शके १७४४

१ श्रीलक्ष्मीची स्थापना मिति माघ शु॥ ६ शके १७४९. या जाग्यांत नहराचें पाणीं बागेंतून नेऊन पाण्याचा हौद देवाचे पिच्छाडीस बांधिला व हौदालगत सोपा चार खणाचा बांधिला.

१ जन्माष्टमींचे उत्साहास नवीन प्रारंभ इ॥ शके १७२५ पासून केला.

१ माहायात्रेस जाण्याचे पूर्वीं उभयता बंधू व हरी काशी भोपळे व गणेश जनार्दन ऐसे बसून बहुत गोडीच्या गोष्टी बोलत होते त्यावर नानाचे बोलणें पडलें जे हीं बोलणीं वरकांतींचीं आहेत सर्वस्वदोलतीचा कागद लिहून देणें परम कठीण आहे म्हणोन बोलले त्यावरून ते च बैठकीस सर्वस्वदौलत तुमची म्हणोन कागद लिहून दिल्हा त्या कागदावर साक्षी हरीपंत व गणेश जनार्दन व सदाशिव खंडेराव व गोविंदराव करंदीकर या चौघानीं घातल्या. तो कागद नानानीं पाहून कांहींएक दिवशीं परत दिल्हा तो फाडून टाकिला त्यावरून नाना विभक्त होणार ही खातरजमा वाटत होती.

१ गोविंदराव तात्या व हरीपंत नाना उभयता बंधू एकत्र असतां तात्या माहायात्रेस गेल्यामागें नानाचे मनांत हरएक किंतु येऊन विभक्त व्हावें ऐसें जाहालें त्यावर नानास लोकानीं अनुमोदन बहुत दिल्हें यास कारण आम्हीं काशीहून बळवंत नारायण पोंक्षे यास कागद पाठविला त्यास तो पोंक्षे याणीं नानांस दाखविला तेव्हांपासून विभक्त व्हावें हा हेत मनांत बहुत होता परंतु त्याजवर चिरंजीव सौ काशीबाईचे लग्नांत उपाध्ये याचे दक्षणेवरून उभयता बंधूंचा कज्या मोठा जाला तेव्हां विभक्त व्हावें असें बोलणें नानाचें पडलें तेव्हा बहुत प्रकारें सांगितलें कीं विभक्त न व्हावें. तीर्थरूप मातोश्री याची आज्ञा जे नाना लहान आहे त्यास अंतर देऊ नये ऐसें सांगोन त्यांणीं सहगमन केलें तें स्मरोन घरगुती मंडळीकडून बहुत प्रकारें सांगोन पाहिलें परतु न आईकेत तेव्हां त्यांणीं दोन कलमांचा मुद्दा सांगितला कीं

तात्याचे दोन मुलींचीं लग्नें जालीं व माहायात्रा हि जाली त्यास माझे मुलीचें लग्न करावयाचें आहे व माहायात्रा करावयाची आहे त्याचा ऐवज समाईक पो घ्यावा म्हणोन बोलणें पडलें त्यावरून मातोश्रीचे आज्ञेवरून सदरहू दोन कलमें लिहिलीं आहेत तीं समाईक ऐवज पो करूं म्हणोन सांगितलें तत्राप न ऐकत सबब दोनप्रहर रात्रीं कागद लिहून दिल्हा कीं तुमचे मुलीचें लग्न व माहायात्रा समाईक ऐवज पो करावा ऐसें लिहून दिल्हें तो दस्ताऐवज हातास येई तोपर्यंत विभक्तपणाचें बोलणीं बोलत होते. दस्ताऐवज हातीं आल्यावर चार महिने एकत्र विचारें चालले नंतर पुन्हा विभक्त व्हावें म्हणोन बोलणें पडलें त्यावरून विभक्त न व्हावें सबब राा गणपतराव पानसे व गणपतराव बापू मेहेंदळे व बळवंतराव पोंक्षे या त्रिवर्गाकडून बहुत प्रकार सांगविले परंतु त्याचा दुराग्रह विभक्त होण्याविशीं फार कोणाचें हि न ऐकत सबब आषाढ शुा १ शके १७३७ चे सालापासून विभक्त वाटणी यथाविभागें रा गणपतराव बापू मेहेंदळे व गणपतराव पानशे व बळवंतराव पोंक्षे याा त्रिवर्गाचे विद्यमानें याद ठरोन वाटणी दिल्ही. पहिला कागद लिहून तो माघारे घेऊन दिल्हा सबब मोहगम समाईक पो चिरंजीव यमूबाईचे लग्नाबाा पांच हजार काढून बाकी वाटणी यथाविभागें करून दिल्ही. जराबजरा लोहलोखंडसुद्धां देऊन परस्परें फारखती जाल्या मिति अश्वीन शुा १ शके १७३७. पूर्वी पंचाइतींत विसाजी गणेश प्रतिपक्षानें बोलत होता सबब त्यास पंचाइतींतून उठऊन दिल्हें त्या दिवसापासून नानाचा कारभार करूं लागले व नांदतावाडापैकीं पुढील चौक नवे इमारतीचा व पागा वगैरे जागा व दुकानें निमें नानाकडे व बागे पो निमे पश्चमेकडील पाणी लगत जमीन चांगली त्या जमिनींत कीर्दीचीं झाडें नारळीचीं आहेत तीं समाईक ठेवावी म्हणोन पंचानीं नानांस बहुत प्रकारें सांगितलें परंतु त्यांचे हि नाना न ऐकत सबब झाडेंसुद्धां निमे वाटणीं नानास दिल्ही.

१ बाळा जामदार याणें पेशर्जा शपथ दिल्ही कीं तुम्हांस अंतर देणार नाहीं या प्राों शफत दिल्ही असतां नानाकडे जाऊन राहिला मिति अश्विन शुा १२ शके १७३८ तेव्हांपासून जामदारीचें काम त्रिंबका शिंदा यास सांगितलें.

१ वडिलोपार्जित वतनें व इनाम गांव व घरें गावोगावीं आहेत तीं उभयतांचीं निमे निम

१ कसबें पैठण येथें
    १ कुलकर्ण नीम
    १ घर बंदिस्त
    २ खुल्या जागा

    ४

१ मौजे पंथेवाडी येथें
१ श्रीदेवीचें देवालय
१ विहिर
१ कुळकर्ण दरोबस्त
३
१ मौजे जुवाठी ता। सौदळ
१ मौजेमार हा गांव इनाम पाच भावांस खोतीसुद्धां
१ वाडा घर राहावयाचें
२
१ कसबें राजापूर येथें वखार दुकानें
१ बाग उन्हाळें
१ बाग गिरे येथें
१ मौजे कोतवडें ता। रत्नागिरी येथें खाजण
१ मौजे घोटी पा। भोसें येथें
१ वाडा
१ पागा
१ मिराशी जमीन घेऊन विहिर नवीन पाडून बाग केला.
३
१ मौजे पाटेठाण ता। सांडस येथें
१ शिवालय जीर्णोद्धार केला तें
१ घर वाडा व पागा

१ मोजे गोवर्धन येथें वाडा
१ सिंगवें येथें
१ पागा
१ पाटीलकी भाऊबंदसुद्धां समाईक
२
१ शहर जुन्नर येथें जागा अजिदाबाद पेठ येथें आहे
१ सोनापूर येथें पागा
१ कसबें तळेगांव येथें जागा

१ श्रीमंत बाजीरावसाहेब याचें व इंग्रज बहादूर यांचें वाकडें पडलें याचें कारण गंगाधरशास्त्री पटवर्धन गायकवाड यांजकडून वकिलीचीं बोलणीं बोलावयास इंग्रज बाहदर यांचे बाहदारीनें आले होते तेव्हां स्वारी क्षेत्र पंढर-

दूर येथें सरकारची गेली त्याबरोबर शास्त्री हि गेले ते तेथें प्रदक्षणेचे वाटे-वर मारले गेले आषाढमास शके १७++.

त्याचा आरोप त्रिंवकजी डेंगळे याजकडे आला सबब डेंगळे यांस इंग्रज बहादुर यांचे हवालीं करून दिल्हा. पुढें त्रिंवकजी इंग्रजांचे कैदेतून पळोन गेला नंतर श्रीमंताची स्वारी फुलंगाव व आपटी जातानां रथांतून पडून हात दुखवला नंतर स्वारी पुण्यास अ ली मिति फालगुन शुा १ शके १७३८. नंतर वैशाख वाा ८ गुरुवारीं शके १७३९ चे सालीं इंग्रजवहादुर याकडील अल्पेष्टीण साहेब याणीं शहराभोवती गिर्द बसऊन श्रीमंतास तंवी पोहचवून सरकारातून सदाशिव माणकेश्वर याचे विद्यमानें पहिले करारा प्रो किले तीन दरम्यान घेतले. नंतर अषाढ शुा २ इंदुवारीं सरकारातून इंग्रजास मुलूख व किल्ले व ठार्णां व नर्मदाउत्तरतीर दरोबस्त सनदा मोर दीक्षित याचे विद्यमानें देऊन पहिले किल्ले व दरम्यान तीन दिल्हे होते ते माघारे घेऊन संदा दिल्हया. नंतर श्रीमंताची स्वारी पंढरपूरचे यात्रेस गेली आषाढमासीं तेथून परभारे माहुलीचे मुक्कामीं येऊन तेथें मलकण साहेब याची भेट जाहाली. तेव्हांपासून फौज नवी ठेवावयास प्रारंभ करून फौजेचा जमाव करून भाद्रपद वाा १ स्वारी पुण्यास आली. नंतर आम्ही श्रीमंताचा निरोप घेऊन रेवणसिद्ध देवास गेलों मिति अश्वीन शुा १५. नंतर मागें अकस्मात् अश्वीन वाा ११ बुधवारीं गारपीर बेटाची जागा खालीं करून देण्याबाा लढा पडला सबब बापू गोखले यांचे विचारें श्रीमंतांची स्वारी पर्वतीस जाऊन सर्व सरदार यांस निरोप देऊन इंग्रजाचे तोंडावर रवाना केलें; लढाई मोठी जाहाली मोर दीक्षित वगैरे मंडळी सरकारकामास आली बेट व गारपीरची छावणी जाळली इंग्रजाचा तसनस फार जाला हें वर्तमान आम्हीं मिरजेचे मुक्कामीं ऐकिलें त्यावरून तेथून निघोन पुण्यास यावयास हिर्वे मुक्कामीं आलों तेथें ऐकिलें कीं कार्तिक शुा ८ शके १७३९ चे सालीं सरकारची व इंग्रजाची लढाई मातबर तिसरे प्रहरापासून सूर्योदयपर्यंत होत होती तेव्हां श्रीमंत दोन प्रहर रात्रीस निघोनि गेले. मागें अल्पिष्टीन साहेब यांणीं पुण्यांत इंग्रजी झेंडे लाऊन अमल शहरांत बसविला सर्व रयतेस दिलदिलासा देऊन राज्य करूं लागले. हें वर्वमान पुण्यास माणसें पाठऊन आणविलें आणि आम्हीं मुलेंमाणसें भोरास पाठऊन दिलीं होतीं तेथें जाऊन सर्वांस भेटून पुढें मुलेंमाणसेंसुद्धां वांई मुक्कामास गेलों. श्रीमंत मजलदरमजल गेले मागें इंग्रजाची फौज लागली होती. स्वारीबरोंबर हरीपंत नाना याणीं मेहनत फार केली व आम्ही हि श्रीमंतास भेटण्या-करितां वांई मुक्कामीहून गेलों. वाटेनें गांठ पडली पांच चार दिवस स्वारींत होतों. नंतर वाटेनें निभावणी न होय सबब माघारे चिरंजीव नानासुद्धां आलों. नंतर वांई मुक्कामीं अल्पेष्टीण साहेव याची स्वारी आली तेव्हां भोर

जाली. नंतर कांहीं दिवशीं पुण्यास घरीं आलों मिति आषाढ वा। १० शके १७४०. त्याजवर कांहीं दिवशीं अल्पिष्टीन साहेब याजकडे चिरंजीव हरीपंतनाना यास पाठविलें. बरोबर बळवंतराव पोंक्षे देऊन रवाना केले. नंतर गोपाळराव रामचंद्र पटवर्धन याचे बाहेदारीनें साहेबाची भेट घेतली. नंतर गोपाळराव यांचे विद्यमानें सरंजाम सोडून देण्याविशीं बहुत सांगितलें त्यावरून साहेब याणीं कबूल केलें कीं तुमचा बंदोबस्त करून देऊं म्हणोन खातरजमेनें सांगितले. नंतर साहेबानीं नानास बहुमानवस्त्रें व शिरपेच दिल्हा व बळवंतराव पोंक्षे यास बहुमानवस्त्रें दिल्हीं; नंतर पुण्यास निघोन आले. त्याजवर पुणें मक्कामीं साहेबाची भेट घेऊन पूर्वीचे संकेता प्रा। काम व्हावें तें जालें नाहीं. बडेसाहेब यांची स्वारी निघोन ममईस गेली नंतर मागें चापलीन साहेब याणीं उभयतास पेनशीन हजार हजार रुो सालदरसाल द्यावे या प्रमाणें चकत्या करून दिल्ह्या.

१ हरीपंतनाना विभक्त जाल्यानंतर त्याणीं कृत्यें केलीं

   १ चिरंजीव सौ साळीबाईचें लग्न वैशाख शके १७३८ धोंड दीक्षित वोक यांचे पुत्रास दिल्ही. लग्नांत हरीपंत भोपळे याचा कज्या मोठा जाला.

   १ श्रीमाहायात्रेस पुण्याहून निघोन सडे गेले मिति कार्तिक शुा। ७ गुरुवार शके १७४४. कुटुंब व चिरंजीव बापू यांस पुणें मुक्कामीं ठेऊन गेले. तिरस्थळी यात्रा करून देशीं घरीं आले मिति माघ वा। १ शके १७४५.

   १ पुढील थोरले चौकांत नवीन विहीर पाडावयास प्रारंभ केला मिति फालगून शुा। ११ शके १७४५. विहीर पाडल्यामुळें चौकाचा आव गेला. पाणी बारा हातावर लागलें.

१ गोविंदराव यांस पोटदुखीचा माहायात्रेस गेल्यापासून उपद्रव जाला. तेव्हांपासून ओषधी उपाय बहुत केले परंतु गुणास आलें नाहीं सबब श्रावण वा। ११ शके १७४५ चे मित्तीस लक्ष्मणगीर सोट्याचे म्हसोबापाशीं राहात होता त्यास आणून प्रकृतीची भावना सांगितली त्याणें तीन दिवसांत प्रकृती चांगली करून देतों या प्रों करार केला त्यावरून गोसावी मजकूर याणें उतारा करून मंत्रसामर्थ्यें करून पाण्यांत आंगारा दिल्हा त्याणें ढाळ मनस्वी जाहाले त्यामुळें प्रकृत ग्लान फार जाहाली स्मृती हि राहिली नाहीं. तदनंतर गोसावीमा। यास पुन्हा आणोन बहुत प्रकारें सामदानभेदेंकरून सांगून पून्हा प्रकृत पूर्ववत् होती तशी तरी करून देणें याप्रमाणें सांगून भाद्रपद शुा। ५ शके मारीं पून्हा उपचार ढाळ न होतां करणें म्हणोन बहुत प्रकारें सांगितलें असतां विडा

करून मंत्र घालून दिल्हा त्याणें ढाळ जे झाले तें लिहितां पुर्वत नाहीं. या कृत्यास पांच पंचवीस रुो खर्च हि केला. तेव्हांपासून शरीरीं नाना प्रकारच्या व्याधी नवीन उत्पन्न जाल्या ते दिवसापासून मांत्रीक उपाय हि बहुत केले व औषधी उपाय हि नानाप्रकारचे करीत आहों परंतु गुणास अद्यापपर्यंत आलें नाहीं भ्रांत पडली आहे.

१ गोविंदराव तात्या यांचे शरीरीं अकस्मात् श्रीरामेश्वर देवाचे दर्शनास गेले तेथें घेरी येऊन झोक जाऊन पडले आणि जिव्हास्तंभ वायू जाहाला मिति वैशाख शुा ८ गुरुवार शके १७४६. तेव्हांपासून औषधी उपाय हि बहुत केले व देवऋषी हि बहुत पाहिले परंतु अद्यापवत् प्रकृत आहे तशी च आहे.

१ गोविंदरावतात्या यांची स्त्री सौ रमाबाई याणीं देवास नवस केले जे पुत्र जाल्यावर देवदर्शनास घेऊन येऊ म्हणोन नवस केला होता; सबब नवस फेडावयास चिरंजीव निळकंठराव सौ सूनबाई व सौ रमाबाई यांस देवदर्शनास पाठविलीं मिति माघ शुा ७ बुधवार शके १७४६.—

१ श्री योगेश्वरी जोगाईचे आंबें
१ श्रीतुळजापूरदेवी
१ श्रीपंढरपूर
१ श्रीरवळनाथदेवास
१ श्रीमाहालक्ष्मी कोल्हापूर
१ श्रीखंडोबा जेजुरीचा
६

सदरहू साहा देवांस नवस केला होता त्याप्रो यात्रा करून घरीं सुखरूप येऊन पोहोचलीं मिति चैत्र शुा १० मंगळवार शके १७४७.

१ नीलकंठराव याजवर बंडाचा आरोप आला होता मिति माघ वा १० शके १७६० त्याची चौकशी बेलसाहेब बाहादूर याणीं करून कांहीं शाबूद नाहीं म्हणोन सोडून दिल्हें मिति अधिकज्येष्ठ वद्य १४ सोमवार शके १७६१.

१ साठीशांती ज्येष्ठ वा ६ शके १७६२ या रोजीं केली रोज शनिवार.

१ गोविंदराव तात्या यांची प्रकृत बहुत बिघडली म्हणोन श्रीकृष्णातीरीं क्षेत्र माहुली येथें जाऊन चार दिवस राहून नंतर मार्गशीर्ष वा ३० शके १७६७ विश्वावसु नामसंवत्सरे त्या रोजास समाधिस्थ जाले, चतुर्थाश्रम घेऊन जाले.

स्थलसूचि-खंड १३

(आंकडे पत्रांकाचे आहेत.)

अ

अकुळनेर ११८
अकोलें ११८
अडाण १०३
अनरुद १२८
अनदवल्ली ११
अबासले कांचनगांव १३५
अमळनेर १५२
अवचितगड १०२; ११८
अवनास १३२
अवंतिका १५
अवरंगाबाद ८५; ११४
असिउमरी ९
असेर ११३; ११४
अह्मदनगर १४८

आ

आच्यागांव १२९
आनपूर १२९
आनंदपूर १३०
आनंदवल्ली ५७; ५९; ९९
आपगांव १३२
आबसेल १५३; १५८
आलपागांव १३०
आंबवली १४७
आंबेगांव ११९
आंवसे ११८

उ

उज्जन १५
उज्जनी १५; २६
उजेन ६
उडरी १५६
उत्राण ११३
उदेपूर २०
उरवडें २९

क

कणेगरा १२८
कणोगेरा १२८
कडुस ११८; १४८
कटोला १२८
कनाली १२८
कंचनगांव १५८
कर्डे ११८
कर्यात मावळ ७८; १५६
कल्याणभिवंडी ११८
कवकरी १२८
कहाडफु १२८
काचराखा १२८
काडळूर संगम ८०
कांचनगांव १५३
कालदड १२८
कालपी १५
कालिभीतमकडाई १५३
कासारथळ ११३
[illegible]ताबुंदल ११३
कृ[illegible] ८९
कृष्णातीर १
कुंडावा १२८
केंदूर ७५
कोडथ ३९
कोटा २०; २२
कोटिया १५; २०; २१; २२

ख

खरड १२८
खाचरोद ३०; ३२
खानदेश ८९; १०२; ११३; ११४; ११८; १२८; १५३
खालवा १२८
खांडवा १३०
खांडवे ११८; १२८

खिडक्या १२८
खुजस्तेबुनियाद १५०
खेड ११८
खेडीं १२९; १३०

ग

गणेशपेठ १४१
गयाळी १२८
गवठावर १३२
गालणा ११३
गुजर येरंडोल ११३
गोह्हेदे १४१
गंगथडी ८९
गंगातीर ११९
गंगापूर ११४
गांडापूर १४९; १५०

घ

घोगडा १२८
घोडें ९५; ९६; ९७; ९८; ११६; १३४

च

चवदरात ११३
चाखा १२८; १२९
चापडगांव ४१
चांद्वड १२; १३
चांदोरी १२४
चांभारगोंदे ७४
चिकोडी ४
चोहटा ११३
चौकडी १२८
चौकी १२८

छ

छिनेरा १२९
छिपावडर १२९
छिपाबारव १२८
छिरगांव १२९

ज

जटपुरा १२८
जनस्थान ४३; ५९; १५९
जलोदे १२८
जागीर ११८
जाधवपुरा १२८
जानोरी ११८
जावळी १२८
जामखेड ११८
जामोद ११३
जालनापूर ११८
जुन्नर ९५; ९६; ९७; ११८; १४८
जेजियावसंतपूर १३२
जेनपूर ११३

झ

झरी ११८; १३०
झासी २०
झिरवी १०३
झीरी १२९

ट

टेंभागांव १२९; १३०
टेंभुरणी १३३

ठ

ठापाली १२८

ड

डागरी ११३
डांगरी ११३
डोमन मोहू १२८
डोमारिया १३०
डोलारिया १२९

ढ

ढवलपूर १२९; १३०
ढालारिया १३०

त

पाल ११३
तळेगांव ११८; १३६
तानवडी ७१
तारिवे ६९
तासगांव ११८
तुंगभद्रा ८९
त्रिंबक १०१
त्र्यंबक ७९; ११८

थ

थेरगांव १३

द

दाभाऊ ११८
दारणा १६४
दिपलज्या १२८
दुधलाछ १३३
दिंडोरी ११८
देवरायेदुर्ग ९०
देवास १३२
देहाव १३२
दौलताबाद १५०

ध

धरजणें १३०
धांदरफळ ११८
धोगडा १२८

न

नगांव १२८
नगाबे १२८
नदगांव १२८
नमेद ११३
नरे १०२
नर्मदातीर ४८
नवलाई ६२
नाबाझरी १२८
नारायणगांव ११८
नाशीक २५; ७३; ९३; १०७; १११; ११४; ११८; १६०
निवपागांव १३०
निंबोणे १२८
नेवाड १२८
नेवासें ११८
नंदुरबार ६४; ६५; ७३; ७४; ११३; ११४; ११५
नांदगीर किल्ला ८१

प

पडवा-तादा पूरा १२८
पर्वती ७६; ७७
पाटणें ११८
पाटदाम १२८
पाटली १२८
पाडिली १२४
पाडे पेडगांव ११८
पाणीपत ७९
पाथरडी ११९
पाहली १२९; १३०
पिवळा सिताकुवा १३२
पिंपरी १२४
पिंपलोद ११८
पिंपळगांव ११४
पिंपळनेर ११८
पिंपळस ११८
पिंपळ्या एकेलासपूर १२९
पिंपळ्या १३०
पुणिया १६
पुणें २२, ५७, ६०, ८९, ९०, १४९, १५०, १५२
पुरंधर ९, ८२, ८५
पेठ १२८
पेडगांव ३९
पैठण ५२, ११८

फ

फुरोई १२८

ब

बडा १२८
बराणपूर ६०, ११४
बऱ्हाणपूर सायेर ११३
बरूड १२८
बहिरगांव १२९; १३०
बागरूळ अवरंगपूर १३२
बागलाण ११३, ११४, ११८
बाणनारखेडी १२९
बाणजारा १३०
बारसूद १२८
बाम्हणगांव १२८
बारे ११८
बाहरसार १३०
बावडीया १२८

बाह्यादरपूर १२९, १३०
बिच्यागड ११३, ११४
बिछाला १२८
बिनपुरी १२८
बीड ८९
बीनपूर १२८
बुलंद ११३
बेराणी १२८
बैजापूर ७९

भ

भाप परगणें १६३
भुसावळ २९, ४१

म

मकडाई १२९, १३०
मळगांव १३०
महलपुरा १२८
महताखडी १२८
महेश्वर ७३
मळगांव १२९
माणिकपुंज ९१, ९२, ९४, १००, १०२
मातबरपुरा ११८
मानरोद ११३
मानूर ११८
मायनहळी ८०
मारवाड २२
मावळ ६१
मावळा १४७
माहालक्षर १२९
माहिदे ७३
माहुली ११८
माळवा १६१
मांडवी ३१
मिरज १
मुकुंदबारी १५; १६; १९; २१; २२
मुठें–खोरें १४७
मुडखेल १५६
मोरक्षर ११८
मोरबेल ११८
मोहरी ११९
मोहल १२८
मोहळे १२८
मोहिदें ७३
म्हसवें ११८
मंगळवेढें ११८

य

येदलाबाद २; ६;८; ३५;४१;५०;११३
येवलें १२६

र

रगल्या १२८
रतलाम ३०; ६१
रमण्याचा बाग ७८
रत्नागिरी ११८
रहटीया १२८
रहिटीपा १२८
रामडोह १५०
रायपूर बुंधाटी ११८
रायेरी ११३
रावेर ७९; ११३
राहुरी ११८
राक्षसभुवन ७९
रीछगाव १३२
रीछियाबरड १२८
रेवा ७५
रोहसड १२८

ल

लातूर ११८

व

वणदिंडोरी ११८
वरणगांव ११३
वराड ११८
वाडा १२८
वांडिया १२८
वाडें १४८
वामोरी ११८
विजपुरी १२८
विज्यागड ११३
विदलिया १२८

विंचूर ११
व्याघ्रगड ११८

श

शाहागन ११३
शिन्नवलि ९६, ९७
शिरपूर ७०
शिरोज ६८
शिंदखेड ५१
शेवगांव ४१
श्रीगोंदे १७, २९, ५३
श्री सिद्धटेक ४१

स

सवजी मंडई ११३
सरीकपूर १२९, १३०
सवतांडा १२९, १३०
सवदरी १०७
साकेरे ९१, ९२, ९४, १०२
साकीगांव १०३, १०५, ११९, १२०
साकेगांव ४१, १००, १०३, १०८, १२१, १२६, १२७
सागवी १६४
सातपूर १६०
सातरिया ८१, ८८
सायेर १२८
सायेर जकात १२८
सावदे ११३
सावेगपूर १३०
सावेरी १५
सिकारपरा १२८
सिनवली ९५, ९६, ९७, ९८, ११६, १३४
सिन्नर ११८
सिरगरी १२८
सिरपूर ६९, ७०
सिरोज ६६, ६८, १६०
सिसगर १२८
सिंदखेड ३६, ३७, ३८
सिंहगड १५६
सुबा हंडिया १३१
सुलतानपूर ६४, ११५, १६१
सेगांव १२१
सेमरूढ १२८
सेवगांव ४१, ५४, १०३, १०५, १०६, १०८, १२१, १२६, १२७ १५५
सेंध ७३
सोकजी १२८
सोडद ११८
सोनखेडा १२८
सोनद्रा १२८
सोमगांव १२८
संगमनेर ११८
संदोपच्यं ११३
स्वदेश ४९, ५३

ह

हरसूट १२८
हवेली १०२; १३२
हवेली परांडे ११८
हवेलीचरव १२८
हसनपुरा ११३
हाठिया १३२
हिवाला १२८
हिंगणें ७८
हिंदुस्तान २१; ६०; १२८; १३०
हुबरे ११८
हंडिया ११४
हंडीये ११३
हांडिया १३३

व्यक्तिसूचि-खंड १३

(आंकडे पत्रांकाचे आहेत.)

अ

अच्युतराव १७; १९; २१
अणुपराय दयाळदास ७१
अंताजी १५१
अंताजी नाईक २२
अंताजीपंत २५
अंताजी महादेव १; १४६
अंताजी राम ६२
अंताजी विश्वनाथ २५
चौधरी कानगो
अनूबाई कुलकर्णी ९५; ९६; ९७
अपाजी अनंत ११८
अपाजी हरी ११०
अप्पाजीराम कारकून ११७
अमृत १५१
अमृतराव अप्पाजी ११८
अलमगीर (बादशहा) १४९; १५०
अलमगीर सानी १४९; १५०
अवाचित् राव गणेश ३३

आ

आऊबाई ७२
आणके-टणके ८५
आधारे ११३
आन्या ७२
आन्याबा १३६; १४५; १४६
आनंदराव जीवाजी ११८; १४१
आप्पाजी गणेश ८३
आपाजी त्रिंबक १५२
आपाजी हरी धोडपकर ११२
आबदूल रहीमान ११७
आबा (चिरंजीव) ८५
आबाजी ११९; १२०
आबाजी अनंत १४५
आबाजी पंत ४८
आबाजी महादेव ८५; १६५
आबा दीक्षित ४२
आभा पोकर १४५

उ

उदाजी १२८
उदाजी सातपुता १२०

क

कदीम गंभीरराव १५३
कमलोजी ११५
कानगो ११३; १५३; १६१
कानमाळी १२०
कालिभीत मकडाई १५३
कावरस ११७
काशीनाथ भट वैद्य ९०
कासीरामचंद्र वसुलमुळें ११८
किता रामजी १२०
कुना सुतार १२०
कुशाबा १३६
कृष्ण १५१; २२
कृष्णराव बापूजी १४९, १५०
कृष्णराव रामचंद्र १२९
कृष्णराव रामचंद्र सुभेदार १३०
कृष्णाजी खंडेराव १३९
कृष्णाजी गोपाळ १३६
कृष्णाजी गोविंद वसुलमुळे ११८
कृष्णाजी जिवाजी वसुलमुळे ११८
कृष्णाजीपंत पुराणीक ११७
कृष्णाजी मान्या १५६
केदारजी शिंदे २८, ३२, ३६, ३७, ३८, ४२, ४३, ४९, ५०, ५३, ५४
केशव १५१
केशव ठाकूर १३९
केशो गोविंद ९९
केशो ठाकूर ७४
केशोपंत भाऊ ७४

केरोजी वाघाडे १२०
केसोपंत ११९
केसो वाडेकर १११
केसो विठ्ठल ११८
कोटेकर १५; २१
कोंडाजी पवार १५६

ख

खडगुबु १३०
खाडोजी १२०
खाती १२०
खानदेशवाले १५८
खाशा ३३
खेळोजी पवार ११७
खैद सुलतान ११७
खंडागळे ८५
खंडाप्पा चिखले ३९ (अ)
•खंडो गंभीरराव ११४
खंडो गंभीरराव कानगो १५३
खंडो गंभीरराव डाहळे ११३
खंडोजी १२०; १२१
खंडोजी सडेकर ११७
खंडोपंत १५१
खंदारकर ८५

ग

गकार नामक २२
गणूजी डांगे १२०
गणेश १५१
गणेश सूर्याजी १०१; १०२
गणोजी ४२
गणोजी कदम २०; २२; २५
गवाजी हरी टकले १०९
गाडीवाड ७३
गोपाळ १२०
गोपाळभट खेडकर १४५
गोपाळराम ८३
गोपाळराव बापूजी ११८
गोविंद १५१
गोविंदपंत जाहारखानी ११२
गोविंद बल्लाळ खांडेकर ४२
गोविंद येशवंत ७३
गोविंदराव २५
गोविंदराव महादेव ४२, ४३, ११२
गोविंदराव सातकर ११७
गोविंद लक्ष्मण ११७
गोविंद सिवराम ७६; ९४; ९५
गोविंद हरी ७२
गोविंद हरी वसुलमुळे ११८
गोसावी काशीबा १२०
गोळे ९५
गंगाधर रघुनाथ ११८
गंगोबा ५७
गंगोबा तात्या ४६
गंभीरराव कानगो १५३

च

चतरसिंग १४५
चमी बमईण १३०
चाखा १२८
चाखा बीन जयेमल १२८
चिटको मुकुंद ११७
चिमणाजी नारायण ६२
चिमाबाई शिंदे (श्रीमंत मातुश्री) ३९ अ
चिंतामण ३०
चिंतामण हरी ९१; ९२
चिंतामण हरी सुभेदार ६५
चिंतो त्रिंबक ११८
चिंतो अनंत २४
चिंतोपंत २०; २२; १५१
चिंतोपंत तात्या ३१, ३२, ३३, ३९, ३९ अ, ४२, ४३, ४४, ४५, ४६, ४८, ५७, ११२
चिंतोपंत तात्यासाहेब ११५
चिंतोपंत फडणीस १
चिंतो विठ्ठल १८; २४; ३४; ४०, ४७; ६७; ६८; ७१; ७६; ७७; ७८; ७९; ८०; ८१; ८३; ८५; ८८; ८९; ९३; ९८; १११; ११३; ११४; १३५; १५३; १५८; १५९; १६०; १६१; १६२; १६३; १६४; १६५

चिंतो विठ्ठल तात्या ११५; १२५
चिंतो शंकर १२८
चिमाजी नारायण २
चेत्रसिंग १४५
चौधरी १६१

छ

छेत्रपती १४६

ज

जनकोजी ३०
जनार्दन १५१
जनू धोबी १२८
जयराम पांडुरंग कादार ६१
जाखजी भानजी १२०
जाखोजी बिन सुभाजी एकशिंगे चौगुले ११९
जाधवराव ८५
जानमाळी १२०
जानराव कदम १५२
जिराजी अनंत ११८
जिवाजी कासी एवलेकर ४३
जिवाजी गणेश ७६; ७७; ७८
जिवाजी नाईक येवलेकर ४२
जेयकीद झिरपा १२०

ड

डोंगे बाकू १०३

त

ताऊजी १२०
तात्या १०६; १२३; १५२
तावजी माळी ७३
तिमाजीराव कृष्ण ११८
तुकाजी सिवराम ९४
तुकोजी केदारजी शिंदे ३२
तुकोजी होळकर ६३, ६७, ६८; १५९; १६०; १६२; १६३
तुळाजी बेहरे १२८
तुळसाजी मतकर १२०
तुकाराम १२७
त्रिंबक कुलकर्णी ९५, ९७, ९८
त्रिंबक कृष्ण ९५, ९७
त्रिंबक खंडेराव ११७
त्रिंबकजी १२१
त्रिंबकजी सातपुते ११९; १२०
त्रिंबक नाईक ११३
त्रिंबक नीळकंठ ११८
त्रिंबकपंत कुलकर्णी ११६
त्रिंबकभट सखंभट थेटे १४८
त्रिंबक रघुनाथ कुलकर्णी १३४
त्रिंबकराव ३०, १५१
त्रिंबक विनायक ८५
त्रिंबक सूर्याजी ९१, ९२, ९४, १००, १०१, १०२, ११८
त्रिंबका पोवार ७३
त्र्यंबकराव महादेव ४२; ६२

द

दत्ताजी नाईक ११३
ददु १२८
दमाजी गायकवाड ७५
दशीचार्यी १२५
दळू ७३
दाजी पुरमल ७३
दादाजी १४५
दादासाहेब २० २२, ७३, ८०, ८१, ८३, ९९, १२८, १२९, १३२
दादासाहेब चिंतोबा ८४
दामोदर ब्राह्मण ७३
दुर्गा ७२
देऊनी एकशिंगे १२०
देऊनी राऊत १२०
देऊ पठारा वाडीकर १२०
देवजी ७३
देवदुर्ग ८५
देशपांडे १०४; १०६
देशमूख १०४; १०६

ध

धकजी १२०
धणजी तेली ७३
धोंडी नबाळे १२४
धोंडो गणेश ११८

धोंडोजी कदम ११५
धोंडोजी जगन्नाथ रेघे ४२
धोंडोबा नाईक २०
धोंडो बल्लाळ १६३
धोंडो राम ८५
धोंडो विश्वनाथ ११८

न

नटवे ठाकुरदास ११७
नवाब ८०
नरसू तेली १०३
नरसो मल्हार ११८
नरहरराव लक्षुमण ४१,५४,१२१,१५५
नाईकजी तुपे ११७
नाखाजी एकसिंगे १२०
नागू गाडीवान ७३
नागोजी एकशिंगे १२०
नागोजी देशमुख १४५
नागोपंत कुळकर्णी १४५
नाडेवाले फकीर १४१
नाना २२, १५२
नानाजी कासी ४३, ११८
नानाजी कुलकर्णी ८६,९५,९६,९७, ९८
नानाजी कृष्ण ९५, ९७
नानाजी नाईक ४२
नाना पालेकर २२
नाना फडणीस ९०
नानाजी येवलेकर ६२
नाना स्वामी १९, २०, २१, २२
नारायण १५१
नारायण रजपूत १२८
नारायणराव लक्ष्मण ११८
नारो कृष्ण १५२
नारो कृष्ण करवे १०२
नारो केशव कुलकर्णी १२१
नारो केशव हेजीब १०७
नारोपंत १५१
नारोपंत गोसावी १६, १७, २३, २५, २६, २७
नारोबा ७३
नारो बल्लाळ सुभेदार ४९, १२८, १३०, १३२, १३३
नारो बाबाजी सुभेदार १०४
नारोबा ब्राह्मण ७३
नारो शंकर ५९, १२५, १६०
नारो शंकर सचीव १५६
नारो हरी ५०, १२०
निलो गोपाळ ४८, १६५
निंबाजी घुगरे १२०
निंबाजी सातपुता १२०
निंबाळकर ८५
नेमू वाणी १०३

प

पथुतेली
परमानंद मोदी
पर्वतसिंग १४५, १४६
परशराम रामचंद्र ११८
परसु वाणी १२०
पाट नवरी १२८
पाटीलबोबा २२, ३२, ३३
पांडुरंग मल्हार ११७
पांडु सोनार १०३
पांडोबा १५१
पाणीवाली थबामईन १२८
पिपरलदकर १२३
पुरबीण १२८
पुरमल दाजी ७३
पुरुषोत्तम १५१
पुरुषोत्तम गोविंद ११८
पेशवे (राजश्री) २२
प्रभाकर १५१
प्रभाकर जोशी मामके ११३
प्रभाकर जोशी राईरीकर १५३
प्रभाकर जोसी ११३, १५८
प्रयागजी मिठा पाटील कोटलीकर ७३
प्राणनाथ भवानीदास ६९
पंत १०६
पंत प्रधान २२, ४७, ५६, ५८, ६०

फ

फतु वाणी १२८
फकिरा भावी १२०
फकिरा हावा १२०
फिरंगी १५

ब

बगोजी १२०
बजाबा ७३
बहादुरखां ७३
बहिरजी खारेकर ११७
बहिरजी तेली १०३
बहिरजी सातकर ११७
बळवंत १५१
बळवंत गोपाळ ५३
बळवंतराव गोपाळ १७
बाघोजी डांगे १२०
बाजी नरसिंह १७, १९, २०,२२, २३
बाजी नरसी ५७, ६०
बाजीपंत ७७
बाजी बाबूराव ७६, ७७
बाजीराव १५१
बाजी विश्वासराव ४९
बाटबिन १२८
बादशाहा अलमगीरसानी १४९, १५०
बापू (राजश्री) १८, २२, ४५, ४८, ५७
बापू चौधरी ७३
बापूजी गोपाळ ३०, ६१
बापूजी निळकंठ १०५, १२७
बापूभट ११२, १२५
बापूसाहेब १०६
बाबा आचारी १४५
बाबाजी १०४
बाबाजीपंत १२८
बाबाजी मल्हार कुलकर्णी १०७, १५५
बाबा वैष्णव त्रिंबककर १४६
बाबा सांगवी ११२
बाबू कोठवळा १४६
बाबूभट मटकर १२४
बाबूराव ७२, ११२
बाबूराव कुलकर्णी ११९
बाबूराव केशव ७४
बाबूराव गोपाळ १३७
बाबूराव बल्लाळ ११७
बाबूराव मल्हार कुलकर्णी १२७
बाबूराव रामचंद्र १९, १२४
बाबूराव हरी ११७
बाहादुरखान तलब ७३
बाळकृष्ण अप्पाजी ११८
बाळकृष्णपंत १५१
बाळ ठाकूर १०९
बाळाजी कृष्ण ठाकूर ११८
बाळाजीपंत ३१, ३९, ४४, ४५, ४६, ५७, ९०
बाळाजी बाजीराव प्रधान १४९, १५०, १६०
बाळाजी महादेव ११८
बाळाजी हरी वसुलमुळे ११८
बुनियाद १५०
बंडोला १२०

भ

भगवंत १५१
भगवंत गणेश ११८
भगवंतराऊ १५६
भगवंतराव देशमूख ११९
भगवंतराव शंकर १४१
भवानी कचरे १२०
भवानी नाईक राक्षे श्रीगोंदेकर १४२
भवानीसिंग १५२
भरथश (राजा) १३०
भाऊजी बेरडे १२०
भारतशहा हटियाराम (राजे) १५३
भारतसाह हटिया रायेसी १५८
भावसिंग पाटील १२८
भास्करपंत दादासाहेब ११९
भिऊजी राजाले १२०
भिऊजी भोसले १२०
भिकाजी डांगे १२०
भिकाजी बाबूराव ११८
भिकाजी मुळे १२०

भिकोबा १४५
भिमाजीपंत १५१
भिवजी सिवदेव कमावीसदार ३५
भिवराव बाजी ११८
भिवराव बापूजी १४९, १५०
भीक मक्का १२८, १२९
भुत्या धनगर १२०
भोंसले ८५

म

मखमल अलम ९५, ९७
मशारनिले (खुद्द) ४२
मशारनिले (पंत) ४८
मशालजी ७३
मल्हार गुमास्ते १२८
मल्हारजी गोधड ११७
मल्हारजी बाबा ३२
मल्हारबा ८५
मल्हार बाळकृष्ण कुलकर्णी १२१
मल्हाराव होळकर ७९, ८०
मल्हारी गाड्ये १२०
मल्हारी धनगर १२०
महण पाटील मोहिदींकर ७३
महमद अली बोहरी ७३
महादसिंग १४५
महादजी बावा १५, २०, २२
महादजी गोविंद १६, १९, ६७, १६०, १६१, १६२
महादू वाणी १०३
महादेव १५१
महिपतराय जगन्नाथ नासिककर ६२, ९३
महेश्वरी ७३
महादू साळोंका १२०
महंत सिवपुरी गोसावी ७३
महंत दुशालगीर गोसावी ७३
माकाजी १०३
माणकू १०३
माणकोजी घुगरे १२०
माणकोजी शामराज कुलकर्णी १०५
माणको मुरार ११७
मातश्रीबाई ३९
माधवराव ३०, १५१
माधवराव कदम ११५
माधवराव जनार्दन ११७
माधरराव बल्लाळ ५९, ६२, ७८, ८०, ८२, ८३, ९९, ११४
माधवराव बांडे ६५
माधवराव रामचंद्र ११८
माधवराव सिवदेव १२३
मानकू डांगे १२०
मानाजी चाकणे १५६
मानाजी निकम ११८
माया धनगर १२०
मालजी दिघा १५६
मालोजी डांगे मानकू १२०
मालोजी हंडे १२०
माहादजी आनंत गोसावी १५४
माहादजी अंबोले १२०
माहादजी केशव ११७
माहादजी गोविंद २५ ४१, ६७, १२४
माहादजी जगन्नाथ ११७
माहादजी रघुनाथ ११७
माहादजी रंगनाथ ११८
माहादाबा नामेढे ६३
माहादुसिंग १४६
माहादजी शिंदे १, १६, १७, १८, २०, २३, २५, ३१, ३९, ४२, ५५, ५६, ५८, ६०, ६१, ६२, ८५, १२०
मुकुंद १५१
मुधाजी भोसले १३०
मुधोजी भोसले १२९
मुरादखान ८५
मेशो सुतार १२८
मैराळ मेघ:श्याम ११८
मोगल ८५
मोरजोशी बिन विठल जोशी राईरकर २९
मोराजी शिंदे ११८
मोरो कृष्ण २१
मोरो गोपाळ गोळे ९५, ९६, ९७,

मोरो गोपाळ गोळे ९८, ११६, १३४
मोरो नरहरी सातारकर ८१, ८८
मोरो नारायण ११८
मोरोपंत २०, २२, १५१
मोरोपंत बाणेकर ११७
मोरोपंत नाना स्वामी १०७
मोरोबा १५१
मोरो बापूजी ११८
मोरो विठ्ठल २०, २५, २८, ४१, १२०, १२४
मोरो विठ्ठल फडणीस १२१, १२६
मोरो शंकर १३४
मंत्री ११८
म्हसाजी गेडेमीर १२०

य.

यक माळी १२०
यमा ७२
यशवंत १५१
यादोराव रघुनाथ भागवत ४२
येसाजीपंत ११२
येसाजी रघुनाथ १०९
यशवंतराव गंगाधर (राजश्री) १०६
येशवंतराव दत्ताजी ११७
येसु सखो ७३
येसू लेगडे १२०

र

रखमाजी ११९
रखमाजी एकशिंगे १२०
रखमाजी पाटील १२१
रघुनाथ १५१
रघुनाथ देशमुख १४५
रघुनाथ बाजीराव २८; ३४; ९१; ९२ ९४; ९५; ९६; ९७; १००; १०१
रघुपतराय १५२
रघु माळी १२०
रघोजी कदमराव ११५
रघोजी केळेगांवकर १२०
रघोजी पवार १२०
रमाकांत १५१
रमाबाई ११७
राघो पोरमा ७३
राघोपंत बाबा १०६; १५५
राघोबा पागे २०
राघो मल्हार १९; २१; २२
राघोराम २२; ६०; ६२
राजकुवर ७३
राजाराम विठ्ठल १५२
राडबु गुजरीण १३०
राणू तानवडा १२०
राणू तेली १०३
राणोजी गागरे ११७
राणोजी वाळकवडे ११८
रानु अहिरीण १२८
रामकृष्ण गोविंद ५२
रामचंद्र नानाजी कुलकर्णी १३४
रामचंद्रपंत १५१
रामचंद्र कासी ७३, १६४
रामचंद्र यसवंत ७५
रामजी गीते १२०
रामडा १२२
रामाजी अण्णाजी १५२
रामाजी कृष्ण ७३
रामाजी जनार्दन ११२, ११७, १४६
रामाजीपंत ७२, १२५
रामाजी बाबाजी देशपांडे १४५
राव ९१; ९२; ९४; ९६; ९७
रावत १६३
रावबा ११७
रावसाहेब २२; ३९; ४१; ४६
रेवजी पाटील ७३
रेवापुरी गोसावी तळेगांवकर १४६
रेवा बिन हिरामण धोबी १२८
रंगनाथ १५१
रंगोबा १५१

ल

लक्ष्मण १५१
लक्ष्मण अप्पाजी १२४
लक्ष्मण अंबोला १२०

लक्ष्मण ठाकूर १३९
लक्ष्मण नाईक १३६, १४५
लक्ष्मण नाईक खांडेकर १३९
लक्ष्मणपंत ११७

व

वडे जुनेपकर १२०
वल्लभगीर गोसावी १४७
वाल्होजी डांगे १२०
विठ्ठल १५१
विठ्ठल केशवराव वुरटे ३९ अ
विठ्ठल मोरेश्वर ११९
विरेश्वर ७३
विश्वनाथभट १४५
विश्वासरावजी २७
विष्णु नरहरी ८७
विष्णु नरहरी सातारकर ८१
विष्णुपंत २०, २१, २२, २५, ७४,
विष्णुपंत आबा १५, १९
विष्णुपंत बाबा २२, ७४
विष्णु महादेव १६, १८, २५, ३२
विसाजी कृष्ण ७३
विसाजी कृष्ण गोसावी ७०
विसाजी कृष्ण तानवडी ६४, ६९, ७१, ११५,
विसाजीपंत १५१
विसाजी महादेव ११८
विसाजी हरी १३९
वेंकटराव कासी ६६, १५९, १६०, १६१, १६२
वेंकाजी गिरमाजी १०९
वेंकाजी निळकंठ ११८
वेंकाजी माणकेश्वर ८१
वोडसेवाली २०

श

शाम कुवर ७३
शामराज हरी ३५
शामली रजपुतीन १२८
शामा ७३
शाहाजादी १०६
शाहालाल १०३
शिवमाळी १२०
शिवाजी विठ्ठल १५; २२
शिंदे ८; ३४; ५९; ८०; १२१
शेक येसू मूबदला ७३
शंकराजी खंडेराव ६५
शंभू छत्रपती १४८
श्रीमंत ३३
श्रीदेवदेवेश्वर ७६, ७७

स

सखाराम १५१
सखारामपंतबापू १६५
सखाराम बापू गोसावी ५५
सखाराम भगवंत ९१, ९५
सखुबाई शिंदी १७, २९, ३५, ४१, १४२
सदानंद ७२, ११२, १४५
सदाशीव १५१
सदाशीव कमाविसदार ३०
सदाशीव केशव ५०, ५१, ५२, ५३, ५४
सदाशीव गोपाळ ११८
सदाशीव धुंडीराज वसूलमुळे ११८
सदाशीव भट उपाध्ये ७२, १११
सदाशीव भास्कर ११८
सदाशीव महादेव
सदाशीव लक्ष्मण ११२
सदाशीव आनंदराव ११५
सदू तेली १३९
सबनीस भारपकर ११७
समर्थ १०६
सर कानुगो सुबे १५८
सरकार हुंडे १३५
सरकार हुंडिया १२८
सरदार खान ८५
सागळा १२०
सातपुते ११९
सारवान ७३
सारंगधर ७३
साहेब १०६

सिरोंज गोसावी १६०, १६१
सूर्याजी ९४
सेवक बजा ७३
सेवाजी अहीतोळे ३४, ११७
सोन ७३
सोन्या सावंत ७३
सोयेजी पाा १०७
संताजी आंबळे ११९, १२०
संताजी अंबोले १२०
संताजी उगळे १२०, १५३
संताजी कदमराऊ ६४
संताजी डांगे १२०
संताजी देशमूख १४५
संताजी बिन फुलाजी आपला ११९
संत्रा सोनार १३९

ह

हकीमजी ८५
हरकूबाई होळकर ६९
हरटीया कसबे १२८
हरबाजी पांडुरंग ६४
हरी कृष्ण दर्वे ११८
हरी जिवाजी तिनसे ११७
हरी जिवाजी सरदेशमुख ११८
हरीपंत १५१
हरीपंत तात्या ९०
हरी मुरार ७३
हरीराम भवानीदास ६९, ७०
हावूराऊ १२०
हारी कुसाजी १२०
हिम्मतखान ८०
हिरा कलाल १२९
हैदर ८०, ८५
होळकर १५

१२७ शतदारा
क्र. ९५६१
REFBK-0001561
REFBK-0001561

व्यक्तिसूचि-खंड १४

(आंकडे पत्रांकाचे आहेत.)

श्री

श्री आई आदिमाया १३
श्रीमंत ३, ४३
श्रीमंत दादासाहेब १३
श्रीखळनाथ देव ६६
श्रीरामेश्वर देव ६१
श्रीनिवास गंगाधर प्रतिनिधि
श्रीनागेश्वर देव ५७
श्रीतुळजापूर देवी ६६
श्रीम्हाळसाकांत २५
श्रीयोगेश्वरी

अ

अनसोजी रणदिवे ८
अनंतराव शिवाजी ५५
अन्याबा ५०
अप्पा २६
अप्पाजी गंगाधर १३, २७
अप्पाजी बाबूराव ३८
अप्पाजी वल्लद रामजी गटखल १
अमृतराव साहेब ५८, ५९, ६०
अल्पेष्टीण ३४
अवधूतराव ९
अंबी नाणेमावळची १२

आ

आण्णा १२
आनूबाई ५३, ५६
आनंदराव ५२
आनंदराव शिवाजी ३८, ५४
आनंदीबाई ५२
आबा ४६
आबाजी १४
आबाजी महादेव ३०
आबा पुरंदरे २४

इ

इंगरेज २२, ५४, ६३

उ

उन्हाळे ६३

ए

एकोजी जासूद ४३

क

करीमखां ३२
काकू ५६
कानडे ४३
काशीबाई ५२, ५३, ५९, ६१
केशवराव ५२, ५४
केसोपंत ४०
कृष्णाजी बहिरव थत्ते ५५
कृष्णजीपंत ५२
कृष्णराव बल्लाळ २२
कृष्णराव नारायण जोशी सातारकर ६०
कुसाबाई ५५, ५९, ६०
कुशाबा सोमण तळेकर ५९

ख

खंडोजी ४७
खंडोजी जगताप सासवडकर ८
खंडोजी जगनाथ ४१
खंडोजीबोवा ३४, ४१,
खंडोबा जेजुरीचा ६६
खंडो बाबूराव कमाविसदार ३७,

ग

गणपतराव ५२
गणपतराव पानशे ६२
गणेश जनार्दन ६०, ६१
गणपतराव बापू मेहेंदळे ५८, ६२
गणेश त्रिंबक ३८
गणेशपंत ५२
गमाजी २३
गमाजीबावा २७
गाइकवाड १०, २६, ३९
गाडदी ५

गिरमाजी दुकार २
गुडगुटे ४५
गुणाजी नवले ८
गुरुजी २४
गोपाळराव १२, १३, १६, २१, २६, २८, ३२, ४१, ४८, ५२
गोपाळराव कृष्णराव बल्लाळ ३७
गोपाळराव गोविंद६, ८, १०, ३०,३५, ४७, ५०
गोपाळराव दादा २९
गोपाळराव बर्वे ४
गोपाळ रामचंद्र पटवर्धन ६५
गोपाळराव रास्ते १०
गोपिका बाई १९, ५५, ५८
गोवर्धन ६३
गोविंदपंत १३, ३९, ४१, ४७
गोविंदपंत तात्या १९, २२, २३,२४, ३१, ३२, ४९
गोविंदराव ४०, ४६, ५८, ६५
गोविंदभटजी नित्सुरे ५६
गोविंदराव करंदीकर ६१
गोविंदराव गोळे ३१
गोविंदराव तात्या ३, ४, ६, ८, ९, १०, ११, १६, १८, २१, २५ २६, २९, ३५, ५६, ५९, ६६
गोविंद नीलकंठ १५, १७, २५
गोविंद शिवराम ४८; ५२; ५३; ५४; ५५; १७; १८; १९; २४; ४२; ३८; ३०; ३७
गंगाधर शास्त्री पटवर्धन ६३
गंगाबाई ५२, ५९
गंगाबाईसाहेब ५६

घ

घोडपडे ४८

च

चिटकाबाई ५२
चिमाजी आप्पा ५८
चिंतो अनंत २४
चिंतो विठ्ठल ९
चिंतोपंत सातारकर ९
चिंतोपंत २३, २९

ज

जगत्पिता ४४
जगन्नाथ कृष्ण २७
जगन्नाथ धोंडाजी ५१
जयरामपंत १३, ३२, ४०, ४४
जानोजी भोंसले ३९
जीवाजीपंत अण्णा ५२
जोतीपंत ५२

त

तुकोजी होळकर २, २७, ३७
तात्या ४२
तात्यास्वामी १२
ताई २, ६
त्रिंबक ३१, ३२, ४८,
त्रिंबकराव ५२
त्रिंबकराव विश्वनाथ २४
त्रिंबक रघुनाथ १८
त्रिंबकनाईक ३७
त्रिंबकराव मामा ५२
त्रिंबकजी डेंगळे ६४
त्रिंबक सदाशीव १०, १२, १४, २८, ३०, ३४, ४१, ४७, ५०
त्रिंबकराव सदाशीव २६, ३१
त्रिंबकराव मामा १०, २२
त्रिंबकजी कावदेऊं कुलकर्णी व जोशी
त्रिंबकराव शिवदेव ८, २८

द

दाऊजी म्हैसका १
दादा १५
दादासाहेब १०, २६, ४५, ५३
दादो उद्धव ४२
द्वारकाबाई कोम तानाजीबाळ १, १
द्वारकोजी निंबाळकर १२
दौलतराव ५०
दाडजी वल्लद गुडजी नवला

ध

धनसिंग ३१
धोंड दीक्षित वोक ६५
धोंडो दत्तात्रय २८
धोंडोपंत ९
धोंडोबा अप्पा १८, ३०

न

नबावखान जादाबहादूर १
नरसिंगराय २१
नरसिंगराय थायगुडे २८
नवलोजी ३३
नाना २६
नाना फडणीस ३४, ४५, ५६, ५७, ५८
नारायणराव घोरपडे ५२
नारायणराव मिरजकर ६०
नारो आपाजी १४
नारोपंत ४१
नारोपंत आप्पा ५३
नारो गंगाधर ४, ४७,
नारोपंत दाजी पोंकशे ५
नीलकंठ महादेव ६, २८,
नारो कृष्ण ७
नारो बाबाजी ३, ८, २९,
नारो शंकर २८, ५०,
नारो बापूजी पोंक्षे ५५
नारोपंत पोंक्षे २९
नारोपंत दातार पेणकर ५९
निझाम अली १५
निंबाळकर ३९
निळकंठराव ५५, ५९, ६६,
नीलकंठ त्रिंबक ७
नीलकंठराव गोसावी २७
नीलकंठराव गोविंद १६, १८
नारोपंत पाळंदे १३

प

परशराम १२
परशरामभाऊ पटवर्धन ५४
परशराम रामचंद्र ७, १७
पांडू १४
पांडुरंग शिवराम ५२, ५५
पांडोबा बाबा ५३
पार्वतीबाई ५५, ५७
पंतप्रतिनिधि २७

फ

फडके ५५

ब

बजाजी वल्द गोमाजी म्हैसका १
बजू १४, ४७
बडजी जवळे १
बडजी नवले २
बरवजी वा। दसमाजी म्हैसका १
बरवे ६
बळवंत ५२
बळवंतराय ४१
बळवंतराव पोंक्षे ६२, ६५
बळवंतराव नारायण ५७
बहिणाबाई ५६, ५७
बापू ४, ४४, ६५
बाबाजी प्रभू देसाई ६०
बाबूजी नाईक २८, ४५
बाजीराव बल्लाळ ५३
बाजीरावसाहेब ५३, ५८, ६१
बासालतजंग २२
बाळकोबा ४१
बाळा जामदार ६२
बाळाजी जनार्दन ३, ८, ९, ११, १८, २९, ४५.
बाळाजी निळकंठ दाते ६०
बाळाजीपंत १२, ५२
बाळाजीपंत पटवर्धन ५९
बाळाजीपंत नानासाहेब ५३
बाळाजीपंत फडके ५४
बाळाजी वामन दामले ५
बाळोजी कुंजर ५९
बिसनसिंग ५
बेलसाहेब ६६

बापू गोखले ६४
बापू चिटणीस ५९
बापू वाडके ५८
बाटवे ३२

भ

भास्करपंत १६
भास्कर हरी पटवर्धन ५७
भानमाजी लिमये ५२
भगवंतजी वा यादोजी वा निळोर्जा देशमुख २

म

मल्हारबा १३
मल्हारी ससाणा १६
मल्हारजी होळकर २, ४३
महिपतराव कवडे ९
महिपतराव त्रिंबक २२
महादजी शेटी २९
महादजी पोंक्षे ७
महादजी १३, ४४
महमदअलीखान २२
मलकण (साहेब) ६४
मनुबाई ५९
मानाजी शिंदे ४४
माकूबाई ६०
मातोश्रीसाहेब ४०
माधवराय २०, ३६
माधवराव ४६, ५०
माधवराव बल्लाळ ६, १७, १८, ३०, ३८
माधवराव बापू ५९
माधवरावसाहेब ५४
मान्या कारंजकरी ४४
माधवराव दिनकर ५
मालोजी पिसाळ ३२
माहादजी गोविंद १६, ४४
मीर फैजल्ला १०, २१, २२, २३, २५; २६, ३७, ४०.
मुरारराय २१
मुरारराव ५०
मुरारराव घोरपडे ६, ८, १९
मुरादखान ३
मोरदीक्षित ६४
मोरोबादादा ३६, ४१
मोरो बाबूराव १०, २२, २८, ४४
मोरो बल्लाळ ७, ४०
मोरोबा ४६
मोरोबा आबा २९
मोंगल २६, ४६

य

यमुनाबाई ५९
यशवंतराव होळकर २५, ५८
यादवराव ४५

र

रघुनाथ बाजीराव ५
रघुजी भोंसले ६१
रघुनाथ शिवराम ५३
रघुनाथराव गद्रे ५५
रमाबाई ५८, ६६
राघोपंतदादा ५२
राजाराम गोविंद १९
राणोजी २३, २४
राणोजी सोळसकर ८
राणू खासबारदार १५
राणू हगवणा ४१
राधाबाई ५४, ५६
रानोजी वा शेखजी म्हैसका १
रामचंद्र गणेश ३१, ४१
रामचंद्रपंत २, ३, ५२
रामचंद्रपंत गोरे १६
रामचंद्रपंतमामा ३३
रामचंद्र नारायण १८
रामचंद्रजी ५०
रामचंद्र जाधवराव २८
रामचंद्र शिवाजी १५
रामचंद्र निंबाजी ३७
रामचंद्रराव रास्ते ५६
रामचंद्र हरी पटवर्धन ५२
रामाजीपंत ४७

रास्ते २६, २८, ३७, ४७, ५०
राव ५
रुकनतदौला ५४
रावसाहेब ४, ४३
रेवणसिद्ध ६४
रंगोजी वा। विसाजी दामोदर २

ल

लक्ष्मण कोनेर ६
लक्षुमण कोनरी ३
लक्षुमणपंत ३२
लक्ष्मीबाई ५४, ५८

व

वाघोजीनाईक ४३
वाजोजीराव पाटणकर ८
वामनराव गोविंद ७
विठ्ठल कोन्हेर २
विठ्ठलपंत १०, ४७
विठ्ठलपंत लघाटे ५९
विठ्ठल शिवदेव ८, २१, २८, २९, ५०.
विठाबाई ५४
विसाजी केशव १९
विसाजी कृष्ण ३, २८
विसाजी गणेश ६२
विसाजी नारायण २८
विसाजीपंत १०, ११, १८, ३०, ३९
विसोबा ३३
विश्वनाथ जोशी सातारकर ५७
विश्वासराव त्रिंबक १६
विष्णु नरहर ३८
विष्णु महादेव ३
वेंकाजीपंत २४, २७

श

शाबाजी भोंसले ४७
शाहाजी भोंसले २८
शिदोजी घोरपडा ३२
शिंदे ११, ५८
शिवाजी बाबाजी म्हैसकर ७, ३५
शिवरामपंत ५३
शिवरामपंत आप्पा ५२, ५३, ५५
शेशो नारायण २०

स

सदाशिव खंडेराव ६१
सरनाईक ४२
सवाई माधवराव ५३, ५८
सर्वोत्तम शंकर २५
सखाराम १४
सखाराम भगवंत २८, ३७
सदाशिव माणकेश्वर ५९, ६४
सप्तऋषि २३
सखाजी ४४
सखारामपंत बापू ५६
सखोजी जगथाप ४७
साबजी म्हैसके २
साळीबाई ६५
शिदोजी कावदेकं कुलकर्णी १
सिंदे २६
सोंधे २१

ह

हरी काशी भोपळे ६०
हरीपंत ६१
हरीपंत नाना ५६, ५८, ६४
हरीपंत फडके ४१, ४५, ४७
हरीपंत भावे ५८
हरी बल्लाळ २६, ५४, ५८
हरी शिवराम ५२, ५३, ५६
हरी गोपाळ ५१
हिरासिंग ३२
होळकर २६, ५४, ५८
हैदर ४, ६, ७, १०; १३; १९; २१; २३; २५; २६; २९; ३१; ३२; ३५; ३६; ३७; ३९; ४०; ४३; ४४; ४६; ४७; ४८; ५०; ५६

स्थलसूचि-खंड १४

(आंकडे पृष्ठांकाचे आहेत)

अ

अकोलें ५
अजिदाबाद ६३

आ

आपटी ६४

इ

इटगेमनापूर ६
इच्छावर ४३

क

कनगिरी ३६
कर्नाटक ६, ४३, ५०
करवीर २१
कराड २७
कवयली ५३
कापशी ५३
काशी (ग्राम) ५२
केरोर ३५
कोंकण ९, ५४
कोट २२
कोटीतीर्थ १६
कोतवडें ६३
कोतूल ४९
कोपळ ४६
कोरेगांव ५३
कौताल २२
कृष्णातीर ४०

ख

खडकवासलें १२
खर्डे ५७
खानदेश २९, ४८, ४९
खोलगड २१

ग

गजेंद्रगड ४, ४७, ५०
गलगनाथ ४०, ४१
गारपीर ६४
गुती १९
गिरे ६३

घ

घोटी ६३

च

चनकवाडी १
चापलीन ६५
चावडस १६, २३, ३
चिकोडी २०, ४३
चितापूर २८
चित्रदुर्ग २५, ४१
चंदावर २०

ज

जडेहृणवटी २६, ५०
जमखंडी ६, १७
जुन्नर १८, ६३
जुवाडी ५४, ६०, ६३
जैतापूर ४९

ट

टोकडे

त

तळेगांव १८, ६३
तरेकिरे २१
तुळजापूर ४९
तुंगभद्रा १०, २६

थ

थेऊर

द

दातेगड २७
देपूर २
देशी ३
दौंडी २

ध

धारवाड १०, २५, ३१,३४, ४०
धांदरफळ ४९

न

नवलगुंद ४८
नागपूर ५६, ६०
नाशीक १६

प

परळी २३
पाटण ३२
पाटठाणी ५६, ५७
पाटेगौ १
पाटेगड २७
पाटेठाण १५; १७, ६१
पाडळी ५३
पाणिपत ५१
पावळ १८
पांडवपाडी ५६
पुणें ६, ७, ११, ५३
पुरंधर ६, १४, १८, २९; ३७; ४५; ४९
पैठण १, ९, ५४, ६२
पढरपूर ५३
पंथेवाडी ५४, ६३

फ

फुलगांव

ब

बलारी २५

भ

भीमा १८, ५६
भोर ६४
भोर्से ६३

म

मनोळी २१, २५, ३१; ३६; ४३.
ममई ६५
माहुली ६४, ६६
माळवा ४३
मासूर ३५, ४७
मिरज ६; ४०; ६४
मुदगल ४, ५०
मुंबई ५४
मुडेगोड २६
मुळगुंद ३०
मंगळवेढें १२
मायनेहाळ्ळी २५, ३५, ४७

य

यादवाड ६
योगेश्वरी जोगाईचे आंबे ६६

र

रट्टेहळ्ळी १५
रत्नागिरी ६३
राजापूर ६३
रायहुबळी ३१

ल

लष्कर ३
लक्ष्मणगीर ६५

व

वटबरी २०
वराड २९
वसई ५८
वाई ५३, ५८, ६०, ६४
वाला २५
वासोटा २७
विसापूर ५८

श

शक्रगड ७
शिपनुत्कल २२
शिरवळ १४
शिरे ३२

स

सातारा १९, २४
सांडस १५, १७, २७, ६३
सासवड २०, ३३, ४७
सावनूर ४, १०, १३, १९, २५, २९, ३१, ३६, ४७, ५०
सिन्नर ३८
सिदनूर ४८
सिंहगड २०, ५४
सिरे २३
सिंगवे ६३
सिंगनमळ्ळी २१
सुतांड २९

सुवर्णदुर्ग ५८
सोनापूर ६३
सोव्याचा म्हसोबा ६५
सोलापूर ३, ८, १५
सौंदळ ६३

ह

हरपनहळ्ळी ४१
हंहप्पा ४१
हरीहरेश्वर २६
हलसगी २१
हलशिंगी ४१
हानगळ ३४, ४०, ४४
हावनूर २५
हिपरगी १७, ५४
हिर्वे ६४
हिंदुस्थान २५, ४३, ४६, ५५; ५८
हुबळी ३१, ३६
हैदराबाद २२

क्ष

क्षेत्र पंढरपूर ६३, ६४

श्री

श्रीरामेश्वर ५४
श्रीत्रिंबकेश्वर २३

२२६ इतिहास